

Володимир Лис

ІВАН і Чорна ПАНТЕРА

*від володаря премії
«ГРАНД-КОРОНАЦІЯ СЛОВА»
за найкращий роман десятиріччя*

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР
Л63

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки *IvanovITCH*

ISBN 978-966-14-2354-0

- © Лис В. С., 2011
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2011
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2011

Мені страшно набридли в українській літературі хлопчики-підлітки — автори, що грають до 60 років ма́чо-підлітків. Я хочу літератури, написаної дорослими мужчинами. Є образ дорослого чоловіка — мужика по-справжньому в його вчинках: в нього є подвиги, в нього є злочини, в ньому є багато чого. Це ні в якому разі не є ідеальний герой, але він є запотребований.

Оксана Забужко

* * *

Володимир Лис — професіонал. Не викликає сумніву, що він може написати книгу будь-якого обсягу і на будь-яку тему. Володимир Лис — літератор зі стажем, а ще — уважний читач... Володимир Лис має уподобання та переконання, що їх він декларує у своїх інтерв'ю. Він аналізує і знає про завдання та проблеми мистецтва. Зі своїм творчим кредо він уже давно визначився, а тому стверджує, що найважливішим в художній прозі є насамперед сюжет, характери та психологія. Така ясність засвідчує: вектор літературної творчості скеровується Володимиром Лисом свідомо, а десять виданих романів у свою чергу дозволяють — нехай приблизно — уявити той ненаписаний і, можливо, найкращий із романів письменника, котрий ще обов'язково з'явиться.

Сайт «Літакцент»

Він пише життя так, як на любих мені картинках невідомих народних малярів, що їх вішали на стіни колись у наших хатах, а тепер розгрібають по колекціях. Там біля перелазу якась дівчина в обіймах з кимось несусвітним, там рустикальна хата з садком вишневим і солодкоголосі джмелі, що басами гудуть над неймовірними й простими почуттями, які палають у душах цих хат — у всій своїй неприкритій незграбності, варварстві й на розрив сорочки разом із душею. І фігури такі непластичні — як насправді це буває, і вигляд трохи блаженний, як насправді це буває. Бо людина без захисних обладунків перед лицем і горя, і радості — саме така й є. Вона саме така, коли її б'ють дрючком, коли вперше опиняється поряд з кимось без нічого, коли їй страшно чи страшенно солодко. І може бути при цьому Іваном, яким у рідних Кукурічках «оволоділа світова скорбота», а може ходити подіумом, коваючи під тоненьким мусліном шрами на тілі й на душі.

Ольга Герасим'юк

І. Іван

Мамин голос, як завше, застає Івана зненацька. Він спиняється, озирається, присідає. Та думає, що не годиться отако лякатися, тому підводиться, нахиляє голову набік і затуляє пальцями вуха. Не засуває у вуха, як часом робить, а просто притискає пальці до вух.

«Я теперка як боцюн», — думає зненацька Іван.

Годилося б підняти ногу, тоді схожість із птахом буде справдешня, та раптом впаде? До того ж у боцюнів нема рук, щоб затуляти вуха. Є крила, але вони навряд чи годяться для такого діла. Ліпше кудись присісти: Он хоча б там, під тином. Мо', мама більше не кликатимуть. Де там! Ледає сидає...

— Іване, — кричить мати, десь там, по другий бік хати. — Ти чуєш, Іване? Йди-но сюди!

Іван не чує. Точніше, вдає, що не чує. Його охопило те, що можна назвати світовою скорботою. Чи відчуттям світової скорботи. Десь він чув ці слова або читав, і вони йому сподобалися. Авжеж, від покійного батька (покійного? али ж батько тільки бозна-куди поваландався) лишилося чимало книжок — не тільки «Геометрія», «Тригонометрія», не тільки «Русские народные сказки» і «Сказки народов СССР», але й чотири томник Джека Лондона (точніше, чотири томи з восьмитомника), і «Пригоди короля Артура», «Молоді літа короля Генріха IV» і «Вибране» Миколи Нагнибиди, і «Избранное» Юрія Ритхеу (прізвища цих двох Іван запам'ятав, надто незвичні вони були) і ще багато чого. Бібліотека Іванова знаходиться на горищі, він склав книжки рівеньким рядочком біля старої напівполаманой скрині, хотів

коло комина, там би книжкам було тепліше, та мати зарепетувала, що вони можуть зайнятися. Чи то він сам так вирішив? Мати взагалі б, якби могла, книжки повикидала, вони їй нагадують про дурного батька. Та Іван хитрий, він сказав, що на горищі живе великий чорний щур з іклом, що стирчить із рота, і мати того щура страшенно боїться, хоч ніби ї не вірить у його існування.

Хоча Іван добре знає того щура, може його описати, носить йому хліба, навіть м'ясо, і кладе біля комина. Вночі, коли йому не спиться, він уявляє, як щур вилізає зі своєї скованки, скрадається до хліба і хрумтить шкуринкою. Щуряче ікло блищить на місячному світі.

Іван хоче написати щось про щура — може, оповідання, може, трактат (трататат, каже Іван), та не знає, з чого почати. Іноді думає, що можна б почати з опису щурячих очей, які вдивляються в темряву. Слово «трактат-трататат» він знає з синього «Філософського словаря», виданого ще в советські часи, старого і обтріпаного, як багато книжок, що дісталися йому від батька.

Згадавши про батька, Іван подумав, що таки треба відгукнутися на мамин поклик. Відгукнутися ї невідмінного спитати про батька. Чогось йому здається, що мама знає, де батько тепер. Іван підвівся з колоди, на якій сидів і споглядав подвір'я, щоб іти до мами, та мама його випередила. Вона з'явилася з-за вугла хати, як богиня помсти за синову неслухняність і удавану глухоту — худа, розтріпана, наполовину сива.

— Ідоле окаянний, чого ти стовбичиш, як те опудало? Хіба ти не чув, як я кликала?

— Чув, матусю, та мене обхопила світова скорбота, — відказав Іван і трохи зіщулився, бо зрозумів, що мати шукає поглядом дрючка.

— Я тобі дам скорботу, я тобі дам світову, іскри тобі посиплються, — мама таки намацує очима ломачку і паволекки нагинається, аби її підняти.

Але Іван маму випереджає. Він хапає ломачку, хоче її відкинути, та раптом передумує. Він простягає шорстку і ще мокрою од вранішньої роси ломачку мамі. Мати дивиться на сина спершу трохи ошаліло, а потім у її погляді показує дзюба дивний чорний птах.

— Та беріть вже, матусю, бийте, коли вам так хочеться, — каже Іван і тицяє ломачку в матусині руки. — Я собі витерплю, така моя доля.

З його очей витискується сльозинка.

Одна-однісінька.

«Чому не дві, а хоча б три? — думає Іван. — Чого ти, око, таке скупе?»

— Ну не гаспид же окаянний, ну не одоробло ж ахтиянське, — вириває мама ломачку з синових рук і жбурляє геть.

— Чого ви-те, мамо?

— Чого? Він ще й здається над рідненькою матір'ю. — У мамі виходить «ріденька». — А щоб тебе підняло та над хлівом перевернуло. Марш гній викидати, гаспиде троямирський.

Під конвоєм матері Іван іде до хліва. Уявляє, як би він летів над ним і неодмінно впав би над тим місцем, де рохає льоха. Ряба породиста льоха й цього року привела шестеро поросят, незважаючи на свій поважний, як для свинячого племені, вік. Та всіх забрала старша Іванова сестра Нюра, яку Іван прозиває Нюрка — розпатлана дзюрка. Або Нюрка — не зашита дзюрка. За те сестра неодмінно обзиває його придурком. Та до цього слова Іванові не звикати. Воно як реп'ях, що пізнього літа чи ранньої осені неодмінно вчепиться на штани, куди б ти не пішов. Іван пробував опиратися — хай Нюрка-дзюрка зоставить їм хоча б одне поросє, восени на празника (його, Іванового празника — Івана Богослова) заколоть і матимуть свіжину.

— Ням-ням, — сказав Іван. — Ми тоже з мамою хочемо їсти.

Але Нюрка на те сказала, що свіжини вона їм принесе, а поросята потрібні на продаж, вона ж вчить у місті на дохтурку доньку Ліну.

— Я же Діночку вчу, ще й тебе, придурка, колися полічить, як надумаєш скапаратися, — сказала Нюрка, — ци як зновика краски вип'єш.

То вона натякала, що Іван колись улив до банки з рештками червоної фарби (банку знайшов на дорозі коло магазину) води (кип'яченої, бо, як кажуть мати, дурний він-то дурний, та хитрий) — надто вже хотілося попробувати саморобного червоного вина. Вина, бо до тої суміші додав трохи самогонки. Вона й порятувала його од опіків і капітального отруєння, як сказала фершалка з сусіднього села. А так виблював, промили шлунок, і живе Іван, як ні в чому не було, тільки часом жолудок поболоє. Хоча скільки там випив — ковток чи два...

Іван підходить до дверей хліва, спиняється. Стоїть і дивиться на матір. Жде. А чого? Маминого слова?

— Ну, чого тобі?

Мама явно чекає якоїсь каверзи. Іван мусить виправдати її сподівання.

— Я викину і гній, і чого треба зроблю, — каже Іван: — Все зроблю, тико скажете мені їдне...

— Що ще? Зновика про того заблуду мучити будеш?

— Ага... Тико не про заблуду питатиму, а таточка мого рідного...

Іван, здається, от-от заголосить. Мати не витримує і б'є його своєю худенькою висклою рукою. Одвічна їхня суперечка: Іван хоче дізнатися, куди ж подівся батько, вірить, що він десь таки живий, а мати... Іванові часом здається, що мамі ті згадки насправді приємні, що не так вона вже й злиться. Більше для відомості, для ока.

— Мамо, — каже він. — Матусю, я не буду більше питати про тата. Хай би він згорів і вигорів. Синім і зеленим вогнем. І чорним та білим. І тим, що як руда краска...

— Що ти там лепечеш, окаянцю...

Іван вже не чує маминих слів, бо заходить до хліва й береться за вила. Крізь відчинену ляду викидає гній на двір. Льоху мама вже перегнала до іншої загорожі. Колись там жив-поживав, бульбу жував і пішло крізь зубиська та рило цідив кабанець. Та теперка тримати кабанця накладно, не під силу їм — мама каже, що вона стара й недужа, а Іван — ледащо. Іван добре знає, і всі в Кукурічках те знають: він зовсім ніяке не ледащо, нікди й нізашчо, того й наймають — рубати дрова, викидати й розкидати гній, помагати копати й садити бульбу, навіть полоти город. За роботу Іван просить стабільну плату — рубличка. Він каже — руплика. Йому й дають гривню-дві, рідше три чи п'ять. Гроші Іван приносить і віддає мамі. Як і свою інвалідську пенсію. Взагалі-то пенсію має отримати мама, як його опікун. Та після того, як Іван кілька разів влаштував істеричу — хіба він не хазяїн своїм грошам — поштарка Віра оддає гроші йому, а Іван вразу ж урочисто передає мамі. Мама ховає Іванову пенсію там, де й свою — в шафі одяжній під великим стовпцем барвистих святкових хусток-шальок. Їх тамечки зо три десятки набралось, бо й діти, і родичі неодмінно дарують мамі Панасці хустки, які вона з дивною покірністю й подяками приймає, хоч добру половину ніколи й не вдягала. Зате вдягав Іван і навіть у село виходив. Мама за те на нього сабанила, та що з дурника візьмеш — гі-гі та га-га, ще й питав у перехожих, чи йому гарно. Ну, на дівку схожий?

— Як поповій свинці в дощ, — каже мама.

— Хіба попова свиня вдягає хустку? — дивувався Іван, почувши мамині слова.

— Одчепися!

Вічно — одчепися. Маленька церковка в Кукурічках є, але правити час од часу приїжджає священник, батюшка з сусіднього села. Кукурічки село невелике — всього дев'яносто вісім хат, то разом з тими, в яких ніхто не живе, бо таких цілих одинадцять. Сідішки-то хат, Іван сам перерахував. Ходив

і рахував, слава Богу, вміє, та коли два рази збився, зробив мудро: нарізав палуз і з оберемком на руках пішов рахувати. Біля кожної порахованої хати встромляв лозинку в землю, а до старого зошита, що лишився од батька, олівцем заносив паличку. Порахував хату Семенихи, пішов далі, а тоді вернувся, щоб на другу вулицю йти, Семенишину хату став рахувати, а не — палузка стирчить, знаця порахована — Іван хитрий! Люди підсміхаються, хай собі, а як німці прийдуть, спитають, що за село та скіло в нім хат, Іван і скаже точне число — дев'яносто вісім, вони й не стануть палити, бо батько ж казали, що німці люди акуратні, люблять порядок і рахунок, і вже точно палити село, в якому знають точнісінько число хат — не стануть. Та й якби хат у Кукурічках було сто, може б, житте було якесь інакше...

Хат у Кукурічках дев'яносто вісім, а барів цілих три. Не рахуючи магазину, де є столик, за яким мона розпити пляшчину.

«Докидаю гній, то піду до Омеляна чи, може, Круцихи, пропушу чарчину, — думає тепер Іван. — До Руського не піду, сміється і просить розказати, як я з жінкою сплю. А де в мене тая жінка?»

Іван знає, де мама ховає гроші. І, влучивши момент, коли мами нема в хаті, не раз прокрадався до шафи, аби витягти звідти папірця — рупчика. Чи рубличка.

— Гаспид окаянний, злодюга триклетий, — лається мама, завваживши, що збережень поменшало на п'ятірку чи й десятку.

А проте гроші в щиле місце не перекладає. Втім, у шафі частина грошей: ті, що на мамин похорон відкладені — за божницею у вузлику. Туди Іванові зась — гріх, неодмінно рука відсохне. Ну, а гроші з шафи — дві пенції, Іванова й мамина — час від часу худшають: Нюрка то на те, то на те попросить, а то й Вітько з Волці приїде — на цигарки, та й во, трохи трє, ну і внукам, абись тилько навідались, баба завсїди щось тицьне.

Та теперички Іван красти не піде. Він по роботі довго й старанно мие руки, відмиває чоботи од гною, знову мие руки, тоді до мами десницю простягає:

— Рупчика, мамо.

— Чого? — мама гнівається. — З якого такого празника?

— За роботу, — Іван дивиться чисто, незмигну й безневинно.

— Ну не гаспид же окаянный, ну не анциболот безпросвітний — з рідної матері плату требувати, що в свему хліві гній викидав!

Іван хотів був заплакати і пожалітися — чи то мамі, чи то вітрові, що розгулявся в саду, а може, й льосі — на свою жорстоку незавидну інвалідську долю, та зрозумів, що мама таки грошей на пиво дасть. І дає, дістає з кишені у куфайці, а Іван думає — мама заздалегідь приготувала ті гроші. Бере до рук, наслинює пальці й рахує папірці в одну й дві гривні. Ого, ціла десятка. Можна не тільки буде купити пива, а й смачних горішків, у яких таки є присмак раків.

— Спасибі, магустю, — сказав Іван і нахилився, щоб поцілувати мамі руку.

— Ци ти заурів, — сказала мама. — Альбо насміхаешся. Чалапай собі.

Та Іван був справді розчулений, сльози котили у нього з очей. А втім, вони текли дуже часто. З причини і без причини. Таким вже тонкосльозим він був. Али він соромився своєї сльозливості, тому затулювся рукавом і подибцяв із двору. Та спинився, бо згадав, що ще сьогодні не перерахував книжки. І він вернувся й по драбині витарагунився на горіще. Книжок, що стояли рівнісіньким рядком, рядочком, аж любо глянути, було, як учора, як завше — шістдесят дев'ять. Іванові дуже подобалися круглі цифри, то ж він хотів би, щоб їх було сімдесят. Али де взяти оту сімдесяту? У Кукурічках, принаймні на їхній вулиці, книжок ні в кого не водилося. Хіба що в тих хатах, де були школярі й де були підручники. Али

красти книжки в дитей — останнє діло. За те можуть і руки по-одсихати, як і за будь-яку крадіжку, те Іван добре знав. Він зітхнув. Господи, пошли мені ще одну книжку, попрохав. Та на горіщі було тихо, ніхто не відізвася на його прохання.

— Ти не достоїн, Іване, — відповів Іван за Бога і навчипочки добрався до причілка.

У причілке вікно він побачив маму. Мама Панаска дивилася кудись убік, на сусідній город, певне, там щось побачила. Іван зненацька подумав, що звідси добре було б скинути цеглину і камінець. Не, вбити маму гріх, та й похорон діло клопітне, і хто ж тоді доглядатиме його, Івана? Але налякати мона було. Щоби знала, як сварити його, Івана. Та він раптом засоромився і поспішно відвернувся. Підповз навкарачки до книжок. І з найбільшої і найтовстішої, грубезної — «Енциклопедический словарь» — дістав свій найбільший скарб. Його, скарб той безцінний, він колись знайшов на їхній автобусній зупинці, куди в Кукурічки раз на день заїжджає маршрутка. Там лежав журнал, невідомо ким залишений. Журнал (те слово Іван знав, то така товста газета) був з ненашими буквами. Іван узяв його, знічев'я погортав. І раптом спинився вражений. На фотографії, мало не на всю сторінку, стояла чорна, ну, не зовсім чорна, схожа швидше на шоколадну цукерку, дівчина в коротенькому білому платтячку. Те платтячко було аж надто коротеньке, не сягало колін і не прикривало струнки шоколадні ноги. І по-особливому відтінювало чорноту і красу дівчини. Зверху, у вирізі, з-під плаття випирали краї шицьок, й Іван спершу аж зажмурих очі. Але ті дві чорні диньки, два великих яблука, здавалося, от-от вискочать із платтячка. І просять підтримати їх. Іван несміливо доторкнувся пальцями. А тоді відсахнувся, мовби обпікся. І перевів погляд на лице дівчини. Вона посміхалася, оголюючи рядочки білих-білих зубів. Господи, як вона посміхалася до Івана! А очі, очі її дивилися трохи примружено, насмішливо і... І заклично, наче справді кликала кудись Івана за собою. Він ледве не сказав уголос — я йду. А ку-

ди йти? Він озирнувся. На зупинці нікого не було. І на вулиці нікого не видно. Іван ще раз поглянув на вродливе, обрамлене коротко стриженим волоссям (до плечей не дістає), лице. І зрозумів, що йому несила розлучитися і з цим журналом, а головне — з цією дивною, чорношкірою дівчиною. Він ще раз озирнувся. Нікого. Тільки вітер котить вулицею якийсь поймакий шматок газети. Шарудить листя (тоді була осінь), і щось таємниче відчувається в цьому шарудінні. Іван хотів було сховати за пазуху журналу, та подумав, що, може, хтось спохопиться, не може не спохопитися від такої дорогоцінної пропажі. Тоді почнуть шукати, покличуть міліціанта, ще, чого доброго, в тюрму посадять. А там, як каже дядько Федось Чупринка, б'ють і плакати не дають. Там садовлять на параші. Що то таке, Іван не відав, та певно, щось вельми страшне. І з людей «петухів», півнів роблять, ще й кукурікати заставляють. Іван спитав було — як то: з людини півня мона зробити, а дядько Федось тико сумно засміявся.

— Все мона, плімяннику! Ни те що півня — козла з людини, свиню, що там козла, зробити мона.

Не, красти Іван не буде. Али що ж робити? І тут він здогадався що. Ще раз озирнувшись, вирвав аркуш із чорношолоадною дівчиною. Дівчиною-цукеркою. Дівчиною-збабою. З янгольською поємішкою і бісівськими очима. Поспішно засунув листок за пазуху і притьмом кинувся бігти. Шалено стугоніло серце.

«Мамусю, аби ж ніхто не побачив», — подумав.

Він тоді пару разів навіть перечепився. Падав і підводився. Але тітка Наташка Пудиха, що вийшла до своїх воріт, гукнула:

— Що з тобою, Іване? Хто за тобою гониться?

Не спинився, бо тая Пудиха мала чіпке прозирливе око. Могла й побачити навіть під байковою сорочкою Іванів дорогоцінний скарб.

З того часу Іван щоразу, як підіймався на горище, діставав ту картину. Довго дивився, і часом здавалося, що дівчина тоже

ворушить повними соковитими губами й щось хоче сказати йому, Іванові. Може, спитати, де то вона опинилася, крадена. Іван шепотів, яка вона гарна, і навіть молився на неї. Гладив своїми шорсткими пальцями. Крадькома озирнувшись, цілував.

Раз — то було зимою — він прокинувся й довго не міг заснути. Щось його мучило. Нічого не боліло — ані зуб, ані рука не крутила. За вікном завівав зимовий вітер і, певно, гуляла хурделиця. І прислукавшись до розбійницького свисту вітру, Іван збагнув, що його мучить. Тій дівчині на горищі було холодно. Вельми зимно за такого морозиська й вітриська. Може, піти й принести до хати? Али ж мама, як побачить, напевне гніватися буде. Скаже: завів собі невідомо яку дівку, та ще й чорну. До того ж дівчина на горищі була його таємницею, належною тільки йому й нікому більше. Його серцю. Али щось же робити тре, бо інакше зусім замерзне, бідолашна. Й Іван тихенько, аби не збудити маму, встав, намацав обіч ліжка свою стару, проте таки теплу кофтинку і, стараючись ступати тихенько, скрадаючись, наче кіт, рушив до дверей.

— Куди ти, Іване? — таки озвалася сонно мама. — Надвір?

— Еге, надвір, — сказав Іван. — Попудити хочу.

— То вдягайся, бо зимно, чую, — преказала мама й заснула.

Іван вибрався у сні. Хотів було взяти й куфайку, що висіла коло дверей на цвешку, та різив, що надто вже засмальцьована ця вдягачка для його красуні. Став вилазити драбинною і торохнувся головою об ляду, аж іскри посипалися з очей. Переждав біль. Хоч би мама не почула теї стугняви. Не, здається, спить. Он і хропіння вже чутно. Він відчинив ляду і забрався на темне горище, де таки було геть холодно й надсадно-протяжно свистів вітер, стукаючи по старому черепичному даху. Навпомацки дістався до книжок, намацав найбільшу. Подумав, що тре було сірника взяти, та хай вже. Ще би хату спалив. Та й вітрисько, що тут аж до кісток пробирає, міг вогонь загасити. Хай. Відсунув Іван книжки, навпомацки дістав портрета

й загорнув його у кофтину. Здалося навіть, що з-під кофтини почулося задоволене зітхання і тихий-тихий смішок.

Мо', й сказала: спаси Біг, Іване.

Тепер тоє пригадував і посміхався вже він сам.

— От як я про тебе дбаю, дитинко моя, — сказав задоволено Іван, поцілував свою красуню й заховав у «Енциклопедический словарь».

Не раз йому хотілося спитати, як її звати, та в кого спитаєш? До того ж боявся, що хтось, хто міг знати — вчительки, скажімо — дізнаються, звідки він взяв тую картинку. Та як би пояснив, чого вона в нього?

Іван зліз із горища. Вислухав мамине — що, знов начитався? Посміхнувся ще раз мовчки й пішов на пиво.

Бар Омелянів так і називався «У Омеляна». Омелян Льохкий (батько його все скаржився на біль у легенях льохких, то так і прозвали), колишній афганець-десантник, десь проваландався по світах, кажуть, і на Кавказі та в Сербії якісь там воював, а то раптом вернувся до Кукурічок і бара відкрив. Хлопці сміються — як у нього звється «У Омеляна», то другий бар тре назвати «У Круцихи». Так було й писали на дверях, вона злилася, тая Настя, кукуріцька бізнесменша, але хтось уперто писав. Тоді Круциха повісила табличку: «Бар “Сопілка”». Відтоді в селі бар Круцишин стали звати «Дві дірочки».

Іван таки пішов до Омеляна. Бо Руський з нього сміється, а Круциха може за маму альбо сестру питати. А в Івана такий настрій, що говорити не хочеться. Та в Омеляна з трьох столів два вже забиті. Іван бере собі пляшку «Оболоні» й горішки, примощується в куточку.

Та до нього підсідає Петро Гнилець, що перед тим за сусіднім столом «заводився», аж його за барки брали.

— Понімаєш, яка жалера, їздив знов до району, купив білета, а хоч би гривника-виграв, — жаліється. — Ну, хіба то справедливість? Виграшу нема, а баба пиляє. Каже — ти й на марш-рутку потратився, і на білет, і на сто грам, а пользи ніякої...

Про Петрову пристрасть до гри у всілякі лото знають всі. Як і те, що він ще нічого не виграв.

— От, а ти, Іване, що купив би, якби виграв мільйон? — взявся доскіпуватися Петро після того, як вицідив собі у горлянку з пляшки рештки пива. — Я би, блін, купив собі трахтура й зажив би, як настоящий хазяїн. А ти що купив би?

Іван задумується. Думає довго. Петро встигає за цей час піти й замовити в борг п'ятдесят грамів горілки. Вертаючись, ніби ненароком зачіплює пляшку за сусіднім столом. Але сам же її якось і ловить. Степан Куциків пробує перечебити Петра ногою. У барі вже стоїть шум і гам.

— Чом ти горілки не п'єш, Іване?

— Ни можу, у мене голова болезнена.

Іван відповідає щиро, хоч горілку вже пробував — гірка й несмачна вона, хужа, чим пиво. І в голові тоді мов черваки ворущаться. І світ кудись плаве, начеб сам по собі, без Івана.

— Я, Петрусю, якби мільйона виграв, то знаєш, щоби зробив?

— Ну? — Петро висолоплює на нього вже доволі осоловілі очі.

— Я би... Я би купив дві хати і моста через нашу річку збудував би.

Петро дивився на Івана й гикав. Голосно гикав, аж посуда на столі бряжчав.

— А на чорта тобі ще дві хати? В тебе й так хата є. А мамуня твої помруть, царствіє небесное, то сам хазяїном будеш.

Іван завагався — казати чи не казати. Але надто думка йому свербіла.

— Тоді би в нашому селі було рівно сто хат.

— Сто хат? — Петро хитається. — Не врубався.

Бо так тико дев'яносто вісім, а було б сто, терпеливо вдався пояснювати Іван. Гарна і кругла цифра, хіба не? І в газеті тоді б написали. Бо ж сто хат у селі, рівно сто хат. Ну, придунок, блін, сплюнув Петро і спитав: а міст через їхню

річечку нащо? Вона ж курці по коліно, закачуї штани й переходь. Або до броду їди. Е, ти не понимаєш, взяв його за руку Іван, якби моста поставити, то всі хотіли б через нього перейти, такий би він красивий був, з поренжами, вигнутий. Іван такого на картинці бачив. А він, Іван, стояв би на березі й брав з людей гроші за перехід, недорого, по копійці, ну, може, по десять, щоб на пиво хватало.

Тут Петро зареготав. І став голосно казати всім, що цей пришелепкуватий Іван Панасчин видумав. Чоловіки сміялися і просилися в Івана, аби взяв охороняти моста, бо ще хтось вночі вкраде або розбере на дрова. Іван посміхався і відчував, як йому стає дедалі сумніше. От-от розплачеться. Він встав і пішов до виходу, лишивши недопите пиво і з десяток не з'їдених горішків.

Він ішов, і світ хитався. Не од випитого, а від того, що світ зрушився й кудись поплив. Не може бути добрим світ, у якому не можна збудувати гарного моста через річку. В якому село не дотягає навіть до ста хат. А як покійної Бадалихи хата зовсім розвалиться, тоді доведеться цілих три добудовувати. І хіба справедливо, що з нього сміються, а він таки навіть пива не допив? Кажуть, десь там, у городі є пиво на розлив з бочки. Іван би вельми хотів такого попробувати, бо в них тільки в блешках. Та в районі він був лиш раз у житті. Як інвалідство йому виробляли. А який з нього інвалід? Ноги є, руки є, все справне, ну в голові мурахи ци то теї, таракани-тарабани, каже Нюрка, так їх ніхто не бачить, вони й не ворущаються, скільки б Іван не прислухався. Та він про те нікому не скаже, бо ще пенсію заберуть, а копійка Іванові не зашкодить. Да, а в районі більш не був, у тім місці на сирому тісті. Тако, окромля Кукурічок, ще у Волиці, сусідньому селі, де Нюрка-дзюрка живе, та в Липовицях, де старший брат Митько. Ну, Заточинці не читаються, бо то ж зусім близенько. Ото й весь Іванів світ.

Нюрка? Нюрка! Чого йому згадалася Нюрка?

Тут наче хто обухом гепнув по голові чи плечах. Щось він хотів од Нюрки, але що?

Іван поплентався далі, бо так і не зміг згадати. Сум і нудьга обкладали його дедалі дужче. Він знав: єдине, що може розрадити його — то кохана чорнотіла незнайомка. Швидше, швидше. Зрештою, він здався і побіг. Бо ж треба встигнути, доки на горищі геть не стемніло.

Він убіг на подвір'я, подякував долі, що мами нема, певно десь у хаті дримає або до сусідки пошвендяла. Тихенько заліз на горище і вийняв з книжки фотографію. Останні косі зблиски променів падали крізь віконце на чорну дівчину, котра білозубо посміхалася. Іван пригулив її до грудей. Та вкотре відчув, що його щастя не повне. Він же не знає, як її звати. Міг би піти до школи, спитати, але соромився. Вчительки напевне знають. Та й учні тепер грамотні. Алі ж встигнути питати.

І тут йому знову зашуміло в голові. Нюрчина Лінка вчиться десь там, університеті. Алі ж Катруся, друга дочка, старша школярка, грамотна дівка, напевне, повинна знати. Авжеж, мусить, вона ненаші пісні слухає і фотки артистів збирає, Іван сам бачив.

Рішення прийшло миттєво. Іван хутко спустився по драбині на землю. Нічо вже його не могло спинити. На нього найшло те, що сусідка Ганна Драбенчиха, колишня колхозна бухгалтерка, називала дивним словом — одержимість. Він кинувся із двору.

Цілий вечір і півночі ішов Іван до Волиці, де жила Нюрка з сім'єю. Йшов, притискаючи до грудей фотографію із журналу. Спершу крізь село, потім лісовою дорогою, потім полем, а далі знову крізь ліс. Йому було страшно й холодно. Та знав — мусить дійти й спитати Катрусю, як ім'я її, що гріє йому серце. Вийшов і сховався за хмари щербатий місяць. Десь у лісі кричала, висівляючи дрижаки на Івановому тілі, сова. Пронизував тіло крізь блягеньку курточку холодний вес-

няний вітер, що зірвався опівночі. З тим вітром прилітали й хапали Івана за плечі невидимі волохаті звірі. І тоже реготали. Заплющував Іван очі й розплющував. І далі йшов. Кілька разів починав молитву та збивався, бо до пуття не знав слів. Нарешті перед Іваном забовваніли темні примари волицьких хат. Завалували пси. Він було спинився, та таки пошкандибав далі. Пси кілька разів обгавкували його, Іван піднімав ломуку й кричав: «Щоб вас холера взяла».

Нарешті він добрався до Нюрчиної хати, де було загавкав і її великий чорний псисько, та Іван покликав його і пес упізнав несподіваного нічного гостя. Так удвох і зайшли на подвір'я. Тут Іван подумав, що серед ночі будити хазяїв не годиться, хай навіть сестра. Він стомлено опустився на колоду коло веранди. Пес підійшов і ткнувся мордою в коліна. Іван погладив його і посунувся, даючи місце. Псисьце притулився до нього. Іван почув, як теплішає в боку, що геть задубів. Запустив псиськові змерзлу руку в шерсть. Другою сховав листок з темною дівчиною, з якої вночі видно було хіба білі зуби, за пазуку. Скоро стомлений Іван і Нюрчин пес задрімали, а потім і зовсім заснули.

Івана першим побачив Вадим, Нюрчин чоловік, що виїшов надвір у самій майці. Кинувся, став термосити.

— Іване, ти що? Звідки ти взявся? Живий?

Іван глипнув на чоловіка, що звідкись постав над ним, подумав, що йому сниться, але враз пригадав, де він. Йому стало соромно, тіло все задубіло, і він заплакав. Хапав дрижки й плакав.

— Що сталося? — допитувався Вадим.

— Нічо, нічо, — цокотіли Іванові зуби.

Вадим завів його до хати. Нюрка тоже вельми схарапудилася.

— Щось із мамою?

— Не, мама живі й здорові.

— То ти просто так прийшов, серед ночі? Чого ж не збудив?

Іван хотів сказати чого, та тільки замичав. З сусідньої кімнати виглянула Катруся й найменший — Вітько.

— Зви... Звиняйте, гостинця не приніс, — зніяковіло сказав Іван.

Нюрка було взялася вичитувати Івана, що пішов проти ночі невідомо чого, певно ж і матері не сказав, та Вадим її спинив.

— Нагрій-но, жінко, чаю та дай Іванові сто грам, бач, геть задубів.

— Я зара, зара...

Нюрка несподівано послухалася одразу, налила в електро-чайника води, увімкнула.

— Мені б з Катрусею поговорити, — тихо сказав Іван.

Всі дивилися на нього здивовано. Та Катруся першою щось збагнула.

— Ходімо, дядьку Іване.

Коли завела до своєї кімнати, де поспішно накинула оді-яло на ліжку, запросила сісти у велике м'яке крісло.

— То що ви хотіли сказати?

І тоді Іван, соромлячись, тремтячими руками дістав з-за пазухи листок. Повагався, але все ж простяг Катрусі.

— Ти знаєш, хто то така?

Дівчина дивилася на нього здивовано. Трохи злякано, бо ж знала, що дядько Іван несповна розуму, з мухами в голові, як казав тато. Проте опанувала себе, навіть посміхнулася.

— То Таумі Ремпбелл, дядьку Іване. Американська модель.

— Модель? Мо...

Іван ворушив губами, мов хотів ще щось сказати, але не міг згадати якогось потрібного слова.

— Так, модель... Ну, то така жінка, що різну одержу перед людьми показує, — пояснила Катруся.

— Продає? — не зрозумів Іван.

— Ні. Показує, ну, зараз я поясню, — сказала Катруся.

II. Таумі

Таумі Ремпбелл була знаменитою моделлю. Супермоделлю, яка заробляла мільйони доларів лише за один-єдиний вихід на подіум. Звичайно, так було не завжди. Хоча ніхто, здається, не пам'ятав шляхів її сходження до вершин світового модельного бізнесу. Натан Роуз, провідний і, мабуть, найпронирливіший журналіст популярного журналу «Splendor star»¹, спеціалізувався на показі життя моделей і актрис мильних серіалів та якось отримав завдання написати нарис про те, як починала свій шлях ця суперзірка Ремпбелл.

Його редактор не вірив у сиротину, яка не знати звідки прийшла в модельне агентство. Про дівчину, яка виникла наче нізвідки на подіумі — цю легенду кілька разів передавали, сентиментально описували журнали і телевізія.

«Я не хочу повертатися до мого дитинства», — не раз казала Таумі у відповідь на прохання розповісти більше.

Отож Натан Роуз мав віднайти і розповісти справжню історію супермоделі. Мав би, бо чим-чим, а справжнім журналістським нюхом і вмінням Бог його не обділив. І що ж? Через два тижні, побесідувавши з доброю сотнею людей з тих агентств, служб відомих модельєрів, дирекцій показів мод і міжнародних виставок, у яких брала участь Таумі Ремпбелл, він зміг встановити, що вперше її поява була зафіксована таки на нью-йоркському весняному показі купальників вісімнадцять років тому. Начебто хтось і насправді привів до власника салону дівчинку з вулиці

¹ Блиск зірки (англ.).

і попросив її оглянути. Директорові дівчина знову ж таки начебто так сподобалася, що він відразу поставив її на подіум не в побічному чи пробному показі, а в головному. Там вона страшенно також сподобалася, був просто фурор, таке враження справила на журналістів, і на дизайнерів, і на моделей, і на глядачів. Ну, а з цього пішло й поїхало.

— Натане, так не буває, — сказав своєму підлеглому й колезі головний редактор журналу Стенлі Кройберг. — Якщо уявити, що було, то хтось же рекомендував Девіду, щось мало трапитися, що її відразу взяли на такий престижний показ. Отут маєш розкопати...

— Девід Брюер загинув сім років тому в автокатастрофі, — похмуро відповів Роуз.

— Так? — помітно пожвавився Кройберг.

— Я перевіряв, — сказав Натан. — Виїхав сам на зустрічну смугу. Серце скопило.

— Ну, а звідки родом ця «шоколадна тигриця», взнав?

— Начеб із Гаїті. Приїхала колись ще дитиною із мамочкою нелегально, на судні, як буває, але хтось допоміг легалізуватися. А потім мама отримала громадянство.

— І де ж вони жили?

— У Флориді, в містечку Ференстед. Мати померла, коли Таумі було тринадцять років. Що цікаво, відразу після похорону матері донька зникає з міста і наче розчиняється у воді. Чи в повітрі. Аж доки не вигулькує у майже двадцять років на нью-йоркському подіумі.

— Зрозуміло, у Ференстеді ти був, — посміхнувся Кройберг. — Що думаєш про білу пляму завдовжки сім років у біографії нашої «шоколадки»?

— Нічого не думаю, — після доволі довгої паузи сказав Роуз. — У мене взагалі склалося враження, що всі, хто брався писати про нашу красуню, старанно обминають цей період.

— Але десь же вона жила, вчилася... Якщо, звичайно, вчилася.

— Так, безумовно, — Роуз дістав із течки, яка лежала перед ним, якийсь папірець. — Це копія диплома про закінчення нею Норкрутського коледжу.

— Де це? — поцікавився Кройберг.

— У Пенсільванії.

— Ну от, а ти кажеш, що зникла з того містечка, як там його...

— Ференстед, — підказав Роуз.

— Нехай Ференстед, — згодився головний редактор. — І з'явилася в Нью-Йорку. Як це розуміти?

— А так розуміти, що вона склала екзамени за коледж екстерном.

— Екстерном? Хіба таке можливо?

— Можливо. Теоретично. Таумі Ремпбелл була єдиною, хто склав екзамени за весь час існування коледжу. Вона мовби то заявила у канцелярію і сказала, що хоче їх скласти. Ну, директор поцікавився, що вона закінчувала до цього. Наша дівчинка сказала, що шість класів у звичайній міській школі. А далі займалася самоосвітою.

— І її допустили до екзаменів?

— Так, — сказав Натан Роуз.

— Розповідай, — звелів редактор.

Те, що Роуз розповів далі, страшенно вразило головного редактора. Не могло не вразити. Як вразило тиждень тому самого Натана. Він добре пам'ятав спантеличене обличчя колишнього директора коледжу. Директор два роки вже як пенсіонер, худорлявий, бадьорий чоловічок, добре пам'ятає ті екзамени. Так, вони не мали формального права відмовляти будь-кому в праві отримати диплом коледжу. Навіть якщо той, хто жодного дня в коледжі не вчився, захотів його отримати. Але... Отож бо й воно, що існувало оте саме «але». На екзаменах, а їх було два десятки штук з кожного із загальних

і спеціальних предметів (це був технологічний коледж) потрібно було відповісти на будь-яке запитання із предмета, з якого складався іспит. Неправильна відповідь хоча б на одне запитання могла бути підставою для незадовільної оцінки чи відмови від подальшого екзаменування. Так гласив статут коледжу.

— І шоколадна кралечка склала всі екзамени? — спитав Кройберг.

— Уяви собі, — усмішка Роуза була схожою на короткий сонячний промінець, що сяйнув і зник. — Притому продемонструвала неабияку ерудицію.

— Про це писали газети?

— Лише місцева міська газетка. Склавши останній екзамен, розумниця Таумі випарувалася і з цього міста, попросивши переслати їй диплом за такою от адресою.

— Переслати?

— **Авжеж.** Тим більше, що гроші за екзамени були сплачені.

— Ага, гроші...

— Так. Адже це приватний коледж.

— Де ж вона взяла гроші?

— Хтось переказав.

— Вона складала, напевне ж, і усні, й письмові екзамени, — роздумливо сказав Кройберг. — І гадаю, що ти поцікавився змістом тих письмових робіт...

— Їх немає, — похмуро буркнув Роуз.

— Тобто?

Роуз повідав, що, звісно ж, він побував у архіві коледжу. Там, у двох невеличких кімнатках зберігались документи, які стосувалися історії коледжу, його кращих випускників. Таумі Ремпбелл там було присвячено окрему теку, надто неординарний випадок був з нею, пояснив директор коледжу, ні до, ні після неї ніхто не брався складати екзамени екстерном відразу за стільки років. Були два випадки, що складали екзамени екстерном за рік чи два, але щоб за весь, по суті, навчаль-

ний процес... Отож варто було поглянути на феноменальні роботи з англійської й математики. Саме так, феноменальними, назвав їх директор.

Натан Роуз пригадав, з якою цікавістю і навіть легким тремтінням у своїх ще донедавна пропахлих сигарами пальцях (півроку, як кинув палити) він брав ту теку до рук. Він пам'ятає своє здивування і свій вигук:

— Що це?

У теці лежали чисті-чистісінькі аркуші паперу, трохи вим'яті, бо їх явно тримали чийсь руки. Авжеж, дівчини, яка писала роботи, й екзаменаторів, які потім їх перевіряли. Але на папері нічого не було. Нічогосінько. Тільки штамп коледжу зверху, на першій сторінці.

— Як це розуміти? — витріщився Кройберг, коли Натан дійшов до цього моменту.

— Я теж запитав точнісінько так. — Роуз явно насолоджувався ефектом, який справили його слова. — Ти б побачив, як здивувалася їхня архівна щуриха. Ну й згодом директор, само собою.

«Щуриха», жінка років за п'ятдесят, висушена, наче добре вив'ялена тріска, все перекладала ті папірці. Заглядала до точки, наче не вірила своїм очам. А може, так і було — не вірила. Та й як повірити...

Роуз оповів, як у його присутності директор провів справжнісіньке розслідування. Звісно, до цих архівних кімнат хтось міг проникнути. І замінити роботу Таумі Ремпбелл на чисті аркуші паперу.

— Але навіщо? — спитав головний редактор.

— От і я питаю себе — навіщо? — скупко всміхнувся Роуз. — Тільки цей варіант, здається відпав.

— Відпав? Ти таки щось розкопав?

Кройберг аж подався вперед, потираючи свої пещені пухкенькі ручки. Розповідь Натана Роуза його інтригувала дедалі більше.

— Я нічого не розкопав, — розчарував Роуз. — Але звернув увагу, що на штампі, тому, що зверху на першій сторінці, стояла дата. Це, як виявилось, була дата екзамену, який складала Таумі Ремпбелл.

— Невже гіпноз? — Кройберг дивився поглядом удава, до якого наближається кролик.

— Можливо... Хоча надто неймовірно, — роздумливо сказав Натан.

І далі він признався, що відчував: доторкнувся до чогось дуже цікавого, інтригуючого і, можливо, сенсаційного. Навіть дуже сенсаційного. Звісно, висновки робити рано. Можна було б просто «закинути вудки». Кройберг так і сказав — закинути вудки. Це був один з його улюблених висловів. До цього прийому його журнал вдавався не раз і не два. Закинути вудки — це означало надрукувати щось не дуже певне, не до кінця розслідуване, а може, й зовсім не розслідуване, так, швидше з натяками, припущеннями, даючи поживу для фантазії читачам і тривожаючи тих, про кого писалося. Герої таких публікацій починали протестувати, метушитися, неодмінно робили помилки і виводили на нові саїди. Нерідко платили чимале відкупне. Іноді пробували судитися. Але коли фактів не багато... О, Кройберг умів правити писанину своїм «розгрібувачів бруду» так, що виходили з цієї писанини хай і бруднуваті, але «лялечки».

У даному випадку вдаватися до такого прийому було небезпечно. Кройберг це нюхом відчував. Не лише тому, що ця «шоколадна тигриця» надто багата, а отже, й впливова, одна з найбагатших (якщо не найбагатша) супермодельок світу. У неї вистачить грошеньят, щоб заплатити і гарним адвокатам, і нишпоркам, і писакам з видань, як тільки, коли навіть сплять, то бачать, як би закопати «Splendor star», улюблене дітище Кройберга. Ні, не тільки це хвилювало головного редактора і співвласника скандального журналу.

У розповіді Натана Роуза було надто багато незвичного, сказати б так — незвично-таємничого.

«Натан, здається, стоїть зовсім поруч того, щоб зірвати великий куш, — подумав Кройберг. — Тут пахне сенсацією з якимось незвичним душком... Гм, Гаїті... Ця тигриця з Гаїті? Може, зв'язана з вуду чи ще з якоюсь чортівнею? Чи з тими кланами із «латинос», котрі геть усе стали загрибати до своїх чорнуватих лап?»

— Розслідуй далі, — сказав він. — І готуй першу публікацію.

— Першу публікацію? — здивувався Натан. — Ти вважаєш, що це вже потрібно робити? Бачиш, у мене з'явилося чимало питань і чимало сумнівів...

— Я це зрозумів, — посміхнувся Стенлі Кройберг. — Тут, певно, ти сам відчуваєш, є якась дивна пружина, і мені здається, що ми повинні найближчим часом її розтиснути... Але це буде зробити непросто, навіть тобі. Вибач, якщо зачіпаю твоє професійне самолюбство.

— Чого там, я сам відчуваю. — Натан не намагався навіть приховати свого збентеження. — Дивна ситуація, навіть як для мене. А ти ж знаєш, що я...

Так, Кройберг добре знав те, що було за плечима творця найгучніших сенсацій їхнього журналу. На Роуза були і спроби замахів, і понад десяток судових позовів. То що ж тут особливого?

— Авжеж, дивна, — погодився Стенлі. — Тому й кажу: підготуй першу публікацію. Виклади все, що ти знаєш, а тоді проведь далі розслідування.

Після цих слів, не змовляючись, вони подивилися один одному у вічі. Зрозуміли один одного, не промовивши й півслова. Кройберг першим відвів свій погляд. Не тому, що відчув якісь докори сумління. Знав: Роуз і сам піде далі, до кінця.

Авжеж, вони обидва були досвідченими вовками у своїй справі. Зрозуміли одночасно, що означали ці слова. Так,

Кройберг відчув, що його підлеглий і приятель надто добре розуміє їх підтекст. За цими словами стояла виразна і німа, прихована небезпека і прихована загроза для життя. Для життя Натана Роуза насамперед. Вони не могли її не відчувати. Але якби зараз Стенлі запитали, звідки надходить ця загроза, він сам не зміг би нічого відповісти, нічого пояснити, навіть якби його допитували з пристрасстю, з праскою чи папальником, як уже двічі в його житті було. Звідки загроза? Від самої Таумі Ремпбелл, цієї бісової вродливої і багатющої жінки-тигриці? Навряд. Ще вона, напевне, не знає про розслідування Роуза, про його поїздки. Але якщо її знає...

«Ні, — подумав Кройберг і ледь-ледь заригнувся, — швидше за все, за Натаном уже почалися стеження, полювання. Інакше б не з'явилося в мене це відчуття загрози і тривоги. Я рідко помиляюся. Може, припинити розслідування? Ні, ні і ні. Натан тоді сам продовжить, я ж його знаю. І продасть матеріал у якесь інше видання».

Кройберг знову поглянув Натанові у вічі. У темних смолянистих зіницях побачив ледь помітний холодок страху і відчув легке збентеження, навіть сором. Якби це був інший журналіст його видання, а їх у нього чимало, цих ловців сенсацій, він би нічого подібного не відчув.

Взагалі ж незрозумілість, незбагненність ситуації стала його дратувати. Таємниця була прихована десь мовби збоку, це він нутром теж відчував. І її буде нелегко віднайти. Будуть жертви і прикрощі. І ще щось, дивне, може, і жахливе, але що?

«Та однак жереб кинуто», — подумав Кройберг і підвівся.

Підвівся — цього разу поволі, натужно — і Натан Роуз. На якусь мить йому здалося, що за плечима головного редактора на тлі великого розкішного вікна, яке виходило на Гудзонову затоку, з'явилося чиясь обличчя. Так, це було темне, шоколадне обличчя Таумі Ремпбелл. Вона посміхалася,

та на мить, швидше частинку миті, Роуз побачив дивний хитрий оскал. Це загрозливий оскал потужного звіра, можливо, тигриці. Чи пантери. Чорної, хижої, хитрої і підступної пантери.

«Я таки стомився від цих поїздок і розшуків», — подумав Натан.

— Добре, я завтра ж почну писати, — сказав, але чомусь намагаючись не дивитися туди, у вікно, за спину шефа.

Кройберг підбадьорливо поплескав його по плечу. Головний редактор відчував: якщо справді вигорить велика сенсація, тираж знову різко поповзе вгору. Це якраз до речі. Надто прісно виглядав журнал останнім часом. Переживування любовних походеньок, репортажі з показів мод і знімальних майданчиків — і все без перчинки й вогника. Наче танець по зачарованому колу. З тими самими рухами.

— Якщо треба — дам тобі ще помічників, — сказав Кройберг.

— Поки що не треба, — відповів Натан.

Він пішов до свого кабінету, краєвид з якого був не гірший, навіть ліпший за той, що відкривався з вікна Кройбергового величезного кабінету. Праворуч із вікна Роуза вимальовувалася перспектива на океан. Йому було приємно, що в нього ліпший краєвид, ніж у шефа. Він любив вдивлятися у синю незмірну далечінь і уявляти, як він летить над нею — великий і невагомий, схожий на птаха. Птаха, що може перелетіти цей океан.

Він згадав, скільки коштувало переконати Кройберга придбати офіс саме в цьому місці. Так, це коштувало недешево. Але яке враження справляє такий кабінет з такою просторовою перспективою на відвідувачів, на цих зарозумілих зірок і зірочок та їхніх адвокатів, які навідуються, а часом і вриваються до шефського кабінету. Чи до нього, Натана. Те, що вони бачать у вікні, теж справляє належне враження. І частенько, якщо не пропадає бажання судитися, то різко змен-

шується апетит у розмірі судового позову. Ніхто, звісно, не знає, що тут лише чотири такі кабінети — головного редактора, приймальня, Роуза і ще один, куди тимчасово переїжджає автор чергової скандальної публікації. Решта ж редакції розміщується у двох не вельми просторих кімнатах на 307-й вулиці. Але про це їй не варто знати.

Ще дорогою до свого кабінету Натан Роуз відчув дивний шум у вухах і водночас поколювання в скронях. Ні, наче їй не в скронях, а... дивне відчуття — біль навіть ішов ззовні, він відчув, що ось-ось кілька тонких, але гострих голок готові торкнутися його шкіри, пробити її і почати шматувати тіло. А у вухах... Ні, не у вухах шуміло, а він вловлював віддалений, ледь вловимий шум вітру, але це був потужний сильний вітер, який народився десь далеко і ставав дедалі сильнішим, з кожною миттю, з кожною секундою.

«Що ж це таке?» — подумав Роуз.

Він дістав з кишені ключі, став відмикати кабінет. І раптом почув за спиною чийсь тихий шепіт:

— Не йди, не йди туди.

Натан озирнувся. На майданчику з трьома дверима нікого не було. Його двері майже поруч із тими, що ведуть до приймальні. Втім, майданчик вузький і створює ілюзію коридору. За дверима до цього майданчика їхнього офісу справді довгий коридор. Може, голос долинав звідти? Ні, наче шептали поруч.

«Я просто перевтомився», — подумав Натан.

Раптом він зауважив, що його пальці дрібно тремтять. І що це сильніше наростає шум вітру. Він десь там, за прозорими, скляними стінами його кабінету. Перш ніж відчинити двері, він чомусь трохи повагався. Немов боявся когось побачити — там, за дверима, у його кабінеті.

«Дурня», — подумав і рішуче штовхнув двері.

У кабінеті, звісно, нікого не було. Нікому було тут і сховатися у його кабінеті, з вікном на всю стіну і з великим дов-

гим столом та маленьким столиком у кутку, двома шкіряними кріслами біля стола і меншими кріслами біля столика.

Наступної миті, на півдорозі до свого столу, на якому лежав ноутбук і папка з паперами, голки, що летіли до скронь (тепер він знав — летіли), досягли його бідної голови і пронизали шкіру. Біль був такий гострий і раптовий, що Натан мимоволі зойкнув, потім вилаявся. Мацнув руками. Ніяких голок на було, але на пальцях він відчув щось рідке і липке. Він відсмикнув пальці, підніс їх перед очі й отетерів — на пальцях була кров.

— Що це? — запитання задав наче не він, а хтось його зляканим голосом. — Дідько візьми, що це?

Він заточився, вхопився за стола. За вікном навально на-ростав шум вітру. Натан поглянув у вікно. Зліва, як завжди, височіють хмарочоси, справа відкривається знаменитий краєвид на затоку, яка виходить в океан.

І раптом він побачив, як змінюється цей краєвид перед його очима. Океан почав кудись відступати. Він мовби згор-тався на його очах.

Сувій океану підкочувався до берега. Так згортають ки-лим. Але за сувоєм була порожнеча. Чорна пустка до само-го обрію. Втім, і обрій був такою ж порожнечкою, там, вла-дині нічого не було.

«Дивне відчуття, — подумав Роуз. — Дивне? Що ж це та-ке діється зі мною?»

Враз із тієї чорної порожнечі почали виростати ще дивні-ші обриси якоїсь місцевості. Наче... Наче африканська сава-на. Він бачив простір, укритий де-не-де деревами, а в основ-ному великою травою, по якій бродили дикі звірі — леви, зебри, антилопи, носороги, слони. Саме так — бродили, геть перемішані, не чіпали одне одного, утворювали дивну міша-нину звірячих тіл. Натан подумав, що він, певне, божеволіє. Але чому, чому? Щойно ж вони з головним редактором нормально говорили. Розмовляли цілком логічно.

«Дурня це все, — подумав Натан Роуз. — Дурня і вияв моєї абсурдності й абсурдності цього світу. Все дурня — те, чим я займався до цього часу, чим жив. Я хочу туди, в савану, до цих звірів, на природу. На дику природу, туди, де нема всієї цієї фальші, гонитви за дурними, нікому не потрібними сенсаціями».

Натан Роуз ішов до вікна, простягнувши руки. Серце його співало. Очі світилися радістю. З таким серцем і очима він підійшов до вікна, розчинив його. Савана, леви, жирафи, носороги і великі птахи, що ширяли над ними, були зовсім поруч. Натан заліз на підвіконня, розпростер руки і став схожим теж на великого птаха. Так він і полетів, правда, не вгору чи над саваною, а вниз, доки не вдарився з усього розгону об асфальт нью-йоркської авеню.

III. Іван

Кукурічки — село невеличке. Проте, окрім трьох барів і крамниці, воно мало ще й свою неповну середню школу, в якій навчалося аж сімдесят два учні з Кукурічок і сусідніх Заточинців, ще меншого села, ніж Кукурічки. Одного разу до тієї школи і прийшов Іван. Він стояв перед шкільним порогом, точніше посеред подвір'я, і боявся ступити крок далі. Закінчився урок, діти повибігали на подвір'я, здивовано дивилися на нерухомого дядька. Деякі показували пальцями, мавпували, а один хлопчисько покрутив пальцем біля скроні. Іван стояв і мовчав, тільки кліпав очима й ворушив губами. Вибігали меншенькі — першачки і другачки — одна дівчинка гукнула щось до своїх подружок. Вони стали в коло, взялися за руки й почали танцювати довкола Івана, виспівуючи пісеньку.

«Майбуть, вони вважають мене деревом, — подумав Іван. — Може, ялинкою?»

Він розставив руки, аби й справді здаватися схожим на дерево. Навіть помахав руками, мов гілками.

Запекли ми коровай,
Запекли великий,
Кого хочеш — вибирай:
Зайця або дзіка¹, —

співали діти, танцюючи довкола Івана. Та тут зі школи виїшла прибиральниця Настя. Вчителька математики Софія Петрівна побачила через вікно дивного чоловіка — здаєть-

¹ Дикий кабан (діал.).

ся, один із сільських дурників, згадала вона — й послала прибиральницю, котра якраз потрапила під руку, дізнатися, в чому річ, чого цьому чоловікові треба. Настя виїшла зі школи й відразу збагнула — щось тут не те. Вона кинулася, як була, з шматиною в руках, на дітей:

— А, холерники малі, що ж ви-те здіваєтеся над чоловіком...

Коли дітлахи з вереском розбіглися, підійшла до чоловіка-дерева.

— Чого тобі, Йване? До когось прийшов?

Іван стояв, кліпав очима, зіпав ротом й нарешті спромігся на слово:

— Вчи... Вчи... Вчилку, яка не по-нашому вчить...

— То тобі, певно, тре Зінаїду Антонівну?

Хоч Іван не знав, як ту вчилку звати, та кивнув головою.

— Ходімо, — сказала Настя, взяла Івана за руку, як маленького, і повела до приміщення школи.

Там вона делікатно постукала у двері вчительської, а коли їй дозволили увійти, заглянула й поманила пальцем вчительку англійської мови:

— Тучечки до вас, Зіночко Гантонівно...

Вчителька англійської була єдиною молодою вчителькою у Кукурічках. Вона була невродлива і геть укрита ряботинням, коротко стрижена, і єдине, що приваблювало — великі, світло-сірі, майже сині очі. Сім років тому вона слухняно поїхала на практику в Кукурічки, тут закохалася без пам'яті у старшого за неї на двадцять років директора й по закінченні університету сама попросилася сюди вчителювати. Через рік вона сама й освідчилася своєму директору в коханні та стала його коханкою. Двічі на тиждень вона чекала директора вечорами у тому самому крайньому класі й директор, якого звали Георгій Семенович, брав її або на класному столі, або поклавши животом на парту, а найчастіше Зінаїда Антонівна стояла на колінах, samozabutno

кохаючи любого Жоржика. Вона ж допомагала йому та його сім'ї садити й викопувати картоплю, навіть полоти город. Звісно, зв'язок між ними не можна було довго приховувати, тим більше, що дружиною директора, а за сумісництвом фізика й математика, була та сама Софія Петрівна. Спершу вона влаштувала чоловікові скандал, потім і рябій «англічанці», але, що була за Жоржа на чотири роки старшою, то панічно боялася, аби її не покинув з трьома дітьми і не пішов жити з цією лярвою. Тепер, при дефіциті вчителів, не вельми й аморальною настрашиш. Втім, тільки молодша їхня донька Валерія ще була школяркою, ходила у Волицю в десятій клас, а двоє інших уже поїхали до міста: син закінчував університет, а дочка торгувала на ринку і вже мала другого чоловіка. Отож Софія Петрівна зійрилася, а минулого року сама запропонувала Зіночці квартирувати у них. Втім, зустрічалися Георгій і Зіна в тому самому класі — спрацьовували чи то звичка, чи вироблений рефлекс.

— Чого вам? — спитала Івана Зінаїда Антонівна.

А що він мовчав, відвела в куток коридору, вважаючи, що цей дивний чоловік з обличчям дауна, певне, соромиться.

— Навчіть мене гамериканської мови, — сказав там Іван.

— Ви хочете сказати — англійської? — уточнила Зінаїда Антонівна.

— Не, тої, що в Гамериці балакають, — сказав Іван.

— Там розмовляють англійською, — тріхи драгуючись, сказала Зінаїда Антонівна. — Правда, з деякими відхиленнями від класичної англійської мови. Деякі лінгвісти вважають навіть американський варіант англійської вже окремою мовою, але я так не вважаю...

«Для чого я йому це пояснюю?» — подумала вона.

Чоловік перед нею стояв і кліпав очима. Типовий даун. Хоча ні. Щось у його обличчі є від блаженного, яких давні художники зображали на папертях церков, і щось є від

малої дитини, яка заблукала в незнайомому місці й боїться у чужої тітки спитати дорогу. От-от чоловік перед нею мав засунути пальця до рота й почати його смоктати.

«Що мені ввижається?» — подумала ледь драгівливо Зінаїда Антонівна.

— Навчіть мене, — Іван уже подивився прохально й незмигнуто. — Я вам платитиму, а якщо тре, то щось по хазяйству зроблю...

— У мене немає господарства, — сказала Зінаїда Антонівна і поцікавилася: — Ви вивчали англійську в школі?

Іван закліпав ще дужче, ніж на подвір'ї перед учнями. Він з останніх сил стримувався, аби не заплакати.

— Я не вчився, али я...

— То що ви хочете?

— Я поінятливий, приїсья-бо... — Іван схопив учительку за руку. — Мені вельми тре.

Щось завадило їй відмовити. Може, це кліпання, жалісливий прохальний погляд...

«Убогим гріх відмовляти, — подумала Зінаїда Антонівна. — Йому самому швидко набридне».

Та Іванові не набридли. Він виявився на диво тямущим учнем. Англійською читати не вмів і не міг навчитися, але на льоту запам'ятовував англійські слова. Повторював їх, дивувався, що деякі схожі на наші: «муті» — мама, «папер» — папір... Із задоволенням повторював ці слова. Тепер до двох сеансів кохання щотижня у Зінаїди Антонівни були ще й два дивні уроки.

Найбільше ж Іван здивував на другому чи третьому, коли вона підвищила на нього голос. Він попросив... Попросив її, свою вчительку, коли битиме, не бити по носі, бо може піти кров, тоді її важко спинити, і не бити ногами, бо він тоже цього боїться. А палузою чи рукою по лицю, по голівешці або плечах — можна. Хай, він навіть сам лічитиме ті вдари, а як вельми заболить — попросить спинитися.

— Іване Миколайовичу, та як ви могли подумати, що я вас битиму? — обурилася Зінаїда Антонівна.

Іван опустив голову, а тоді підвів, глянув сумно, але й водночас приречено-покірно. Чого ти, мовляв, не розумієш...

— Вчительки б'ються...

— Хто тобі таке сказав? Я ніколи нікого не била...

— Мене били.

— Коли?

— Колись... У школи...

— У нашій? Ти ж казав, що не вчився.

— У школи... Далеко...

Зінаїда Антонівна не стала розпитувати. Здогадалася: цей чоловік, напевне, вчився у спецшколі. Так воно й було. Івана спочатку мати (тоді вже його батько повівся у світі) віддала до їхньої звичайної сільської школи. Та вже після першого півріччя вчителі чесно сказали, що вчитися він не може: і не запам'ятовує як слід нічого, і букви не може писати, і серед уроку може встати й піти кудись собі. А то піднявся, пішов у куток і став прямо в класі справляти малу нужду. Мати було взялася бити й сварити сина, та швидко збагнула, що цим не зарадиш. Наприкінці літа відвезла Івана до спецшколи в місті неподалік од Луцька, куди отримала направлення в районі. Та коли Івана забрала на канікули після першої чверті першого класу, він дивився зацькованим вовчням. Майже нічого не говорив і час від часу починав плакати. Даремно мати розпитувала його про школу. Коли ж узялася мити, жажнулася — все маленьке тільце було в синцях. А як настав час відправлятися назад, Іван вчепився за лавку й закричав: «Не поїду!» Він кричав і ридав так, що мати Панаска й собі заплакала. І вирішила, що не віддасть сина до тієї осоружної школи. Хай там що. Її ще викликали кілька разів до сільради, приходив і дільничний, та Панаска вперлася — не віддам. Не стала нічого пояснювати, тільки кричала, що з неїної дитини зроблять ще більшу каліку.

На неї зрештою махнули рукою. Іван же тільки через кілька місяців скупо сказав:

— Хлопці били... Вчителі били...

Так він і лишився без будь-якої освіти, хоча читати вмів і любив. Підручники й художні книжки, які лишилися од батька. Газети — районну й обласну, які мати віддавна передплачувала. Охоче розказував про прочитане мамі, сестрі, сусідам і в барах. Часом його розповіді викликали сміх, так він переказував прочитане. А ще мав дивну пристрасть все на світі рахувати й перераховувати: всі предмети в хаті й на подвір'ї, книжки на горищі, дерева у своєму й сусідських садах. І навіть хати в їхньому селі. А на початку літа, коли вже посадили город, задумав перерахувати всіх мешканців Кукурічок.

Для цього він обрав спочатку найпростіший спосіб: хотів заходити до кожної хати і питати, скільки живе людей. Але потім зметукував, що цього робити не варто. Останнім часом Іван боявся сміху з себе. Сміх із вуст інших, здавалося, здавлює йому горло, давив груди. Такого раніше не було. Коли з нього сміялися, Іван починав задихатися.

Хапав повітря, як викинута на берег риба. Шукав слова і не міг знайти. Щось душило його зсередини, а потім здавалося, що хтось невідомий душить за шию.

І він обрав перевірений шлях. Він-бо знав, у чій хаті скільки живе людей. Ходив, устромляв біля хати палузку, щоб не збитися, і подумки, ворущачи губами, пригадував, кілька людей мешкає у цій хаті. От у Гавчаків четверо, у директора школи трое, а з його вчителькою Зінаїдою тоже четверо, у Петра Большака — п'ятеро, у Літуна — цілих восьмеро тільки дітей, а от Плющиха — типерка, як і ще кілька жінок, сама живе, ой, сило, мое сило, думає Іван...

У Кукурічках в результаті Іванового перепису виявилося аж чотириста двадцять вісім людей. Дорослих разом з дітьми. Та вже вернувшись від крайньої Луцишиної хати, він

аж лусьнув себе по лобі. От холера — він же себе з матір'ю забув полічити. Виходило з ними рівно чотириста тридцять. Але щось муляло Іванові на душі. Шкребло. Дряпало кіг- тиками. І він вже коло своєї хати пригадав — таки забув ще їдного чоловіка. Старий учитель праці, чи як там по- теперішньому, Платон Федосович, котрий, як колись по- селився в шкільній майстерні, так у тій кімнатці років три- дцять і жив самотою, так і не напивавши собі в Кукурічках жінки. Виходило — чотириста тридцять один. Цифра була не кругла і не парна. А те теж бентежило Іванову душу. І він подумав, що ближчим часом мусить хтось у Кукуріч- ках померти чи народитися. Ліпше народитися, бо вмира- ти є кому. Цільних сімнадцять хат мають тико по одній лю- дині. А то ж у більшості старі люде. Як от Гапониха, що за дев'яносто має і ледь-ледь з хати вилазить. Ци та ж Плю- щиха... Правда, є й такі, що по восьмеро й навіть десятеро живуть, а оно ті ж Хамунці цілих штирнадцятеро дітей на- стругали...

Насправді в Кукурічках жило на півсотні менше людей, бо Іван порахував трохи й недавно вмерлих за живих, яких йому було шкода, а декому по доброті своїй приписав дітей.

Іван ступив на подвір'я своєї хати й відчув — сварки з ма- мою не уникнути. Майже так і вийшло. Ну, звісно, де ти швендяв, зновика хати перераховував, позорисько куку- ріцьке.

— Не хати лічив, а людей, — пояснив Іван.

— То що ж, ти й до кожної хати заходив? — Мама вда- рила об поли. — Та що ж то людоньки подумують на таке ганьбище?

— Не заходив, бо хитріший спосіб придумав, — сказав Іван.

І тут він почув од мами таке, що ледь не впав. Добре, що за кущика вчепився.

— Женитися тобі треба, — сказала мама Панаска.

— Ги-ги, женитися, — засміявся Іван.

Тоді мама: не смійся, окаянцю. Звісно, ніяка путяща дівка чи й вдовиця за такого, як ти, не піде, та й де ти їх, путящих, найдеш у Кужурічках?

— Точно, ги-ги, — згодився Іван.

— Али тобі напирала, — сказала мама. — У Заточинцях є їдна така, що тобі підійде. Ну, ти ж у Заточинцях був на гостинах у дедька Митра, то повинен знати. Сусідка їхня, трохи витрішкувата така, Тамаркою звати, ну, Томкою, Томою.

— Ги-ги, Тома — не всі дома, — сказав Іван.

— Можна подумати, що в тебе усі, — сказала мама.

— Мо', й не всі, — покірно згодився Іван. — Али я сам бачив, як у тої Томки козюлька з носа звисала. Фе. Ще чого доброго, як женюся, мені й носа доведеться підтирати.

Мама пообіцяла, що не доведеться, й Іван заспокоївся. А мама повідала: дедько Митро каже, що тая Тамарка робляща, що і бульбу садила, й город поле, й корову вміє доїти, то я умру, казала мама, буде кому тебе догленути, бо ж пропадеш сам, тобі як не скажеш, то ніц не зробиш, ступнем за столом чи коло хати сидітимеш, мохом обростеш, і павуки заснують.

— Хіба я муха? — сказав Іван.

І справді уявив себе мухою. Великою, чорною, а ліпше — зеленою. Велике зелене мушисько — Іван — сідало на Івана-чоловіка. Іван те добре бачив — муха була тоже Іваном. Норовила сісти на носа і цілилася довгим хоботом у око. Іван з переляку закричав і затулив очі руками. Потім кинувся бігати довкола хати. Добре знав — тре оббігати не менше, ніж три рази, тогді вроки, «наважденіє», зійдуть. Мати не дивувалася — вона й не таке бачила, що чудив Іван. А Іван, захлипавшись, спинився і, віддихавшись, відчув, що муха-Іван полетіла. І тоді подумав, що зараз має зробити щось вельми

важливе. Ага — піти свататися до тої Тамарки в Заточинці, сусідське село. Бо раз мама сказали, що треба женитися — то тре. Від долі не відкараскаєшся, кажуть мама. Іван такечки й сказав: піду, мамо, в Заточинці.

Мама: нащо? До дедька Митра? Іван затуляє їдним пальцем праве око — соромиться — й усміхається: ги-ги, таж свататися піду, мамо. На оглядини. Як ви-те хочете.

— Та то я так, до приміру сказала. — Мама явно збентежилася. — Якщо вже так хочеш, то в неділю навідаюся.

— Не, не ждатиму до неділі, — сказав Іван і пішов до хати вдягати святкового костюма (Нюрка його на тридцятиліття подарувала).

Але як вдягнув, то засумнівався: нащо йому женитися? Їм і з мамою вдвох добре. Так і сказав мамі. Мама у відповідь: а як я помру? Ти ж геть безпорадний, ради собі ніяк не даси, кури загребуть.

— Кури? — здивувався Іван і подумав, що не дасться загребти ніяким курям.

— Атож, загребуть, — потвердила мама. — А так матимеш коло себе хоч якусь живу душу. Може ж, я навчу неї якось хазяїнувати. То й тобою командуватиме, потикатиме, бо ти ж без указу й шагу не ступиш.

Іванові стало зновика сумно.

«Світова скорбота», — подумав він.

І на що він вродився такою охвермою¹? Ліпше було б вирости дубом, чи берізкою, чи навіть будяком. Нихто би діла не мав, ни чіпав, до роботи не силував, рости собі, листя навесні випускай, а як прийде осінь — скидай. Хіба, як виростеш, зріжуть, на дрова чи загорожу, али й то користь — ци хату зігріватимеш, ци чужих курей на город не пускати-меш, не те, що людина після смерті — лежиш на могилках, хіба що раз на рік, на Проводи, хто навідається, та й то

¹ Недотепя, невміяно (діал.).

зиркнуть раз-два, хреста цьомнуть, а далі біжать, аби швидше випити. Так думав Іван, світова скорбота стояла за його плечима, він стояв серед хати, святково прибраній, блищав, мов нова копійка. І відчув, що роздягатися йому не хочеться, хай вже, все їдню свататися колись доведеться, то чого відкладати під мокре рядно? Чи ще кудись... Іван подумав, але не зміг пригадати, куди відкладають невирішені справи.

Зате спитав маму: а нащо йому женитися? Їм же й так добре удвох. Бо ж ще прийде жінка, хай та ж дурна Тамарка, Тома, в якій не всі вдома, то ще, чого доброго, почне його бити, як ото Линенчиха свого Петра лупить. А він того не витримає, з його хватить, що мама часом б'є. На що мама: та хіба я, анциболоте, так часто вже б'ю, а як десь лупну, то за те, що ти неслухисько такий.

— То Тома та мене не битиме? — спитав Іван.

Не битиме, не битиме — мама. Я її навчу хазяїнувати, борщ тобі варитиме, пратиме, бо як сам лишишся, пропадеш, кури загребуть. А так би хоч хто догленув, полюдська дівка чи й вдова, альбо розведьонка, за тебе не піде, а Тамарка, мо', й згодиться. Якось ви-те удвох проживете далі. Тільки ти зара не ходи, неділі дочекайся.

— Ага, неділі, — сказав Іван. — Як я вже костюма вдягнув.

— То скинеш, — сказала мама.

— Не скину.

— Скинеш, я кажу.

— Мамо, не...

Так вони довго сперечалися, і мама зрештою перемогла за допомогою кількох штурханців.

У Заточинці вони вирушили в неділю. До того Іван щодня по кілька разів піднімався на горище (на гору, як у них кажуть), діставав портрет Таумі Ремпбелл, дивився, гладив і цілував. Та просив простити йому, що піде свататися до іншої. Катруся казала, що цю дівчину звать і шоколадною ти-

грицею, і чорною пантерою. Що то таке пантера, спитав Іван. І Катруся пояснила, що то така велика дика кішка. Дуже небезпечна, підступна й хитра.

«Хіба ти можеш бути хитрою?» — думав Іван, пестячи пальцями карточку.

Але в суботу, вже під вечір, коли він знову піднявся на гору, ще як стояв на драбині, раптом здалося — з-за коми-на блиснули жовті очі. Потім з'явилася і зникла чорна, ледь видима в сутінках велика чорна котяча мордочка. Почулося незадоволене глухе ричання.

«Пантера!» — ледь не скрикнув Іван.

Заледь не звалився з драбини, добре, що схопився за ляду. Довго вагався, лізти чи не лізти. Подумав навіть — нехай пантера його ліпше з'їсть. Нехай, бо він того заслужив. Алі було страшно. Іван знову боязко заглянув на горище. Там ще більше потемніло. І він вирішив — нізачо не полізе.

А назавтра святково вдягнений Іван вирушив разом із матір'ю до сусіднього села свататися. Вони йшли спершу через село, а потім лісовою дорогою. Двоє маленьких людей, якби хто подивився з висоти на ліс, мов дві мурашки повзли тоненькою щілиною між неозорим зеленим килимом соснового поліського лісу. Самотні, нікому не потрібні, крім себе самих. Стара спрацьована жінка й напівдіот, напівгном, який жадібно, мов комаха, що потрапила до незнайомого середовища, намагався щось у цьому світі зрозуміти.

Іван думав про те, чи справді на горищі їхньої хати поселилася пантера. Хай би жила, він носив би їй щось їсти. Тільки ж така звірюка напевне жере багато м'яса.

«Ой, Іване, Іване, думай ліпше про женячку», — сказав собі Іван.

— Чого ти мовчиш, Іване? — спитала мама. — Лучче вже про щось балакай.

- А про що?
- Що ти там, на горі, ховаєш?
- Я? Ховаю?

Іван весь захолов. Мама дізналася? Як? Певно, туди заглядала. Али ж карточку Таумі-пантери він ховає надійно.

- Книжки читаю, — сказав після довгої мовчанки.
- А до вчительки нащо ходиш?
- По-англіцьки вчуся.
- Ти й по-наськи не вельми до пуття вмієш.

Отака у них розмова. Потім сказала мама, що треба тій вчительці хоча б десяток яєць занести. Іван те схвалив і нагнувся та поцілував мамі руку.

— З тебе ж усі сміються. І на училку ту мовби хтось щось наслав, — зітхнула мама. — Отакого бовдура вчити. Господи, нащо? Нащо мені таке наважденіє в цьому житті?

За бовдура Іван аж ніяк не образився. Звик. Бовдур, то й бовдур.

«Той Панащин ідіот», — казала тітка Луциха, в якої Іван ніяк не міг порахувати, кільки курей ходить подвір'ям. Нехай. Іван ішов і думав, що комусь же він на цьому світі має бути потрібен. Хоча би Богові, як не людям. Може ж, Бог з ген отої хмари простягне руку і погладить його по голові. Бо ж мусить Бог когось погладити. А нащо йому гладити тих, кому й так добре?

«Не бійся, Іване, пантеру, — скаже Бог. — Тая звірюка вдень спить».

«Спить? — здивується Іван. — То пантери тотії вдень сплять?»

«Егеж, сплять, а ти не знав?» — посміхнеться Бог.

«Не знав», — признається Іван.

«Еге ж, сплять, — скаже Бог. — А твоя пантера на день вертається в тіло теї чорної дівчини, що на карточці. І дивенько собі спить, хіба що часом ввісні помуркує».

— Помуркує, — мрійливо посміхається Іван.

— Що ти кажеш, Іване?

Овва — він заговорив з Богом у голос. Як же то?

— Ніц я не кажу, мамо, — відповідає Іван, незадоволений, що мама перебила таку цікаву розмову.

Вони йдуть далі. Іванові черевики грузнуть у піску.

— Можна, мамусю, я роззуюся? — Жалібно каже Іван.

— Нащо? Земля ще холодна.

— Пісок набивається в ноги.

— Не в ноги, а в черевики, — поправляє мама. — Потерпи трохи. Або давай збоку лісом підемо, там піску менше. Ой, горенько ти моє, ну геть би мала дитина.

Іванові стає веселіше. Бо коли мама називає малою дитиною, а не бовдуром, ледацюгою, окаянням чи анциболотом, значить, вона не сердиться.

«Я мала дитина, — думає Іван. — Мала дитина, і Бог мене любить».

IV. Таумі

На тридцять сьомому році життя Таумі Ремпбелл перебувала на піку слави. Почувалася справжньою супермоделью і королевою подіуму. Вона й була такою. Тисячі людей, і не лише тих, котрі хоч трохи розбиралися в моді, прагли потрапити на всілякі там виставки, фестивалі, сезонні — осінні, зимові, весняні, літні — покази модної вдягачки, річні свята і ювілейні та іменні показовиська переважно завдяки тому, що в них брала участь суперзірка Таумі. Її виходу — в сукні, комбінезоні, дорогій шубі чи бініні, а то й ще відвертому купальнику — очікували, як свята. Коли Таумі з'являлась на подіумі, то сотні й тисячі очей загорялися, як ліхтарі, готові самі от-от почати виробляти електричну, кінетичну чи ще яку там енергію. Вона завжди виходила прямою дорогою, майже без ніяких (ніякогісіньких) вихилів, властивих для її колег-модельок. Ішла рівно, ледь-ледь дозволяючи собі ступити шоколадною суперстрункою ніжкою в бік. І все ж то була хода швидше не жінки, а справді шоколадної тигриці, чорної пантери — назвіть як хочете — котра, сповнена великої сили і впевненості, вирушила на чергове полювання. Ця хода була граціозною, величавою і водночас наче скрадливою.

Здавалося, вона от-от грізно заричить. Ні, погрозово замуркоче, але так, що здригнуться крихкий подіум і стіни. Вона таїть у собі незнану досі небезпеку. Невідомо звідки, але таке відчуття щораз виникало у багатьох глядачів. Це й лякало, тілом пробігали брижі, але й приваблювало — і чоловіків, і, як не дивно, жінок, може, навіть ще більше.

Пантера виїшла на полювання!

Пантера-тигриця певна своєї величавої непереможної сили. Здавалося, з якихось невидимих джунглів чи савани виходить і йде за нею слідом ціле військо таких самих хижаків, готових своїм могутнім переможним ревінням от-от потрясти Нью-Йорк, Лос-Анджелес, Париж, Лондон, Мадрид, Рим чи Монако. А їхня королева чи імператриця ступає вже попереду, сповнена і свідомою того, що саме на неї покладена особлива місія. Таумі завжди ледь-ледь посміхалася, приязно і водночас іронічно-зневажливо, іскорки сміху бризкали з її жовтих тигрячих очей, падали в очі й душі, будучи захоплення й ненависть. Слова «Таумі!», «Богиня!» народжувалися не лише на чоловічих, а й жіночих вустах, шелестіли, наче легенький вранішній океанський бриз, хоча на виставках і фестивалях годилося мовчати. Оплески по закінченні походу Таумі завжди були схожі на шквал. Вона поверталася, дозволяла собі ледь-ледь, на мить китнути стегнами, але якось так (сексуально? по-королівськи?), що заради цієї миті спалахували блики фото-, кіно- і відеокамер. Журналісти й професійні критики та оглядачі модних дійств намагалися вловити, висловити, описати причину отого впливу чорної пантери, того фурору, який вона народжувала не лише знаменитими проходами, а й самою появою. Були витрачені тисячі слів, але в багатьох склалося враження, що чогось вони не вловили й не зрозуміли. Чого саме? Того, як здійснюється цей вплив, як діє цей магнетизм? Писали про гіпноз, про дію як магічно-притягальної сили її схильності до епатажу та скандальності... Писали... А втім, багато про що писали. Та як би там не було, а виступи Таумі Ремпбелл давали шалені прибутки: а) модельєрам і кутюр'є (можна через дефіс); б) власникам великих телеканалів і рекламних агентств; в) власникам фешенебельних салонів, де проходили покази мод; г) власникам курортів у Флориді, на Канарах, Лазуровому березі, в Рю-де-Жанейро і ще бозна-де, там, де проходили оті покази; д) мільярдерам, котрі з нагоди вигідних

угод і купівель (особняків, заводів, фабрик, банків, концертів, курортів і т.д. і т.п.) влаштовували прийоми і неодмінно, як своєрідний талісман удачі, запрошували на них Таумі. Гроші від участі в тих акціях-шмакціях пантера отримувала теж чималенькі.

А ще були прибутки, але вже переважно у вигляді кольє, смарагдів, діамантів, перснів — дорогуших-предорогуших — за кохання Таумі Ремпбелл. Її кохання прагли сильні світу цього у Європі, Америці (Північній і Південній), Африці, Азії, Австралії, на всіх континентах, за винятком хіба Антарктиди, та й то, якби туди чорна пантера завітала, чорнобілі смішні птах-чоловічки, напевне, подріботили б за нею на край якогось там льодовика чи крижини. За шістнадцять років у її коханцях числилася маса знаменитостей — актори, письменники, спортсмени, але найбільше все ж фінансових і промислових магнатів. Романи тривали щонайбільше два-три місяці, рідше чотири-п'ять, і закінчувалися грандіозними скандалами. Що не заважало з'явитися майже відразу новому прихильнику. Бувало й так, що на черговий показ мод чорна пантера прилітала з одним коханцем, а покидала шоу з іншим. Так було, скажімо, з актором і режисером Вінсентом Люлебургом. Про їхній роман два місяці писали газети і ловили пікантні моменти на віллі Люлебурга папараці. Та, прилетівши на Каннський фестиваль як супутниця Вінсента, Таумі познайомилася там же з якимось англо-американським магнатом (хоча й не першого ряду). І забажала, аби той звозив її в іспанську Галісію — їй, бачте, хотілося почути, як там реве Атлантичний океан. Вони й полетіли на персональному літаку магната. Але вже звідти через якихось десять днів модельна діва телефонує Вінсенту, що перебуває у важкій депресії: забери, мовляв, мене. Вінсент: люба, і це після того, як... Таумі: так, після того, я не хочу знати цього негідника, який тільки те й робить, що стріляє очима на вродливих галісійок. Ти прийдеш? Вінсент: приїду, але після то-

го, як мені вручать фестивальний приз, мрію мого життя. Вилітаю післязавтра. Таумі: ні, ти вилетиш сьогодні або не прилітаєш ніколи. І Вінсент після годинних роздумів таки вилітає. Та в галісійському місті йому кажуть: сеньйора взяла машину і поїхала в Лісабон. Вінсент наздоганяє, наїнявши таксі; «тигрицю» біля португальської столиці, дізнавшись по мобільному, де вона перебуває. Звісно ж, у машині в обіймах молодого галісійця. Ах, любий, я не стрималася, це безневинна прогулянка...

З інтерв'ю Вінсента Люлебурга:

«— Що ви тоді зробили тому хлопцеві?»

— Витяг з машини і набив пику. Я все ж у юності був боксером. Завважу, непоганим, доки не захопився кіно.

— А з сеньйорою Ремпбелл? Що ви зробили?»

— Взяв на руки і викинув в океан. Там доволі крутий берег. Вона ще верещала і дряпалася, коли я її ніс. Казала, що потоне.

— Хто ж її врятував?»

— Хто ж, як не я? (Сміється.) Довелося стрибати, бо інакше модельний бізнес втратив би таку зірку. Пани Карден і де Брітто мені цього не простили б. (Сміється.)»

Зайве казати, що через півтора місяця Таумі покинула Люлебурга вже назавжди. У Марокко, де вони опинилися після повернення з Кани, вже коли там завершився фестиваль.

Кореспондентів, надто фотокорів, Таумі Ремпбелл не жалувала. Могла й слівце круте вжити, якщо запитання не подобалося. Чи й розбити фотоапарат. Платила штрафи, навіть сідала на тиждень-другий у в'язницю, але лишалася такою ж нестерпною. Частина журналістів це навіть захоплювало! Все ж на запитання одного журналіста: «Хто вам найбільше сподобався як чоловік із ваших прихильників?», Таумі Ремпбелл не розлютилася, а відповіла з посмішкою: «Джиммі Мейсон. Він був справжньою брутальною твариною в ліжку. Навіть бив мене, тварюка».

Мейсон був відомим боксером, не менш епатажним, ніж Таумі. Чого був вартий відкушений ніс одного з суперників, який коштував Мейсону двомільйонного штрафу і півроку в'язниці. Коли ж Мейсона спитали, як би він прокоментував слова Таумі Ремпбелл, на той час вже колишній боксер відповів: «Сука, яка й (брутальне слово) не вміла... Що ще хочеш почути? Чи дати у вухо? Я можу. Сука».

Журналіст отримати у вухо кулака «залізного Джиммі» не захотів.

Втім, багато з колишніх коханців Таумі не раз ставали на її захист, твердячи, що вони їй недодали в почуттях, не зуміли бути такими, як вона хотіла. Подейкували, що Таумі платила за ці самобичування. Але хтозна... Гарні слова про неї казали і режисери, і кутюр'є, і актори, і товстосуми. Свавільна, свавільна, так, але це Таумі. Наша зірка Таум. Вона лише усміхалася, чуючи ці одкровення. Як і п'ятякання Мейсона.

Такою була Таумі Ремпбелл. Кілька разів платила штраф за побиття служниць (рукою, черевичком, тим, що під руки потрапляло) і шофера. Та, втім, підозрювали, що побиттів було більше: заради великих заробітків більшість прислуги її трьох квартир і чотирьох маєтків-замків ще й не таке терпіла. Не менш нестерпною Таумі була з колегами-модельками. Вона сама визначала, коли виходитиме, за ким, поруч з чиєю буде її гримерка. І не дай Боже було комує із моделей їй заперечити. Круте слівце, гостре висловлювання, а то й кидання якимось предметом. Інтерв'ю в пресі, де доброзичливо-в'їдливі слова (пані Катрін, звісно, найкраща з моделей, проте я б не радила їй так багато їсти і вульгарно викляти плоским, хоч і гарним задом) вміло знищували... Погляд — убивчий, здатний довести до сліз, як і жести. Декотрі відмовлялися виступати з нею, але більшість ненавиділи, але терпіли. Вже сам вихід поряд із Таумі означав успіх і сподівання, що преса, господарі модельних агентств і товстосуми звер-

нуть на тебе увагу. Часом з'являлися подруги — на рік, півроку, але Таумі неодмінно з усіма потім сварилася.

Винятком була тільки Іветта Сімпсоні, моделька італійського походження, з якою Таумі Ремпбелл дружила вже п'ятий рік. Вони разом з'являлися на показах, а в перервах могли з'явитися вдвох (чи разом зі своїми коханцями) на якомусь світському рауті. Їх бачили разом у дорогих бутиках і ювелірних крамницях. Під час показу мод на борту розкішного океанського лайнера «King Georg»¹ вони вечорами вдвох стояли на палубі й дивилися на зорі, які мерехтіли на небі і відбивалися маленькими срібними, ледве видимими краплями-діамантами у воді. Парочка то мовчала, обійнявшись, то про щось стиха шепотілася, час від часу дружнo пирекаючи зо сміху. Про що вони говорили: ці двоє навіжених вродливок? Бо ж Іветта мала такий або майже такий, як її шоколадна подруга, нестерпний характер, була неімовірною гордячкою, могла смачно (правда, переважно по-італійськи) привселюдно лаятися і теж вчепитися іншій модельці у волосся, поки та казала щось, що смаглявій, вилицюватій, але дико вродливій італійці не подобалося. Може, дивлячись на зорі, вони обговорювали колег-модельок? Розповідали пікантні подробиці пригод з численними покинутими коханцями? Хтозна. Втім, під зорями мовами говорити й про щось високе. Адже було відомо, що обидві багато читають, і не лише дамські романчики, а й серйозні твори. Таумі Ремпбелл могла на якійсь прес-конференції зачитувати Борхеса чи навіть новомодного серба Павича, запропонувати обговорити новий роман Умберто Еко чи якісь останні політичні події в Європі під кутом зору екзистенції філософії Гайдеггера. Чим заганяла в глухий кут і журналістів, і організаторів модельних шоу, переважна більшість з яких мала досить віддвлене уявлення, про що йдеться і хто

¹ «Король Джордж» (англ.).

такі ті особи, що зітають з примхливих соковитих вуст, справді мовби намазаних шоколадом.

Тоді ж, на палубі, якийсь надто меткий журналіст (чи просто фотограф) зумів проскочити повз охоронця, що, розставивши ноги, стовбичив на певній відстані від Іветти й Таумі, й підбігти до красунечок. Він встиг промовити лише пару фраз про високе зоряне небо над ними й у душах таких знаменитостей та спробувати задати питання, чи правда, що вони зійдуть на острові Івіца, як Таумі промовила щось незнайомою мовою (чи вигукнула умовний сигнал). Іветта засміялася й скопила нахабу за голову й різко потягла вниз. Коли фотограф нагнувся, Таумі швидко присіла й чіпкими руками, мов клешнями, обхопила його за ноги. Вони підняли чоловіка й жбурнули його в море. І тут же заверещали, що за бортом людина.

Рятувальна служба судна дістала геть мокрого й на смерть переляканого хлопаку, що, незважаючи на середземноморську теплінь, ловив дрижаки й цокотів зубами. До свавільних модельок підійшов, аби задати питання, працівник охоронної служби лайнера.

— Без коментарів, — сказала Таумі, зняла з пальця великого персня з діамантом (подарунок американського магната Рочерстерфілда) і поклала на тремтячу долоню мокрого невдахи.

Іветта й собі дістала з сумочки й поклала поруч з перснем подруги щось маленьке й блискуче. То була дорогоцінна брошка. Вартість обох прикрас сягала за мільйон.

— Сеньйор не має до нас жодних претензій, — сказала Таумі. — Він сам попросив нас допомогти скудитись йому цієї вечірньої пори. Адже так, містере?

— Сі, сі, — забелькотів вражений чоловічок, що з невдахи миттєво перетворився на багача. — Я сам попросив сеньйорит. Сам, сам. Це така маленька угода про купання під зорями.

Такими були Таумі Ремпбелл і Іветта Сімпсоні. Звісно, та історія потрапила в пресу і на телебачення і додала інтересу до обох. Додала популярності, що і так зашкалювала.

Цієї ж весни обидві супермодельки брали участь у весняному показі моди, що передував Каннському фестивалю на тому ж Лазуровому березі, в Ніцці. На презентацію обидві з'явилися, тримаючись за руки. Випромінювали чарівне сяйво усмішок богинь. Разом пішли на ланч, що складався для них виключно з овочів і фруктів. Після обіду гордо, як завжди, зриваючи оплески і збираючи, мов коштовні перли, захоплення, продефілювали вже кожна окремо – спочатку Іветта, потім з інтервалом у дві модельки, Таумі – червоною доріжкою (за прикладом майбутнього фестивалю) подіуму.

Після показу, що приніс великі прибутки організаторам і чималі гонорари топ-моделям (Таумі і Іветті, звичайно, найбільші), організатори влаштували прийом у ресторані місцевого гранд-готелю. Таумі за звичкою припізналася. Вона мала прийти, повертаючи до себе, як завжди, загальну увагу. Вона і повернула. І волоссям, що цього разу вільно розсипалося плечима, наче розкішні крила чорно-синього птаха. І прикрасою – вишукане кольє – на шії. І, звісно ж, новою сукнею – жовтавою, з ледь помітними візерунками, що нагадували хвилі, чи то моря під сонцем, чи поле, що хвилюється під легким вітром. Сукня щільно, але не занадто облягала суперструнку фігурку Таумі і відкривала знамениті, обціловані сотнею, якщо не більше, чоловіків ніжки – на них примостилися легкі, ледве помітні, як дорогоцінні павутинки, туфельки-босоніжки. Таумі напівіронічно відповідала на захоплені погляди і оплески прихильників її краси і таланту, а таких чимало було в залі. Вона пошукала очима Іветту і знайшла її. Подруга наближалася до неї. Таумі поглянула на італійку, і кров шугонула їй до голови. Іветта наближалася до неї, сяючи білозубою огидною посмішкою, в сукні, точнісінько такій, яка була на Таумі.

Точнісінько такій, до найменших деталей. Таумі кинулася до Іветти, схопила за руку й потягла до виходу. Вже за дверима вона дала Іветті ляпаса й вчепилася у волосся. Потім дряпнула гострими червоними нігтями по обличчю. Два тонкі червоні ривчачки з'явилися на Іветтиних щоках.

— Що ти робиш? — закричала Іветта.

— Що я роблю?

Таумі рвонула сукню на Іветті, зачепивши при цьому пазурами її груди. Тонка дорога тканина розчахнула надвое, на трое.

— Що я роблю, питаєш, паршива суко?! Ти навмисне вдягла це плаття?

Таумі трясав бідолашну ошелешену італійку, мов грушу. Роздерта сукня звисала клаптями, оголюючи груди Іветти, на яких, звісно, не було ліфчика, татуювання у вигляді двох маленьких кальмарів, що обіймаються, на нижній половині спини і тонюсінькі білі трусики-стринги.

— Я ж не знала, що ти замовила таку саму, — кричала Іветта, з роздертої щоки якої цебеніла кров.

— Стерво Баттон, я йому покажу!

Вигукнувши це, Таумі підбігла до найближчого фотоапарата — якою розкішною була ця сцена для численних фотоапаратів і телекамер, — вирвала камеру й торохнула об землю.

Потім обвела поглядом всіх присутніх, що набилися до холу готелю.

— Чого витріщилися? Подобається? Дуже подобається? Дивіться!

І стала в горду позу королеви. Її очі падали, а постава справді нагадувала дику розлючену пантеру. Пантеру, що готується до стрибка.

— Може, хтось хоче ще дістати?

Тим часом до зали зайшли поліцейські.

— Що тут відбувається?

Таумі кинулася до одного з поліціянтів.

— Хочете заарештувати?

І рвонула кийка з рук.

Це вже було занадто. Поліцейські таки скрутили Таумі. Доставили в дільницю. Іветта ж тим часом зробила заяву для преси: вона негайно подає на міс Таумі Рембелл до суду за образу честі й гідності.

Ця подія миттю облетіла світові ЗМІ. Звичайно, Таумі Ремпбелл відпустили. Навіть без сплати застави. Все ж вона була іноземною громадянкою. Та й на її захист відразу стали кілька впливових людей Франції — від діячів модельного й шоу-бізнесу до політиків. Вони аргументували: ця витівка Таумі — суто жіночий вчинок.

Але передчуття чергового, ще більшого скандалу, пов'язаного з Таумі Ремпбелл, знову витало в повітрі. Тим більше, що на запитання, коли вона подаватиме до суду, Іветта Сімпсоні сказала:

— Негайно. Завтра ж. Цього разу це їй так не минеться. Я звернуся до американського суду. А він (я гадаю, панове, вам це відомо) справедливий та неупереджений і не зважає на імена.

V. Іван

Боляче писати, як двоє стоять одне проти одного — Іван і Тамара. Дівчина дивиться на Івана незмигнуто. Іван же, навпаки, кліпає очима. Він першим не витримує.

— Там дедько Митро, — каже він. — Вони вдвох з мамою сидять. Дедько Митро нагнав, каже, багацько самогонки. Та йому нема з ким пити. Він хотів мене пригостити, а мама кажуть, що мені не мона.

— Чого не мона? — спитала Тамара.

— Бо мама бояться, що я стану анкоголіком.

— То й що? В нас усі алкаші. А хто не алкаш — п'яниця. Гі-гі... А я часом до дядька Митра ходжу і краду горілку.

Іван дивується — як то? Хіба можна красти? Авжеж, можна, заспокоює Тамарка. Я ж не просто так краду, а для Льоськи Шатрового. З бутля надливаю трохи, часом у блешку, а то й у банку. Дядько Митро й не помічає. А Льоська любить випити, він мій любчик, як добре вп'ється, то береться гоцати.

— Твій любчик?

Іван геть спантеличений. Він же свататися прийшов, а тучки така придибенція.

— То він на тобі жениться?

Тамарка сміється. Довго й залиvisto. Хитає головою — не, ни жениться. Йому мати не позволить. Бо ж він непутящий, геть непутящий. І їй тоже мамка не позволить. Вони тико так, граються. Далі Тамарка вживає вельми некрасиве слово. Іван затуляє пальцями вуха. Дивиться, як дівчина смішно розтуляє і стуляє губи. Ніби велика лялька. Потім перестає те робити й засовує до рота палець. Іван хмурить

брови. Супитися. Міркує. У нього є суперник. Льоську він добре знає. Такий здоровенний бугай з червоним носом. Мав би його набити за те, що любиться з його, Івановою, невестою. Та, певне, не подужає.

Іван дістає пальці з вух. А Тамарка свого все смокче, мов цукерку.

Не знав Іван, що йому робити. Та таки наважився і підійшов до Тамарки. І сказав, що свататися прийшов. Бо мама хоче його женити. Може, то й тре, тільки в нього є вже любов. Далека-далека. А раз у Томи є любчик, то їм робити нема чого. Розійдуться, як у морі... Як у морі... Тут Іван спинився, бо забув, хто там у морі розійдеться. Винувато закліпав очима.

— Хоч, я тобі пісню заспіваю, Іване? — спитала Тамара. — Хоч? Про два дубки. Льоська, як уп'ється, любить її співати. А то й удвох співаємо. А часом і втрюх, з Петром Гинделиком.

Іван закліпав ще швидше. Петра не міг пригадати. Великий він, високий чи такий грубенький, як бочка? Подумав, що світ якийсь не такий. Може, й Петро у Тамари любчик, як і Льоська, то їх, виходить, троє. А троє женихів — забагато.

Тут із хати виійшла жінка. Десь Іван її бачив. Гов, та тож Тамарчина мати. Іван зрадів та тутечки й засоромився.

— Драсте, тіточко...

— А здоровля тобі, — сказала Тамарчина мати. — Ба, то ж ніби Іван з Кукурічок, Митрів свояк. У гості прийшов?

Іван закліпав очима. Сказати чи не сказати про сватання?

— У гості. Али не тико до Митра...

— А до кого ж?

— До вас.

— До нас? То заходь до хати.

— Декую. Може, я маму свою покличу?

— То ви-те з мамою Панаскою прийшли? То клич.

Іван вирушив до дядька Митра. Через хату і його подвір'я. А в хаті сиділи Митро і мама Панаска. Митро таки вгостив

родичку самогонкою. Мама Панаска жалілася: на долю, дітей і, звісно, на Івана.

Мама казала, що Іван добрий хлопчисько, та неслух. Слова вилітали з її рота, цілували губи й летіли до Івана. Сідали на його долоню й щоки метеликами. Мама ж здалася йому схожою на поранену сиву голубку. Її підбите крило лежало на столі й теж просилося полетіти.

«Добрий неслух», — подумав Іван, і йому захотілося тучечки в хаті затанцювати.

— Ходімо свататися, мамо, — сказав натомість Іван.

Мама підвела на нього очі. У них сиділи два маленьких равлики й простягали ріжки, щоб погладити ними Івана.

— Ой, горе мені, горе, — сказала мама Панаска. — І тутоньки горе, і вдома, бо якби я мала полюцького сина, то би хіба за такою невісткою ходила свататися?

— Та нічо, — сказав посоловіло дедько Митро. — Нічо. Я тобі скажу, Панаско, що двое дурнів часом важать більше, ніж їден розумний. А Тамарка хоть і гуляща та з мухами в голові, али роботяща. Олена нею хвалиться й правильно хвалиться. То, мо', ще вип'ємо?

Проте мама Панаска більше пити не схотіла. Іван узяв її під руку й повів з хати свататися. На сусідському дворі вони довго цілувалися з Тамарчиною мамою Оленою, котра, видно, тоже десь тріньки насоловілася. Так довго обіймалися й цілувалися, та казали одна до одної золоті слова, що Тамарка шартнула Івана за рукав.

— Ходімо.

— Куди? — Іван подивився нерозуміюче.

— Та хоча б до лісу. Он тудечки.

— А свататися? Я ж того прийшов.

— Без нас хай собі...

Тамара пирскнула. Тоді простягла другу долоню і замухнула невидиму пушинку.

— Бачив? — спитала і захихотіла.

— Що? — не зрозумів зновика Іван.

— Зозулька до вирію полетіла, — сказала Тамарка. — І нас за собою каиче.

Вона взяла Івана за руку чітко, аж кісточки захрустіли, й потягла за собою. Ліс, який був справді неподалік, вибіг їм назустріч.

— Куди вони, оглашенні?

Олена хтіла сваритися, кричати, абись вернулася. І Панаска хотіла, та мусила витирати заслинені поцілунком Тамарчиної матері губи.

— Хай, — зрештою сказала вона. — Хай собі. Діло молоде.

— Хай собі бігають, — згодилася Олена. — Мо', щось і вибігають. Ходімо до хати. Там у мене щось є.

— Ходімо, свахо, — згодилася Панаска.

Ліс відразу обійняв і пригорнув двох, що вбігли в його затінок, міцно зчеплені худющими руками. Іван і Тамарка бігали од дерева до дерева й обіймали кожне. На третьому чи четвертому Тамарка поцілувала кору, й Іван, хоч і зирнув здивовано, і собі поцілував. Потім вони стали обіймати дерева. Тамара виглядала з-за берези (тут росли переважно берези та сосни, високі, знизу без гіляччя), казала «ку-ку», примружувала око, хихотіла й ховалася. А тоді виглядала з другого боку.

Ніколи ще Іванові не було так добре.

«Ось вона яка, женячка, — подумав він. — Ми тако бігатимемо цілий день, а мо', й місяці, і ціле життя. Дивись, і дитину собі набігаємо».

І йому стало ще легше і радісніше на душі.

Та коли вони обняли високого міцного дубка, Тамарка подивилася по-особливому примруженим сміхотливим оком.

— Хочеш погоцати?

— Погоцати? Як то?

— Ти що, не знаєш? Ніколи того не робив?

Вона аж руку його випустила. І пояснила, що то таки добре. Ходімо на туо галявинку. Якщо там нема мурашника, то мона лежати на траві. Тико вона зніме плаття, бо може вимазатися, а зелена трав'яна краска довго не відпирається й мама свариться.

Мабуть, у Івана був вельми спантеличений вигляд, бо Тамарка сказала, що як він не вміє, то вона може навчити. Вона вже не раз те робила, гоцалася з хлопцями. То добре, вельми навіть добре. А робиться то просто. Зара вона зніме плаття, не, мурах тутечки не видко, хіба оно кузьки по траві повзають, ляже, а Іван... Іван... Треба тико засунути... хай Іван дістане свого дурницька, тоді вона покаже, що робити далі.

Тамарка попросила Івана розстібнути ззаду плаття. Іван торкнувся гудзика руками й відчув, що пальці його не слухаються. Наче мороз пробіг по них, ніби цурпалками дерев'яними стали. Іван відняв пальці й подмухав на них.

— Чого ж ти? — спитала Тамарка. — Ото невмійко. Невмійко-хрумійко.

— Я зара, — Іван взявся за гудзика й спинився. — А мо, не треба?

— Чого не треба? — Тамарка крутнулася й повернула лице до Івана. — Йо-йо, який ти став. Гень би буряк червоний до борщу.

Іван раптом здригнувся, бо Тамарка полізла в його штани. Між пояса руку засунула й лізла все далі. Іван шаргнувся.

— Стій мені, — наказала Тамарка. — Ти ж не жінь, щоб брикатися.

Вона забиралася далі й далі. Торкнулася... торкнулася...

— Ойечки, та він у тебе геть заснув, — захихотіла. — А може, твій дурницько умер? О не, просинається...

Тут у Івана підкосилися ноги. Він став осідати на траву. Тамара опустила поруч з ним.

— Та ти ж став, як земля, Іваночку...

Іванові було добре й недобре. Десь угорі пливли хмари. Небо дивилося на нього великим і блакитним незмигним оком. Одним суцільним оком. Оком Божим, те Іван добре знав.

«А я ж ще не женаний», — подумав зненацька, і кров повернулася до його щік.

Тамарка зняда з горем навпіл плаття, й побачив Іван, що на ній нема ніщ, крім білих як сніг трусиків. Двоє маленьких, схожих на переспілі груші-берівки, ні, груші-панички, грудей засліпили його. Аж рукою закрився. І вже крізь пальці побачив, що тіло, трохи вже загоріле, в його майбутньої жінки геть укрите ластовинням, густо-густо подзьобане, мов дрібний горошок посіяний. Слово «жінка», що зблиснуло у його відомості, щось Іванові нагадало. І тут Іван зримо побачив, як на горищі їхньої хати підводиться й дожіраиво дивиться темношкіра, справді схожа на велику чорну кішку, дівчина. Простягає до нього, Івана, руки.

— Іва...

Голос тої дівчини біжить, ні, летить до нього крізь ніч, крізь віття й кущі, голос злітає над лісом до неба й перетворюється у великого сизо-білого птаха.

— Тамарко, — Іван зводиться на лікті. — Я не можу з тобою, Тамарко... У мене нівеста вже є.

— Що?

Тамарка засміялася, та зразу ж обірвала сміх.

— Що ти сказав? Яка ще нівеста? Ти ж до мене свататися прийшов...

— Тамечки, у мене, вдома...

Тут Тамарка засміялася.

— Авжеж, дома... — сказала вона. — Сидить на печі і їсть калачі... Та ти, придурку, гоцатися боїшся... Нічо, я тебе навчу... Навчу, бо... Бо навчу, ти чуєш?

Вона стали бити Івана по щоках. Потім припала до тих щік губами. Потім впала йому головою на груди

ї заплакала. Ревно-ревно. Іван став гладити її, мов маленьку, по годові.

— Наказаніє Боже, — прошептала Тамарка чийсь слова ї схлипнула. — Як же ти мені дітей робитимеш, наказаніє Боже?

Іванові стало ї шкода. І самого себе, бо він на правду не знав, як робляться діти. Дядько Петро каже, що він своїх наструтав. Та то, певно, шуткує, бо хіба з поліна діти вродяться? Вони із жінки вилазять, точно. І з Тамарки колись вилизе його дитина. Чи з тої, що живе на горищі? Та тая пантера далеко. Як би не любив її Іван, далеко.

«Ой, бідна моя голова», — подумав Іван і відчув, як щось стискає — щільно ї боляче — йому голову.

«Бідна моя голова, — думав Іван. — Бідна, бо дурна. Як же на світі будеш жити з двома жінками?»

Тамара підвела голову. Іван несміливо торкнувся її щік і став долонею витирати сльози.

Око Бога дивилося на двох, що лежали на лісовій галявині, і враз посмутніло. На око Богові потрапила порошок, і воно теж засльозилося.

— Дощик, — сказала Тамара. — Така маленька хмарка і якраз над нами.

Легенькі краплі травневого дощу впали на обих. Враз поруч у траві щось зашаруділо. Тамара було шарпнулася — мо' змія, чого доброго — та, поглянувши у той бік, заземлялася.

— Глянь, Іва, там їжак. Їжачисько.

Вона, як була напівгола, встала ї пішла до їжака. Їжак чимчикував у своїх справах, та, зачувши присутність чужої істоти, швидко згорнувся в клубочок.

— Іване, їди, подивися, який він смішний, — сказала Тамара.

Іван звівся, підійшов. Колочий клубок лежав тепер біля чотирьох ніг.

— Як ти думаєш, то їжак чи їжачиха? — спитала Тамара.

— Хто його зна...

— А дядько Митро каже, що їжак тре полоскотати, тоді він скаже, скільки в нього дітей і хто він — їжак чи їжачиха.

— А як його полоскотати?

— Не знаю. Може, гілкою. Чи травинкою.

Тамара зірвала травинку, Іван перевернув їжака, і дівчина спробувала просунути травинку між колючок. Та їжак тільки гнівно пирхнув.

— Ну його, — сказала Тамарка. — Хай собі біжить. З нього ні напитуку, ні наїдку. Ходімо вже, раз у тебе нівеста, за вулгом прієєста. Приїдеться мені ввечері з другімі хлопцями гоцатися. Али я зара спитаю твою мамуню, яка то в тебе нівеста завелася.

Іван похолов і став просити не казати нічого мамі. Бо мама розгнівається. Вельми розгнівається. А вона ж ще й випила типеричка.

— Наказаніє Боже, — сказала Тамарка. — Наказаніє і богуз. Не піду я за тебе заміж. Ліпше буду Льоськіною любовницею.

«Ну й нехай, — подумав Іван. — Треба мені така сучка».

Тут у нього щось засвербіло. Не міг збагнути де — в носі чи голові. Так майже завше бувало, коли Іван хвилювався. Не те, щоб хвилювався, а коли йому було соромно.

«Не, вона не сучка, — подумав Іван. — І не бля... Вона Тома, у якої не всі вдома. А в мене вдома тая чорна дівка. Ой, Божечку, як же її звати? Нивже ж Катрусю зновика доведеться питати?»

І тут він, добре наморщивши лоба, згадав — Таумі звати. Гуд бай, Таумі. Гуд монінг, ай лав ю. Слова, вивчені, подаровані йому вчителькою Зінаїдою Антонівною, стали творити у його бідолашній голові дивний танець.

— Що ти там бурмочеш? — спитала Тамара.

— Вчу чужу мову, — сказав Іван. — Знаєш, як по-англійськи буде їжак?

— Як?

— Хедског.

— Їжачий бог, — засміялася Тамара. — А ти, Іване, хоч і дурний, та розумний. Розумний дурнисько. — І легенько пальчиком своїм замузюканим Івана по носі — теньк.

Іван хотів було образитися, та вони вже виходили з лісу. А ось і хати. І Тамарчина хата, схожа на грибка, набік схиленого.

— Не кажи мамі про нівесту, — попрохав Іван. — Якщо вже так хочеш, то я на тобі женюсь.

— Треба ти мені такий — як з-під припічка віник, — засміялася Тамарка й змахнувши рукою, пішла кудись швидко-швидко. Може, до того ж Льоськи. Мо', до іншого свого кавалера. Іванові стало сумно. І радісно водночас. Він-бо не зачепив цієї жінки. Бо ж у нього є своя. Та таки побачив голу жінку. Ну на річці, де всі голі, не вважається. У Таумі тоже на карточці видно груди, али ж не зусім. І ноги не до кінця.

«От би їх побачити», — зненацька подумав Іван чи то про груди, чи про ноги і геть засоромився.

Добре, що ніхто не бачив.

Дрімало серед теплої весни село.

У хаті ж сиділи й весело вели балачку мама Панаска; Олена, Митро й ще килько незнайомих Іванові людей. Мусів Іван сідати й трохи навіть горілочку випив. Крапельнику. Од чого в голові приємно зашуміло. Випив за їхнє з Тамаркою щастя. Життя щасливе. Боявся Іван сказати, що ніякого життя в них не буде. Сидів, пік раків і кліпав очима. Кудись плавав світ, легенько, мов човен по тихій воді.

А річка теж ледь чутно плюскотіла. За човном плавав їжак, а над ними маленька пухнаста хмарка.

«Я не буду вас кропити, — сказала хмарка. — Бо сьогодні Іван посватався. І житиме з двома жінками, як цар. Як той... Як...»

Тут Іван зрозумів, що хмарка тоже забула, як звати того царя, що живе з багатьма жінками, і засміявся.

— Чого тобі, Іване? — спитала мама Панаска. — Ик, чого тобі?

Коли на маму нападали гикавка, Іван то добре знав: пити їй більше не можна і пора йти додому. Він підвівся і став декувати. Тут згадали про Тамарку. Іван збрехав, що Тамарка пішла за конхветами, а мо', й халвою. Що вони про всеньке договорилися. А їм тре збиратися йти, бо неблизька дорога. Ще ніч, чого доброго, тутечки застане, а там же яке-не-яке хазяйство.

Після довгого прощання мами Панаски зі свахою Оленою і сватом Петром, що звідкись нагодився, тоже добре похитуючись, вони нарешті рушили додому. Мама Панаска спиралася на Іванову руку і твердила, що то нічого, в такий день троньки мона і їй, старій, причаститися. Іван погоджувався — авжеж, можна, чом би й ні. Мона, мона, і пійнути самогона. Хі, мамо.

— Ик, — сказала мама Панаска.

Коли геть під вечір, обоє втомлені, дісталися нарешті додому, там на них чекав сюрприз. На лавочці коло воріт сидів якийсь старезний дід з довгою бородою, сивий, як лунь, як остання весняна паморозь, у потертому чорному костюмі, а біля ніг його стояла стара, теж потерта сумка.

— Доброго вечора, Панасіє, — сказав дід, коли вони підійшли близько. — Не пізнаєш? А то хто? Невже мій син Іван?

Дід дивився на них обох, і очі його стали сльозитися, а руки тремтіти. Враз він забухикав, затрясся. Кашляв довго й натужно, все не міг ніяк зупинитися: Затуляв рота долонею, а кашель і через неї просочувався.

— Вибачте, — сказав, коли нарешті перестав.

— Нащо ж ти прийшов? — спитала мама Панаска діда.

— Хіба не бачиш? — сказав дід. — Сина повидіти перед смертю жетів. Та й тебе. І померти біля вас, якщо дозволите...

— Померти? Он як! Він прийшов до нас умирати?!

Мама Панаска взялася руками в боки. Схожою стала на пантеру, тико білу, подумав Іван.

— А де ти раніше був? Де ти був, коли я з цим нещасним дитям мучилася? Чого ж ти, як заець, посеред поля його покинув?

— Бо дурний був. Бо...

— Він був дурний! — Панаска змахнула руками, от-от полетить, здавалося. — А теперка, перед смертю, порозумнів, так виходить? Добрий розумник!

Чоловік перед ними мовчав і знову закашлявся. Іван уже зрозумів, хто то такий. Хто то. Нивже його батько, про якого він стико думав-передумав? Теплий жаль розлився Івановими грудьми.

— Мамо, — простогнав Іван. — То наш тато?

— Тато? Приблуда гаспидська, Юда Скаріот, а ни тато, — гримнула мама Панаска. — То тая паскуда, що тебе, маленького, нещасного, покинула разом зи мною, як узнала, яким ти будеш. Бач, тілігенське, вчительське званіє ни дозволяло йому мати такого сина! Стидно йому було, в дурдом тебе хтів оддати. А як я не згодилася, то здимів, як тая кулька гамняна.

Мама Панаска схопила діда — тата Миколу — за плечі й стала трясти. Тоді зіштовхнула з лавки. А як він упав, сказала:

— Вимітайся з-перед меї хати, щоб ни мої, ни людські очі не бачили твого смердючого подобія. А ни забереса, міліцію покличу, альбо й наших кукуріцьких хлопців. Вони тебе у два щоти у рів якийсь викинуть. Там і здожнеш дострочно. Так що по-доброму вимітайся. Ще до ночі.

З тим мама Панаска і пішла до оселі. Побіля порога оглянулася.

— А ти чоґо стовбичиш, як гнилий пень коло болота? — до Івана. — Марш до хати, жених застовбичений. Свиню пора годувати, пійло поможеш робити.

Іван, зиркнувши на батька, що поповз до лавки і сперся на неї, щоб звестися, мусив плаентатися за мамою. Ноги в нього були, наче ватяні, а тіло геть задерев'яніло. Його дрібно-дрібно калатала пропасниця. Губи то розтулялися, то стулялися. Розумів, що треба щось сказати батькові на прощання, али що?

Так він заплентався до хати.

— Чого ти як з хреста знятий? — спитала мама. — То ж наволоч. Сволочина безпутня і безпросвітня. Він і мене, й тебе кинув. То ж таке потороччя...

Мама казала щось далі. У Івановій голові загуділо і гуділо чимдужче. Він стис руками голову, щоб вона не одірвалася й не полетіла хтозна-куди.

— Мамо, хата кудись пливе, — прошептав Іван.

Мама підійшла й струснула його за плечі. Глянула у вічі.

— Йди, принеси зела. Там, у хліві, в кошику. Я зара води нагрію, запаримо льосі.

Мама здавалася вже геть тверезою. Іван хтів щось сказати, та не посмів. Поплентався до хліва. На півдорозі все ж спинився. Постояв, повернув до воріт. Виглянув. Батько чипів на лавочці.

«Сидітиме так цілу ніч, — подумав Іван. — Сидітиме і нічо не висидить».

Йому раптом стало радісно од того. Нехай, як мама зачне, він винесе батькові куфайку, а то й старого кожуха. Накрие. І на лавці буде не зимно.

Він пішов до хліва по кошика.

Навіть засвистів. Точніше — сказав: фьюїть, фьюїть. Бо не вмів насправді свистіти. Не вдавалося. А може, щерба в зубі заважала. Як той зубисько починає боліти, то мама заварює кору дуба й полоще. Мама не раз грозилася повезти його в район, до лікарні, щоб зуба полікували чи вирвали. Як і того, що в кутку, тоже болить часом, а частіше ние. Та Іван заявив, що швидше помре, ніж дасться, щоб зуба

рвали. Чим? Обценьками? Мама: та є, кажуть, спеціальні такі, а перед тим заморожують. Заморожують, як то? — чудувався Іван. Уявив, як на зуба кладуть до рота цілесеньку льодяну брилу. Як вона туди влізе? Мама заспокоїла: то вкола такого дають, що зуба заморожує.

— Укола? — закричав тоді Іван. — Мені укола? У мого зуба?

Зірвався, мов-ошпарений, та з хати вибіг і взявся од страху подвір'ям гасати. Чув він, як то колють! Казали хлопці. То як голкою долоню пронизати. І ще гірше. Не, не і не!

Отака була придибенція. А тепер дали їжу свині; курей на сідалок загнали. Вечір розпрощував над їхнім двором чорні крила. Іван ждав ночі, щоб до батька вийти, куфайку чи кожуха винести. Навіть поскаржився, що спати хоче. З дороги втомився.

Та мама, як на ліжко всілася, не роздягаючись чогось, довго вовтузилася та зітхала, а тоді сказала раптом:

— Та йди вже, поклич того гантипаку, знаю, що хочеш, а хіба я вам зуверка яка?

Ну, Іван миттю ноги на плечі та майже підтюпцем з хати. Батько вже на лавці й улігся, ноги підібгав. Не повірив спершу, що мати Панаска кличе.

— Та кличе, кличе, йй-бо, тату, — аж заходився Іван, а серце його з грудей — от-от вискочить.

То нічого, що слабий, видно, мама багацько способів знає, як од болячок рятувати. Головне, у нього батько є, як у всіх полюдських людей, як у Петра, Славіка чи Ігорка Макогонового дурнуватога навіть. А чим він гірший од того Ігорка?

Іван вів обережно, під руку, батька до хати. Вечір розстелив над ними своє сьоме небо, густо поцятковане вже зорями, що теж раділи й підморгували Іванові.

«Що ти робиш, Іване?» — спитала ніч, й Іван був вельми втішений цим запитанням.

«Батька до хати веду, — відказав Іван. — Мого тата. Мого!»

Він переступив поріг і спинився. Чомусь подумалося — а як то батько вперше той поріг переступав? Сміливо чи тож ніяковів? Може, й боявся, хоча навряд... Коли то було?

«Як мене на світі не було», — подумав Іван.

«Як тобою і не зачиналося», — сказав хтось йому.

Якби колись — він би оглянувся, щоб побачити того, кому належить цей голос.

А теперка вже звик.

У хаті мама озвалася з їхньої кімнати. Сказала, що може покласти цього чоловіка, цього нічліжника на ліжкові, що стоїть в кухні. Там вона постелила. А як хоче їсти, то хай Іван принесе сала або кислого молока.

— А я вже лягла спати, — сказала мама Панаєка.

— То що їстимете, тату? — спитав Іван.

— Молока можу випити.

Іван дивився, як батько п'є з кварта кисле молоко. Руки в нього дрижали, і молоко потекло по бороді. Іванові хотілося багато що спитати, але він тільки дивився на батька.

«Завтра поговоримо»; — подумав.

Іванові тієї ночі довго не спалося. Все думав, чого ж такі в батька тьмяні, ніби аж сиві очі. Чого він так бухикає? Чогось думалося йому, що й мама не сплять. Озватися, спитати? Али ж про що? Ще мама розсердяться, то їх обох проженуть. Хай. Він пережде цю ніч.

«Ходи, соне, до мене», — подумав Іван.

Та перш ніж заснути, рішив, що завтра мусить розказати про батька Зінаїді Антонівні. І сусідам. І Тамарці потім розкаже. Може, й побачаться. Господи, дожити б до ранку.

Батько дожив би.

Коли Іван заснув, ніч випустила на небо місяця. Той слухняно покотився темним небом. Мабуть, то він розбудив Івана. Він устав і тихенько-тихенько став на долівку. Мама,

здається, спала. Місяць просіювався крізь вікно й робив ходу блідо-жовтою.

Іван тихенько пройшов до кухні. Батько спав, тільки важко дихав. Іван поправив одіяло і раптом почув тихий голос:

— Ти того, синку... Не спитьсьа й тобі, бачу... Я й справді вернувся вмирати... Прости, що так уже вийшло... там у мене в сумці гроші... П'ять тисяч двісті шістдесят і один гривняк... І трохи копійками... Небагато... Похорон великий не робіть. Тоді вам зостанеться... Рак у мене легень... Саркома... Докурився...

VI. Таумі

Через місяць і дев'ять днів після пам'ятного конфлікту двох супермоделей — Таумі Ремпбелл і Іветти Сімпсоні — провідні американські ЗМІ: газети, радіо, телебачення, а також іноземні телеканали й газети — отримали від прес-служби Іветти Сімпсоні повідомлення, що на таке-то число, через тиждень, призначається прес-конференція сеньйорити (міс) Іветти, під час якої та має зробити сенсаційну заяву про стосунки обох моделей, викласти її точку зору на конфлікт, а також подальший розвиток подій. Отож пам'ятна сварка, навіть бійка двох модельок, що викликала такий інтерес, обіцяла набрати нових обертів. Світляни розлюченої Таумі й подрапаної, тільки в самих трусиках Іветти, з'явилися навіть в африканській пресі, не кажучи вже про європейську й американську, обійшли чи не всі можливі телеканали й надовго осіли в інтернеті. Та з часом інтерес почав ущухати, тим більше, що обіцяного судового позову не було. І ось новий кидок палива у грубку. Інтерес підігрівало й те, що прес-конференція була призначена біля одного з маєтків Таумі Ремпбелл: триповерхової будівлі — поєднання старовинного середньовічного замку з модерном — у містечку за якихось сорок кілометрів від Нью-Йорка і за кілометр від берега Атлантичного океану.

Природно, що з самого ранку спекотного червневого дня містечко Ігнесфорт було переповнене репортерами й телеоператорами. Маєток-замок Таумі Ремпбелл розташовувався на невеличкому пагорбку, з якого, можна було уявити, відкривався чудовий краєвид на простори штату Нью-Джерсі, де поля сусідили з невеличкими лісками, з серпанком від

передгір'я східного краю Аппалачів, а з іншого боку – безкраї океанські простори. Шоколадна тигриця – чорна пантера знала, де будувати собі маєток. Один із маєтків, бо ще мала будинок у Флориді, будинок-замок під Лондоном і розкішну дачу на улюбленому Лазуровому березі.

У натовпі, який зібрався на невеличкому, наче спеціально залишеному для них пустирі обіч маєтку, знаходився й Стенлі Кройберг, головний редактор «Splendor Star». Він вирішив прибути сам і побачити, що відбудеться. Загибель Натана Роуза, не тільки його підлеглого, найкращого журналіста його видання, а й давнього друга, вже кілька місяців не давала Стенлі спокою. Смерть Натана пекла йому, як рана, що вперто, незважаючи на час і ліки, не хоче загоїтись. Він не вірив, не міг повірити, що Натан покінчив життя самогубством, викинувшись із вікна нью-йоркського хмарочоса. Видив друга, чие тіло, геть розтощене, лежить на асфальті, не раз і не два з'являлося за цей час перед його очима. Поставала їхня остання розмова й дивна розповідь Натана про загадкову історію з'яви на подіумі й піднесення Таумі Ремпбелл. Про його поїзду в містечко, де вона ніби навчалася (чи навчалася?) в коледжі. Історія потребувала завершення, могла стати вибухом бомби, але... Але Стенлі не міг і собі признатися, що він боїться. Боявся дати ходу справі. Боявся продовжувати журналістське розслідування. Дивний холодок поселився у нього за плечима, більше того – було відчуття постійної незримої присутності когось чужого, де б він не був: у редакції, вдома, навіть на світських раутах. Він міг їхати у машині й раптом відчутти, що хтось є на задньому сидінні. Хтось ще один, крім нього. Він обертався й нікого, звісно, не бачив. Не бачив і в під'їзді будинку, де мав пристойну шестикімнатну квартиру. Часом йому здавалося, що хтось підходить, стоїть і дихає за дверима його редакторського кабінету. Але там сидить у приймальні його секретарка, першокласна красунечка (чого гріха таїти), його коханка Мері Кренсфорд.

«Яка дурня!» — думав Стенлі, але страх не минав.

Він не вірив у самогубство Натана, але поліція не знайшла слідів будь-чєїї присутності в кабінеті Роуза. Ніяких підозрілих відбитків пальців. Ніяких слідів боротьби.

— Що це там, Стенлі? — хтось торкнув тепер його за рукав.

— Де?

— Он там, за ажурною загорожею.

То питав знайомий репортер з «New York artistic tribune»¹.

— Напевне, вертолітний майданчик, — відповів Стенлі.

— То вона має ще й вертоліт, — сплюнув репортер.

— А чому б їй не мати?

— От сука!

«Може, й не сука, а... А хто тоді? Злочинниця, котра, налякана розслідуванням, про яке їй напевне доповіли, наказала котромусь із охоронців прибрати надто цікавого журналіста? Чи, може, найняла суперпрофесійного кілера, а то й кількох?»

Думки крутилися в голові Стенлі Кройберга. Над містечком обіч замку висіювало гаряче літнє сонце.

«Чи справді тут замішане оте гаїтянське вуду-шмуду?» — думав далі Стенлі.

З маєтку виїшов кремезний молодик у костюмі кольору хакі і підняв руку. Журналістська братія притихла, тільки спалахи об'єктивів позмагалися з сонцем.

— Міс Ремпбелл відпочиває й просила б не порушувати її права, — почав молодик.

— То вона таки тут, ця тигриця, — гукнув котрийсь з репортерів.

Вони посунули до охоронця, чи хто він там. Та між ними виріс поліцейський. Він сказав, що територія біля маєтку міс

¹ «Нью-Йоркська мистецька трибуна» (англ.).

Ремпбелл належить муніципалітету і він може їх запросто виселити звідси. Але, поважаючи право преси і свободу преси взагалі, просить поводитись толерантно.

— Ти диви, коп знає таке слово, — почувся вигук.

— Я багато чого знаю, синку, — сказав полісмен. — І можу тебе повчити. А міс Іветта Сімпсоні прибуде з хвилини на хвилину.

Так і сталося. За чверть першу дня (прес-конференція була призначена на першу) під'їхали дві машини. З передньої — доволі скромного «Форда» — і з'явилася Іветта Сімпсоні, чи не вперше на людях після скандалу. Була вона на диво скромно вдягнута: у сірому в дрібну клітинку платтячку й скромних чорних черевичках. На шиї жодних прикрас, окрім маленького хрестика на срібному ланцюжку, що виднівся в проймі над грудьми, а самих грудей, які Іветта щедро виставляла завжди на огляд, видно не було. Та й сукенка цього разу була довша звичного й ледве-ледве оголювала коліна. На обличчі в Іветти Сімпсоні, на диво, також не було жодної косметики, зате два рубці від недавніх подряпин ніби й загоїлись, та борозенки лишили. Здавалася вона стомленою і трохи збентеженою, хоч і трималася впевнено.

Іветта вийшла сама, без охорони, й це теж видалося незвичним. У руках вона тримала маленьку чорну сумочку. Звертаючись до журналістів, вона сказала, що заяву для преси зробить у присутності міс Таумі Ремпбелл, яка погодилася вийти зі свого маєтку рівно о першій годині.

— Невже вони помирилися? — почувся голос.

З цим запитанням звернулися і до самої Іветти.

— Жодних коментарів чи інформації до самої заяви, — сказала Іветта трохи стомлено.

Вона була красунею південного типу — жагучою, з різними темними, кольору перстиглої сливи очима. Ровинки на щоках додавали навіть своєрідного шарму.

— Не тисніть на міс Сімпсоні, — суворо наказав полісмен, що вочевидь вирішив взяти на себе функцію охорони модельки.

Журналісти фотографували машини, в одній із них, за кермом якої приїхала Іветта, сидів якийсь молодий чоловік, а в другій навіть крізь затінене скло виднілися ще дві людські фігури. Але люди в машинах на те, що їх намагалися сфотографувати, не реагували.

Рівно о першій двері високої огорожі розчинилися і з них вийшов потужний молодий чоловік у чорній сорочці з короткими рукавами. За ним з'явилася, сяючи сліпучою усмішкою, Таумі Ремпбелл, за нею ще один охоронець і дівчина — прес-секретар.

Таумі, як завжди, була у коротенькій напівпрозорій, цього разу чорно-синій сукні, схожій більше на мереживну комбінашку. З вирізу виднілися знамениті невеликі, але такі спокусливі груди супермоделі. Шию прикрашало розкішне золоте кільце, з нанизаними на нього справжніми (хто б сумнівався) діамантами. Вона спинилася, по-королівськи ледь-ледь схилила голівку, стріпнула волоссям, що обцілювало її смагляві плечі, ще раз сліпучо, як уміла тільки вона, посміхнулася.

І тут сталося те, чого ніхто не міг сподіватися. Очікували нового витка скандалу, навіть того, що Іветта вихопить із сумочки пістолет — охоронці Таумі подалися вперед і зробили виразні рухи — на поясах у них виднілися кобури, а відомо було, що охоронці міс Ремпбелл мають дозвіл на носіння зброї. Очікували й можливого примирення — хто розбере цих модельок з їхніми примхами й непередбачуваними вибриками.

— Я хочу звернутися до міс Ремпбелл і до всіх вас, — сказала Іветта Сімпсоні. — Хочу попросити у міс Таумі вибачення, ні — прощення за те, що сталося. Я визнаю себе винною у всьому.

Тут вона опустила на коліна й простягла до Таумі руки. Хтось із репортерів скрикнув з несподіванки: З новою силою запрацювали фотокамери — суперчутливі й менш гарні телеоб'єктиви й кінокамери. Ото сенсація! Що сталося, хто так настрахав бідолашну Сімпсоні, за якою, подекували, стояли впливові мафіозі, в коханцях якої в минулому числилися, якщо й менш впливові та багаті особи, то не на дуже?!

На очах Іветти з'явилися сльози.

Але й Таумі Ремпбелл явно була приголомшена. Ось гримаса недовіри й іронії змінилася на її вустах на бентежну посмішку. Іветта впустила сумочку на землю, наче даючи зрозуміти, що не має підступних лихих намірів.

— Боже мій, Іветто, я прощаю тебе, — сказала Таумі і кинулася до недавньої подруги. — І ти мене прости. Встань же, любя.

Але Іветта не підвелася з колін. В її очах, наповнених сльозами, бриніла справжня мука.

— Ні, ні, — сказала вона. — Я не достойна тебе, не гідна твоєї дружби й уваги. Я прошу, прошу міс Ремпбелл, якщо це можливо, зробити мене своєю служницею. Наймичкою, рабинею.

— Ну що ти, любя Іветто, — Таумі була вже по-справжньому спантеличена. — Встань, ходімо до мене.

Та Іветта не підвелася, на колінах підповзла до Таумі і взялася цілувати дороги черевички тієї.

«Збожеволіла вона чи що? — подумав Стенлі Кройберг. — А може, так само збожеволів Натан, тому й викинувся з вікна? Але ж цієї чорношкірої відьми тоді не було в його кабінеті...»

Думка про вплив Таумі Ремпбелл на самогубство (чи таки вбивство?) Натана Роуза набула нового відтінку. Нового відтінку, нового відтінку... Щось крутилося в голові Стенлі. Про якусь передачу думок, про можливу зустріч Натана з Таумі Ремпбелл, про яку він, Стенлі, не знав, а Натан чо-

мусь йому не розповів. Чи була така зустріч, а якщо була, то чому Натан приховав? Ч-чому...

Хтось стиснув наступної житі голову Стенлі залізними ле-
щатами і тис чимраз дужче. Далі насадив на голову немилосердний залізний обруч. До того ж розпечений, Стенлі це відчував.

«Я зараз знепритомнію», – подумалось йому.

Він став вибиратися з натовпу. І не був певен, чи вибереться.

– Що з тобою? – почув чийсь голос. – Проблеми з тиском? Стенлі, ти весь червоний... Як перець...

«Хто це каже? – подумав Стенлі. – Може, то я сам?»

Ураз він зустрівся поглядом зі старим темношкірим чоловіком. Той дивився на нього примружено і начеб... Дуже й дуже зневажливо. Мовби подумки насміхався.

«О чорт, десь я його бачив...»

Думка народилася й зникла, а полула дедалі дужче засти-
лала Стенлі Кройбергу очі. Він ледве добрався до своєї ма-
шини, відчинив дверцята й упав на сидіння. Перш ніж від-
ключився, майнула думка: ні в якому разі не треба рушати,
це його смерть. Виче... Ви-че-ка-ти...

Тим часом, доки Стенлі йшов, наче п'яний, до своєї ма-
шини, Таумі Ремпбелл таки підвела Іветту Сімпсоні з колін.
Вона сказала, звертаючись до журналістів, що вони з міс
Сімпсоні самі вирішать свої проблеми. Прес-конференція
закінчилася: Все. Розходьтєся.

– Все, розходьтєся, розходьтєся, – мов луна, повторив
один з охоронців.

Востанне спалахнули бліки. Навздогін кинута кілька в'їд-
ливих реплік про незрозуміле шоу.

– Рекламне шоу, – це в'їдливіший голос.

Але Таумі не обернулася. Тільки ледь-ледь сіпнулося її сма-
гляве плече, з якого зсувалася шлеєчка мереживної суконьки.
Якби могла, вона б убила, розтерзала цей смердючий набрид.

Як вони вивертають — зараз, у ці миті — її душу. Так, вона любила рекламу — своєї особи, її власного божественного тіла, всього, що вона творила в цьому грішному світі. Реклама — скандальна, задумана заздалегідь і спонтанна — була частиною її життя, її діяльності. Але не зараз. Вона не любила того, чого не могла зрозуміти, усвідомити. А зараз був саме такий випадок.

Вона завела Іветту на подвір'я, де вже та кілька разів була. Спинилася, глянула на подругу, що розіграла таку виставу.

— Ну, ти задоволена? Хоча я не розумію...

— О, любя, прекрасна Таумі...

Іветта знову опустила на коліна. Простягла до Таумі руки.

— Перестань ламати комедію. Нас ніхто не бачить, — Таумі пересилила себе і вимовила це майже спокійно.

Вона виразно поглянула на охоронців, і ті миттєво здиमीли. Тоді Таумі повернулася до Іветти. Торкнулася рукою її голови.

— Вставай же.

Але Іветта не підвелася. Коли ж вона звела вгору очі, Таумі побачила в них сльози і муку.

— Чому ти не хочеш мені повірити? — спитала Іветта.

— Повірити в чому?

— В тому, що я справді хочу стати твоєю служкою, твоєю рабинезо, — сказала Іветта. — Я винна перед тобою. Прокляте плаття!.. Чому я тоді одягла його?

«Вона й далі прикидається, ламає комедію чи говорить щиро? — подумала Таумі. — Якщо говорить щиро, то виходить, що вона... Вона справді дуже, до самозабуття любить мене? Може, мені теж опуститися поруч з нею на коліна?»

Але вона не зробила цього. Таумі сказала, що в душі давно простила Іветту, що теж винна за той свій вибух. Тож хай Іветта підводиться, вони разом підуть до її кімнати, до тієї, в якій Іветта завжди любила зупинятися, поки гостювала у своєї по-

други Таумі, Таумі їй покаже, які гарні прикраси прислав їй останнім часом один прихильник, котрий довгий час був таємним, це каїпси у формі півмісяців, що водночас нагадують пелюстки, всередині чистої води діаманти, а ще Таумі купила картинку, ту, що ми бачили у графа Борденфонда у його баварському маєтку, граф подарував своїй племінниці, це та, де танцівниця з квіткою в руках, білою-білою трояндою, а на піднятій нозі великий браслет...

— Я подарую її тобі, — сказав Таумі. — Вона тобі дуже сподобалася тоді, правда?

— Ні-ні-ні, — простогнала Іветта. — Я не гідна такого подарунка і нічого не гідна, о Таумі, зроби мене справді своєю служницею.

— Ти божевільна, таки божевільна, — вже закричала Таумі.

— Ні, — крикнула ї Іветта.

— А якщо ні, то я тебе зроблю служкою, зроблю посудомийкою, ти митимеш підлогу і виконуватимеш найбруднішу роботу, ідіотко чортова.

Таумі вигукнула це люто і, рвучко повернувшись, майже побігла до головної будівлі маєтку. Вона ще почувала слова: «Дякую», сплюнула на бігу і, коли вбігла в один з своїх передпокоїв, відразу з люття змела зі стола вазу. Ваза — доволі гарна, у вигляді полум'я, у яке переростала її основа — жалібно вдарилася о підлогу і розбилася, але що вона значила тієї миті для розлюченої тигриці Таумі? Таумі металася по кімнаті і трощила все, що потрапляло їй на шляху. А тоді вибігла до іншої кімнати. Там вона впала у розкішне крісло. Вчепилася в нього руками з гострими довгими нігтями — наче смужки крові розмаїлися по боках.

«О мадонна, ця сучка знущається з мене», — подумала Таумі, а потім вимовила ці слова зголоє.

— Маріонелло! — гукнула Таумі. — Маріонелло, іди сюди негайно.

Її різкий голос, здавалося, пронизав весь маєток. І майже відразу перед Таумі з'явилася сама Маріонелла: товста стара негритянка (афро-американка), зодягнута у довгу сіру сукню. То була управителька цього маєтку.

— Моя люба дівчинка чимось розгнівана, — жалібно обурено констатувала Маріонелла. — Хтось посмів образити мою незрівнянну дівчинку!

— Так, образити, посмів образити, — сказала Таумі. — Посміла. Ця сучка Іветта. Вона розіграла дешевий спектакль. Та ти, я гадаю, все бачила.

Маріонелла відповіла, смиренно опутивши очі, що вона нічого не бачила й не чула. Але до неї щойно справді прийшла міс Іветта й сказала, що просить собі роботу. Найпростішу й найбруднішу роботу. Вона, Маріонелла, звичайно, цьому не повірила. То що сталося, моя люба пані, моя королево? Ах, що сталося, що сталося, стара негіднице й насмішнице? Таумі схопила подушку з сусіднього крісла і пожбурила у свою управительку.

Взагалі-то, Маріонелла була єдиною, хто так довго терпів примхи господині маєтку. Володарки маєтку. Королеви й імператриці в одній особі. Бо всі інші — хоч у цьому маєтку Таумі жила не часто, два-три місяці на рік, — мінялися щороку. Коли Таумі приїжджала до маєтку переважно несподівано, це нагадувало прихід урагану, справжнього, який доволі часто навідувався у ці місця. Вона літала по маєтку, як справжня відьма, тільки що без мітли: ось це не так покладено, а це, навпаки, не так лежало, коли вона їхала звідси востаннє, це вікно треба завісити, це, навпаки, відвісити. Переставити стола, шафу, поміняти кахлі, перефарбувати стіну. Хтось із новеньких (втім, у маєтку «новенькі» було поняттям перманентним) намагався заперечити, в нього летіло, що під руку потрапить. Чи ж дивно, що обслуга звільнялася, попри велику зарплатню?

Маріонелла колись витримала цей шквал. Ще колись була звичайною покоївкою. Тільки спитала:

— Дівчинко моя, ти стомлена?

Таумі тоді спинилася, зиркнула розлюченою жовтоокою хижачкою.

— Що ти сказала?

— Я сказала — дівчинко моя...

— Дівчинко? Це хто — твоя дівчинка, чорне одоробло?

— Ви, моя ясна білява пані.

— Та ти насміхаєшся! — вже крикнула Таумі.

— Боже борони, — відповіла Маріонелла. — Але якщо моя пані так вважає, то нехай буде — таки насміхаюся.

— Ти звільнена, — сказала Таумі.

Але щось, певно, відчула ця свавільниця споріднене у товстій масивній служниці, таке, що поєднувало їх, крім кольору шкіри. Маріонелла тоді й не подумала піти, а Таумі не нагадувала, що вона звільнена. Не раз ще Таумі дряпала це велике тіло своїми довгими кігтями — червоними, синіми, зеленими, жовтими, фіолетовими. Маріонелла терпіла, аж поки раз після чергового дряпання не схопила міцно за плечі свою господиню й володарку, нагнула й, задерши коротеньку спідничку, приклала до гарненької шоколадної дупки важку п'ятірню.

— Що? Як ти смієш, брудна мавпо? Та я тебе...

Здається, Таумі ще ніколи не верещала так голосно.

— Уже звільнитися, чи ще щось зробити, погане дівчисько? — сказала Маріонелла.

Таумі дивилася отетеріло. Вона не знала, що їй чинити далі. Ніхто, окрім мами в ранньому дитинстві, ще не піднімав на неї руку. Ніхто, окрім цієї проклятої тварини, яка вміла так її задовольняти, боксера Джиммі Мейсона, який ті кілька разів добряче віддубасив. Теж чорного.

«Та що ж це діється на цьому світі?» — подумала Таумі.

— Ходімте, я ліпше викупаю вас, моя пані, — сказала Маріонелла просто, чітко і ясно.

Таумі зиркнула на служку (тоді ще тільки служку) люто й здивовано водночас. Люто й здивовано. Її лють готова була

перерости у справжній рик пантери. Чи тигриці. Але біля очей Маріонелли випромінювали дивне світло. Вона зовсім не кепкувала й не ображала її, ця гора чорної плоті. Вони теж дивувалися, ці очі. Більше того — вони мовби хотіли пригорнути — не могутню супермодель, свавільну королеву подіймів, власницю маєтків, замків, цілої колони дорогих автомашин і кількох яхт, а маленьку, трохи розгублену дівчинку якою враз себе відчула Таумі. На якусь мить Маріонелла здався схожою на її рідну покійну матусю. Матір, що жила невміло, неправедним, грішним, шалопайським, розхристаним життям і померла за загадкових обставин. Але матір, до контролю колись, крім постійного опору й неслухняності, Таумі час від часу відчувала дивну ніжність.

«Я викупаю тебе сьогодні, Таумі», — рідко, але час від часу казала мама.

— Добре, — сказала Таумі зараз. — Добре. Ти мене викупаєш, а вже після того я тебе звільню. Сподіваюся, ти не втопиш мене у ванні?

— Хіба таку перлину можна втопити? — явна насмішка звучала в голосі служки, але Таумі пропустила її повз вуха.

На диво слухняно (для неї самої), вона побрела за служницею. Одна з чотирьох ванних кімнат у цьому палаці була білою-білою — білі осяйні кахлі на стінах, білосніжна підлога і така стеля, в центрі великої кімнати прикрашена віялом чотирьох дзеркал з білосніжно-ажурною обрамою. Поруч із самою ванною, оздобленою слоновою кісткою з срібним орнаментом, на білих полицках стояли коробочки, тьобики, пакетики з різноманітними кремами і шампунями виключного білого кольору — то була одна із примх Таумі. Ванні кімнати мали різні кольори: крім білого — рожевий, салатовий, золотий — і все в них було однакового кольору. Так запросила Таумі, а коли вона щось прагла, то так і робилося, варто було сказати слово і хоч раз тупнути стрункою шоколадною ніжкою і живнути пальчиком із довгим загостреним нігтиком. Так

звеліла Таумі, пані Волдарка! Сьогодні ж її, мов слухняну школярку, привела до білої ванної масивна Маріонелла, не менш свавільна за свою господиню.

Маріонелла відкрила крани і, коли вода потекла, пробурмотіла, що просить свою ясну пані почекати. Лишившись самою, Таумі подивилась в дзеркало на стіні навпроти себе і лишилася задоволеною. Вона таки була досконалою красунею! Але раптом вона здригнулася, бо побачила у дзеркалі, що в дверях стоїть якийсь незнайомиць. Чоловік був старим і зігнутиим, та раптом випростався і став начеб на очах молодіти й випрямлятися. Таумі скрикнула й озирнулася. У дверях нікого не було. Вона кинулася до дверей. Нікого не виявилось і в передпокої, і в коридорі. Не чути жодних кроків. Таумі спинилася. Її серце шалено калатало. Раптом зловила себе на думці, що боїться вертатися до ванної. Але вертатися треба було, хоча б тому, що там за дверима стищенодізюркотіла вода. Таумі пересилила себе, свій страх.

У кімнаті нікого не було, ніхто, окрім неї, не відбивався і в дзеркалі, в яке вона зирнула з острогою. Галюцинація? Так, вона колись пробувала наркотики, але ж це вже в минулому.

Чоловік же в дзеркалі був явно зримий.

Таумі стало страшно, але, на щастя, вернулася Маріонелла. В руках вона тримала якісь торбинки.

— Ти нікого не зустрічала? — спитала Таумі.

— Кого, моя пані? Служки, охоронців?

— Ні, когось незнайомого.

— Когось незнайомого? До нас мав хтось прийти?

Збентеженість Маріонелли виглядала широко.

«Привиділось, — подумала Таумі. — Я, напевне, сьогодні стомлена. Стомлена й роздратована. Мені справді потрібна ванна, потрібна купіль. Цікаво, що вигадала ця чорна гора?»

— Роздягайтеся, моя пані, — сказала Маріонелла.

Таумі давно позбулася зайвої сором'язливості. Зайвої, наче сукня чи дорогий костюм на пляжі. Надто тут, у ванній,

у присутності всього лиш служниці, яка збиралася її купати, чого її соромитися?

Гола-голісінька, справді наче шоколадна, постала вона перед дзеркалом. Маріонелла тим часом теж скинула своє барвисте плаття і виявилася в закритому чорному, як і її тіло, купальнику. Вона теж була наче голою. Дві чорні (точніше, одна темно-коричнева) великі плями на фоні білосніжної кімнати й таких білих-білих речей у ній.

«Стара корова, таке придумала», — встигла подумати неприємно Таумі.

Та на фоні цієї білосніжності вона виглядала справді темною блискучою перлиною.

Живим діамантом, який сяяв.

Кімнату тим часом стали наповнювати неповторні, м'які, лагідні, але п'яналіві (притому якось ненав'язливо) пахощі. Наче Таумі щойно вдихнула своїми маленькими, але розкішними, що зміли так роздуватися у гніві, ніздрями, дороге-дороге вино, настояне на незаних квітах чи прянощах.

Маріонелла налила у воду з однієї, другої, третьої пляшечки, добутої з торбини, рідини. Потім вкинула у воду якусь траву.

То була незабутня купіль. Таумі пливла і пливла посеред моря, річки, цілого океану. Вона була сама-самісінька, але невидимий хор співав їй осанну. А потім заспівала Маріонелла — стиха, але гортанно. Співала і натирала свою пані якоюсь білою, а потім рудуватою маззю чи кремом. Пісня була схожа на колискову, а товсті пальці служки зовсім не шорсткими, а начеб оксамитовими. Вона мила свою перлинку і співала. Співала і мила. Живіт, такі гарні й жадані багатьма груденята, граціозну шию і розкішну свавільну голову. Так не мила, не купала в дитинстві навіть мама. Таумі милася не раз сама, її мили служки й навіть слуги, коханці й коханки. Але купання від Маріонелли було особливим. Неповторним і райським. Таумі дозволила торкнутися оксамитовими рука-

ми навіть її лона. Більше того, свавільна Таумі, після купання поцілувала ті чарівні руки, що майже не здивувало Маріонеллу. Звісно, вона її не прогнала, ба, більше — заплатила цілих п'ять тисяч доларів. Маріонелла не стала відмовлятися і сказала, що пошле їх своїй нещасній сестрі, яка десь там бідує з п'яничкою чоловіком в Алабами.

— То ти з Алабами? — сказала Таумі.

— Взагалі-то моя родина з Гаїті, — відповіла Маріонелла.

— З Гаїті? — стрепенулася Таумі. — Я... Я теж звідти.

— Всі ми з Гаїті, — якимось особливим тоном сказала Маріонелла. — І всі ми з Африки.

— Я десь читала, що звідти походить наша спільна пражінка — Єва, — сказала Таумі Ремпбелл.

Відтоді її новою звичкою стало викликати Маріонеллу. Взагалі-то Маріонелла не належала до тієї вибраної обслуги, яка супроводжувала Таумі в її поїздках. Адже не була ні пресекретарем, ні охоронцем, ні масажисткою, лікарем, менеджером чи водієм. Але разів п'ять чи шість Таумі викликала її до Європи — Іспанії, Франції, Італії, а раз до Бразилії, і там Маріонелла її по-особливому купала. Двічі Таумі посилала по служку, яка стала управителькою, персональний літак своїх багатих коханців.

Тепер же Таумі спитала, коли її гнів минув, що Маріонелла думає про дивний, дикий учинок Іветти Сімпсоні.

Маріонелла подивилася на господарку маєтку начеб із жалем. Співчутливо. Таумі готова була вибухнути, наштотувившись на цей погляд, але Маріонелла сказала:

— Її пороблено, моя пані.

— Пороблено? Як це? — не зрозуміла Таумі.

— Хтось наслав на неї цю біду, — сказала Маріонелла. — І боюся, що ця біда — то сім'я, яке вже намагаються посягти у вашу душу.

— А ти можеш сказати ясніше? — вже роздратовано, водночас з тривогою промовила Таумі.

— Якби ж я знала, моя пані, — смиренно-співчутливо сказала Маріонелла. — Якби я знала, то допомогла б. Але мені здається, що в душі міс Іветти зріє ніж. А ніж, який виростає із зерен смирення і покори, особливо небезпечний! Доки я тут, я вас берегтиму.

— То, може, простіше прогнати цю сучку?

— Ні, — відповіла Маріонелла, трохи поміркуювавши. — Вона тоді не житиме. Не беріть цього гріха собі на душу. Нехай вона робить, що хоче. Вона справді прагне вам служити. Хоча то не її бажання, а духа, котрий у неї вселився. Котрого хтось вселив. Він у ній ридає і сміється. А що переможе, я теж не знаю.

Цієї миті Таумі згадала чоловіка у дзеркалі.

«Злий дух Іветти?» — всміхнулася вона.

Усмішка була гіркою. Завтра всі газети напишуть про супердивну прес-конференцію Іветти. Телеканали вже, напевне, передають повідомлення у новинах. Нехай, це теж реклама. До чого тут ніж, що росте із зерен смирення і покори?

VII. Іван

Того ранку батько Микола ще встав і, як поснідали (мати таки його до столу покликали), сказав, що може навіть допомогти по хазяйству. І забухикав після цих слів. Мама Панаска — куди тобі, яке хазяйство? Іван заступився: хай допоможе. Он хоча б удвох загорожу коло хліва поладять. Чи й двері до льоху. Чув Іван, як казали якомсь — може, в Руського, чи Другому барі, чи й тітка Поліна — робота лічить.

Не вилікувала — ні робота, ні ті вколи, що батько з собою привіз і, коли вельми стогнати починав, сам собі колов у бік чи руку. Після уколів йому легшало, трохи веселішав. Очі начеб прозорішали. Усміхатися силувався. Іван у такі хвилини розказував батькові — то про свої походеньки до барів, то те, як хати і людей рахував (чогось не соромився; гадав — зрозуміє тато), як свататися ходили.

Після розповіді про сватання батько заплакав. А коли Іван втішати став — чого, тату? — мовив тихо, витираючи сльози:

— Яка ж я справді був сволота.

Іван затерп од тих слів, а потім несподівано усміхнувся. Мовби якийсь камінь з душі звалився. Чого б то? Батька простив давно. Хто він такий, Іван з Кукурічок, щоби батька не прощати?

— А я, тату, гамериканської мови гейби вчуся, — сказав, усе ще посміхаючись.

— Ну й добре, — сказав батько.

— Зінаїда Антонівна вельми добра до мене вчителька і зовсім не б'ється, — сказав Іван.

— Ой, синку, — батько погладив Іванову руку.

Іван вагався: розказати батькові про свою найбільшу таємницю, потрет темношкірої красуні-пантери на горищі, чи ні? Сміятиметься тато? А мо', і зрозуміє таємну Іванову лямбдову? Вирішив — потім розкаже.

Потім не було.

Того вечора батько сказав, що хотів би випити червоного вина. Сухого червоного вина, яке він любив колись у юності. Хоча б «Каберне», але може бути й інше.

— Тобі ж не можна, — мама Панаска.

— Уже можна.

Якось по-особливому сказав. Просто й страшно.

«Зимно чогось серед літа», — подумав Іван.

— Пам'ятаєш, як я тобі приніс пляшку грузинського? — спитав тато у мами Панаски. — А ти казала, що кисляк кисляком, на оцет перестояний схоже?

— Чом би не помнити...

Іванові здалося — на лиці у мами тожє сльоза зблиснула. Може, того й одвернулася до печі. Мо', подумала, що вогнище у печі злиже ту сльозинку? Альбо висушить.

— То я збігаю за вином? — спитав Іван.

І вже ноги у черевики — бух. І ногами тупу-тупу. Хоч і на місці.

— Та ж пів-одинацяті, магазин зачинений, — сказала мама. — Завтра купиш. Ну?

— Та я в бар.

— Там же дорожче, кажуть. Та й бари вже зачинені.

— У Руського найдовше сидеть.

Таки пішов Іван. А мама таки грошей дала.

Не хотілось іти Іванові до Руського, а таки мусив дибуляти. Нутром чув — тре. Бо надто вже вдень батько важко дихав. За груди хапався, навіть кашляти не міг. Мо', хоч вино допоможе.

Не йшов Іван, а біг. Бо ж одинадцята година скоро — закриє чого доброго й Руський свою забігайдівку. Хоч літо,

а на дворі темно. Того й перечепився об якусь гілляку серед вулиці. Встав, тернув рукою щоку. Цівка біжить. Нехай. Тернув долонею, а тоді облизав. Солоно. Чого ж кров солона, а не солодка?

— О, Іван, — зустрів Руський, у якого ще світилося і сиділо за столом двоє сільських п'яничок — той же Петро і Тимко Рудатий. — Где ето тебя так? Пиво будеш?

— Мені вина, — сказав Іван. — Цілу блешку. Додому. На гроші.

Тут Тимко заварнякав: Іване, ліпше пивка випий чи винця з нами. Чи вино своєму батькові на поминки береш?

Того вечора Іван уперше в житті вдарив людину. Хай таку, як той непутящий Тимко. Рукою по голові. Невміло так тицьнув.

— Ти що, охренів? — Тимко зірвався. — Та я тебе, бля, придурка, зараз на порошок зітру і на капусту розквашу.

Як не дивно, за Івана заступився Петро і той же Руський. Руський, як щеня, підняв Тимка за комір.

— У меня, блін, ша, — сказав. — Да і на улице не советую. У человека отец умирает. Может, вина перед смертью захотел. А у меня, блін, і такого, как у него, не било.

— Тебе що, мама в жапугі найшла?

Тимко вищирився, а потім ще й зубами, як пес, клацнув.

— Сука, — сказав Руський. — Размазать би тебя по етой стенке, да жадко. Ладно, живі да приході мозгі свої последние пропівать. Ета месьть получше твоей розбітой харі.

Такий був Руський, такий був Тимко, а такий Іван, що побожно приймав з рук Руського пляшку вина і обдивлявся з усіх боків.

— Воно напrawdę червоне й сухе? — спитав.

— Не, бурячкове й мокре, — вставив свої п'ять копійок Петро.

Але коли вже Іван дістав грошей, щоби розрахуватися, він раптом скинувся, бо щось згадав — те, що батько казав до матері. Про те вино, Господи, як же його?

- Что, Иван, денег не хватает?
- Не, хватае, – сказав Иван і раптом пригадав. – У тебе нема вина, не нашого, того, як його...
- Заграничного захотів, – хихонув Тимко.
- Гру... Гру... – видихував Иван.
- Грузинського, что лі?
- Во-во, – Иван зрадів, бо аж зіпрів, пригадуючи. – Той же червоного, али грузинського.
- Руський на нього пильно зирнув, повагався, а тоді:
- Есть у меня одна бутылочка заветная. Для кореша приберьог. Да ладно... Відно, тебе в самом деле нада? Для отца ведь?
- Для тата, – ніжно-ніжно проказав Иван, мовби проспівав.
- Ну вот... Только оно дорогое будет. Сто сорок рублей то есть гривен по-вашему.
- Та я, Руський, не сумлівайся...
- Иван заглянув господарю в очі.
- Я, Руський, завтра і принесу гроші...
- Руський дістав звідкись з-під прилавка високу пляшку Іван змикитив – таки не по-нашому на ній написано.
- На вот, – простяг господар. – Да бері, чудака. Настоящее грузинское вино, не подделка.
- Спаси Біг тебе, Руський, – вклонився Иван, як мама вчили.
- Ну вот еще, – Руський обер пляшку, вручив Іванові. – Крепче держи только. Пакет дать?
- Не, я так.
- Ну, гляді...
- І аж до дверей провів і там уже:
- Меня, между прочім, Максимом звать...
- Максимком...
- Да, Максимка... Блін, бабка меня так звала, что за майку била... Ти вот что, Иван... Разницу можеш не приносишь...

— Спаси... Руській... Максі...

Іван нахилився до його руки.

— Ну вот еще... Я не такой добрий, как ти думаеш... Ти заході ко мне півка попить... А то к другим, я слыхал, заходиш, а меня мінаеш...

— Буду заходити, — пообіцяв Іван.

Легко йому йшлося додому. Пляшку грузинського вина до грудей тулив. Зігрівав її своїм тілом. Здавалося, пляшка теплішає, а дець він чув (од кого, думає Іван), що тепле вино лікує. Чи гаряче? Раптом Іван думає, що варто було би спитати, як те вино називається. Певно, в тих грузинів чудернацькі назви. Оно Вітько Таранців їздив, казав, заготовляти круглячки солодкі, як то вони, мандаринки, чи що, то потім дивні слова казав — кацо, гена... гена... вале... цале... як там? Мо', ї грузинської треба спробувати навчитися, раз уже за гамериканську чи то аглицьку взявся.

І приніс Іван вино до хати, перед порогом ледь не впустив з рук, та таки втримав і гордо ступив через поріг. І пили вино втрюх за столом, мама тоже не відмовилася, тільки скривилася, що кисле, то всип цукру, сказав тато, Іван potwierдив — кисле, але на язичу затримав і уявив, що то пиво. Татові очі світилися по-особливому. Щось, видно, думав про своє. Згадував щось.

Добре було Івану отако втрюх сидіти, і хоч кисле, та пити вино. Він взяв до рук блешку. У рештках темного напою плавав корок, бо ж у хаті теї штукенції, що його витягає, не виявилось, то довелось всередину ножом заштовхувати.

— Руський Максимко казав, що вино хороше, — мовив.

— Таки не підроблене, — сказав тато і вкинув до рота шматочок сиру, з того, що вчора мама Панаєка в магазині купила.

— Може, ти би завтра таки в районну больницю з'їздив? — сказала мама. — Коля Мартошин їде своєю машиною, то ї тебе завіз би ї привіз...

— Куди там мені вже, — одказав тато. — Як не наївся то не налижешся. Пізно. Та й порушувати, силувати себе не хочу. Зі старою каргою я ще вспію привітатися. Наливай-ліпше, Іванку, рештки вина. За маму твою вип'ємо. Заснула жила вона, я дурень, колись того не розумів.

— Помовч ліпше, — сказала мама.

Іван обережно розлив вино у три чашки.

— За вас, мамо, — сказав поважно.

Шукав ще якихось слів. Та що казати? Мама і є мама і приголубить, і насварить. Мама була такою звичною, як і ввечір, чи вже й ніч за вікном, як ранок, що настане завтра, а може, вже й сьогодні, як саме життя — дивне й любе Іванові. Світ його плив кудись, спинився і довкола себе став обертатися.

«Впився я», — подумав Іван.

Та те визнання його чомусь ніяк не засмутило. Більше отако ппиватися, втрюх.

— Як цеє вино зветься, тату? — спитав і відчув — язик трохи заплітається.

— Кіндзмараулі, — сказав тато.

— Підеш зара спати, Іване, — мама.

«Кінз... Кінзі... — весело думалося Іванові. — Кінзя-рінзя І мараулі».

Захотілося йому, щоб те слово по-грузинськи щось гарне значило.

А як пити скінчили і хотів Іван допомогти татові до ліжка до-братися, тато сказав:

— Зажди, сину.

Руками голову підпер, дивився кудись, за друге вікно, що із-за печі визирало.

— Я, знаєш, Іване, найбільше в цьому житті любив три речі, — мовив після довгої мовчанки, до якої Іван прилухався. — Те, як очі в жінок більшають, коли вони на мене дивилися, добре вино, не самогонку, яку тут, у Кукурічках, колись

жлуктити при звичаївся, а вино, і третє... Третє, синку — то геометрія. Я ж математиком відомим стати хотів. Не став, бач. А геометрію все життя любив. Алгебра чи там арифметика — то таке. Цифри, вони, як і формули, або складаються до купи, або не. Мало кому щось своє із них випадає скласти. А геометрія... Вона як гарна дівка — любові вимагає. Та що там гарна — як кожна, якщо їй у душу заглянути. Тільки то любов особлива, до прямих і кривих ліній не однакова. Ти знаєш, що таке логіка і поезія простору?

— Ни знаю, — щиро признався Іван, у якого очі добряче посоловіли.

— То, я тобі скажу, душа геометрії, — сказав тато Микола. — Я колись мріяв перетнути дві паралельні лінії. Ну не може бути, щоб ніхто того не зробив, думав. Все малював, малював ті лінії. Здавалося, от-от вони десь зійдуться чи хоч ближчати стануть. А потім прочитав, начеб вони десь у безконечності таки перетинаються. Коли прочитав, повір, у грудах замлолося. Що ж то таке, думаю. Я бився над ним, а воно десь є: Пунктик, казав мій покійний старший брат. Може, й пунктик. А ще я мріяв винайти еліпс дуги, який притягує до себе простір... Е, що там казати... Ходімо спати, синку. Бо, бачу, мені тебе вести до ліжка доведеться.

Іван таки довів батька до його ліжка. І до свого якомсь добрався. Батько наостанок, як на ліжку ліг, руку його взяв у свою, потримав:

— Ну, йди вже, — прошептав.

А Іван, перш ніж заснути, своє слово шепнув: «Геометрія». Ще встиг подумати, що ж там любити. Що на горі книжка шкільна є, тільки не «Геометрія», а «Тригонометрія». З тим і в сон провалився.

А прокинувся од маминого штурхана.

Розбуджений Іван був посередині вранішнього сну. Світанкового. Коли сон особливо солодкий. І коли сни бувають дивними й загадовими, як світ, що проступає з темноти,

часом крізь вранішній туман, виставляючи спочатку гілку в саду, наче руку для потиску.

Іван у сні йшов якраз крізь туман від їхньої річки, що мо у ліс завертає за селом, ішов до саду і ніс на руках малого хлопця. Та той хлопець мав... мав батькове лице. Коли Іван глянув і зрозумів те, то ледве не впустив батька з рук. Та пішов далі, йшов і дивувався, що тато такий малий, а лице старе, й очі старі й сиві, саме так — сиві, геть сиві, а в них виглядає він, Іван, і питає в Івана, який батька малого на руках несе, чи йому не важко?

— Не, — каже Іван, мені легко, бо тато маленький, маленький, як пташка, мо', як крілик, а я великий і здоровий великий і здоровий...

Він каже ще щось, та голосу свого вже не чує, сад біжить йому назустріч, а потім відбігає, то біжить до нього, то відбігає.

— Не грайся так зі мною, — просить Іван.

Сад, мов одна жива істота, сміється.

Тато на його руках тяжчає. Іван от-от його впустить, хоби донести додому, думає.

— Тату, — каже він. — А чого ви-те такий маленький а тежий?

Батько мовчить, притуляє до губ пальця. Мовляв, мовчи й ти, Іване.

Щоб не впустити тата, Іван біжить, біжить і задихається. І... прокидається од маминого штурхана.

— Чого, мамо? — питає.

— Біда, Іванку, — каже мама. — Здається, батько твій умер.

Найважчим був Іванів шлях до кухні, де спав батько. У сто верст, у сто доріг, бо хата відразу мовби роздвоїлася й розтроїлася. Іван дибцяв посеред тої розщепленої хати і боявся прийти до мертвого тата.

Коли таки прийшов, то побачив на диво спокійне обличчя. І заплачені очі. Складені на грудях руки, відставлений

убік палець на лівій руці. І сльозу побачив, що на татовій щоці застигла.

Іван заціпенів, не в силі розтулити вуста й поворужнути рукою, а мама заплакала. Спершу стиха, а потім все ревніше й голосніше.

З того плачу починався його другий сон, сон наяву — од тієї миті, коли Іван усвідомив — тато справді помер, помер тихо уві сні, випивши перед тим сном, що перерік у сон вічний, доброго грузинського вина. Разом з ним, Іваном, і мамою, а своєю колишньою жінкою.

Іван у тому сні наяву кликав сусідок — обмивати тата. Ходив од хати до хати і сповіщав, що тато помер. До дядька Мирона, щоб той труну збив із дощок, що наповітали у його хліві стояли. І до того ж Петра, щоб разом з хлопцями могилу викопав. Сидів Іван у тому сні ціліньку ніч, з маленькою перервою, коло труни з татом. І спів батожки, і жіноче голосіння були в тому сні. І шлях до могилок під лісом.

Потім було прокидання, як побачив, що виростає горбик сирої землі. Перед тим щось губи його шепотіли, як востанне до татового обличчя нахилився. Що казав, сам би не пригадав. Гірко тико на губах було.

Що казав, сам би не пригадав. То теперішній Іван так думає, Іван, що сидить у хаті, з якої люди розійшлися після поминального обіду. Він знає велику правду й велику неправду водночас. До його матері, простої сільської жінки, вдови, що лишилася з трьома дітьми (найстарша сімнадцятилітня школярка), прибився гніак-учитель, якого й зі школи вигнали.

«Стоп, — каже собі Іван подумки, — так не можна, не можна так, Іване, була велика любов, а з теї любові і я родився, хотя й непуцьтовий, без клепочки і днєї, як тая бочка, що протікає; що води нияк не втримає...»

«Бідна моя голова», — Іван стискає руками голову, що таки болять.

Він би щось випив теперки, бо ж на поминках пити не можна, батюшка, що із Заточинців приїжджав, не велить. Може, вина триньки грузинського лишилося? Не, ой не, не буде його Іван пити, хай би й лишилося. Гірке то вино, ж позавчора навіть кислим смакувало й шугало в голову.

Тепер Іван зновика сам з мамою.

— Ходімо мити посуду, Іване, — каже мама. — Я митим ти складатимеш.

— Іду, — відказує Іван.

Тітка Уляна Косиха і Марина сусіцька разом з мамою митють тарілки, миски і каструлі. Іван сортує — то наша, а то чужа. Чужих мисок і тарілок більше, бо де в них візьметься більше теї посуду?

— То й прийшов, за стільки-то літ, — Уляна. — А я би й не прийняла.

— Та я би тоже, — мама косує оком. — Али Іванові батько...

— Такі вони, чоловіки, — вступає Марина.

Йі Матвій, Матвійко, каже вона, десь на зарібках у Росії. За два роки раз тико й передав гроші. Мо', яку найшов, та мука, у тий Расей?

— Та що ти, Маринко, — заспокоює Уляна.

Іван кидає терти рушником тарілку, іде надвір. Синіє небо над ним, бо вже вечір. Темніє небо, і його душа темніє. Десь там, він знає, на небі готується засвітитися татова душа. Татова зоря. Миколина.

«Якби я був грамотний, то знав би багацько про зорі», — думає Іван.

Він іде крізь село до Руського. Просить налити в борг, не пива, горілки. Вічно п'яний Петро — тут як тут.

— Уважав колись твого батька, Іване. Бо...

Петро підняв значливо руку з відчепіренням пальцем. Присоловіло дивилися на Івана Петрові очі. Іван плеснув йому зі sweї чарки трохи горілки.

— Ну, за його пам'ять, — Петро підняв свою чарчину, гикнув. — Ну, за пам'ять, йолки-палки. Ти, Іване, того, всяко буває... Хоть батько — то є батько...

— Мій тато не всякий, — сказав Іван.

— Ну, я розумію...

Часто з того вечора став Іван навідуватися до барів. І горілку пив. Боліла голова після того, сварилася мама. На дорозі килько раз падав.

Як гепнувся пізно ввечері, коли став до тьми приходити, раптом подумав, що вставати йому не хочеться. Над головою далеке хмарне небо, а на ньому крізь хмари зірка виглядає. Одна-єдина. Самотня, як і він, Іван, тутечки на землі. Та в нього хоч мама є. А в зірки ж нікого. Хіба Бог. Али ж у Бога багато зірок.

«Багато зірок у Бога», — подумав Іван.

Далі думати не хотілося. Щось йому муляло.

І тут його пам'ять, що мов човник на хвилях, хилиталася і прагла втриматися, щоб її не віднесла течія, щось здобула із цього темного вечора.

Тая вчителька...

Тая.

Котра тамечки смішно вчила його чужих слів. Чужих. Йому, певне ж, не потрібних.

Чужих, гик...

Чого вона заглянула в той бар, побачила його, Івана, очима кресонула і пішла собі. Здиміла. Чого? Могли б і випити разом. Не, та ж він був би не проти, гроші є. Пожди, та ж вона виходила з бару, як він заходив... То чого вернулася?

Іван перевів погляд на небо і подумав, що зірок таки багачько в Бога, ой, багачько, за всіма не встежиш, всіх не почувеш. Чи, може, пан Отець усіх чує? Як у зірки щось заболить, то він тут як тут — з ліжками чи добрим словом. Так думав Іван, у якого небо потроху кудись пливало над головою. Разом з вулицею, на якій він лежав, усеньким їхнім селом і цілим світом.

— А що, світе, я тобі не заважкєй? — забурмотів Іван. Я тико напився, то хіба на яку грамуню потечжив.

Світ мовчав, зірка мигтіла собі. Як учора, а може, і по завчора, і ще тоді, як жив тато, багацько літ тому. Так багацько, що Іван тоді був іншим. Інакшим. Не тико маминим, а й татовим. І щастя його довкола нього на крилах літало. Чи знала про то зірка?

«А мо', то татова душа? — подумав він. — Татова душа ти мене видиш? Видиш п'яного Івана? Не дивися, бо мені встидно».

Він затулив очі рукавом. Стало геть темно. Алі й трохи страшно. Міг підкрастися з тої темені якийсь звір. Гірший за пса, може, ота звірюка, про яку стіко балакають. Чупа... чупа... Чупачіпка... То Іван поспішно прибрав руку. І тутечки, дивлячись на зірку, раптом подумав: а може, то на нього зовсім не тато дивиться, а око тої гамериканської дівчини? Він же про неї геть забув. Хотів був татові розповісти, потрета показати, так соромився, бо не знав, як тато Микола поставиться. Ай, скаже, у тебе, сину, будяки в голові ростуть. Або ж мужи джичеть. Де ж би така файна та вдатна дівка за тебе пушла? А як ти не для того тримаєш, що женитися хоч, то нащо вона тобі? Так міркував Іван. Бо тато був серйозний чоловік і вчитель колись. Дарма, що колишній, а тую ж геометрію досі любив.

Нестерпно раптом захотілося Іванові побачити свою чорношкіру нівесту. Радість його, на горищі, за комином сховану: Сумно їй, певно, стільки днів і ночей одній...

Іван став поволечки зводитися на ноги. А тут хтось над ним став.

— Ой, лишенько, хто то такий п'янізний? То ти, Іване?

Ну, звісно, баба Круциха, Настіна мама; тої, що бар «Дві дірочки» тримає, в якої Іван учора пив, бо сьогодні в Омеляна. У Руського чогось стидався напиватися.

— Га, Іваночку, болезний ти, а тако п'єш, — докоряла баба Круциха. — Тримайся хоч би за мою костуряку.

— Не п'яний я, бабо, — сказав Іван. — І триматися за вашу палку не буду, бо...

Він вже стояв на ногах, та заточився і встояв.

— Спасібочки, бабо, за сочувствіє, — пробурмотів і побрів далі.

Зрозумів, що на горище навряд чи влізти спроможеться. Мовчки вислухав мамині докори. На ліжко впав.

На горище поліз на світанку, як прожинувся з на диво чистою головою. Тихенько з хати вибрався. Босий, як є, на гору поліз. Там об бабок, звісно, головою трах, та лишень скривився, місце забите почував. Ось і комин, і книжка, і його темношкіра красуня. Ледь-видно її, таку темну, бо ж ще неясне світло, що пробивається крізь причідове вікно. Сумно вона тепер всміхається, здається Іванові. Гладить її Іван своєю шкарубкою долонею. Цілує. Хоче жаліється, та мовчить, тико сльози з очей котяться. Великі, як горох, сльозини, і туман геть очі застилав.

«Чи у вас, в Гамеричі, тоже є такі непутьові люди?» — подумки питає Іван тую красуню з чудернацьким ім'ям Таумі.

Вона мовчить, дивиться усміхнено — не печально, та низу, з сіней чути, як грюкають двері й доноситься скаралуджений мамин голос:

— Що ти там робиш, на горі, Іване? Господи, хоч би чого дурного не наробив з білої гарячки...

— Я тут, мамо, не волнуйтеся, — озивається Іван. — Я тут, книжки поправляю, зара звізу, чого там розходилися?

Віні поспішно погладив ще раз свою Таумі, сховав у книжку і до отвору горища наприсядки, щоби ще раз головою не торохнутися.

— Ой, лишенько, з таким синком жити, — приказувала мама. — З таким дурним анбоголіком.

А Іванові раптом зробилося тепло-тепло у грудях. Хтось ніби там параного молока розлив. Бо як є у нього така мама, що не спить, як та миша, кожен його крок чує, кожен

порух, як є в нього така дівка, що блимає очима білими у темряві і все, що на Івановім серці, розуміє (а мусить розуміти, бо ж як усміхалася – то сумно, то підбадьорливо) то мусить Іван жити собі і голову не задурманювати.

– От злізеш, то всиплю тобі гарячих, – казала мама внизу. – Зновика з шафи гроші потег, га, я тебе питаю? Та скільки то мо' те триватиме?

– Я татові гроші брав, – сказав Іван. – Татові. І за його пам'ять пив.

– А як татові, то хіба мона? Ще ж треба буде ставити йому хоч якийсь пам'ятник, і тобі, окаянцю, на зиму пальці нове справити, раз ті гроші нам до хати звалилися.

– Ку-ку, – сказав Іван, визираючи з отвору. – Ку-ку, мамо...

– Я тобі зара кукну, – насварилася мама. – Такечки кукну, що три дні на лавку не сядеш.

– То я зовсім тоді не злізу, – пообіцяв Іван. – Тута, на горі, житиму і, як кіт, мишею ловитиму, раз ви-те тако на мене сваритеся.

Іван звів голову і дивився на маму. Неїна голова біліла посеред темних ще сіней. Як вінок цибулі, щось таке довкола ненчиної голови виднілося.

«Може, то, як у церкві на Богородиці, той знак? – подумав Іван. – Тико ж мама простая жінка і не Божого Сина, а такого дурника, як я, має...»

Він почув спів – так співали у церкві. Цілий хор – мо', людей, а може, й янголів. Десь там, на горищі, а мо', й за хатою.

– Воспіваю Тебе, Боже, – і собі заспівав Іван. – Да воздаш мі покаєніє...

– Іване, – зойкнула мама.

– То я так, згадав, – сказав Іван. – Може, ви битися не будете?

– Буду, – сказала мама Панаска. – Як же тебе не бити?

— То й у мене рука тяжка, — сказав Іван.
— На матір піднімеш? А ще песнопенія тут ізранечку устроїв.

— А мені позволительно, бо я дурний.

— Не так дурний, як хитрий.

— Дурний, мамуню.

Іван був не знайомий з тонкощами психіатрії і психології, тому й не знав, що той, хто себе дурником вважає, таким не є насправді. Він багато чого не знав. Просто дивився на маму, доки та не витерпіла й не пообіцяла, що бити не буде, й останній раз прощає Іванові його хатне злодійство.

Іван зіліз по драбині на землю й поцілував маму.

Відчинив двері і побачив, як небо на сході із сірого на очах стає білуватим. Потім воно пожовтіє, бо ж там десь має викотитися великий окраець сонця. Та, щоб його побачити, треба було вийти за садок. Іван туди й пішов.

— Ну куди ти босий, ноги замажеш...

Мала б мама сказати, що простудиться. Та Іванові не звикати босим ходити. Холодить підошви ніг земля, грудки лоскочуть, тільки пальцям, як на камінці нашттовхуються, боляче. Іде Іван. Він вийшов за сад, рукою об крайню, стару вже, сливку обперся і став ждати сонця. От-от окраець білої булки, чи то ромашка велика — на небо викотиться. Жде Іван того дива.

...А вдень на їхньому подвір'ї побачив Іван гостю незвичну — Зінаїду Антонівну, вчительку.

Став, остовпів — така гостя заходить. Жар на щоки приснув, бо вчорашню стрічу пригадав. Скаржитися мамі прийшла? Чого б то їй, яке їй діло до Івана? Він сам по собі й волен пити, коли захоч і як хоч. А тая Зіна, Зіна-корзина, вчителька, хі-хі, підходить і пильно дивиться на Івана.

— Доброго дня вам, Іване Миколайовичу.

Іван Миколайович? Терпне щось у Іванових грудях, язик неслухняний...

– Доброго... Дня...

Коли привіталися вона й сказала:

– Щось ви, Іване Миколайовичу, про уроки наші забули?

– А треба? – засоромлено сказав Іван, радий, що так обернулося.

– Аякже, – сказала вчителька. – Вважайте, що канікули закінчилися. Я й прийшла нагадати.

«Господи, вона ж учора бачила мене, як я до Омеляна в бар ішов, – жар приснув до Іванових скронь. – Добре, що хоч не п'яного... А може, й п'яного бачила? Ну, як заглядала...»

VIII. Таумі

Таумі тоді не спала цілу ніч, точніше, засинала й знову прокидалася. Думка про ніж, про ніж, що росте із зерен смирення й покори, не покидала її.

Дурна фраза, сказана чорною нахабою Маріонеллою.

Образ, що наче простромлює серце.

Вона така вразлива?

Враз... лива...

Зрозумівши, що не швидко засне, десь після третього прокидання Таумі стала надзвонювати з мобільного по своїх знайомих, приятелях і приятельках, подругах, друзях, коханцях і коханках — колишніх і теперішніх. Її свавільні пальчики торкалися кнопок — і прокидалися люди різної статі і статків у Америці, здивовано питали, що трапилось, чому вони потрібні дорогоцінній пані Таумі, а по другий бік океану, в Європі, питали, чому вона не спить і що сталося.

— У мене безсоння, — вередливо повідомляла Таумі.

І ніхто не посмів обуритися, що своїм безсонням вона так щедро ділиться з усіма, що розсіює його зернята (пелюстки, безсоненята) на просторах двох, ба навіть трьох континентів. Тільки відомий актор Річард Бартенс сказав, що вона заважає йому зваблювати одну багату леді. Та ця скотина, колишній боксер Мейсон (їйому зателефонувала одному з останніх), спитала знуцальним тоном:

— І що, поряд нема нікого, аби тебе гарненько відтарабанив? До чого ж ти дожилася, кізочко!

— Пішов ти, козел! — Таумі послала круте слівце на Пуерто-Ріко, де зараз ошивався Мейсон, який колись

приносив їй стільки насолоди і єдиний на цій планеті міг добряче віддубасити, а вона йому це простити.

Ще зо два дзвінки, і порожнеча в душі Таумі стала нестерпною.

Таумі глянула на мобільника. Виходить, вона пробалакала майже три години. Про все і ні про що. Все ж дізналася про показ осінніх суконь, про який досі не знала. Кутюр Леонардіс виправдовувався — у нього скрута, тимчасово звісно, і він цього разу не зміг би заплатити такого гонорару, як перше, тому й не повідомив.

«Ще один кандидат у банкрути», — з легкою зневажливою вістю подумала Таумі.

І все ж їй кольнуло те, що, як би там не було, а її обходять. Заради неї не пнуться зі шкіри і не залазять у борги. Невже вона стає однією з багатьох? Два діаманти від того Леонардіса десь зберігаються в одному з її маєтків. Один із ледь помітною вигравіюваною квіткою на ньому. Спогад про давній короткочасний роман (Леонардіс був бісексуалом) ще можна здобути із надр її перлинної пам'яті.

Вона знала про причину скрути Леонардіса — його вичавила, видушила, мов перезрілий лимон, одна із відомих світських левиць — Грета, Грета Варбенс і її коханець — молоденький і вродливий, гламурненький, якого вона подарувала тому ж Леонардісу. Грета виграла поєдинок із ним і гідно помстилася за... А втім, хіба так важливо за що — колишне небажання одружитися чи недостатне для Грети забезпечення, сума багатства Леонардіса, його невміння вчасно вийти з гри і справжня закоханість: спочатку в Грету, а потім у її не менш жорстокого і захланного хлопчика. Втім, Таумі не надто переїмалася жорстокістю цього світу. Він є такий, як є. Вона його не змінить, і лишився якийсь десяток, якщо не менше, літ, коли вона може диктувати йому свої правила гри. Зрештою, продавати за вигідною ціною свою красу і чарівність, те не вловиме, що властиве їй одній, лише її. Тільки й тільки

її, Таумі. Таумі Ремпбелл, величній, могутній пантері. Слово «пантера», цей епітет у поєднанні з іншими словами (чорна, чарівна, блискуча, як там ще) не драгував, навпаки, подобався і навіть тишив її.

Чорна пантера підвелася з ліжка і справді по-кошачому потяглася. Граціозно вигнулася її спина, забриніло все тіло. Звісно, можна було випити снодійне, заспокоїливе, викликати з Нью-Йорка персонального, закоханого в неї психоаналітика, підняти з постелі командира її персонального гелікоптера і полетіти до океану, до дідька, до биса, терміново викликати коханця, що відразу помчався б крізь ніч. Чомусь після цієї ідіотської прес-конференції нічого цього не хотілося. Тільки чути чийсь голос. Чий? Всіх і нікого конкретно?

За вікнами замку-палацу вже просіювався світанок, коли Таумі пройшлася кімнатами і коридорами маєтку. Вона йшла до Іветти.

Знайшла її у будиночку для прислуги. Таумі так довго не могла її знайти, що вже було затривожилася. Але махнула рукою до охоронця, який поткнувся було за господаркою, коли вона ступила до невеличкого будиночка, що прилягав до палацу: стій, моваяв, там.

Іветта лежала гола-голісінька посеред кімнати, що примикала до кухні. Спала на підлозі ничма, підклавши ліву руку під щоку, а біля правої, відставленої вбік, валявся великий гострий ніж, яким розрізали рибу.

«Ось він, ніж її помсти», — подумала Таумі.

Вона здригнулася, бо здалося, що Іветта мертва. Але крові ніде не видно. Повагавшись, підійшла, нагнулася і торкнула рукою Іветту за плече. Перед тим встигла подумати, яка ж вродлива її колишня подруга. Цей ледь розсунутий задок, підібгана під себе нога здатні були будь-кого спокусити і викликати захоплення. Манила до себе і персикова за смага спини і пліч.

Коли Таумі торкнулася плеча, Іветта шарпнулася, повернулася на бік. Дивилася на Таумі, мовби вперше бачила.

— Іди хоча б на ліжко, — сказала Таумі.

Іветта сіла на підлогу й раптом скрикнула:

— Боже мій, де я? Що зі мною? Чому я тут?

Вона закулила груди складеними навхрест руками. Обличчя її густо налилося рум'янцем.

— Де я? — ще раз запитала, тепер уже швидше простонала вона.

— У мене, — сказала Таумі.

— Але чому, чому я гола? І тут, на цій підлозі...

— Ти що, нічого не пам'ятаєш?

— А що я маю пам'ятати? Ми що, знову з тобою напилися? Чи ти... Боже мій, ти що, викрала мене?

Здається, вона щось уже пригадувала. А тоді подивилася на Таумі. Її очі горіли.

— Ненавиджу! Як я тут опинилася? Це ти мене привезла вчора сюди?

— Заспокойся, — сказала Таумі. — Ти сама приїхала. Справді, одягнися хоча б.

— Так, я одягнуся... Мені, мені дуже холодно...

Іветта звелася на ноги. Її почало тіпати, мов у пропасниці.

— Я що, в твоєму домі? Справді в твоєму домі?

— Ти ж вчора приїхала сюди...

— Приїхала?

— Приїхала, дала прес-конференцію і захотіла стати моєю служкою.

— Я — твоєю служкою?

Іветта засміялася. Це був сміх ненависті, що став переростати в істеріку. Вона кинулася до Таумі і, якби та не відхилилася, вдарила б її.

«Її пороблено», — згадала Таумі слова Маріонелли.

А втім, сама Маріонелла вже стояла в дверях. Вона сказала, що доведеться міс Іветті дати якесь плаття, бо та своє викинула вчора ввечері у бачок зі сміттям, перед тим пошматувавши. Таумі тим часом міцно схопила Іветту за руки. Вони погаянули одна одній в очі. І тут Іветта все пригадала. Пригадала і з жахом стала відступати, тягнучи за собою Таумі.

— Ти проклята відьма, — закричала Іветта.

— Я тобі нічого не зробила, — закричала їй собі Таумі. — Ти сама приїхала до мене. Здається, це вже до тебе доходить?

Вона відпустила руку колишньої подруги. Та відступила і плюхнулася на невеличку тахту, що стояла біля стіни. Затупила руками тепер вже обличчя.

— Принеси їй якесь мое плаття, — звеліла Таумі Маріонеллі.

— Добре, я зараз.

Але коли Таумі ступила крок до голої незваної гості, та закричала:

— Не наближайся!

— Як хочеш, — Таумі спинилася. — Як хочеш. Зараз тобі дадуть вдягтися і відвезуть до міста. У тому, що з тобою сталося, я зовсім не винна. Хоча...

Таумі повагалася. Вона не вміла визнавати свою неправоту й вибачитися. Але тут їй наче щось підштовхнуло.

— Хоча я повинна вибачитися перед тобою за той дурний інцидент. Справді, я б хотіла вибачитися.

— Вона б хотіла... Вона б хотіла... Ти ж геть зганьбила мене...

Іветта раптом ревно заплакала. Зарюмсала, геть як маленька дівчинка. Підштовхнута невидимою силою Таумі кинулася до Іветти, опустила перед нею на коліна, обняла і стала пристрасно цілувати. Іветта ваялася відбиватися та через хвилину затихла в обіймах подруги й коханки. Знову подруги. Вони обидві заплакали. Такими їх застала Маріонел-

ла, що зайшла до кімнати з розкішною темно-бузковою сукнею в руках.

Через чотири з половиною години після цього Таумі Ремі-белл й Іветта Сімпсоні сиділи в Нью-Йорку в кабінеті одного з найкращих (чи й найкращого) психоаналітиків США Джеймса Дональда Річардсона. До Нью-Йорка вони приїхали на персональному гелікоптері Таумі, маленькому, але зграбному, що вмщував четверо осіб. Перед тим, проконсультувавшись з адвокатом і своєю прес-службою, Таумі звеліла дати в пресу повідомлення: вчорашній інцидент біля її будинку був звичайним розіграшем, такою собі безневинною витівкою. І якщо декого він, судячи з повідомлень телеканалів, епатував, то що ж, це лише свідчить: розіграш вдався. Тим гірше для журналістів, котрі не змогли це розпізнати. Дружба з міс Іветтою просто відновлена, от і все.

Тепер вони з Іветтою сиділи в кабінеті Донні, як називала Таумі Річардсона за його другим ім'ям. Донні був високим, піджаристим, худим, здатним от-от, як здавалося, скластися надвоє. Руда шевелюра, запалі щоки, гострий ніс, очі-буравчики робили його схожим водночас на лиса, котрий винюхує здобич, і на змія в засідці, що цю здобич підстерігає. Він був схожий на клоуна, що готовий виступити на манежі; варто лише одягти на голову ковпака, а на носа довгу накладку з кулькою на кінці, і на актора, котрий щойно невдало відіграв роль Гамлета. Однак Таумі знала: за цією зовнішністю криється гострий розум, уміння аналізувати будь-яку ситуацію і розкладати запутану психологічну колізію. Донні був здатен знайти в темряві людської психіки саме ту нитку, за яку треба потягти, аби перед пацієнтом раптом спалахнуло світло.

Таумі чесно виклала йому все, що знала про події останнього часу, які сталися з нею та Іветтою, — від їхнього конфлікту до вчорашньої дивної прес-конференції із ще дивнішим бажанням Іветти служити їй, бути разом і світанковим

прокиданням подруги, коли та спочатку нічого не пам'ятала, а потім наче подвійно прокинулася такою самою, як була колись.

Не обминула вона і своїх таких дивних почувань цієї ночі: безсоння, тривоги, бажання шукати прихистку в когось далекого і невідомого, потребу спілкування, коли здавалося — от-от хтось зайде до кімнати, небажаний, якого слід боятися, ледве вона перестане говорити. І дивні, загадкові слова Маріонелли про ніж, що виростає з помсти й ненависті.

— Гіпноз? — спитала вона, закінчивши. — Якщо так, то хто? Чи те, що зі мною було, звичайні невротичні прояви? Ви ж знаєте, я таки психопатка.

Річардсон слухав уважно її розповідь, це Таумі бачила, бо, як вона закінчила, наче поринув у транс: погляд його став геть відсутнім, він подумки відлетів кудись далеко. У відповідь на здивований позирок Іветти Таумі замахала рукою і заперечливо похитала головою. Не заважай, Донні неодмінно зараз знайде вихід, він вирушив до нього своїм, тільки йому одному відомим шляхом.

Відсутність Річардсона була довгою. Дуже довгою. Стрілка старовинного годинника, прикрашеного двома химерними фігурками птахо-звірів, встигла пройти дві поділки. Але, наче прокинувшись через десять хвилин, Джеймі Дональд Річардсон сказав, що пояснити все, що відбулося, лише гіпнозом було б надто просто.

— Коли у вас виникло бажання провести цю прес-конференцію, міс Іветто? — спитав він.

— Здається, чотири дні тому, — відповіла Іветта. — Хоча бажання помиритися з Таумі виникло значно раніше. Та я не знала, як це зробити. Коли відверто, то я чекала якихось кроків з твого боку, люба Таумі. Коли ж я зрозуміла, що їх, напевно, не буде, в мене стала наростати незрозуміла тривога. Так, тривога, а за нею почуття вини. Я картала себе за те, що одягла того вечора те прокляте плаття. Відчуття вини

стало наростати, як лавина. Більше того, з'явилося інше відчуття — що з тобою от-от має статися щось непоправне. І що порятувати тебе я можу лише одним способом, вибач, але мушу сказати правду — зарізавши тебе. Це було схоже на справжнє божевілья.

— Ніж... Ніж помсти, — простогнала Таумі.

— Що? — Іветта вигукнула це перелякано.

— Розповідайте далі, — звелів Річардсон.

Іветта сказала, що ці відчуття й бажання зникли раптово, як і з'явилися. Лишилося одне: помиритися з Таумі. Але неодмінно не самою, а в присутності інших. Хтось наче шептав їй, що інакше примирення не буде. Тому вона й розповіла всюдила те повідомлення. А вже те, що сталося з нею на прес-конференції, Іветта майже зовсім не пам'ятала. Коли вона вийшла з машини, її наче оповив густий туман.

Цього разу, ледве Іветта закінчила розповідь, Річардсон сказав, що вплив на їхню психіку, безумовно, є. Але не це головне. У нього сильна підозра, що обоє любих дівчат стали об'єктами якоїсь незрозумілої гри. Він боїться: то лише прелюдія до чогось більшого і, можливо, небезпечнішого. Для них обох. А можливо, тільки для однієї з них, а друга лише буде (чи була) статистом у цій задуманій грі.

— Ви люди публічні, надто публічні, — продовжив Донні Річардсон, — тому я не питаю, хто це міг зробити чи ще щось зробить. Тих, хто може бути під підозрою, багато. І все ж, — він значливо підняв вказівний палець, — швидше за все, ми навряд чи звернули б на зловмисника увагу. Тут щось інше, скажемо так, нетрадиційне.

— Підступи конкурентів серед моделей чи акту модельного бізнесу, отже, малоімовірні? — спитала Таумі.

— Так, моя розумна дівчинко, — посміхнувся, хоч і явно сумовито, психоаналітик.

Він ще розпитав про інші відчуття — вчора, під час тієї злощасної прес-конференції, вночі й сьогодні. Іветта розповіла,

як працювала до знемоги, миючи посуд і підлогу. Притому робила все так, ніби це стало сенсом її життя. З тим, геть знеможена, впала на підлогу, де й заснула. Її було душно, спекотно, тому й скинула з себе геть усе. Більше того, одяг здався Іветті брудним, бридким, і вона вирішила його позбутися.

— Синдром Майцхеймена, — пробурмотів Річардсон.

Потім коротко пояснив, що є таке психічне захворювання. Суть його в короткочасному переході до невластивого конкретному психотипу людини психічного стану. Людина з цим синдромом на короткий час мовби стає іншою, робить те, що для неї зовсім не характерне. Але йому в усьому ще треба розібратися. Поки що ж він радить їм триматися якийсь час подалі одна від одної. А ще під час усіляких тусовок спостерігати, чи присутні люди, котрих ви особисто не знаєте, але вже десь бачили.

Річардсон тепло попрощався з пацієнтками. Про себе відзначив, що під час розмови йому чомусь було досить тривожно. А під кінець навіть дуже тривожно. Ця тривога ступала в його мозок, застерігала від чогось. Але від чого?

Раптом він згадав обід в одному з нью-йоркських ресторанів з видавцем популярного журналу Стенлі Кройбергом. Той ніби між іншим повідомив про загибель свого співробітника (самогубство?) Натана Роуза, який викинувся з вікна нью-йоркського хмарочоса. Кройберг натякнув, що Роуз займався збором матеріалів... Збором матеріалів про... Про Таумі Ремпбелл. Смерть Роуза його редактор назвав загадковою. Ще питав, чи не міг хто підштовхнути Натана до самогубства? Скажімо, вбити у свідомість таку ідею?

— Тепер усе можливе, — сказав тоді Річардсон. — Людину можливо, як доводять останні дослідження, загипнотизувати, навіть опосередковано, через когось.

— Як це? — не зрозумів Кройберг.

Річардсон пояснив — ось ви мені навіюєте, що треба піти й передати мою волю такому-то, комусь третьому. Той,

кого загіпнотизували, може про те навіть не знати. І перше давати волю.

— Таке можливо? — здивувався Кройберг.

— Авжеж.

Тепер Річардсон думав, чи не став сам він жертвою подібної зловмисної авантюри? А тривога його дедалі наростає.

Тим часом Таумі й Іветта вийшли на вулицю.

Вони стояли одна біля одної й дивилися на папараці, що вже звідкись довідалися, де вони перебувають. Почекавши, доки двоє телегнів — молодий і старий — наклацаються, спивши перед тим жестом охоронця, Таумі кинулася до старшого. Вона вдарила його спочатку сумочкою, потім дряпнула гострими довгезезними нігтями по щоці. Зненацька штовхнувши його, пантера стрибнула на молодшого папараці й підсічкою збила його з ніг. Далі вона засміялася своїм знаменитим, як писав один відомий журналіст, срібним сміхом, у якому проблискували всі кольори веселки. Тут нарешті заціпеніла Іветта кинулася до молодого нахаби і стала бити його гострим черевичком.

— Гвалт, — закрячав хлопчисько, — ви не маєте права! Поліція!

Його товариш по нещастю вже ретирувався. Охоронця устиг вихопити в нього камеру. Пролунали оплески — перехожі впізнали скандальних модельок.

— І все ж, подруго, чому ти вдягла це прокляте плаття? — спитала Таумі вже в машині.

— Таумі, ти знову? — простогнала Іветта.

— Знову і завжди, — сказала Таумі й засміялася. — Мені стає сумно, подруго. Сумно і на когось хочеться зігнати злість. А все тому, що в мене погане передчуття. Я не здивуюся, якщо з Донні вже щось сталося.

— Що з ним могло статися? — Іветта здивувалася, та до її здивування домішався страх.

— Не знаю, — сказала Таумі. — Бісова Маріонелла! Вона щось передбачає, а вона, це гладке одоробло, ніколи не помиляється.

Іветта спитала, що означають ці слова, що передчуває Маріонелла, але Таумі відмахнулася — вона, мовляв, і сама до пуття нічого не знає. Нехай Іветта не хвилюється, все буде окей. Вона звеліла шоферу відвезти міс Іветту, куди та забажає.

— Ти хочеш мене позбутися? — спитала Іветта.

— А ти мене ні?

— Ні, любя Таумі, ні, — Іветта вчепилася в її руку. — Мені знову стає страшно. Здається, що без тебе зі мною щось станеться.

— Щоб нічого не сталося, мусиш негайно летіти в Європу, — загадково сказала Таумі.

— О, Таумі, — Іветта несподівано взяла цілувати руки, плечі подруги.

— Ти, здається, таки божевільна, — сказала Таумі. — На жаль, я не зможу тебе провести до аеропорту.

Таумі вперше не знала, що їй далі робити. Чому? Вона не знала й відповіді. На її вимкненому на час візиту до психоаналітика мобільнику було вже чотирнадцять повідомлень про пропущені дзвінки. А це ж від найближчих друзів і знайомих. Бо номери двох її персональних телефонів знали не надто багато людей. На більшість дзвінків відповідали секретар, секретарка, прес-секретар, керівник особистої інформаційної служби.

«Секретар, секретарка», — подумала Таумі.

Щось її бентежило. Вона набрала номер свого нью-йоркського офісу.

— Що у нас новенького з учорашнього дня?

Новенькими були два запрошення на світські раути, одну виставку, дві прес-конференції американських кутюр'є, три прохання про інтерв'ю. Все як завше.

— Є ще один конверт із пишним вензелем і написом «Відкрити тільки особисто міс Таумі Ремпбелл», — сказала секретарка. — Штамп якогось...

— Відкривай, — озвалася Таумі. — І прочитай. Від кого не було.

Через якусь хвилину вона почула: «Магістр і Президент великого товариства захисту і дослідження культури Гаїті містер Джавіртан Тампереств'є має честь запросити свою велику землячку і родичку міс Таумі Ремпбелл на аудієнцію у товариство, аби повідомити дуже важливі дані про неї саму, високе походження і древній рід, її родину, зокрема, достоповажну її матір Франселіну-Катрін і брата Ліонеля та його теперішнє місце перебування. Чекаємо в будь-який час за адресою...»

— Гаразд, — сказала Таумі. — Дякую, Мері.

Безумовно, вона знала, що походить із Гаїті, де колись і народилася. Але вона разом з мамою виїхала з якогось там маленького містечка на даному острові, коли їй було лише п'ять років. Таумі знала від матері, що батьком був англійський моряк Джонатан Томас Ремпбелл (от звідки таке англійське прізвище у гаїтянки), який, перш ніж опинитися в маленькому приморському містечку неподалік Порто-Пренса на острові Гаїті, багато встиг помандрувати світом.

— У нього був шрам біля вуха і два великих шрами там, де не всі могли їх побачити, — розповіла якось мати у хвилини відвертості: тоді Таумі вже було одинадцять і жили вони у Ференстеді, тихому благополучному затишному містечку. — Ну, я тобі, так і бути, скажу де — на животі й на нозі, біля самого його чоловічого... (звісно, мати не церемонилася і вжила круте французьке слівце). Коханка його, казав, приревнувала й захотіла відрізати. Та тільки ножем пирнула.

— А на животі? — спитала тоді Таумі.

— О, на животі був довжелезний шрам. Ніж кишки зачепив, не знаю, як той гад і вижив...

Мама Франселіна була зла на Джонатана Ремпбелла, якому по-справжньому віддала не тільки тіло, а й душу. Таумі була єдиною його донькою. Джонатан сам був мулатом, ось чому в Таумі не чорний, а справді шоколадний колір шкіри. Ліонель... Ліонеля Таумі майже не пам'ятає. На момент їхнього відплиття у трюмі вутлого суденця, що перевозив нелегальних емігрантів, старшому брату виповнилося вісімнадцять. А може, й усі двадцять — мама точно не пам'ятала. Він був сином від першого чоловіка: Донька і син від другого померли маленькими. Ліонель вибрав долю, як і багато його ровесників із маленького гаїтянського містечка, — наркотики, участь у молодіжних бандах. Ліонель кудись зник, зате з'явилися похмурі типи, котрі розповіли Франселіні Ремпбелл про фантастичні борги її сина за присвоєні ним наркотики. Вони погрожували розрізати її на шматки, а п'ятирічну Таумі звалтувати і теж розрізати та віддати собакам, якщо борг не буде повернуто або вона не скаже, де її синок сховав порошок. Отоді Франселіна й відважилася на нелегальну еміграцію...

Відверто кажучи, Таумі не надто цікавилася долею брата. Якщо ще відвертіше — зовсім не цікавилася. Більше того, вона воліла викреслити зі свого життя місце народження, своє походження і всім казала, що родом із Флориди. А якби ще довідалися, що брат у неї наркоман і бандит... Ото б взялися перемивати кісточки — газети і телеканали, учасники численних світських збіговиськ.

І раптом Таумі відчула, як щось стисло їй горло. Залоскотало там, наче хто всунув до рота пир'їну. З пам'яті виринуло, роздобує невідомо чим: картина чи марево? Просто спогад? До їхньої вбогої оселі заходить невисокий міцний хлопець.

— Ти приніс цукерку? — питає його шоколадне дівчисько, маленьке зовсім дівча, котре звисло ноги з ліжка-лежанки, сяк-так прикритого якоюсь рядниною.

Хлопець хитає заперечливо головою, щось муркоче собі під ніс, а очі його сміються. Він засовує руку — велике чорне лапище — до лівої кишені. Таумі зачаровано слідкує за цією рукою, а омріяна цукерка — оп-ля! — з'являється у зовсім іншій, правій братовій руці.

Її власний сміх — далекий, мов тихий, за порогом не знаєти яких літ — дзвіночок. Вона тягнеться рукою (рученням) до цукерки:

— Заплющ очі, — велить брат.

— І розкрити рота? — питає заворожена Таумі.

— Ні, просто заплющ очі!

Вона слухняно заплющує. А рука мимоволі тягнеться до брата. І на тій руці вона несподівано відчуває щось живе і волохате. Скрикує і розплющує очі. З долоньки на лежанку зстрибує маленька біла мишка. Таумі спершу верещить, а потім кидається ту мишку ловити...

«Скільки ж йому років тепер?» — думає Таумі.

Таумі Ремпбелл, супермодель, суперзірка модельного бізнесу, одна з найбагатших жінок світу, власниця чотирьох маєтків, двох яхт, десяти супердорогих машин, кількох десятків і діамантів, і великих рахунків у банках. Володарка могутньої імперії її прихильників і просто рабів, готових за першим її покликом іти туди, куди накаже повелителька.

Чорна чи то шоколадна пантера.

У якому притулку, халупі чи хижці доживає свої дні, якщо ще живий, її брат?

— О, Ліонелю, — шепче далеко не сентиментальна свавільна пантера.

— Ти щось сказала? — питає Іветта.

— Ні, нічого.

Вона вирішує: мусить дізнатися про брата. Про матір. Хоча що можна дізнатися про матір, поховану у Ференстеді? Але дізнатися мусить. Тим більше, що там щось верзуть про якесь її начеб королівське походження. Гм, королівське походження. Це було б дуже доречно, якби у неї виявилася блакитна кров. Королева подіуму з королівської родини, чому б ні? Це додало б їй шарму і... І блиску, і благородства. Чорношкіра принцеса Таумі! Хоча звідки, з якої королівської родини вона могла б походити? Гаїті, здається, було іспанською, потім французькою колонією. Щось вона чула про бунт тамтешніх рабів, про те, що вони створили власне чорне королівство, з яким боровся сам Наполеон Бонапарт. Як би там не було, а нагода про щось нове дізнатися не зашкодить. Зрештою, завжди можна купити мовчання, якщо інформація виявиться не тією, що їй треба. Тим більше, ці новоявлені землячки, судячи з тону листа-запрошення, дуже навіть її поважають.

І Таумі вирішила, що таки навідається в те земляцтво. Чи то товариство. Завтра ж зранку або навіть і сьогодні. Вона любила сюрпризи. Любила загадки, гру, все, що робило життя не таким прісним, що дозволяло втекти від занудства буднів. Таумі любила несподіванки і феєрверки. Тим паче, що сама була жінкою-феєрверком.

Машина мчала одним з найбільших міст світу. За нею їхала машина з її охоронцями. Ще один сидів поруч із водієм. Чого їй боятися?

«А чого я задаю собі це запитання?» — подумала раптом Таумі.

Машина спинилася біля її нью-йоркського офісу. Таумі поцілувала Іветту. Поцілувала так, що та скрикнула, а на губі виступила кров.

— О, люба, пробач, — сказала Таумі.

Її очі сміялися. Тільки десь на денці їх все ще сидів незрозумілий страх.

IX. Таумі — Маг

Увечері того ж дня Таумі Ремпбелл під'їхала на своєму улюбленому (чи одній з улюблених її машин) розкішному білому «Роллс-ройсі» до не вельми великого двоповерхового будинку майже на околиці Нью-Йорка, в Іст-Дортмені. Будинок цей, старовинний, цегляний, явно збудований не пізніше кінця вісімнадцятого століття, стояв на тихій вулиці, яка, втім, увечері, а надто вночі ставала небезпечною. Адже до неї примикав один з латиноамериканських кварталів, що сусідив із кварталом карибським, і босота іспаномовна та франкомовна не раз скроплювала бруківку (такі бруківку, а не асфальт) кров'ю. Втім, розборки між бандами «латинос» і «карибос» ніколи не відбувалися на самій вулиці. Тут могли хіба що підстерігати самотнього перехожого. Будинок же, який значився на запрошенні як приміщення гаїтянського земляцтва, розташовувався за міцним кам'яним муром, поверх якого стирчали тонкі, але загострені залізні палі. Перед гостряками палі увінчували чотири- і п'ятикутні зірки та ромби, тому в цілому загорожа виглядала доволі художньо. У вікнах будинку увечері двічі на тиждень загорялося світло і світилося рівно до півночі. Опівночі ж світло, очевидно, гасло в усіх кімнатах. Доки воно горіло, часом за жалюзіями можна було розглядіти неясні тіні, схожі на людські й на тварин — чи то кіз чи оленів, може, й корів. А проте дивуватися з цього не було кому, бо з одного боку до огорожі будинку прилягав старий занехаяний сад, що був невідомо чиею приватною власністю. У маленьких будиночках з іншого боку жили не надто ціка-

ві бідняки, а навпроти через вулицю розміщувався якийсь занедбаний склад.

З воріт особняка раз чи два на день часом виїжджала машина — джип, мікроавтобус, лімузин, вантажівка — а часом і заїжджала. На воротах не було жодної таблички, окрім номера. Отож, коли «Ролс-ройс» із Таумі та її охоронцями під'їхав до будинку, вона завагалася, чи туди потрапила. Вона вагалася, чи приїжджати на шикарному автомобілі, чи вибрати щось скромне, та все ж вибрала дорогий — хай бачать земляки, що вона чогось таки досягла. Зате вирішила одягтися скромно — у не надто коротку чорну сукню з дорогої, але нічим не оздобленої тканини, майже не декольтовану. Таумі вдягла тонкі ажурні рукавички, а її волосся цього разу просто вільно розеїпалося на плечах. Доволі скромними були й відкриті легесенькі черевички.

Доки Таумі розмірковувала перед ворітьми, що робити далі, ворота безшумно розчинилися.

— Нас, здається, запрошують, — посміхнувся, повертаючи голову, водій.

— Запрошують, то й поїхали, — звеліла Таумі.

Машина в'їхала на чисте, викладене чорно-білою (наче шахова дошка) плиткою подвір'я. Біля дверей молодик, одягнений у бездоганний білий костюм, з шоколадною, майже як у Таумі, шкірою обличчя. Руки його були зодягнуті в білі рукавички. Молодик шанобливо схилив голову і чистісінькою англійською сказав, що дуже радий і щасливий від імені пана президента товариства захисту й дослідження гатянської культури вітати таку знамениту, поважну і шановану гостю. Він зараз проведе дорогу пані Ремпбелл до президента, але просить від його імені, аби охоронці лишилися або в машині, або ось тут, у кімнаті, зліва при вході. При бажанні їм запропонують вечерю чи просто каву.

— А якщо я побажаю, аби мої охоронці пішли зі мною? — виклично сказала Таумі, і очі гостро зблиснули.

— Вам нема чого боятися, найясніша пані, — сказав молодик. — Тут ваші друзі, земляки і прихильники. Ми нічого не маємо проти ваших супутників і охоронців. Але ми хочемо повести вас туди, куди, згідно з нашими традиціями і певними ритуалами, може заходити лише особа нашого народу і особливого становища, якою є ви, дорога міс Рембелл. Не бійтеся нічого.

— Гаразд, — сказала Таумі. — Я нічого й не боюся. Ходім. Молодик у білому костюмі, що так контрастував із кольором його шкіри, як чорна сукня Таумі з кольором її лімузена, провів гостю спочатку видовженим коридором із глухими стінами, потім повернув праворуч, перетнув поперек Таумі невеличку кімнатку і відчинив двері, що наче виростили перед ними. Вони опинилися у ще меншій кімнатці. Молодик дістав з кишені щось схоже на пульт і натиснув кнопку. Розсунулася частина підлоги, відкриваючи круглий отвір десь знизу слабо підсвічений.

— Нам доведеться спуститися вниз, — так само приязно сказав молодик. — Тут трохи крута драбинка. Але ви нічого не бійтеся. Я спускатимуся першим і, якщо потрібно, підтримаю вас.

З цими словами він і поліз униз. У грудях Таумі вже наросло глухе роздратування, і вона на якусь мить завагалася, чи не повернутися й не піти геть.

«Якась комедія», — подумала вона.

Все ж вирішила подивитися, що буде далі, що її чекає і що являє таємничий президент цього загадкового товариства, резиденція котрого знаходиться під землею. Тим більше, що в листі була обіцянка повідомити про брата, маму і неї саму. Гаразд, вона перетерпить цей ідіотизм. Таумі стала спускатися вниз по доволі крутій залізній драбині. Подумала: добре, що все ж вдягла тоненькі білі стринги, нехай ними, як і її знаменитою, жаданою багатьма дупкою, милується цей бевзь, що, напевне, задер голову.

Вона благополучно спустилася вниз, лише раз оступившись, почувши при цьому: «Я підтримаю вас, міс Таумі, не бійтеся».

— Я й не боюся, — відказала Таумі.

Зрештою драбина закінчилася. Таумі ступила на землю, молодик легенько підтримав її при цьому. Вони знову були у невеличкій, тьмяно освітленій кімнатці.

«Невже буде ще одна драбина?» — злостиво подумала Таумі.

Але її супроводжуючий знову дістав пульта, натиснув кнопку, розчинилися невидимі двері, й Таумі мало не зойкнула. Перед нею яскраво спалахнуло світло. У доволі великому залі на стінах горіли факели, вставлені у великі, оздоблені таємничими фігурками казкових звірів чаші. На стіні перед ними горів великий, складений із різнокольорової гірлянди напис англійською: «Gveen Tawmi». ¹

Браз полилася тиха, але явно величальна музика, підсилена ударами барабанів, що лунали десь наче здалеку.

«Оце так!» — подумала Таумі.

— Ходімо, — сказав молодик. — Його світлість пан президент чекає на вас.

Він відчинив двері. Таумі побачила невеликий кабінет, який швидше нагадував монастирську келію — щось подібне Таумі бачила у Франції під час екскурсії, яку їй влаштував один із її прихильників. Посеред келії стояв масивний, з вигляду старовинної роботи стіл. На стіні за столом висів портрет чорношкірої жінки із безліччю заплетених кісок на голові, прикритої (саме прикритої, а не вбраної) барвистою тканиною. Очі в жінки були пронизливі, наче вилазили з орбіт. Пообіч портрета висіли дві явно африканські чоловічі маски. Ото й уся обстава кімнати, схожої на келію.

¹ «Корольова Таумі» (англ.).

З-за стола при появі Таумі підвівся старий, сухорлявий швидше темно-сірий, ніж чорний дідок. Він був зодягнутий у щось схоже на туніку і геть безволосий.

— Вітаю тебе, о королево Таумі, — сказав він, підійшов до гості, нагнувся і поцілував їй руку, а потім схилювався, вів на коліно і торкнувся губами черевичка.

— Що ви, пане президент, — Таумі таки зніяковіла.

Старий поволі підвівся, і Таумі простягла руку, аби його допомогти.

— Не дивуйтеся, що я вас так вітаю, — тихим, але не скрупулечним голосом сказав господар. — Ви справді королівського роду і зараз, коли я розповім усе, що вам належить знати про цю справу, у цьому переконаєтесь. Але далі я перейду на ти, тому що ти в народі, до нащадків якого ми обоє належимо, саме так звертання.

Далі було все, як у казці чи напівсні, принаймні так вона здавалася Таумі. Чи в абсурданому маренні, де вона намагалася не втратити голову.

Старий сказав, що своїх відвідувачів, як правило, приймають в цьому кабінеті. Але згідно з канонами їхнього товариства тут має бути лише один стілець. Тож він або сидить, або стоїть, як і відвідувач. Все залежить від статусу співрозмовника.

«Перша причуда», — подумала Таумі.

І відчула — не остання. Щось їй підказувало, що треба бути настороженим. Втім, настороженою, налаштованою на несподіванки вона була відтоді, коли зайшла до цього дивного будинку.

Старий тим часом сказав, що тримати на ногах таку почесну гостю він не може, тому запрошує до опочивальні.

Він доторкнувся рукою до ледь помітної кнопки в стіні. Розсунулися двері. Кімната перед ними була ще меншою. У ній стояла груба чорна лавка. А перед нею маленький столик. На столику лежали якісь овочі — начеб ківі, банани, але

перші овально-видовженої форми, а другі — довгі й тонкі... Поруч на тарілці лежали горішки, ще на одній — мовби яблука, великі, золотаві. І блищав-вигравав проти світла напій — вино, а чи сік.

Президент показав Таумі на лавку. Сказав, що просить скуштувати напою і плодів їхньої спільної батьківщини. Не Гаїті, а Африки. Нехай пані Таумі не дивується. Це все справді привезене з Африки. З далекої місцевості, де живе їхній народ ібіро. Нехай міс не сумнівається, все дуже смачне і поживне, натуральне і не шкідливе для будь-якого організму. І не отруйне, посміхнувся скупко пан президент.

Таумі сказала, теж всміхнувшись, що отруїтися вона не боїться і обов'язково плодів попробує. Бо не для отруєння ж її кликали, подумала.

Напій, налитий у поливаний кухлик, виявився справді смачним, асдь терпкуватим. Він нагадував дивним чином і вино, слабке, сухе, приготовлене з невідомого їй плоду, і сік, що вже після кількох ковтків наповнив гортаць, а потім і все тіло дивним блаженством. Яблуко, схоже на плід манго, тало на язика.

Після того, як він теж відпив напою, явно смакуючи, старий сказав, що його справді звуть Джавіртан і він має офіційний статус президента товариства захисту і дослідження гаїтянської культури. Але він буде відвертим, так, гранично відвертим, інакше їхня розмова не матиме сенсу — товариство швидше слугує прикриттям для важливішої діяльності. Бачите, міс, у цій великій і вільній демократичній країні (містер Джавіртан неприховано іронічно посміхнувся) потрібен якийсь офіційний статус, якась організація, щоб з тобою за певних обставин рахувалися і поважали. Насправді, і хай тебе не лякає, найясніша пані, він маг. Так, великий маг, що керує неабиякою силою. Не лякайся і не вважай мене несповна розуму, зараз ти все зрозумієш. Але розповідь моя буде довгою, вже вибач і мушу її розпочати з самих витоків.

Старий поліз до майже невидимої кишені збоку свого ж тона і дістав звідти невелику книжку в шкіряній оправі.

Він розгорнув її, потім розклав ще раз, і Таумі побачив, що книжка, власне, є картою світу, але явно виготовлена не зараз, а, мабуть, століття чи й два тому.

— Отже, почнемо, — сказав господар.

Звичайно, міс Таумі відомо, що цю західну півкулю і півночної грішної планети відкрив для європейців іспанський мореплавець родом з італійського міста Генуї Крістофер Колумб, а він же Христофор Колумб. І що після відкриття на ці землі розпочалася європейська, передусім іспанська експансія. А що індіанці на найперше відкритих островах Куба і Гаїті, а за ними й на інших територіях масово вимирали од непересильної праці та занесених загарбниками незваних досі хвороб, постало питання — де ж брати робочу силу? І тоді конкістадорів, а за ними й просто піратів звернулися до Африки. Там вони почали спочатку скуповувати рабів на місцевих ринках, число яких зростало, мов гриби після раннього дощу. Але швидко збагнули, що є й інший, дешевший і прибутковіший спосіб здобути дармову робочу силу. З Гвінеї до земель, які згодом назвуть Берегом Слонової Кістки і Золотим Берегом, стали споряджатися спеціальні експедиції. Розпочалося велике, мабуть, найбільше в історії людства полювання на живих розумних істот. Особливого розмаху воно набуло ось тут (маг ткнув пальцем), на берегах Гвінейської затоки, території сучасних держав Того, Беніну і Нігерії, які називалися Невільничим берегом.

— Споряджаються одна за одною експедиції, які влаштували облави і справжнісіньке полювання на місцевих жителів, — повторив Джавіртан. — Нехай пані Таумі собі це на якусь хвилину уявить.

Старий змахнув рукою, і раптом, уже наступної миті, кімната кудись наче поплила, підхоплена невидимим потоком. Стіни аскетичної кімнатки відсувалися все далі й далі. І ось

уже Таумі... Таумі побачила себе серед широкого простору, вкритого вигорілою травою та де-не-де поодинокими деревами з розлогими могутніми кронами.

Оскільки Таумі вже була в Африці на організованому спеціально для неї сафарі, то вона здогадалася, що довкруги неї савана. Але чому вона біжить по ній поруч з такими ж, як вона, дівчатами і юнаками, зодягнутими лише в настегненні пов'язки? Таумі глянула на себе і побачила, що на ній також лише вузький шматок якоїсь явно несвіжої тканини. Що це? І чому вона тут опинилася? Це не сон, адже доккола все таке реальне: люди, що біжать, трава під ногами, дим десь збоку, запах якого вона явно відчуває. Хлопець, що мчить попереду, розвертається. В руках у нього лук, на плечі — сагайдак із стрілами. Він дістає стрілу, вставляє в лук і стріляє. Підстрибує, плескає руками — мабуть, бачить, що влучив. А наступної миті падає, скошений кулею. Таумі чує звук пострілу, бачить кров, що витікає з грудей хлопця, червоний потік дедалі збільшується і збільшується, на нього несила дивитися.

— Абіджоземе! — кричить Таумі й кидається до хлопця, котрий повільно осідає на землю.

«Я його знаю?» — здивовано думає вона й розпачливо озиряється.

Бачить, як десь далеко позаду палахкотять у вогні невеличкі будівлі їхніх хаток (їхніх? чий?), схожі тепер на великі смолоскипи. А головне — бачить, що за ними біжать озброєні рушницями люди, білі люди з собаками.

— Таумі! Втікай, Таумі! — чує вона чийсь голос. Дівочий голос незнайомою мовою, але вона її розуміє.

«А як же Абіджозем? Він же помре», — думка ця повертає Таумі до хлопця, який ще живий дивиться на неї жалібно і проклято, тіло ледь-ледь здригається в передсмертних конвульсіях, але як і чим вона може йому допомогти?

— Я не покину тебе, Абіджоземе, — шепоче вона.

Тугий клубок стискає їй горло. Застилає очі сиза полу. Вже ніби у півсні чує Таумі, як зовсім поруч валуєть соки, гупають по землі важкі чоботи, лунають гортанні крики — іспанською, французькою?

Чиясь сильна і смердюча рука хапає її за жмут кісок на підтилиці, піднімає. Таумі бачить перед собою чоловіче обличчя з рудою борідкою, хтиві очі-буравники.

— А нічошенька чорна сучечка дісталася, — регоче цей чоловік.

Поруч зупиняється ще один, дивиться на Абіджозема, трий конає в муках.

— Сильний був би раб, — констатує він. — Нащо ти стреляв, Рудольфе? Ми й так би їх наздогнали.

— Він убив Пабло, — відказує той, що тримає Таумі.

— Пробачте, що змусив це все пережити, — чує Таумі.

Вона знову в кабінеті, чи то кімнатці-опочивальні, поруч із господарем Джавіртаном.

— Що це було? — шепоче Таумі.

— Майже звичайне навійовання, моя пані, — відказав їй Джавіртан. — Ще раз прошу вибачення, моя королево, за те, що ти пережила в своїй уяві. Але це, гадаю, допоможе тобі уявити, як усе було насправді. Ти не гніваєшся, ласкаві пташко?

— Ні, — сказала Таумі, в якій ніздрі вже почали роздуватися: що він собі дозволяє, цей стариган?

Її тілом раптом розлився дивний спокій і насолода. Наче вона щойно повернулася до своєї оселі з далекої і стомливої подорожі.

«Нехай вже, потерпілаю трохи, це навіть цікаво», — подумалось їй.

Джавіртан тим часом продовжив. Одним з об'єктів цього варварського нелюдського полювання був твій і мій народ ібіро. Так-так, ми саме з цього африканського народу, котрий існує й досі, хоч свого часу ті об'лави завдали йому не-

поправної шкоди. Нашу приналежність до нього я встановив після багатьох років клопітних досліджень, до яких було залучено ще кількох моїх вірних помічників. Так, моя дорога, то була нелегка робота. Але встановити, де твоє коріння, — велика, благородна і богоугодна справа. Бо людина мусить знати, звідки походить, де її далекі предки. Надто ми, нащадки тих африканських рабів. Нашадки народу ібіро, чоловіки якого були хоч і невисокі та сильні, швидкі бігуни і вправні мисливці, що впольовували навіть левів і гепардів, не кажучи вже про дрібнішу живність. А жінки були такі вродливі, що їх брали собі за наложниць і навіть дружин володарі могутнього Сонгану і магрибських держав на півночі Африки. Саме це — чоловіча сила й витривалість і жіноча краса та вправні руки — і приваблювало людоловів. Ні-ні, я не буду змушувати тебе, божественна Таумі, пережити те, що переживали наші далекі предки в смердючих трюмах кораблів, у яких їх везли на Гаїті, Кубу, Барбадос та інші Карибські острови. Це було б жорстоко — відчутти це навіть в уяві. Але цей жахливий шлях був, і під час його від голоду і спраги, канчуків наглядців, від побоїв і хвороб умирали тисячі й тисячі. Деякі дівчата після численних гвалтувань не витримували і, якщо випадала можливість, самі кидалися в море, стаючи поживою акул. Ті ж, які витримували страдницький шлях, ставали рабами на бананових, кавових і тютюнових плантаціях. Ось якою була ціна рабства і долі нещасного народу! І все ж, попри всі знущання і страждання, він зберіг давні перекази, легенди, пісні. Та найголовнішою з усіх їх в усній і частково писемній історії нащадків ібіро була історія про велику мамбу Туммі Мааліколоне, що вважається засновницею великої релігії туммі-вуду.

— Вуду? — Таумі мимоволі заригнулася. — Та сама вуду?

О, в дитинстві вона наслухалася про чаклунську страшну релігію, магію і пов'язані з нею моторошні обряди, що побутували в тій місцевості, з якої втекла її мама. Про жахливі

заклинання й обряди, пов'язані із людськими жертвоприношеннями. Невже й цей старий... А чому б і ні? Адже він сам назвав себе магом і викликав у неї дивне, моторошне реальне видіння. Який жах! Ні, з неї досить! Геть від цього страшного старигана!

— Не бійся, ясна пані, — явно улесливо сказав гостинний дар. — Не лякайся і не уявляй собі бозна-чого. Вуду має лише опосередковане відношення до нашої релігії і нашого вчення. Так, коріння, фундамент у них, можна сказати спільні. Але й тільки. Бо вуду — то дикунська темна сила розрахована на таких же темних людей, які вірять у низьке примітивне чаклуństwo. Туммі-вуду — це особливе чаклуństwo, це розкішне палахкотіння високого духу, яке дає можливість звичайній людині стати істотою незмірно вищою, ніж вона є, ніж вона існує в більшості випадків людського існування. Але давай спершу ще раз вип'ємо цього нектару.

Вони випили і закусили дивними африканськими плодами.

«Я побувала мало не в усіх країнах світу, а так багато, виглядає, не знаю», — подумала Таумі.

Джавіртан продовжив: відомо, що в основі ритуалу вуду як системі магії — поклоніння змії, а в окремих випадках і квінібалізм. В основі туммі-вуду поклоніння черепу великого Туммі Маліколоне, праматері-мамби, за повір'ям доньці бога грому Ксевіозо і богині землі Сагбата, які єдиний раз поєдналися у великому коханні. Якщо точніше — не черепу, а тим думкам, тим великим ідеям, великим чарам, які носила колись у цьому черепі Туммі Маліколоне. Саме вона врятувала народ ібіро від знищення чужинцями. Бо хоч на час великого полювання на людей ірібо мали свою державу і свого вождя, сказати б по сучасному, князя, але що вони могли протиставити рушницям, а то й гарматам лютих людоловів? Хіба що стріли й списи... І тоді з'явилася велика мамба Туммі Маліколоне. Вона була товстою і невродливою для тих, хто дивився на неї лихими очима, і несказанно кра-

сивою, в кого погляд і думки були світлими. Вона ходила від поселення до поселення, котрі ще уціліли, й переконувала не боятися чужинців. Вона клала біля порогів будинків свої амулети, але питала перед тим, чи вірять їхні мешканці у силу, яку вона несе за собою. Якщо вони вірили насправді, а не просто казали, що вірять, то амулет діяв. Скільки б не намагалися підпалити цей дім, він не займався. Не посміхайтесь, міс Таумі, я спершу в це сам не вірив, але, може, ви колись поїдете в Бенін, гадаю, знаєте, де це, і там побачите в селищі Маравоку кам'яну статую білої людини. То капітан Джонні Ремайер, один із найзнаменитіших мисливців на рабів. Його перетворило на камінь закляття великої Туммі.

— А тепер ми переходимо до найсуттєвішого, — сказав маг Джавіртан.

— Тобто?

— Ти не звернула увагу на дивну схожість ваших імен, моя дівчинко? — спитав маг.

— Імен?

— Авжеж. Туммі і Таумі.

Далі господар-маг (хто там він ще?) сказав, що він огіує цілу історію його життя і пошуків, це не так важливо і суттєво, чи суттєво і важливо, як тобі більше подобається, міс Таумі, моя королева і королева народу ібіро. Не морщся і не гнівайся, це справді так... Поки що ніхто, хто походить з цього народу, не досягав таких висот.

«Нащо я слухаю цього старого? — подумала Таумі. — Божевільного чи напівбожевільного. Хоча, напевне, вмілого гіпнотизера. А може, саме тому я слухаю, що він гіпнотизер? Але ж мені хочеться слухати... І щось йому від мене потрібно... І мій брат... Спитати чи почекаати?»

Історія, продовжив тим часом містер Джавіртан, майже банальна і тривіальна, за винятком однієї частини, до якої зараз і доберемося. Він ріс колись звичайним гаїтянським хлопчиком однієї родини. Хуліганом і розбишакою, котрий

відрізнявся від решти ровесників, яким у ліпшому випадку судилася доля вантажників на численних маленьких заводах і фабриках з переробки чи обробки місцевих фруктів і тютюну. А в гіршому — поповнити ряди злодюжок і наркодилерів. Та була в нього дивна, закладена від природи чи Богом допитливість. І був сусід, старший шкіпер Клод-Мартіан, в якого було безліч книжок, привезених бозна з яких мандаринівок. Прочитавши одну, другу, малий Джавіртан поступово став книгоманом, який згодом вже ховався од ровесників, аби прочитати чергову потерту книженцію про піратів, заклітані численних долин змії і дивних фантастичних тварин з африканських і азіатських країв. А у Клода-Мартіана була ще старіша за нього мати Генріана, котра знала так багато старовинних переказів, які сягали своїм корінням ще африканського минулого їхніх далеких предків. Від неї він уперше почув про велику мамбу — чарівницю. Повелительку духів і людей — Туммі Маліколоне, доньку бога грому Ксевіозо і богині землі Сагбати. Ну, а потім, потім він, вже шістнадцятилітній підліток, майже дорослий, позначений двічі ножем і чималоразів міцними кулаками сильніших ровесників, котрі не могли пробачити його інакшість, що чимраз більше проявлялася, випадково прочитав у місцевій газетці звернення професора столичного університету Вінсента Міттерана, Вісента Габрієна Міттерана, авжеж, пані, так його звали. Трохи повагавшись, він таки поїхав до Порт-о-Пренса і знайшов того професора, але зовсім не старого, а високого, піджаристого і, як і він, геть чорного, ніби вимазаного смолою з їхнього сільського дерева туавоїе.

Професор Міттеран, коли почув історії старої Генріани, неабияк зрадів, назвав їх справжнім національним скарбом, тією дорогоцінною ланкою в історії народу ібіро, якої йому не вистачало.

Я вас, певно, стомив, шановна леді, тому далі буду коротшим, лаконічнішим, стислішим, пообіцяв маб Джавіртан.

Далі було захоплення епосом і історією народу ібіро. Їм він присвятив своє подальше життя. За допомогою професора він таки згодом вступив до університету, але не закінчив його, бо що таке те схоластичне засвоєння вже кимсь написаного, порівняно з тими скарбами, які потрапляли йому до рук. Була й поїздка до Африки, мандрівки ібірськими селами, доки нарешті він не натрапив на толовний скарб — мовою ібіро: «Аліхтума лейкімо мамба Туммі Маліколоне барто маноси Аллео Сатторе кінчегі», тобто передбачення долі світу, складене магом Аллео Сатторе на основі магії Туммі Маліколоне. Вивчивши життя і діяльність Туммі Маліколоне, а вона і лікувала, і передбачувала долю, і захищала свій народ, і була відома серед багатьох інших народів, Сатторе дійшов висновку, що саме про Маліколоне йдеться у древньому пророцтві народу ібіро. Ось воно, записане мною.

Маг натиснув невидиму кнопку невидиму кнопку в стіні, відчинилося невеличке вікно, і звідти він дістав паперовий сувій, розгорнув. Таумі помітила якісь незрозумілі букви і знаки. Від сувою йшов дурманливий запах. У ньому йдеться про те, що Туммі відчувала — десь на іншій частині світу, в іншому краї землі, там, де живуть білі люди, живе інша велика жінка, що володіє такою ж, як вона, чарівною силою і могутнім знанням. Як і передбачено у великому епосі ібіро «Тревитарімонне Абупассіро», сила Туммі Маліколоне після її смерті не зникне, а зберігатиметься в її черепі. Така ж сила буде в черепі великої білої жінки. Той, хто зможе їх з'єднати і ввібрати силу двох великих жінок світу, стане його повелителем.

— Але постає питання: як знайти те місце, де жила велика і могутня біла жінка? — Джавіртан виразно подивився на Таумі.

Вона мимоволі здригнулася — в очах старого народився добре знайомий їй божевільний блиск — його вона бачила на Гаїті, і в їхньому флоридському містечку, і тут, у Нью-Йорку.

Як виявилось, на питання, задане Джавіртаном, він знайшов відповідь. Аллео Саторре каже, що на місце проживання і захоронення Великої Білої Жінки-чарівниці важе золота пластинка-трикутник, названа Тіві-Табуку, савана в могилі Туммі Маліколоні. І він, Джавіртан, знайшов її в могилі великої мамби¹. Так-так, не дивуйся, він і розкопав могилу, і дістав звідти череп, і знайшов золоту пластинку-трикутник. Довго не міг зрозуміти, як за цією, хай і дорогоцінною, річчю можна відшукати місце, де жила, дізнався і, цілком очевидно, похована Велика Біла Жінка. Поки одного разу, коли він молився і богові грому, і богині землі і ніх предків, і великій Туммі, не прийшло осяяння, відчуття наче справді удар блискавки.

Саме тоді він вперше здогадався прикласти пластинку Тіві-Табуку, до старовинної карти. Результат його вразив. Коли одна з вершин цього золотого трикутника (Джавіртан це наочно продемонстрував) тримається місця, де жила і похована велика Туммі Маліколоні, то дві інші...

Таумі Ремпбелл поглянула на карту. Друга вершина золотого трикутника впиралася в її рідний острів Гаїті, а третя — кудись у Європу. Що це значить?

— Правильно, любя королево, — сказав Джавіртан. — Це значить, що там, куди вказує третя вершина, і жила велика біла мамба, велика біла відьма, чарівниця — називайте, як хочете. А в епосі «Тревитарімоні Абупассіро», як і в передбаченні великого мага Саторре, сказано, що місце захоронення і череп білої мамби знайде далека спадкоємиця, нащадок по жіночій лінії королеви Туммі Маліколоні, яка народиться рівно через чотири століття після смерті самої Туммі. І народиться вона там, де вказує золота пластинка, її друга чи третя, рахуйте, як вважаєте за потрібне. Я цілих півтора десятка літ віддав, щоб вирахувати родовід великої

¹ Африканська зм'я, в переносному значенні — чарівниця, символ мудрості і магії. (Прим. авт.)

Туммі, — продовжив уже явно стомлений Джавіртан. Не буду розповідати, яка це була клопітка і марудна робота, скільки пішло часу і грошей на роботу в архівах, поїздки в Африці і пошуки на Гаїті. Але я вийшов, вийшов на божественну спадкоємицю, я вичислив її. Як — це моя таємниця, але ця спадкоємиця — це ти, моя королево Таумі.

Очі старого блищали, він весь напружився. Він знову наче ожив і скинув з пліч втому. Перед Таумі сидів зовсім інший чоловік — сповнений величі, великої самоповаги, і, здавалося, він готовий от-от злетіти кудись угору, вирватися з цього, хай і добре замаскованого і обладнаного підвалу на волю.

«Я кудись вліпла; — подумала Таумі Ремпбелл. — В якусь аферу. Але старий погано мене знає, якщо думає, що йому вдасться так просто мене обдурити. Хоча... Хоча, може, я справді з якогось там древнього африканського роду?»

Х. Іван

Зінаїда Антонівна закінчила черговий урок з Іваном.

— Як я вчився сьогодні, пані Зіно? — спитав Іван.

Він ледве не пирхнув. Зінаїда Антонівна сказала раз; він може називати її пані Зіна. Він так і став звати. Але пані цьому йому було смішно. Бо яка ж вона пані? Звичайна сільська училка.

«Пані сидить на дивані, а в неї шкарпетки рвані», — гадував Іван.

Але йому чомусь подобалося так називати — пані Зіно.

— Ви добре засвоїли матеріал, Іване Миколайовичу, сказала Зінаїда Антонівна.

Іван засяяв. Церемонно вклонився. Тепер, під час канікул, уроки відбувалися вдома у Зінаїди Антонівни. Вона сама запропонувала їх відновити, коли побачила, як Іван стає кожного вечора, а то їй удень ходити до їхніх кукурицьких бабків. Чому їй стало шкода цього дивного чоловіка? Зінаїда Антонівна якимось шостим, сьомим чи ще хтозна-яким чуттям вловила: цей схожий на дауна чоловік має щось таке, чого не має вона, не має ніхто в цьому селі. Чого? Що це таке? Вона не знала. Зате знала віднедавна Іванову таємницю: він закоханий у Таумі Ремпбелл, американську супермодель, фото якої знайшов на автобусній зупинці.

Господи, як він діставав з-за пазуки той аркуш, вирваний із якогось там журналу, простягав їй — побожно, з острахом: ану ж сміятися буде.

Зінаїда Антонівна не сміялася. Вона сказала, коли вислухала збивчасту розповідь Івана: «Ходімо». Повела в кабінет

директора Георгія Семеновича, де єдиний комп'ютер у селі був підключений до Інтернету. Іванові очі горіли й розбігалися, коли він побачив розтиражовану Таумі Ремпбелл у різних позах. Він заплакав і став раптом цілувати руки Зінаїди Антонівни.

— Ходімо, Іване Миколайовичу, — сказала вже тепер Зінаїда Антонівна.

Вони вийшли надвір. Там на подвір'ї стояв у майці й шортах господар будинку — Георгій Семенович. Він привітно потис Іванову руку, Іван почав був щось казати про урок, про важкі англійські слова, Георгій Семенович сказав, що з такою вчителькою він вивчить що завгодно.

Коли ж Іван вийшов за ворота, директор повернувся до своєї вчительки і коханки:

— Не розумію, нащо тобі вчити цього дебіла?

— Він не дебіл, — сказала Зінаїда Антонівна.

— А хто ж?

— Людина.

— Овва!

— Людина, як і ми з тобою, — сказала Зінаїда Антонівна. — Людина, яка чогось хоче в цьому світі.

— І чого?

— Може, насамперед бути комусь потрібною...

Зінаїда Антонівна зітхнула. Між ними вже давно не було жодних таємниць. Про їхнє кохання знала й Софія Петрівна.

«Не знаю, чи треба їй жити?» — подумала Зінаїда Антонівна.

Минулої зими вона прийняла рішення: проситиметься після закінчення навчального року, аби перевели в іншу школу. Або поїде в місто, там, напевне, потрібні перекладачі з англійської. Вона ж досить непогано знає цю мову. Дуже навіть добре, як для сільської вчительки. Скільки ж їй тут скніти, у цих забутих Богом Кукурічках? Вона ж ледве переступила за тридцятник. Давно пройшло бажання народи-

ти сина від Георгія, Гоші, Жоржика, Юрчика. Лишилася ти доба пристрасті. Потреба час від часу бути з ним, як відгомін відголосок чогось давнього і таємничого. Час починати життя спочатку — вирішила Зінаїда. І тут з'явився цей чоловік Іван. Дебіл, даун, чудик-дивак. Вона раптом подумала, і гріх його кидати. Що такого гріх образити. Вирішила лишитися в селі хоча б ще на рік. Доки не навчить англійської Івана. Івана, що кохав (подумати!) суперзірку Таумі Ремпбел. Чоловіка, що легко запам'ятовував англійські слова, викидав фонтаном їх зі свого рота, але не міг скласти до пуття речення.

Георгій Семенович підійшов і обійняв Зінаїду за плечі.

— Соня побачить, — сказала вона.

— Нехай, — Георгій торкнувся її грудей. — Ми поїдемо цього року в Крим?

— Ні, — сказала Зінаїда.

— А в Карпати?

— Теж ні.

— Ти вчитимеш цього... Мовчу, мовчу... Цього учня...

— Так, — сказала Зінаїда. — Пусти, Лерка побачить.

Валерія, наймолодша дочка Георгія Семеновича, дивилася у вікно, як батько обіймав її колишню вчительку. Валерія лишився рік навчання, вона ходила вже до школи у Волиці. Вона вже пережила нерозділене кохання до однокласника і на зло йому віддалася кільком іншим хлопцям зі свого й одинадцятого класу. Валерія мріяла по час, коли вона нарешті покине Кукурічки і стане студенткою, якщо не котрогось зі столичних, то їхнього провінційного університету, що теж мав статус національного. Валерія, треба сказати, доволі симпатичне дівчисько, трохи рудувате, ледь-ледь косооке, що надавало їй певного шарму, мріяла про кар'єру юриста. Адвоката. Чи ліпше судді, першою жертвою якого стане училка, котру лапає її батько. Ні, ліпше бути міліціонером.

«Ваші документи, Зінаїдо Антонівно!» — суворо каже вона, зодягнута в суддівську мантію чи міліцейський мундир.

Валерія постукала у вікно. Двоє на подвір'ї сахнулися одне від одного.

Валерія зловтішно усміхнулася. Макс, синочок сільського голови з Волиці, обіцяв їй відпочинок на Свїтязі.

— Я чекатиму тебе в школі, — сказав Зінаїді Антонівні її коханець-директор.

Чи директор-коханець?

В очах Зінаїди зблиснули вогники. Лихі, сердиті й водно-раз сміхотливі.

— Я не прийду, — сказала вона.

— Чому? Знову муха вкусила? — Георгій Семенович дивився примружено, і вона знала цей позирок, що промовляв: нікуди не дінешся, голубонько.

— У мене сьогодні побачення, — викливно посміхнулася Зінаїда.

— Чи не з Іваном?, — усмішка у директора була неприховано-саркастичною.

— Ти вгадав, — Зінаїда подивилася так, що наступної миті їй здалося — сама в це вірить. — Саме з ним! А чому б і ні?

— Знаю, знаю — він людина, така, як ми, нічим не гірша, і тебе, і тебе. Вітаю, колего.

Проказавши це, Георгій Семенович сплюнув і попрямував до сараю. Взяти косу, щоб накосити трави кролям. Софія Петрівна тим часом полола город і сердилася на Валерію, котра не йшла їй помагати. А могла б і та сучка, Зінка, прийти допомогти.

Зінаїда Антонівна виїшла за ворота і посагонила¹ пружним кроком сільською вулицею. Вона думала, що це, по суті, хоч і божевільна, але прекрасна за своєю гуманною суттю думка — віддатися Іванові, який зовсім не даун, а... Яскравий, типовий представник народу, сучасного поліського селянства, котрий навіть хоче вивчити англійську мову.

¹ Іти швидко, пружно (діал.).

«У мене, здається, потихеньку дах їде», — подумала Зінаїда Антонівна й лапнула себе за голову.

Іван у цей час уже вернувся додому. Він був щасливий. Наука давалася не так уже й важко. Але найголовніше не це. Найголовніше те, що у нього на горищі тепер не одна, а чотири штуки Таумі Ремпбелл. Їх добула з тієї мудрої штуки, з трій залізяки, що стоїть в кабінеті директора, Господи, як це, ага, компу... компютера, Зінаїда Антонівна, пані Зінаїда.

На одній карточці, а втім, і не карточці, а картинці на білій бомазі — Таумі на березі моря. Вітер коштає її волосся, рве платтячко, а вона мружиться і посміхається.

На другій картинці Таумі їде якоюсь доріжкою у напрямку білій спідничці й прозорій блузочці, з маленькою сумочкою в руках. Не може Іван пригадати, як називається та доріжка. Таумі теж посміхається, тільки інакше, ледь-ледь, з обох боків доріжки люди, які захоплено дивляться на Іванову бонію, кохану, сонечко його ясне, хай і темне, шоколадне. Як би Іван хотів там бути, поглянути, хоч упівока, хоч краєчком ока, хоч на мить.

На третій картинці Таумі сідає у машину. Ного закинула голову повернула, на Івана дивиться, а Іван очі заплющує, бо ж здається, що з-під коротенької сукенки трусики білі-білі зблискують. Йой, Таумі, що ти робиш, хочеться сказати Іванові.

На четвертій — Таумі упівпояса, у прозорій рудуватій кофтинці, крізь яку видно її цицьочки з гострими, ще темнішими, ніж тіло, сосочками.

«А, Боже мій, Таумко», — хочеться сказати Іванові, поки він дивиться на цю карточку-картинку.

У нього в такі хвилини геть паморочиться в голові. Плаче вона кудись, бідолашна, у височінь, пробиває черепичний дах, зведений колись над хатою покійним татом Миколаєм. І там собі летить аж у піднебесся, торкається щоголю хмари і блаженствує.

Теперка Іван, вернувшись, скидає празничного костюма, якого неодмінного вдягає, коли вирушає на урок до вчительки пані Зіни. Скидає маринарку, штани, а затим і сорочку. Труси в Івана довгі, майже до колін.

«Не, я не схож на боцюна, — думає Іван, стоячи перед люстром, вмонтованим у стіну шафи. — А на яку пташку схож? Ой, Іване, на підбиту сіру вороняку, бо на голуба — не, то пташка сумирна, лагідна, а ти, Іване, з мамою буцаєшся, суперечиш...»

Ну, мама тут як тут — згадав у думці, а вона на порозі.

— Отак і стоятимеш без штанів?

— А чом би й не, наш директор тож у коротких ходить, — Іван у зеркалі сам собі підморгує.

— Станеш директором, то й ти ходи собі хоч голяка.

Проти такого аргументу не попреш. Іван — не директор, а тому мусить шукати старіші, буднічні штани. Тре буде спитати у вчительки, як директор по-англійські.

— Зило принесеш із городу, я наполю, — командує мама.

— Добре, добренько.

Та Іван, перш ніж піти на город, вирішує на горище залізи, Таумі добрий день сказати. Та коли вистромає голову із ляди, мало не умліває і додолу не гепається з драбини. Прямо на нього біжить здоровенний сірезний шуряка, який тримає в зубиськах шматок паперу.

Господи Боже мій і Пречиста Матінко — в зубах шур тримає, волочить, певно, до своєї нірки, карточку Таумі.

— Киш, проклятий, щоб ти здох, кинь мою дівку, — кричить до шура Іван.

Шур од несподіванки спиняється і кидається вбік. Та паперу із зубів не випускає. Іван мусить дертися спішно на гору.

— Я тобі дам, гаспиде, красти чужих дівчат!

Іван тупає вже по горі, шур кидається під купу старої звувачки. Та мусить карточку Таумі таки впустити.

— Що там таке, Іване? — кричить знизу перелякана мама.

— Нічо, нічо, тико щур біг, — відказує Іван. — Я його прогнав.

Він підіймає карточку, геть пожмакану і любовно її розглядає. До чого хитрі ці звірюки, дивується. Щур хотів украсти фотку, на якій Таумі ногу в машину закидає. Мало не прокусив зубиськами те місце, де трусики виднілися. У ногу поцілив.

«Боженьку мій, там же десь, напевне, їй заболіло», — зненацька думає Іван.

Заболіло тій, справдешній Таумі.

Він ховає світліну в книжку, найтовстішу — «Енциклопедический словарь», а книжку прикладає цеглиною. Думаю, тепер дістанеш.

— Іване, тебе самого щур не з'їв? — бідкається знизу мама Панаска.

— Не, я зара чимось дірку заб'ю.

Після того, як всі дірки на горішці міцно затулені, Іван спускається на землю. Мама там дорікає їхньому коту за неробство. Котисько соромливо третється об двері.

— А мо', то й не щур, а велика миша? — вголос розмірковує Іван.

— Чоб то не було, а кіт на горі теперка ночуватиме, — вирішує мама.

«І стерегтиме мою Таумі, — думає Іван. — Мою чорну пантеру».

Йому радісно, що порятував дівчину. А то невідомо, що би щуряка з нею зробив би. Була б то справжня пантера; то за себе постояла б. Дарма, у неї є Іван. З тією радісною думкою Іван і рушає на город, щоб принести складене в ряднину виполоте зілля.

На іншому городі вчителька Софія Петрівна механічно вискубує бур'яни і марно чекає на Валерію. І ще марніше на свою ненависну суперницю й колегу Зінаїду Антонівну, яка

минає останню кукуріцьку хату і прямує до лісу. Тіло вчительки англійської мови легке, майже невагоме. Тут, за селом, вона може розкинути руки і подумки летіти. Вона скидає плаття і розмахує ним.

«Я маленька пустотлива дівчинка», — думає вона.

Чиста блакить неба цілує її розтріпане волосся.

Зінаїда тепер справді схожа на пустотливе дівчисько, що біжить назустріч чомусь незвіданому, щасливому, такому, що підхопить її на крила, мов гуси-лебедята з казки.

Невже це зустріч, цей останній урок з Іваном так вплинув?

Відповіді — чи то з неба, чи з надр своєї дивно збудженої голівоньки — Зінаїда не отримує. Ліс приймає її у свої обійми, зелені, затишні, ласкаві, пестить гілками й м'яким листям ще білі, незасмаглі руки. Зінаїда Антонівна, що стала пустотливим дівчиськом, прямує лісом — вже десь напевне є перші чорниці, бо ж суніці минули.

Вона не знає, що за нею слідом розмашисто сагонить, майже біжить, її біда. Кукуріцький хуліган і задирака Ростик-Хвостик (так його в дитинстві звали мама і сестра, бо вічно за кимось швендяв і дражнився), він же Рудий Муравель (прізвисько з профтехучилища, з якого недовченийи штукатур був виключений за пияцтво і хуліганство), він же Кергуду (цим загадковим словом з «Кавказької полонянки» його прозвали в першій, ще підлітковій колонії) побачив, як вулицею повз їхній будинок йде кудись ця забацана училка-підстилка. Прослідкувавши очима, куди ж її несе, Ростик зрозумів: училці чогось забаглося до лісу:

«Ха, — сказав собі Ростик-Муравель-Кергуду, — ось ти й попалася, голубонько. Зараз будуть тобі грибочки і ягідки, ліщина й малина».

Муравель-Кергуду два місяці тому, як вернувся з чергової дворічної відсидки, цього разу за дрібну крадіжку й хуліганство на додачу. Роботи в селі не було, та він до неї й не прагнув. Материна пенсія була пропита, а заодно і вкра-

дена сусідчина (та побоялася заявити в міліцію, хоч казав Ростик на чім світ). Ростик встиг поцупити в рідної нещастки і продати в райцентрі курку і качку, а на виручені п'ятьдесяти гривень (не торгувався, тому й швидко продав) нажлуктисся у містечковому барі. Кергуду прагнув розваг і пригода їх у Кукурічках не було. Максим-Руський виставив йому як він сказав, «у два притопа» зі свого бару, ледь Ростик спробував там поскандалити. Проти прийомів колишнього «спецназу» не попреш. У Насті Круцихи скандалити не впадало — все-таки двоюрідна тітка. Лишався Омелян Львовий, але після того, як Ростик розбив там вікно, а сплатити вартість не міг, потикатися остерігався. Вже другий день Ростик нудився, і від цієї нудьги не рятувала взята в борг Матрунчина самогонка.

І от пригода — та ще й яка — сама йшла йому до рук. Після звільнення з колонії Ростик у Кукурічках мав справу тільки з місцевою повією Леткою-Єнкою, якою, якби не двохрічний голод, і сам би погидував, та ще в містечку піднеп'яв якусь місцеву лахудру, котра, дізнавшись, що в кавалеру у кишені лишилось всього-на-всього десять гривняків, обізвала «дешевим гондоном». Ну, лахудрі він поставив добрячого фінгала, знатиме, як комизитися і ображати, але звідтоді ще більше свербіло в нутрощах — від образи, бажання і ненависті до жіночого роду, котрий не розумів його широкоруку натуру і вимагав плати. Тож Зінаїда Антонівна, яку він побачив, спокуслива дармова училка, котра йшла, а потім зникла у лісі, виявилася для Ростика-Муравля дорогішим подарунком; що сам, на дурняк, плаив до рук.

Ростик майже біг, і з його рота мимоволі текла слина. У колонії він мав тамтешнього безвідмовного «півня», але те не принесло ніякого задоволення. Сам ледь не отримав продовження строку за бійку з Льовкою Гицалем (ще одне прізвисько — Толстой), який спробував був його опустити. Та то все в минулому. Тепер він матиме дармову шикарну бабу...

Ростик біг і таки наздогнав Зінаїду. Зіна стояла, вже знову вдягнута; нагнувшись біля суничного кущика, де ще збереглися запізнілі ягоди, не червоні, а побурілі. Вона брала їх пальцями і відразу клала до ротика — маленьке дівчисько Зіночка, котре ще не знало ніякого директора, в якого юна, ще не зовсім доросла студенточка Зінуся втелющилася до кінчиків гостреньких, майже лисячих вушок, не знала печалей і тривог, нерваций та істерик, пов'язаних з цим клятим почуттям, а просто, як колись у дитинстві, їла солодкі-пресолодкі ягідочки. І пальчики її червоніли, точніше руділи, і вона облизувала ті пальчики — ах! — і мружила оченята, шукала гостренькі вушка, і поїдання суніць було майже актом любові, кохання — таке задоволення володіло Зіною. Вона перебувала за сотні кілометрів і добрих двадцять літ звідси. Переповнена спогадами, мрійливістю, суничною чуттєвістю і просто поглинанням ягід із майже заплющеними очима, Зіна, звісно, не побачила й не почула біду, що підкрадалася ззаду. Біда на ім'я Кергуду-Муравель перетворилася на скрадливого гепарда, в якого крізь зуби ікла текла смина хіти, чорніючи на льоту. Тим більше, що нагнута Зіночка виставила ледь-ледь загорілі ніжки у всій їхній красі й привабливості, а напнута напівпрозора сукенка зважливо підкреслювала округлу вчительську дупочку, до того ж розділену тканиною, що потрапила у ривчак посередині між горбиками.

Муравель-Кергуду аж спинився на мить чи й цілих чотири миті — така захоплива картинка відкрилася перед його масними очиськами. Два дьогтьові дідьки, котрі сиділи у тих осовіло-хтивих очах, переморгнувшись, допомогли наповнити тіло молодика силою й пружністю й зробити вирішальний стрибок.

Зінаїда Антонівна встигла ще ойкнути, коли на неї навалилося щось важке, смердюче й дуже. Ростик-Муравель кинув учительку на суничний кущ і вміло правою рукою затис її рота. Ліва ж рука мацнула за груди й стисла цицьку.

— Тихо, тихо, вчена сучко, — зашипів Ростик. — Не бійкайся, то лишишся живою, ще й отримаєш задоволення.

Зінаїда все ж спробувала вирватися з міцніючих, мов лізних, лап насильника, але дарма. Він таки був сильнішим. Ростик перекинув ліву руку з грудей на низ і взявся стягувати трусики.

— Не кричатимеш, то не битиму, — сказав він.

«Якщо вас гвалтують і не можете опиратися — отримаєте задоволення»; — раптом полізли до Зіниної голови сади з анекдоту.

Її стало огидно. Нестерпно огидно. Вона мотнула головою. Ростик ледь попустив руку на її роті, і наступної миті Зінаїда Антонівна вкусила його за палець. Вона вклала в рот укусу всю свою лють, і Ростик скрикнув од болю. Але тут він скрикнув:

— Сука!

І попустив кулака на Зінину голову. Далі він перевернувся на спину. Зіна, проте, не знепритомніла, у неї тільки на одну секунду потемніло в очах. Тепер, лежачи на спині, вона побачила обличчя насильника і жажнулася. То був односелянин, житель Кукурічок, знаний хуліган і розбишака, до того ж відомий якоюсь затятою безжальністю у ставленні до жінок і старших людей. Але це ще не все... Зінаїда Антонівна мала добру пам'ять на обличчя, імена й пригадала, що цей чоловік, ця огидна потвора була колись її учнем, восьмикласником, так, восьмикласником, того першого року, як вона прийшла за покликом свого дикого клятого кохання вчителювати до Кукуріцької школи. Який жах! І тепер він її гвалтує... До того ж з виразу його злих очей Зінаїда збагнула: цей виродок живою її не лишить.

Все ж вона вирішила спробувати. Бо... Бо як буде далі жити... Бо... Так хочеться жити...

— Ростик, любий, пуссти, я нікому не скажу, — прошептала вона.

І зрозуміла, що зробила грубу, жахливу помилку.

— Ростик! Любий! От ми й полюбимось! — сказав він тоном, де кожне слово було вироком.

Все тіло його тремтіло од тваринного збудження. Ростик заломив руки Зінаїди за спину. Рвонув плаття. Зняв нарешті трусики.

— Заплющ очі, суко! Чого зриши, як скажена?

Зіна послухалася. Кричати — дарма. Надто далеко зайшла вона до лісу. Надто далеко... Як і у всьому житті...

Да... ле... ко... Боже мій...

Зінаїда мимоволі склипнула. Почула задоволений хрюкіт. Груба плоть ввійшла у її тіло.

Та коли Ростик зробив кілька порухів, вони обоє почули, що лісом хтось явно біжить. Біжить саме сюди, до них. І почули голос.

— Зіна... До... Тонівно...

Чоловік кричав із розпачем, мовби побачив потопельника чи людину в хаті, що палає.

«Господи, то ж Іван», — впізнала голос Зінаїда Антонівна.

Невже біжить її порятунок? Але ця сволота може вбити й бідолашного Івана...

Лісом справді біг Іван. Ще стоячи на власному подвір'ї, він завважив, як вулицею мимо їхньої хати кудись поспішає його вчителька. Провів очима і збагнув: Зінаїда Антонівна йде до лісу. Чого б то? Може, по ягоди? Тільки ж чорниці ще й не поспіли. Мо', прогулятися рішила... хай...

Іван поборов бажання, що несподівано з'явилося, й собі йти за вчителькою. Обоє прогулялися б. Мо', й щось би тамечки повчили. Мо'... Ой, Іване, не думай про казна-що, то ж твоя учителька, ніколи її не поцілуєш, у тебе своя дівка є. На горищі.

З тим і поліз на горище, де врятував свою кохану Таумі од щура. А мо', й великої миші. Не, таки щура, який колись

йому снився, яким лякав маму, аби не лізла на горище. Правда, той, справжній шурисько (миша?) був не чорним, а сірим, кошлатим і злодійкуватим. І певно ж, злим; та Іван його не злякався. Хо-хо, чого б то боятися?! То ж не стозубий дракон, а шур, та й дракона Іван би, рятуючи свою кохану пантеру, не побоявся б. Чи таки злякався б?

«Ой, Іване, — сказав собі Іван. — Що ти думаєш... Йди, але тільки по зело».

Та вже на городі Івана раптом облягла тривога. Тож учителька пішла до лісу сама. Ще заблудиться, в якусь яму чи пастку для вовків утратить... Бо ж, кажуть, розвелось сіроманців у довколишніх лісах... На людей стали нападати. Гой то ж і на Зіну Антонівну можуть... Хто ж тоді вчитиме його Івана; аглицької мови? Та що ти таке думаєш, Іване, певно, сіроманець тягне бідну училку до свого кубла...

Іван кинув ряднину посеред городу й побіг. Підтюпцем-підтюпцем, а тоді, як добрий лошак, почвалав.

Дарма гукає мама:

— Куди ти, Іване? Чого ти зірвався, як ошпарений півень?

«Не півень я, не птиця-індюк, а той... той... що рятує», — хоче сказати Іван, та вже він вулицею біжить. Серце гупає з грудей вискакує, хапає щось за ті груди волохатою ламою тисне, а він біжить.

У лісі кинувся туди-сюди, а Зінаїди Антонівни нема ніде. Таки настиг, певно, вовк, а то й цілий ведмідь-набрідь. А чойдивився ж Іван по теливізору, як з якогось там цирку ведмедисько втік. Розпач охопив Івана ще більше. І він закричав. А що хапав ротом повітря, хоч і лісове, то виходило:

— Зіно... Томівно...

Зінаїда Антонівна, почувши той крик, зрозуміла — у неї є шанс на порятунок. Двох навряд навіть такий виродок убиватиме. Коли насильник скотився з неї, закричала й собі:

— Іване! Я тут, Іване!

Проте Кергуду не кинувся утікати, як вона сподівалася. Копнув ногою і став чекати. Втрачати йому було нічого. Іван? Іванів у їхньому селі було два чи три? Невже той придурок Панасчин? Бо ж не другий Іван — дід уже старий, є ще Іванко, двоюрідний Ростиків племінник.

Іван вибіг на галявину. Видовище вразило його. Майже зовсім гола Зінаїда Антонівна лежала на кущах, а над нею стояв відомий кукуріцький бандит Ростик-Муравель.

— Іване, біжіть в село за підмогою, — гукнула Зінаїда Антонівна.

— Я тобі дам підмогу, стерво, — гаркнув Ростик.

Він ступив крок, два до Івана.

— Пус... Пустіте... Зі... Зінаїду Анто... нину...

Івана біла пропасниця. Здавалося, він от-от впаде на землю і заб'ється в корчах. Ростик кинувся до нього.

— Марш додому, рятівник, придурок, твою матю... Не бачив, як бабу трахають...

— Пустіте... пустіте, — плакав Іван, як заведений, повторюючи одне й те саме слово.

А що він наближався, то Ростик кинувся до нього і струсонув, а тоді збив з ніг на траву. Але це було його помилкою, більше того, фатальною помилкою. Зінаїда рвучко звелася на ноги. Дарма, що була гола-голісінька, кинулася до чоловіків. На бігу схопила ломаку й торохнула Ростика по плечах, по спині. Він, проте, устояв, тільки хитнувся і, грубо лайнувшись, повернувся до Зінаїди. І тут Зінаїду Антонівну пронизала блискавка. Вона згадала, що в юності, в інституті, відвідувала секцію і навіть мала якийсь там пояс за успіхи в східному бойовому мистецтві.

«Застосовувати тільки в разі крайньої необхідності», — почула голос тренера.

«Крайня необхідність!» — подумки гукнула.

— Хай! — додаючи собі сміливості, крикнула Зіна й блискавичним порухом правої ноги в літньому гостродзьобому

черевичку (напасник на мить уздрів її розкрите лоно) щосили загилила теж напівголому, зі спущеними штанами, Ростіку в пах.

Кергуду завив від болю. Крутнувшись, мов дзига, довкела осі, Зінаїда ребром лівої руки зацідила йому в лице, в очах, а правою, теж ребром, розпиляла надвое шию. Ростик упав на коліна. Зчепивши, як колись вчили, обидві руки, Зінаїда щосили вдарила цим замком по тім'ї, а ногою в груди, цілячись у сонячне сплетіння.

Тіло Ростика, ще хвилину тому таке дуже і, що там казати, потужно-гарне, безвільно звалилося на траву.

— Зінаїдо Антонівно!

То кричав Іван, що вже звівся на ноги. Кричав геть нахапапуджено.

— Ви ж його убили!

— Так йому й треба, падаюці!

Зінаїда нагнулася, проте, над переможеним насильником. Прислухалася.

— Дише. Тільки вирубився.

І тут вона вся спалахнула, бо згадала — вона геть гола, тільки в ліфчику й черевичках, стоїть перед чоловіком, до того ж також її учнем.

— Іване Миколайовичу... Не дивіться на мене!

Розпачливим був її вигук. Розпачливим, соромливим і... якимось наче дитячим. Прохально-дитячим.

Зінаїда Антонівна кинулася до сунічника. Поспішно натягла свої кольорові, у квіточках, трусики. Плаття було добряче порване, але тільки спереду. Одягла, ськ-так прикрилася.

— Ходімо, Іване... І спасибі вам...

— Я той... Я... А цей як?

Іван був геть збентежений. Щойно вперше в житті він побачив геть голу жінку. Ну, хіба на цицьках та штученція, як єї... До того ж таку вродливу, хай і рябеньку, али долдану. Тамарка — збоку припарка, його нібито нівеста з сирого тіс-

та, ні в щот. На ній, ага, платте було, і що там ще... А тут... Сороміцько як... І радісно...

— Нічого, очуняє, — сказала Зінаїда Антонівна. — Такі довго не здихають.

Вона витерла краечком плаття розпанахану Іванову губу, що на очах пухла.

— Ходімъ, Іване Миколайовичу...

Вже при виході з лісу сказала, що хоче попросити Івана про дві речі. По-перше, нікому про побачене, про цю прикру подію не казати. Нікому-нікому, дайте слово...

— Нікому-нікому, — повторив, як луна, Іван. — Присяй-бо...

— От і добре, — сказала Зінаїда Антонівна. — Я вам вірю. А по-друге, Іване Миколайовичу, підійдіть до хати нашого директора, і там, у моїй кімнаті, візьміть інше плаття. Будь-яке. Хоча б сине, в білий горошок. Кімната моя не зачинена. А питатиме щось Георгій Семенович, чи Софія Петрівна, його дружина, чи їхня донька, скажете, що я так наказала. Що в лісі порвала плаття. За сучок зачепилася. Ну, не піду ж я по селу в такому вигляді.

— Не підете, — згодився Іван.

Проте, як відійшов трохи, раптом назад вернувся.

— Чого вам, Іване... Миколайовичу? — спитала Зінаїда Антонівна.

Іван тупцяв, переминався з ноги на ногу, сопів, як ковальський міх.

— А як той... Як той очуняє... Нидай-бо'.

— Ну, милий ви мій і турботливий, — посміхнулася явно задоволена Зінаїда Антонівна. — Я зумію за себе постояти. Ви ж бачили.

— Бачив.

Ще Зінаїда Антонівна спитала, чи дуже побите в неї лице.

— Трохи синяк під оком, — сказав Іван. — Али до свайби заживе.

Зінаїда Антонівна у відповідь знову посміхнулася — п
вдячніше і трохи загадково.

Ще Іван йтиме селом і його пройматиме легкий дроз
Плаття? Вчительчине? Принести? Гой-гой...

Ще Іван скрадатиметься до директорової хати. Якби зм
дій який. А чого б скрадатися?

«А того», — сказав собі Іван.

— Зінаїди Антонівни нема вдома, — скаже йому Валері
директорова донька.

— Я знаю, — засоромиться Іван.

— То що вам треба? — питає Валерія.

— Її плаття, — скаже Іван.

— Плаття?

— Вона сама просила, вона порвана, — Іван уже плака

— Он як, — сказала Валерія. — Яке ж плаття?

— Яке? — Іван був геть спантеличений. — Яке хочете.

І подумав — як же візьме те жіноче плаття до рук?

XI. Таумі

Того пам'ятного вечора Таумі Ремпбелл довідалася від мага Джавіртана, що в результаті наполегливих складних пошуків він знайшов її зовсім ще юну, підлітка, нащадка великої Туммі Маліколоне. Розшукав у містечку на Флориді, де загубився її слід після нелегальної еміграції з Гаїті. Вона, тільки вона, як і написано в передбаченні долі світу магом Аллео Сатторе, повинна була знайти й привезти черепа білої чарівниці. Але як це зробити, коли він знаходився на території проклятої Червоної імперії — Сов'єт Юніону? Туди з Америки могла потрапити тільки знаменита людина. Тоді якраз у них змінився цар, прийшов той, кого називали міченим — Майкл Горбачов. Він почав дружити з нашим президентом Рейганом. І тут Джавіртана осяяла геніальна ідея — зробити з Таумі, вуглуватого, але доволі вродливого дівчиська, супермодель.

— Ти намагалася втекти від мене бозна-куди після смерті матері, — сказав Джавіртан. — Але я знайшов тебе, я, чучеш, я влаштував тобі комедію з екзаменами в коледжі, я, а не якийсь там невідомий благодійник, наймав учителів танців, тренерів, щоб тебе дечого навчили. Я влаштував тебе в одне з провідних модельних агентств, заплативши чималі гроші. Я часом мусив діяти, як справжній маг, бо таки добре володію прийомами і заклинаннями нашого вчення туммі-вуду. В тому числі й гіпнозом. Мені довелося навіть усунути кількох надто допитливих журналюг, котрі прагли покопатися в твоєму минулому.

Маг замовк і став віддихатися. Хапав ротом повітря.

— Я повинна вам віддячити? — спитала Таумі. — Скільки? Десять мільйонів вистачить? Чи віддати один з маєтків Яхту? Я готова.

На обличчі Джавіртана з'явилася презирлива гримаса. Він змахнув рукою.

— Даремно ти так, моя дівчинко. Моя люба дівчинко. Моя королево. Жодного centa з твоїх статків мені не потрібно, запам'ятай це собі. Більше того, в майбутньому тебе чекає нагорода.

— Тоді що ж? — Таумі підвелася. — Що вам потрібно від мене?

— Череп, — тихо, але твердо сказав господар. — Череп білої чарівниці, білої магині, білої мамби. Зараз він, після розпаду Червоної імперії, знаходиться десь у північно-західній частині держави, яка називається Юкреїн, Юкраїна. Я дивився на карти і в Інтернеті. Ця місцевість покрита лісами, озерами і болотами. Ти мусиш туди дістатися й знайти череп. Тільки тобі під силу знайти місце захоронення білої чарівниці, білої мамби.

— Але як ви собі це уявляєте? — спитала Таумі, стоячи вся виструнчена і зла.

— Я думав про це і придумав, — сказав маг. — Наберися терпіння, моя королево, ще пару хвилин.

Він пояснив, що череп знайти Таумі мусить сама. Щось їй мусить підказати, де саме він знаходиться. А потрапить вона в країну Юкраїну дуже просто. Його люди організують так, що Таумі запросять як почесну гостю тамтешні аборигени бути присутньою на їхньому конкурсі краси. Ті білі дикуни з Богом забутої якоїсь Юкраїни, уяви собі, моя дитино, також проводять свої конкурси серед тамтешніх красунь. Отож ти будеш почесною гостею, або й навіть головою журі. А чому б ні? Заробити зайвих пару мільйончиків (доларів, звісно) навіть тобі не завадить. Тамтешні аборигенські товстосуми, кажуть, вельми амбітні й геть помішані

на європейських, а надто американських знаменитостях. Відвалюють за саму їхню присутність, не кажучи вже про виступи на всіляких ювілеях, вечірках і конкурсах шалені гроші.

— Я не падаю так дешево, — сказала Таумі. — Може, ви ще запропонуєте мені очолити журі на конкурсі краси в племені тумбо-юмбо?

— У тумбо-юмбо не треба, — спокійно сказав Джавіртан. — А от у Юкреїні, чи як вони кажуть — Юкраїна, треба. І ти поїдеш... Інакше...

— Ви мені погрожуєте?

Таумі круто повернулася.

— Дівчинко моя, ти звідси не вийдеш, доки не вислушаєш мене до кінця, — лагідно промовив Джавіртан. — Я стомився теж, але мушу доказати. І не роби різких рухів. Твого мобільника заблоковано. Ти мусиш привезти мені черепа. Притому дістатися того місця сама, без охорони й челяді.

— А якщо не привезу — вб'єте?

— Навіщо ти так? Я не підніму руку на спадкоємицю і родичку великої Туммі Мааліколоне. Але для початку ти спітнінешся на подіумі. Потім можеш і впасти, а це неабиякий удар по репутації. З тебе можуть спасти трусики в найбільш невідходящий момент. Знаю, знаю, ти їх часто не вдягаєш, навіть ідучи на подіум. Але ще ти можеш закашлятися, дівчинко моя... Отож подумай. Пропозиція вигідна.

Він нарешті також підвівся. Очі старого світилися доброчливістю. Мало не сльозилися від радості й щастя, що він поруч із самою Таумі Ремпбелл, і водночас виразно сміялися, це Таумі добре бачила:

«Проклятий старий», — подумала Таумі й раптом згадала:

— Ви обіцяли мені дані про маму й Ліонеля.

— Звичайно, я не забув, — старий дістав зі своєї бездонної кишені конверта. — Тут фотографії й адреса могили вашого брата. І деякі дані про вашу вельмишановану матінку.

Хай вам щастить, люба Таумі. Не забувайте про мої слова. Строк вам на роздуми — до найближчого подіуму.

З яким би задоволенням Таумі запустила в цього божевільного (без сумніву — божевільного) старигана сумочку чи дряпнула його темні, густо поорані зморшками щонайменше. Все ж вона видушила ввічливу посмішку.

— Я не поїду ні до якої України, тим більше по черепу обернулася вже в дверях. — Дякую за прийом і відомості про брата. Хоча я думала, що він живий.

— Щасливої дороги, моя квітко, — прошепотів старий. У великому залі до Таумі підійшов молодик, той, що її супроводжував, і сказав, що нагору можна піднятися ліфтом.

— Он як? Тут навіть є ліфт! — Таумі вибухнула і не приховувала свого гніву.

Так познуватися з неї. Ха-ха! Вона не боїться нічийх загроз. У неї досить сили і впливу. Старий її підтримував, он як. Припустимо, що щось було, що важили не тільки її таланти і вроджена чарівність, не вміння по-королівськи триматися на подіумі і робити все, що принесло їй славу королеви світового подіуму, найдорожчої моделі, яка приносить цим задріпаним агентствам, кутюр'є і прихованим та явним покровителям модельного бізнесу неабиякі прибутки. Ха і ще раз кажу аякже, платили б вони їй такі гонорари тільки за посмішку, тільки за прохід, якби ця посмішка не висяювала діамантами, а її дефіле не сипало золоті монети і не викликало шелест зелених папірців і чеків у сотнях і тисячах кишень!

Таумі благополучно покинула старовинний, зовні напівоблашений особняк, на тихій нью-йоркській вулиці. У своїй нью-йоркській квартирі вона розпечатала конверта. З фотографії їй вимучено посміднувся немолодий вже чоловік. Брат, якого вона пам'ятає тільки за дитячими спогадами. Зовсім не такий, молодий, хай з вітром в голові, але привабливий і лагідний до неї. Господи, що робить з людьми час. Час і безпутне життя. Чому ж він жодного разу не обізвався?

«А я?» — спитала себе Таумі.

Втікаючи від цього запитання, Таумі налила собі у фужер білого сухого вина. Гарного білого сухого вина, привезеного з Іспанії. Привезеного з Андалузії, де, як сказав їй старий винороб, трохи схожий на мавра, вино ще у винограді просочується високим південним небом, андалузькими піснями про кохання, розлуки й повернення, віршами їхнього великого Пана поезії Федеріко (Лорки, здогадалася Таумі) і вбирає в себе красу жіночих ніг, що чавлять дозрілий виноград. Взагалі-то виноград топчуть, вичавлюють, вичавлюють сік для вина чоловіки, але існує давнє, ще з римських часів, повір'я, що треба неодмінно запускати хоча б на півгодини до цієї роботи найвродливіших жінок, то вино буде по-особливому смачним. А ще, зі сміхом сказав дон Мануело, відомо, що їхні жінки, йдучи топтати виноград, нічого не вдягають під свої довгі барвисті спідниці й виноградини можуть бачити те, що не доступне узріти чоловікам, котрі зі сміхом і піснями топчуться біля великих чанів з виноградом, коли туди залазять жінки. І маленькі виноградини, особливо чоловічого роду, так-так, бо є чоловічі й жіночі виноградини, так от, виноградини-чоловіки, бачачи ті бездонні ущелини, котрими андалузькі жінки кохаються, хмеліють від захоплення і починають вже в чані бродити, наповнюватися особливим градусом. Ах, яке з них виходить вино!

Тепер Таумі й собі усміянулася.

Вусатий старий винороб із лукавою примрутою чорних, мов смола, циганських очей!

І в Андалузії у неї було кохання з молодим танцівником із Малаги, готовим, як він сказав після ночі кохання, якщо вона, богиня Таумі, накаже, кинутися зі скелі. Бо як він зможе її забути...

«Напевне забув, — думає Таумі. — А може, й ні... Може, й ні. Може, він вилазить на ту скелю і дивиться на захід...»

Хуан, Хуаніто... Яка дурня!

Таумі дістає з шафочки коробочку і вкидає у фужер з білим андалузським вином таблетку. Легке снодійне. Сильного їй спати не можна, може ї не прокинутися, сказав лікар.

Вона п'є вино із розчиненим снодійним, і вночі їй сниться наче вони вдвох із мамою танцюють у великому чорному чані. Втім, чан із чорного стає срібним, потім жовтим і нарешті мідним. Ногам, що тупцяють у якомусь місиві, стає тепло, потім гаряче, нестерпно гаряче, пекуче. Таумі розуміє, що то не чан для винограду, а великий мідний бик, у якому колись мучили перед стратою, а то ї живцем підсмажували злочинців.

— Мамо, — розпачливо шепоче Таумі.

— Не бійся, я з тобою, я тебе не покину, — відказує мама.

Вона бере доньку за руку. Ніжно стискає пальці. Але чан-бик пече дедалі дужче, вже важко дихати. Таумі задихається. І тоді мама бере її, теперішню, мов маленьку, на руки і високо над головою підіймає. Вже Таумі над чаном, вона бачить якесь місто, за ним гори, але ж внизу стоїть мама, мама, якій печуть ноги, якій важко дихати.

— Мамо, киньте мене, — тихо просить Таумі.

— Ні, я тебе не кину, — мама шепче-стогне. — Я тебе не кину, Таумі, бо ти королева і внучка Туммі Маліколоне Великої Туммі. Дихай, Таумі, я витримаю. Витримаю...

Чан починає кружляти, а над ним, на руках у мами, Таумі. Світ плаве вже в шаленому танці. І тут Таумі помічає — чан-бик стоїть на краю урвища, над проваллям. Вона кричить...

Таумі прокидається, жахливо спітніла.

Пригадує сон. Що це було, що він означає... Де зараз її мама? Може, вона жива?

Таумі хапає конверта. Дістає пожовтілий аркуш паперу. І задригається, коли починає читати. То лист від мами, написаний у Ференстеді, флоридському містечку, де вони тоді жили. Але ж вони жили разом, у маленькому будиночку на березі моря. Таумі нікуди не відлучалася, чому ж мама написала їй цього листа? Чому розповідає про день, проведений нею

так, наче доньки не було поруч? Розповідає про прості речі — як встала вранці, снідала, зустрічалася з сусідкою, що робила далі... Чому мама не показала їй цього листа? Чому його не було в маминих речах, які вона розбирала після маминої смерті? І як лист опинився в цього старого придурка Джавіртана?

«Дорога донечко Таумі...»

Букви стрибають у Таумі перед очима. Вона береться ще раз читати маминого листа. Та читання перериває дзвінок стільникового телефону. Номер незнайомий, не зафіксований, здається, на жодному з її мобільних.

— Алло, — все ж каже вона.

— Міс Таумі?

— Так. Хто це?

— Не важливо. Ви гарно спали? Снодійне допомогло? Ви задоволені своїм сном? Чи бажаєте іншого, крутішого? Можемо замовити.

— Хто це?

— Ви вже прочитали маминого листа? — Голос незнайомий, ні, це не той пришепелкуватий маг, голос молодий, спокійний, але явно насмішкуватий.

— Якщо ви не скажете, хто це, я...

— Авжеж, ви відключитеся, міс Таумі. Не раджу цього робити. Як і наступного разу. До побачення. І до наступного зв'язку.

Переривчасті гудки. Кров хлинула Таумі до скронь, здається, от-от хлопне назовні.

Номер цього стільникового вона останнім часом не давала нікому. Та й взагалі її мобільники заблоковані від чужого вторгнення надійним захистом. Невже цей маг, задрипаний стариган із підземелля, справді всемогутній? Зміг же він нав'язати їй, та так зримо, ніби вона й справді була в африканській савані бозна в якому столітті й стала свідком полювання на рабів. На її далеких предків. На її далеких предків...

Ні, її не залякати. У неї надійна охорона і впливові друзі. Всесильні покровителі. Ні, ні на який шантаж вона не піддасться. Їй просто треба відпочити. Хоча б у Європі. А звти можна кудись деінде податися: У неї ж якраз маленькі і нікули перед показами. Та й до репетицій ще є час. Хоча знають — їй не потрібні ніякі репетиції, у справжньої королеви подіуму хода граціозно-неповторна. Чаруюча. Запрожуюча. Що ще треба, аби рекламовані нею, її тілом рікупували за шаленими цінами?

Таумі повеселіла і стала збиратися. Наступного дня вона була вже в Парижі. Там у її французькому офісі чекала премна гарно оформлена несподіванка — запрошення на чоговий бал до Монте-Карло.

«Таумі, про тебе пам'ятають», — посміхнулася вона. А чому б мали забути про одну з найзнаменитіших і найвродливіших жінок планети?

Ще вона заїде до свого маєтку поблизу Ніцци, де одяг звісно, жодного разу не ваягану довгу, розкішну білу сукню. Який контраст у дзеркалі з її справді шоколадним кольором шкіри!

А на балу до неї підійде високий, але не надто, може, голову-дві вищий, спортивного складу чоловік. Випадки вих людей на князівських балах не буває. Десь Таумі бачила цього чоловіка з сірими, розумними, допитливими, захопленими очима. Бездоганний чорний смокінг на ньому оцінила. Чоловік скаже, що давно знає про неї і давно захоплюється.

— Чим? — посміхнеться Таумі.

— Всім, — просто скаже чоловік.

Він виявиться російським бізнесменом Костянтин Бранніковим. Отак — просто російський бізнесмен. Раш бізнес. Мен. З бездоганною англійською мовою. Як не хвалиться своїми статками. Вміє підтримувати розмову і трохи посмішити.

Таумі знає — ті далекі рашени, їй розповідали, помішані на Монако, кожен багатий східний екзот прагне мати якщо не дім, то квартиру тут, у тісному дорогушому Монако. Вона мовби ненароком поцікавилася про це у пана Кості.

«Костя... Яке дивне ім'я», — подумала.

Так, у нього є в Монако квартира, куплена років п'ять тому, потвердив вродливий рашен. Будинок ні — будинки ліпше мати на просторі. В горах, на березі моря, з гарним краєвидом, а не видом телекомунікацій поміж інших осель.

«Он як!» — подумала Таумі.

Був їхній танець. Костя вів партнерку обережно, навіть трепетно, елегантно — і вона це належним чином оцінила.

Були два келихи легкого дорогого вина, які випили вже поруч. Росіянин не нав'язувався у провочаті, але сказав, що її ніколи не забуде і... не втратить. Якщо міс Таумі, звісно, цього забажає. Якщо її воля.

— Моя воля — виспатися, я тільки два дні тому прилетіла з Америки, я приїхала з Парижа, я...

Таумі вмовкла. Її голова кудись ледь-ледь плавала. Од випитого вина чи захоплення цим чоловіком, лише трохи, напевне, старшим за неї...

На віллі, її віллі, вона насамперед зв'язалася зі своїм інтернет-агентом і замовила пошук. Костянтин Бранніков виявився російським олігархом, котрий входив до другого десятка найбагатших людей цієї загадкової країни, нафтовий, гірничодобувний і будівельний магнат. Окрім нерухомості в Росії, мав квартири в Монако й Венеції, замки у французьких Альпах і Швейцарії, будинок у Лондоні, яхту і власний літак.

Правда, одружений, має сина і доньку. Син майже дорослий, вчиться в Оксфорді. Дружина — Наталія — теж бізнесмен. Два роки, як живуть окремо.

«Що ж, їхня справа», — посміхнулася Таумі.

Були в неї романи і з одруженими чоловіками. Декотрі з ради неї й розлучалися без сподівання на одруження.

Таумі солодко потяглася. Нагадувала пантеру перед стрижком. Наступної миті її мобільник повідомив, що надійшов есемеска.

«Іветта Сімпсоні» — такими були два слова. Номер, з якого посилали повідомлення, не висвітився.

Все ж Таумі негайно набрала один із номерів Іветти.

— Ти? — здивувалася Іветта. — Навіщо ти дзвониш?

— Але ж ти прислала есемеску!

— Я? Ніякої есемески я тобі не прислала. Я вже повністю одужала і ненавиджу тебе, — сказала Іветта.

— Але ти...

Та Іветта вже вимкнулась.

Розлючена Таумі хотіла подзвонити до служби охорони інтересів працівників модельного агентства. Та передумала. По-перше, надворі ніч. По-друге, навряд чи вони зможуть чимось допомогти. Якщо надійну систему охорони стільникового зв'язку зламано, а те, звідки телефонують, визначити неможливо, то так само не зможуть визначити, хто ж насправді прислав есемеску. Хто? Хтось доволі могутній, хто заповзвся її тероризувати, позбавляти спокою, погрожуючи, демонструючи свою владу над нею і свої можливості.

Клятий карлик Джавіртан і його команда?

Напевне!..

Або ті, з ким вони зв'язані. Підкоритися, виконати їх дурну умову? Нізащо! Вона — Таумі Ремпбелл.

І все ж — чому Іветта Сімпсоні? Враз Таумі пригадала слова Джавіртана... Слова Джавіртана про те, що довелося оберігати її таємниці від посягань журналюг та інших набридливих осіб. Що він може їй влаштувати всілякі капості. Отже, Іветта... Так, їй нагадували, що історія з фокусами, з тимчасовим затемненням чи божевіллям Іветти Сімпсоні

була також ними підлаштована. А вже про зовнішній вплив казав і психоаналітик Річардсон.

«Все одно треба спати, — вирішила Таумі. — Треба спати. Я ще поборюся. Даремно я когось сьогодні не підчепила. І сер Бартон, і Річард Вайтернс натякали, що готові... Готові бути до моїх послуг. І... А я хотіла благопристойно виглядати в очах цього рашена...»

Коли вона направлялася, щоб прийняти душ, раптом почувала постріли. Кинулася до вікна. Небо за вікнами вілли, над морем, було розцвічене цілим сузір'ям яскравих вогняних квітів. І вона зрозуміла, що цей салют, цей феєрверк призначений саме для неї. І влаштував цей рашен, росі... як там по-їхньому. Росіянин... Рос...я...нін... Рушен... Рашен...

Костя!

Таумі стояла й посміхалася. Феєрверк все не стихав, лише посилювався. І це незважаючи на категоричну заборону в Ніцці й околицях міста (чи не на всьому Лазуровому березі) нічних феєрверків, котрі могли порушити спокій вельможних мешканців курортного міста. Виходить, плювати хотів рашен Костя на заборони і загрозу величезного, може, й у сотні тисяч штрафів (казали, що десять тисяч євро за хвилину салюту). А салют, феєрверк тривав уже добрих чверть години. Таумі охоплювало дедалі більше збудження. Вона вже нагадувала кішку, котра вирушає на полювання. Нагострені, нашоросені вухка чутливо вслухаються у звуки, ніздрі, що роздуваються і вбирають з удвоеною, а то й утроєною силою довколишні запахи. Горять, аж палахкотять очі.

Як була, в легенькому, накинутому наопашки халатику, Таумі босоніж збігла донизу. Охоронцеві, що підвівся з-за столика біля дверей, змахнула рукою — не треба мене супроводжувати.

Спочатку зійшла на балкончик, спеціально обладнаний для неї на краю тераси над морем. Помилувалася звідти феєрверком, що не припинявся. Навіть посилювався — можливо, з яхти,

яка біліла десь там у морі, в бінокль чи підзорну трубу побічили її фігурку на фоні передранкового берега? Таумі подумала — чи не кинутися звідси, з балкончика, в море? Заріліто, вода напевне дуже тепла. Згадала свій політ в океан, коли була викинута тим дурнем Люлебургом. Ах, Вінсент, Вісент! Шалений, як і вона, хоч часом ще вразливіший, схожий на дитину, в якій відібрали цукерку, коли довідувався про чегову її примху чи бачив флірт на якомусь балу або прийомі.

Як вона тоді летіла вниз і кричала від страху. Верещала. Вдарилася з розмаху об густу стіну води і пішла вниз. А нею вже летів у воду той режисер. Люлебург. Тут біля берега глибоко, однак треба пролетіти трохи далі, чи не впаде вона на пісок? Ні, тут навіть не пісок, а прибережна галька. Гіраза, вона просто попливе. Таумі швидко збігла вниз. Скинула халатика і голяком ввійшла у воду, яка виявилася і справді дуже теплою. Аякже, південь Франції, кінець червня.

Таумі попливла. Пливла легко. Майнула божевільна думка — пливти до яхти. Гола? Нехай. Їй не зникати до скандалу. Таумі пливла далі й далі. І тут відчула за якихось сто, а може й менше метрів од яхти, що морська течія відносить її кудись убік. Спроба опиратися нічого не дала. Таумі закричала, ні магаючись привернути увагу людей на яхті. Або хоча б он і тому кораблі... Дарма. Звуки пострілів глушили її голос.

Таумі була доброю плавачинею, неабиякою. І досвідченою. Вона знала, що з течією ліпше не боротися. Так швидко знесиши себе. Вона лягла на спину й віддалася на волі води й долі. В якийсь момент відчула, що засинає. Дален феєрверк, стихали звуки... А світанок над морем розгінніч, розбивав темряву на скалки все дужче й дужче. Неф ставало синім і намагалося зазирнути у вічі вродливої дівчини, що гоїдалася на хвилях. Та вона вже спала і в сні летіла з високої-високої скелі. Її тіло ставало тілом птаха, а руки крилами. Тіло роздоїлося, потроїлося, й ось уже десятки птахів-Таумі летіли над морем.

«Котра із них насправді я?» — подумала Таумі.

— Таумі! — кричала чайка, що летіла над птахами, і то був голос матері.

— Мамо!

Але Таумі не кричала, а тільки шепотіла.

Солодка усмішка блукала на її ледь припухлих вустах.

— Мамусю, — шептала щаслива Таумі.

Птахи, що народилися з її тіла, розліталися в різні боки.

Уже не чути було звуків феєрверку. Море пригортало тіло сонної Таумі солоними хвилями, збуруненими ранковим бризом.

...Її підібрали двоє французьких рибалок, котрі рановранці виїшли на своєму човнику в море.

— Гляньте, дядьку Моріс, русалка, — сказав молодший, років двадцяти. — Справді, русалка. Фей.

— Ти нічого не пив? Чи з вечора не протверезів?

— Та не пив я, не пив, — сердито сказав молодший. — Справді, дівчина.

Нарешті Таумі помітив і старший.

— Ну кралечка!

— Шоколадка!

— Гола-голісінька!

— Чи жива?

Вже виловлена Таумі все ще у напівсні (встигла наковтатися води) почула розмову французькою, яку знала, хоч і не так добре, як англійську, бо встигла забути з часу їхньої втечі з Гаїті.

— Роби масаж, Леоне. Вода повинна вийти з легень.

— Дихає.

— Авжеж, дихає. Інакше б не була теплою.

— Боязко торкнутися. Красива, холера.

— Може, кінозірка?

— Десь я її наче бачив.

— Напевне, з тих, що в Ніщі живуть, на дорогах віллах.

— Ну, туди й відвеземо.

— А може... У мене вже встає. Ніколи не мав таких кра-
лечок. Поласуємо, і за борт. Га, дядьку Морісе? Певно ж
і вам ще хочеться? А тут такий улов... Ви ж...

— Не дурій, Лео. Я сидів, та сидів за крадіжку, але ж не з
вбивство і зґвалтування.

— Шкода.

Таумі глипнула. Правим, потім лівим оком. Побачила об-
вітрені, загорілі прості обличчя. Старшому — за п'ятдесят
а молодший — зовсім щеня. Тільки погляд мав шкодливого
кота. Невже справді міг би зґвалтувати і вбити? Чи бравує
смоктунець? Признаватися чи ні, що вона знає французьку?

— Прикрийте мене, — попросила спочатку англійською
а потім таки французькою.

Старший прикрив її своєю старою шкіряною курткою, що
смерділа потом і рибою. Здалеку долинув рев сирени.

Як згодом виявилось, тривогу підняла її охорона. А по-
тім до поліцейських катерів долучилася і яхта Костянтини
Браннікова.

Стомлена Таумі попросила поліцейських з морського па-
труля доставити її на цю яхту. Морісу ж вона сказала, що купує
його куртку за тисячу євро. Ще випише чек на десять тисяч як
нагороду за порятунок. За однієї умови: цьому молокососу Ле-
ону дістанеться лише сто євро. Все ж саме він діставав її з води.
На більше він не заслуговує. У відповідь Леон, який чув і
гнівну тираду, лютю блимнув темно-синіми очима.

Так у старій шкірянці вона й постала перед очима Кості.
Перед захопленими очима захопленого Кості. Від куртки на
Таумі віяло наче з далекого-далекого часу — грубою чолові-
чою силою, духом, що і лякав її, і притягував. Від Костян-
тина Браннікова, зодягнутого в яскраво-білу, аж сліпучу
ляну сорочку, пахло дорожущими парфумами.

— Ви задоволені, Костя? — спитала Таумі й зовсім пе-
дитячому поскаржилася. — Я заснула на хвилях і ледве не за-
гинула. Майже потонула.

— Віднині я буду вас охороняти, — пообіцяв Костянтин Бранніков.

У його розкішній каюті він підніс Таумі гарного кольорового халата.

— І хто ж його одягав до мене? — спитала Таумі ревниво, і це був голос кішки, котра ледь-ледь, але випускає кігтики.

— Ніхто, — відповів Бранніков. — Це правда, Таумі.

Того ранку яхта російського мільярдера повернула на схід. Їх чекала подорож Середземним морем, захід у Туніс і на Мальту, екскурсія на руїни древнього Карфагену і огляд католицького монастиря в Ла-Валетті. А головне — жаскі ночі під південними морськими зорями. Бранніков виявився вмілим коханцем. Силою він поступався хіба що боксеру Джиммі Мейсону чи одному з перших охоронців (заодно й коханцю) ще молодій модельки — Говарду, який згодом загинув у вуличній бійці. Але «Костя» перевершив і їх. І ще багатьох чоловіків у здатності бути сильним і водночас ніжним. Суворя гідна ніжність — ось як визначила це Таумі.

Після тижня морської мандрівки (заходили ще в Сиракузи й на Кріт) яхта пришвартувалася в Олександрії. І хоч Таумі вже двічі побувала в Єгипті, цього разу все було особливим — і екскурсії до пірамід, і до знаменитого храму в Луксорі, й уздовж по Нілу, і купання в Червоному морі.

Таумі відчувала — вона не просто черговий раз втяглася в пригоду, а по-справжньому закохалася. Костя розповів, як він, прагнучи, аби дружина не почувалась ущербною, виділив їй окремий бізнес — торгівлю, зокрема нерухомістю, як Наталя захопилася і вже стала ревниво ставитися до здобутків чоловіка. Як вони дедалі більше віддалялися одне від одного.

Усе було б добре, якби не кілька дзвінків: хтось знущальницьки (голос інший кожного разу) бажав їй приємного відпочинку, розваг-відпочинку, розваг перед відповідальним показом, літнім фестивалем мод в Іспанії, на курорті Костансьон-дель-Соль, куди вона була запрошена, де мала бути

примою показу в купальнику, в літній сукенці й осінньому сенсаційному наряді.

Її нагадували: погроза Джавіртана, мага Джавіртана, була, існує, діє. Безглузда забаванка старого ідіота, божевільного, який вичислив, бачте, що якийсь там золотий (чи який там?) трикутник має вказувати на карті місце, де колись (колись хтозна-коли!) жила біла відьма. Він сам не знає, де саме, якщо й жила. А вона, знаменита супермодель, одна з найвідоміших найбагатших і найвродливіших жінок світу (а може, й Всесвіту, якщо наша маленька планета одна-єдина, що цілком імовірно, в космосі), вона мусить поїхати туди, сама розкопати її, швидше за все потаємну могилу, до того ж уночі, дістати звідти череп тієї відьми й привезти цьому божевільному старому, аби він став повелителем світу. Дурня! Цілковита дурня й більше нічого. Лишалось заявити в поліцію й викрити цього божевільного старого, а може, й цілу банду, яка за ним стояла. Її, знаменитій, впливовій, підуть назустріч. Тим більше, що є знайомі й у американських владних коридорах. Кабінетах. Ще одна пригода тільки додасть популярності, ще більше приверне увагу до її королівської особи. Королівської? А що, як вона справді нащадок якоїсь там мамби, королеви-чаклунки? Те, що розповів Джавіртан, скидалось на правду. Чи не вперше Таумі задумалася: звідки вона та хто? Звісно, знала — з маленького містечка в Гаїті, потім жили у трохи більшому, вже американському місті, але теж невеликому, ну а далі розпочався її великий, могутній шлях, шлях великої Таумі — завойовувати цілий Всесвіт. Усе це було так, так було досі, а тепер після зустрічі з дивним чи й божевільним старим прийшло відчуття, що її власний світ розширився, раптово незмірно розширився, побільшав. І саме Джавіртан розказав їй про те. І навіть наочно показав крізь оте навіювання, сон, марення, коли вона мовби й справді побувала бозна-де, хтозна в якому столітті. Вона немовби справді втікала від людоловів, мисливців на рабів. Хай це було навіювання, гіпноз чи що там

ще, але ж це насправді було з моїми далекими предками — ось про що раптом подумала Таумі.

«Нехай дуже далекими, але то справді був мій народ», — подумала далі вона.

Але ж її народ — американський, нехай гаїтянський, то навіщо залазити в якісь там історичні нетрі? Та все ж дивне відчуття опанувало душу Таумі Ремпбелл. Вона відчула: це навіщось їй потрібне — бути приналежною до далекого, на знаного нею досі африканського народу.

Вона по-інакшому дивилася вже й на єгипетські піраміди. Коли вони оглядали найпівденнішу і водночас найвіддаленішу від Нілу на захід, по суті в глибокій пустелі, їм повідомили, що з пустелі насувається піщана буря. Тому треба негайно покинути територію біля піраміди або переждати бурю всередині самої піраміди.

Таумі обрала третій шлях.

Спочатку вона вдала (на мовчазне запитання Костянтина), що хоче переждати бурю тут.

— Чи це страшно? — спитала вона у гіда-єгиптянина.

— Можна сказати так, — відповів світлоокий араб. — Коли вітер — таке враження, що поруч, за стіною, звучать тисячі труб або виють сотні шакалів.

— Ви знаєте про шакалів? Хіба вони тут водяться? — спитала Таумі.

— Тут — ні. Але там, звідки я родом, у Нубії — так, — відповів гід. — То ви лишаєтесь?

Вони лишилися. Але коли на обрії з'явилася темно-сіра стіна, Таумі несподівано змінила рішення. Треба їхати, сказала вона, ми повинні втекти від бурі. Ти хочеш спробувати погратися зі смертю — Костянтин. А чом би й ні — Таумі. І до гіда:

— Від бурі можна втекти?

Чоловік зі стомленим обличчям дивився сумно. І з якоюсь дивною повагою і цікавістю.

— Можна, якщо дуже швидко їхати, — врешті сказав, по вагавшись чомусь кілька хвилин. — Ваша машина, я бачу потужна. Але буря може наздогнати. Тому рушайте. Бур рухатиметься на схід, а потім поверне на північ.

— Чому ви так вважаєте? — спитав Костянтин.

— Тому що така буря хоче поєднатися з великим морем, — серйозно вимовив єгиптянин.

Таумі бачила — Костянтин не схвалює її рішення. Взяв на віть за руку й міцно стис. Вона подивилася йому в очі. Т боїшся? — питав її погляд.

То була шалена гонка й незабутнє видовище, поки їх на здоганяла темна страшна сила, що вила дедалі голосніше, я тисячі шакалів — згадала Таумі. Костянтин сам вів джипи Дорога, прокладена серед пустелі, була добротною. Без жодної вибоїни — єгиптяни вміли догодити туристам. Таумі дивилася в заднє вікно. Величезний звір пустелі біг за нею. Ре вів, хотів з'їсти.

— Якщо ми врятуємося, в готелі я тебе добряче відлупцюю, — повернув голову Костя.

— Чим? — Таумі спитала це з ехидством.

— Хоча б і паском, — сказав Костянтин Бранніков. — Т гадаєш, так можна ризикувати життям? Так можна гратися

— А чому б і ні? — огризнулася Таумі.

— Тому, що я проти дурних авантюр.

— Тоді зупини машину, нехай мене з'їсть буря, — сказала Таумі.

— Дудочки, — відказав Бранніков. — Я, здається, справді в тебе закоханий, свавільна пантеро.

Вони таки втекли. Втекли, втекли, втекли. І буря справді повернула на північ. Чорна стіна промчала за кілометрів двох від їхнього джипа. Від неї лишився пісок на зубах. У готелі Таумі сама дістала зі штанів Кості паска, й простягнула йому. Костя засміявся і поцілував.

«Розумний олігарх», — подумала Таумі.

Через місяць Таумі Ремпбелл виходила на подіум на святі великого Сонця в Іспанії. Вона вже знала, що трапиться. Але як могла опиралася цьому. Добре продумала, як ітима. Босоніж. А чому б ні — вона вже не раз так ходила подіумом, і це викликало захоплення. Перший раз був справжній фурор. Босоніж, отже, не зламається каблук. Як можна спіткнутися босоніж на рівній, гладенькій, без жодного рівчака доріжці? А до прожекторів, юпітерів, фото- і телекамер, як і сотень поглядів, звернутих на неї, — хіба їй звикати? Таумі відпрацювала кожен свій крок. Продумала ритм ходи. Йшла дуже уважно, демонструючи глядачам ваяганку, що символізувала ранню осінь. Все в порядку, ось уже й кінець доріжки. Десь там, збоку, посміхається, дивиться захоплено її коханий Костя. Вона теж посміхнулася. Чарівна посмішка викликала захоплення шелест і оплески. І тут Таумі спіткнулася. На рівному місці. Відчула, як підкошується спочатку ліва, потім права боса нога. Щось наче штрикнуло під лівим коліном, потім правим. Затремтіли обидві ноги. І вона опустилася на коліна. Торкнулася руками доріжки. Зал ажнув. Все ж Таумі, стиснувши зуби, звелася і продовжила ходу. Розвернулася і пішла назад. Йшла, намагаючись гордо тримати голову, виглядати, як завше, по-королівськи. Але вже бачила заголовки завтрашніх газет: «Падіння чорної пантери». Чи «Несподіване падіння чорної пантери». Чи як там ще...

А в її кімнаті Таумі став душити кашель, сухий надсадний кашель. І в цю хвилину зазвучав мобільник. Таумі схопила його і пожбурила об стіну.

— Вам погано? — спитав розпорядник, який зайшов.

— Зачиніть двері, — заревила Таумі. — Через десять хвилин я виїду на подіум.

І справді виїшла. Примерувальниця заретушувала сліди напруги і сліз. Таумі йшла вже в шикарному, трохи вичурному костюмі й кидала виклик невидимому ворогу — ну ж бо, насидай ще одне падіння.

Але нічого не сталося. Хід був тріумфальним. Костюм діловий і водночас модерний — викликав захоплення. Усмішка — ще сліпучішою. Оплески, шквал овацій. А повернувши до себе, Таумі стала ждати нового дзвінка. Його не було.

Зайшов Костя і не сказав жодного слова. Наче нічого не сталося. Обняв і поцілував. У щоку, потім у губи.

«Розумний рашен», — подумала Таумі.

Вже в готелі їй повідомили, що її хоче бачити якийсь чоловік. Вона спустилася вниз. Чоловік був молодий, з білою шкірою. Він простяг їй конверта. Таумі заспокоїливо змаришувала рукою охоронцям.

У конверті лежав маленький клаптик паперу з написаним від руки текстом, рівним, синім чорнилом: «Напишіть, будь ласка, одне слово: так або ні». Вона взяла в портфель ручку і написала: «Так». І жбурнула аркуш під ноги спортивної статури молодика. Той взяв, прочитав, тоді дістав з кишені другого конверта. Таумі дала знак охоронцеві і сама ступила до посланця. І дала йому добрячого ляпаса. Пальцем другої руки дряпнула по щоці. Даремно кидалися до неї охоронці. Молодик лишився незворушним. Навіть не торкнувся щоки, з якої зацибеніла кров. Посміхнувся так, наче вона на його поцілувала, і мовчки пішов до дверей готелю.

— Затримати? — спитав охоронець.

— Не треба, — сказала Таумі.

Вже в номері вона розірвала набагато товстішого, ніж перший, конверта. Швидко, пакета. Дістала кілька аркушів білого, сліпучо-білого паперу. Цього разу текст був набраний на комп'ютері. Таумі пробігла першу сторінку і зрозуміла, що це інструкція, як їй діяти далі. Коли і як їхати до тієї України. А далі, певно, як шукати того проклятого черепа.

«Яке божевілля, — подумалося Таумі, а далі: — Я люблю тебе, Костя?»

Саме так, із знаком запитання. Костянтин Бранніков теж кож дивився на неї питально.

ХІІ. Іван — Таумі

Іван загібав у садку листя, коли почув із неба тужливий звук. Такий пронизливо-тужливий, що хапав за серце і змусив задрожити Іванові руки, що тримали граблі.

«Бог мене кличе, — подумав Іван. — А може, не Бог, а тато?»

Йому і хотілося поглянути, чий то голос, і було лачно. Бог може й насваритися, що Іван таки не надто старається, загібаючи листя, а тато... Тато Микола міг дивитися докірливо. Бо ж не вберіг Іван тата, не придумав щось таке, що б порятувало, може, замовлення давне, яке одна старезна баба Таналиха й знає. Тре було до баби сходити, довідатися, побалакати, умовити, мо', й згодилася б, відкрила замовлення.

З неба тим часом закричали ще тужливіше. І не один, а два, а мо', й три голоси. Іван зажмурився і крізь той прижмур таки глянув на небо. Високо-високо, ледь видимі, летіли маленькі пташки. Цілий ключ. Геть маленькі, бо ж високо, аж під самою хмарою, на якій, певно ж, сидів Бог і сварився, щоб не заважали своїм криком Божу думу думати.

— Зуравлі, — сказав Іван, бо недавно йому таки вирвали зуба, не, тре признатися, таки не вирвали, а вибили, той же Петро п'янізний поліз битися, як Іван сказав «дуррка» у відповідь на Петрове приставання, коли він дві хати, яких не достає у Кукурічках до сотні, збудує.

«Дур-рка», — сказав тоді Іван.

«Ти мені, придурок?» — сказав Петро.

«Тобі, бо ти сам ділі такий», — сказав Іван.

«То я дурний, виходить, а ти розумний?» — визвірив Петро.

І горохнув Івана кулачиськом у лице. Якраз там, де верхня губа і зуб, який довелося випльовувати з кров'ю. Іван плакав як мала дитина. Зуба таки найшов на підлозі у барі. Сховав до кишені, а вдома вимив гарненько та намагався на місце вставити. Зуб не слухався, вперто не хотів приростати.

Тоді Іван згадав, як його вчила в дитинстві мама. Сказати: «Мишко, мишко, на тобі кістяного, дай мені залізного». Іван було взявся казати, та подумав, що ліпше до щура звернутися. Того щурицька, що на горищі живе і карточку з Тамі все норовить украсти, кавалер щурачий. Він поліз на горище, та щурика там не уледів. Мо', того, що темно було. А мо', щур його самого злякався.

— Як не даси зуба залізного, то їй-бо пастку поставлю, — спробував злякати щура Іван і пожбурич зуб в куток.

Щур так і не обізвався, й Іван типерка шепелявить. Соромиться, такий щербатий, на фотку своєї пантери гленути. А коли й зирне, то міцно губи стуляє, аби ганджу не видно було. Й при цьому мичить, як сусідське тилетко, бо ж охота з дівкою про щось поцвірінкати, а писка розтулити — зась.

«Ой, Іване, — каже собі при цьому подумки, — і тре було з цим дурним Петром звезуватися? Воно ж очі як залле; то кулаки одразу й свербіти починають, як у дурного коня копита».

При цьому думки Іванові, а голос мамин. Отакі-то ділі мовби мама на горище вилізають та вчитують Іванові.

Журавлі тим часом полетіли, розчинилися у далекій небесній блакиті, й хмаринка, на якій, певно, сидів Бог, за ними попливла. Може, Бог захотів, аби журавлина пієня його заколихала чи дорогу птицям показати, а то ж і заблудитися можуть. Ще, дивись, утраплять не туди, в якесь таке місце, звідки назад дорогу не знайдуть. А то й підстерезуть ті, браком...

драком'єри, прийнявши за гусей, бо ж здалечку не видно, то Іван тико знає, що журавлі отако кричать, чи то співають.

Зітхнув Іван і взявся далі гребти листя до кучки, передчуваючи, як ото згребе та в рядюжку і разом з гіллям, що мама пообтинала, до рівчака понесе й тамечки вогонь запалить. Воно, звесню, на загату на зиму тре, та вже багато оно лежить, а Іван любить, як вогонь горить, а у вогні малесенькі дідьочки витанцювують, за лапки взявшись. І димом пахне солодко-солодко. Листя й ще нападає, а огонь безпремінно тре запалити. Бо ж теперка середа, огняний день. Ну, то Іван собі таке придумав, али чого б середі не бути вогняним днем?

— Іване, — гукає з-за хати мама Панаска. — Гребеш ци зновика дримаєш та мухи на губу ловиш?

— Грибу, — озивається Іван. — Ну, льолі-палі, з груші впали, не мона чоловікові вже й про бабську дупу помічтати.

Слова ці тоже в когось позичені, мо', в того ж Петра чи Юрки Гаплика, та що з того? Не Іванові ж їх оддавати. Іван гребє і вечора кличе, коли вогонь горить по-особливому ясно і димок в'яже сизі вервечки, які відпливають кудись у темінь, де перетворюються на маленьких страшків, що пробують Івана злякати і, блазнюючи, викривляють смішні бацаманки. Останнє слово тоже Іваном придумане, але воно йому подобається, аж на язика цмакає.

Іван ще раз підвів голову. А мо', й справді уздрить тата, що захоче на сина гленути з тамтого світу? Мусить же колись так бути, мусять тато почути, як тужить за ними Іван. Типерка про батька він думає тико поважно й шанобливо. Такого сина тато мусить почути.

Та все ж тата Іван у небі не побачив. Зате угледів тонку сизу цівочку, яку тягла за собою маленька срібляста пташина.

— Самольот! — щосили зарепетував Іван. — Льолі-палі, самольот.

І взявся танцювати з граблями в руках чудернацький дикунський танець.

— Самольот, самольот, льолі-палі, вертольот, — прикивав Іван. — Посадив капусту, а в кишені пусто. Пусти дитя барадиму, у кишеню кинь копійку. Не копійку, а рубля, в кишені тру-ля-ля. Помахай міні крилом і посип міні рубликом.

Ну, звісно, мама мусила почути Іванове заклинання репетування, причалапати з-за хати, як підбита на їдну мигу боцьониха, й собі зарепетувати, що, їй-бо, віддасть там го сина в «дурдом». А там його до ліжка прив'яжуть, будуть певен, і замість каші тарганами годуватимуть. Почувши про тарганів, Іван перестав танцювати і тужливо провів поглядом самольота-вертольота.

Якби ж він знав, що в літаку, який того дня тривожило повітряний простір дивної Іванової країни, до її столиці Києва летить його велика, неосяжна за силою почуття й поклоніння любов, ненаглядна богиня Іванового кохання й захоплення — чорно-шоколадна пантера Таумі Ремпбелл. Якби ж знав, то, може, спробував собі здійснитися у небі і хтозна, чи не перетворилися б з великої любові Іванові руки на крила.

Того вечора, коли Іван таки розпалив на березі рівчак край городу вогнище і став очікувати танцю маленьких воєняних чоловічків, в аеропорту Бориспіль Таумі Ремпбелл котра прилетіла у супроводі охоронців, масажистки, візажистки, перукарки, прес-секретаря та іншої обслуги, зустрічали керівники громадської організації, вона ж однією іменне приватне підприємство «Чарівна красуня України». Якось нібито міжнародна організація одного з багатьох конкурсів краси на звання красуні Всесвіту доручила їй, цій організації-підприємству проводити свій конкурс «Суперкрасуня України» і головою журі саме цього конкурсу запросили знану супермодель Таумі Ремпбелл. Гонорар виявився ще більшим, ніж той, про який казав Джавіртан, — у десяток разів.

Таумі ступила з трапа літака на юкрейнську землю, оглянула натовп, що її зустрічав, і хоч була стомлена перельотом далеко не у комфортабельному літаку, на відміну від тих, у яких звикла літати, та, побачивши, як її захоплено вітають, задоволено кинула у натовп свою знамениту посмішку. Все було знайоме — і юрба шанувальників і шанувальниць, і бліки телекамер та клацання фотоапаратів. І вітання — її чарівної, незрівнянної — хай і в цій незнайомій, далекій, як їй сказали, досі напівварварській країні. Дівчата-туземки, увінчані різнокольоровими стрічками, піднесли великий, вигадливо спечений хліб. Таумі знала, що його треба цьомнути й дрібку відщипнути, що вона й зробила.

Далі були слова вдячності за запрошення в одну з найбільших європейських і слов'янських країн і сподівання, що конкурс виявить справжню красуню — міс планети.

Таумі сіла в розкішний лімузин, поданий до її нёжок, перед тим вислухавши од аташе американського посольства, що вона тут під охороною могутніх Юнітед Стейтс оф Америка. Лімузин у вервечці з десятка машин помчав вечірньою трасою з Борисполя до Києва. Таумі належало перебути чотири дні як голові журі, а тоді... У неї була двотижнева віза і згідно з угодою про візит за її побажанням протягом тижня мала право сама, без офіційного супроводу, оглянути цю країну. Така вже була примка супермоделі, котра у відповідь на запрошення до столиці далеко не першорядної країни очолити якесь там журі, висловила побажання самостійно по ній помандрувати. Ну, невеличка примха, доважок до грубенького доларового гонорару.

Для неї виділявся лімузин, але Таумі знала, що стоятиме він у ці дні на подвір'ї київського представництва однієї з фірм російського олігарха Кості Браннікова. Їй же належало самій, без охорони і будь-якого супроводу, наїняти таксі й поїхати чортзна-куди, кудись на північний захід цієї країни. А там визначити місце (їй мала підказати

інтуїція, її нібито вроджене родинне відчуття), де похована велика біла мамба-чарівниця. Належало самотійниці за допомогою хіба лише одного тубільця вночі розкопати могилу і дістати звідти череп. І привезти його будь-яким способом магу Джавіртану. Без свідків. Інакше не відкриється заповітне місце. Такою була умова листів інструкції.

Ще рік тому Таумі посміялася б із подібної маячні. Пропонувати таке їй, Таумі Ремпбелл! Тепер же вона знала, що зробить це. І не лише тому, що відчула силу Джавіртана і його поплічників. З якогось часу в ній жила мовби друга, інша Таумі. Та, якій випала місія. Якій належало здійснити Вчирнок. Поєднати століття. З'єднати невидимий, але суттєвий ланцюжок свого роду.

«Це буде найвідчайдушніша з моїх авантур», — подумала Таумі.

І був прийом — розкішний, багатолюдний, хоча Таумі бачила і розкішніші й багатолюдніші. Зі словами, схожими на шампунь, щедро налитий у ванну, де під пухнастою химерною піною вода, в яку можна зануритися й поніжитися, а яку не можна пити, інакше вона стане отрутою. З суперрозкішними сукнями дам, надто дорогими, щоб належно оцінити їхню елегантність.

«Тут не вистачає мого Браннікова, — подумала Таумі. Він же знав, що я маю прилетіти до цього Києва».

Знала вона й те, що її Костя десь там далеко, на їхньому рашенському Далекому Сході, де вирішує свої бізнес-проблеми. А втім, це, може, й на краще. Бо захотів би мандрувати разом з нею по цій екзотичній країні.

На цьому прийомі Таумі була дорогоцінною річчю для оглядин, але до цього вона вже звикла.

Пан такий-то... Дружина такого-то...

Вечір в готелі, точніше ніч, за вікнами далекі вогні — за річкою Дніпро, і ще якось, казали, це по-грецьки... Борис...

Гаразд, завтра запитає. Якби вона колекціонувала річки, які бачила, й готелі, в яких ночувала!

«Ви самотня цієї ночі?»

Якби вона колекціонувала ці запитання...

Якийсь, певно, їхній бізнесмен, здається, казали депутат їхнього парламенту (тут теж є парламент?) так звернувся сьогодні. Точніше, вчора...

Вона вміла зневажливо посміхатися. Ледей-ледей зневажливо. І читати у відповідь мовчазне – а хто ти взагалі така?

І ще було чистісінькою англійською: міс Ремпбелл, зверніть, будь ласка, увагу на номер шістнадцятий. Чарівна дівчина, майбутня суперзірка світу моди. Її беруть за руку, і вона відчуває щось вкладене в долоню. Ледей-ледей загинають її пальці. Молодий, доволі вродливий чоловік із твердим поглядом поспішно відходить. У руках у Таумі маленька, зовсім маленька коробочка. Куди подівся цей чоловік? Це що, був підкуп, спроба підкупу? Покликати організатора, голову оргкомітету? Чи голову журі конкурсу. Гм, голова журі вона сама. Її не раз дарували, робили дорогі й супердорогі подарунки. Таумі не сумнівається – такий дарунок у маленькій коробочці й цього разу. Подивитися? Ні! Хоча не виключено, що там справжній діамант.

Таумі йде до містера, який очолює фірму, що проводить конкурс. Простягає йому коробочку.

– Містер...

– Васьковський...

– О, містер Васковскі, ам соррі, хтось помилково вклав у мою долоню це...

– Можливо...

– Не помилково?

– Можливо, я навіть певен, вам просто подарували, на знак глибокої поваги... Ви перлина нашого конкурсу... На яку повинні... рівнятися... милуватися... Така честь... Ця річ належить вам...

— Ні, містер Васковскі, я знаю ціну подарунків, не ображайтеся, будь ласка. Не ціну в доларах чи євро... Ви мене розумієте?

Авжеж, містер Васковскі її розумів. У його холодно-захоплених застиглих очах Таумі прочитала запитання: дурепа чи прикидається? Чи веде торг? І відповідь у тих же очах очках — не дурепа, дурепа багатими не бувають. Такими багатими і знаменитими. Він відвів Таумі — разом з перекладачкою — трохи вбік, відкрив коробочку. На її дні лежав не великий, але дуже якісний, гарний, дорогоцінний діамант.

— То як, міс Ремпбелл? Ви можете взяти цей подарунок? Але це вас ні до чого не зобов'язує. Я вам гарантую. Певно, що містер, який вам подарував, зробив це з глибини своїх щирих почуттів.

— Він радив мені звернути увагу на учасницю конкурсу під певним номером.

На застиглому, ввічливо застиглому обличчі перекладачки вперше промайнув живий вираз. Живий інтерес. Людина цікавість.

Певно, містер Васковскі це помітив.

— Той пан зробив ставку не на той номер, — сказав та мовби йшлося про кінські перегони.

Справжній підтекст того, що вона почула, Таумі почала розуміти наступного дня, коли відбувся попередній перегляд тридцяти двох моделей — двадцять сім від регіонів, сказав їй, і ще п'ять вибрані фірмами-співорганізаторами конкурсу. Вона обвела ряд вишикуваних довгоногих дівуль і страшенно здивувалася. Серед претенденток на звання справжньої красуні, суперкращої цієї загадкової Юкреїни, не було жодної справжньої красуні. Були симпатичні, такі, що можна було назвати умовно вродливими. Були стандартні, звичайні обличчя, таких у будь-якій країні Європи, будь-якому місті Америки зустрічалося мало не на кожному кроці. А більше того — двоє дівчат були майже відверто некрасиві

«На що ж вони сподівалися і хто їх відбирав?» – подумала Таумі.

Втім, усіх їх, коли вони дивилися на членів журі, серед яких, знала Таумі, були власниці модельних агентств, дизайнери, актори і акторки, навіть одна тутешня письменниця, композитор, всіх цих дівчаток-міс об'єднувало щось одне у виразі обличчя, очей. Таумі шукала слова, підходяще визначення і нарешті знайшла – запобіглива зверхність. Так, вони начебто й хотіли сподобатися цим відомим і, безперечно, впливовим дядечкам і тітонькам, від яких залежала їхня доля і місце на конкурсі, і в той же час вони знали щось таке, що членам журі було недоступне. Що вони не вирішували.

Таумі ще раз перепитала про принцип відбору на конкурс.

Позирки – насторожені – містера Васковскі і його заступника. Відбирали на регіональних конкурсах, авторитетне журі, так само і під час відбору в фірмах, була відповідь.

«Тоді це країна невродливих дівчат», – подумала Таумі.

І тут вона пригадала дівчат, котрі вручали їй в аеропорту білий хліб – коровай – дівчата були вродливіші. І дівчата та жінки на вчорашньому прийомі. Навіть офіціантки.

Таумі підкликала свою прес-секретарку Ніколь.

– Узнай в місцевих журналістів все про цей конкурс, – тихо сказала. – Геть усе. І про цих міс. Неофіційно.

– Зроблю, міс Ремпбелл, – сказала Ніколь, дивлячись на шефіню закоханими очима.

– Щось не так, міс Ремпбелл? – спитав заступник голови оргкомітету.

– Вас щось тривожить? – спитала висока напарфумлена директорка конкурсу.

– Все так, дякую, – відповіла Таумі. – Все гаразд.

Після цих оглядин їй влаштували екскурсію містом. Зелене, чисте, воно їй сподобалося. Сподобалися церкви Києво-

Печерської лаври, собор Святої Софії, Свято-Михайлівський собор, Маріїнський палац, вид на Дніпро-Борис з оглядового майданчика. Потім Таумі зажадала прогулятися сама. Це ваша центральна вулиця? Кре... Як? Кре-тсчат О, вері гуд. Вона йшла тільки у супроводі охоронців і перекладачки. А назустріч їй раз за разом траплялися – одна, три, чотири... Десяток, два десятки надзвичайно вродливі дівчат.

Двійко з них спинилися, вражені.

Щось сказали захоплено. Таумі почула своє ім'я.

– Вони кажуть – це та сама Таумі Ремпбелл, – перекладає їй щебет перекладачка. Таумі Ремпбелл у Києві! Не може бути!

Таумі милостиво усміхалася. Подивилася на охоронця, зробила знак і підійшла до дівчат. Одна з них простягла долоню. Таумі зрозуміла, що треба ставити автограф. Перекладачка подала їй ручку, і Таумі розписалася, а другій дівчині на якійсь кофтинці. Вони подякували, спробували сказати щось англійською про своє захоплення. Коли вони пішли, Таумі озирнулася. Дівчина з автографом на долоні стояла й цілувала цю долоню.

«Чудова країна», – подумала Таумі.

Вродливих дівчат Таумі побачила і в бутику, кули зайшли їй стало радісно і сумно водночас. Вона все зрозуміла і конфіденційної інформації Ніколь, яка тільки підтвердила ввечері її здогадку і посилила сум.

«Швидше б відіграти цю комедію вартістю у мільйон доларів і один людський череп», – подумала Таумі.

А того ж вечора в далекому від столиці поліському Кукурічці Іван разом з мамою Панаскою дивився під неспокійний шум осіннього дощиська новини по своєму сільському телевізорі. Щось казали про Президента, про крадений банк (банка? на три літри чи дві, подумав Іван про якийсь там мітинг... Все як завжди, Іван щось розу-

а щось ні, і вже готовий був задрімати, як то не раз траплялося з ним, перед тєлівізором. І раптом — о диво! — він побачив на телеекрані свою Таумі. Свою Таумі і так близько. Зовсім поряд, тільки руку простягни. Живу Таумі серед інших людей. Вона дивилася прямо на Івана і посміхалася. Щось казала. Іван не стримався, встав, щоб хоча б доторкнутися до своєї богині. Але тільки Іван торкнувся рукою, як Таумі зникла, а з'явилося якесь молоде дівчисько з невеликою начеб качалкою у руках. Воно щось лепетало. Потім на хвилю зновика з'явилася Таумі, вже серед юрби й Іван таки встиг зловити її своїми губами.

— Іване! Ну ти геть здурів! — злякано закричала мама. — Тєлівізора цілує. Господи, спаси і помилуй.

Іван відірвався від екрана щасливий, хоч і з очима, повними сліз.

— Де то, мамо? — спитав.

— Що + де то?

— Звідки то показували?

— Та звідки я знаю? З Київова, майбуть, — сказала стрижена мама.

— З Київова? — Іван дивився ошелешено. — То у нас?

— Та певне, що у нас, то ж тєлівізор звідти показують, — пояснила мама Панаска. — Та що з тобою, Іване? У голові не гаряче?

— Не.

«Мені в серці гаряче», — хотів сказати Іван, али засоромлено промовчав.

— Ти не падаєтимеш, синку? — мама аж встала з ліжка. — Мо', чорна болєзнь приступає, то прилеж.

— Нияка в мене ни болєзнь, — і сів на ліжку й собі, щоб ще раз побачити Таумі.

Але її більше не показували. Тільки щось белькотала моложава тітка, мелькали, як у тумані, якісь картинки, а потім почалося кіно.

— Я хочу до Києва, мамо, — раптом сказав Іван.

— Чого? — Мама стрепенулася і приклала долоню до Іванового лоба. — Не, вроді не гаречий. — І порадила вж спокійніше: — Іди ліпше молока кислого попий, та й буде мо лягати спати.

Іван вийшов на кухню, та молока пити не став. До дверей рушив.

— Куди ти, Іване? — гукнула навздогін мама.

— До вітру, — одказав Іван.

— То хоч картуза одінь. І маринарку. Чи ліпше куртку Оно який дощ хлюпає. Наказаніє, а не син.

Іван картуза так і не одяг. Як був, в одній сорочці вичовгав надвір. Його била пропасниця.

«Йй-бо, вкраду в мами свою пенцію та поїду до Києва», — подумав.

Спинився. У який бік їхати й чим? Ну, до міста, певне автобусом. А далі? Мо', тоже автобусом, а мо' й поїздом Мама до пуття не пояснить. Тре у Зіни Антонівни чи Катрусі розпитати. Не, в Катрусі не підходить. Доки він до Волиці дійде, Таумі може з того Києва поїхати. Ліпше в Зіни Антонівни. А як спитає вчителька — нащо йому, дурніськові Іванові, той Київ?

«Щося збрешу», — подумав Іван.

Іван пішов крізь сад, доки не стукнувся лобом об гілку яблуні, ледь очей не повибирав.

Впав на коліна, але підводитися не став.

Над Кукурічками падав густий осінній дощ. Холодний бо ж надворі стояв жовтень. Лив, як із великої балії, наче зачинав другий потоп. А серед того дощу, під його немилосердними струменями посеред старого саду стояв на коліна геть змоклий простоволосий Іван і, простягнувши руки до хмарного неба, благав:

— Господи, пошли мені хоч ще раз побачити таково, як я бачив, тую Таумі, чорну пантеру. Я тебе шануватиму, Гос

поди, ї маму слухатимуся, і крижа¹ на татовій могилі файного кам'яного справлю.

Його знайшла мама Панаска геть мокрого. Майже задубілого. Доки вела до хати, щоб передягти і гарячим чаєм з малиною (перше діло од простуди) напоїти, Іван цілував її руки і бурмотів щось нерозбірливе.

«Тобі добре, Миколаю, в тій землі лежати, — думала мама Панаска. — Спокій, ни дощу, а ни хвилювання, ни волнення, ни переживання, а ни содрогання. Прийшов, десь там наваландався, умер. Поредок. А мині з таким-от мучся. А як я умру?»

Довго сидів переодягнений Іван на ліжкові і дрижав, як самотній покинутий цуцик. Потім слухняно пив малиновий чай вприкуску з маминими причітаннями, молоко з медом та маслом, огидне, ніби хто в нього тлустях черваків накидав. Меду, знав, Нюрка-дзюрка принесла. Пользительний мед, хай. Добра Нюрка, якраз та ї згодився медок. Тре пити, бо вмре, то як чорну пантеру побачить, ни проситимеш маму, аби око в труні одкривала...

І таки зміг Іван побачити Таумі — цілих три вечори підряд.

І кожного разу була вона в іншому платті — то довгому і білому, аж до п'ят, али з голими плічима, то коротенько-сороміцькому...

«Йолі-палі, тралі-валі, то скико ж їй, бідній, грошви тре тратити на тую вдяганку, — подумав Іван. — Зо дві корівки та зо три свинки вигодувати тре, щоб такеє багатство купити, не те, що моя куфайка чи маринарка».

І дивився, дивився, і все видів.

І як вона щось там казала не по-нашому — чув. І бачив, як довгоногих безсоромних дівуль вітала та корону їдній з вищіреними, як у молодой Митрової кобилки, зубами на патлату голову натягала. Тая блискуча корона личила дівулі,

¹ Хрест, пам'ятник (діал.).

як сусіцькій корові хомут. А Таумі дівулю ще й цьомкну та коли неїне лице у тилівізорі зробилося великим, то ртом так виразно підморгнула. Іван аж підстрибнув — моргає йому, Іванові, він те добре угледів. Око в Таумі: лике, блискуче, ціленьке озеро геньби, а по ньому, десь у місінській глибині, Іван те добре вспів побачити, білі г плавають. Та ни гуси, а теї птиці, що з довгими шиями, беді, оно як. І в кожної корона, у сто раз ліпша, ніж дівна, на голові. Пливуть вони од Таумі до Івана.

Іван задоволено засміявся.

Солодко лоскотало щось йому груди, а в штанях щось рушилося, мовби туди великий мурах забрався.

«Мураше-мураше, рудий рудьку-незабудьку, пташе; тривож душу, з'їж гнилу грушу», — подумки замуркав Ів

Йому було добре, він почувався на сьомому небі блажства, навіть коли Таумі зникла. Хай. Ни кожному пару така красавица моргає.

— Це було пряме включення фіналу конкурсу «Супи красуня України», — сказала чужа дівка з качалкою в р з тилівізора.

У цей час доволі стомлена за ці дні Таумі Ремпбелл сдила зі сцени київського палацу.

Вона відіграла свою виставу. Пережила за ці дні дві епіби прямого підкупу.

«Ви не розумієте, п'ять мільйонів доларів буде вам пераховано негайно, — казав товстенький, коротко стрижен нахаба. — Або й налічкою. Як хочете, якщо через митни провезете. Моя ж все одно ліпша, ніж ця... ну, що нав'язують...»

Цьому перекладав його особистий молодик з холодним холодним поглядом.

— Не бійтеся, він надійний, надійніше не буває.

Інший казав чистісінькою англійською: ваші умови, Таумі?

Вона вже знала: «суперкрасуні» – доньки і племінниці впливових чиновників, коханки багатих бізнесменів. Конкурс до справжнього конкурсу краси стосунку не мав, але вони спробують зіштовхнути той, інший конкурс. Якщо ж не пощастить, то... То амбіції коханок, доньок, племінниць, внучок – все одно вже задоволені. Хоча й не всі, хтось мусив виграти, а хтось програти. Але є й інші ігрища. А грошей їм чомусь справді було не шкода.

– Тут, у цій країні, між багатіями, як мені сказали, проводяться всілякі змагання, в тому числі й на таких конкурсах, – посміхнулася всюдисуща Ніколь, яка таки вміла здобувати необхідну інформацію. – Мені один тутешній колега сказав, що на їхньому жаргоні, цих скоробагатьків, головний приз називається «Моя кобилка прийшла першою».

«Я не помилялася щодо перегонів», – стомлено подумала Таумі.

Все ж вона дещо зробила для справедливості. Вона, котра знала, якими неймовірними зусиллями, важкою працею дістаються успіх і гроші. Таумі зробила все, аби переможницею стала все ж найгарніша з тих тридцяти двох – і за обличчям, і за фігурою, за вмінням триматися на сцені й демонструвати хоч якусь ерудицію. Вона сперечалася з членами журі й бачила, як у їхніх очах прокидається гідність і зростає повага до неї. Вона розуміла, що розчарувала містера Васковскі й компанію. І все ж вона була не лише стомлена, а й задоволена. Хоча б частково.

Для цього Таумі використала все, що було їй доступно – свій авторитет, знаменитість і навіть шантаж, коли в якийсь момент заявила, що «покидає це шоу». Організатори таки побоюлися скандалу.

За ці дні Ніколь і охоронець Джордж за допомогою місцевого журналіста, котрий, здається, закохався в її пресекретарку, знайшли таксиста, який знав відносно добре англійську мову. За чотири тисячі доларів він згодився відвезти

супермодель куди завгодно, повезти на екскурсію в будь-яку глуху місцину. Десь на Полісся, окей, чому б і ні?

Мандрівка почалася у вівторок. Таумі вдяглася у чорні шкiряні штани, легкі елегантні чобітки, що закінчувалися переколінами і були обрамлені по боках вигадливим візерунком, а зверху ще й зав'язаними у вузички маленькими кульочками-помпончиками. Теплий светрик хоч і був простим на вигляд, але дорогушим. Поверх нього була накинута коротка шкiряна курточка, а на руки натягнуті тоненькі, теж шкiряні рукавички ціною десять тисяч доларів з якогось екзотичного латино-американського звіряти. Таумі не знала, куди вона їде у яку глушину чи місцеві джунглі. Але допустити вдягтися сяк так не могла. У дорожню сумку вона все ж поклала на всяк випадок дві осінні сукні, три блузочки, кілька трусиків, нічний сорочку і, звісно, набір кремів та парфумів, не кажучи про зубну щітку й пасту. Сумка виявилася доволі важенькою, та їй піднесе до таксі Джордж чи Івенн, але там, куди вона їде. Дарма, сказала собі Таумі, добровільні носильники завжди знайдуться, надто за долар-два, те вона знала з власних поаморожей до всіляких екзотичних країн – Індії, Єгипту, Мексики, Бразилії... У цій країні все ж жили білі, хоча, як її попередили, трапляються випадки расизму і ксенофобії. Ну, так, їй кортить взяти з собою хоча б одного охоронця, але ж умов бісового Джавіртана – їхати самій, самій-самісінькій, шукати черепа білої відьми (яке ідіотство!) теж самій, інакше от місце, де він чекає, не відкриється при чужому оці. Дикунство! Авжеж, дикунство. І вона сама стає дикункою, на все це погоджуючись. Але... Не те, щоб вона боїться того Джавіртана і його слуг (чи таки боїться?), не те, щоб у все це повірила, але... Таумі з дитинства жив дух авантюризму, жага пригод, вона їх зазнала чимало, з коханцями й без них. Якщо вона обрана Таумі, королівської крові, нехай і в хтозна-якому поколінні, якщо її справді захищає дух великої Тумми Мааліколоне, то чого боятися, все буде добре, вона знає той

проклятий череп, привезе його магу, котрий тишитиметься владою над цілим світом (ха-ха!), а головне, дасть їй спокій.

«Все буде окей», – сказала Таумі.

У внутрішній кишені курточки лежав гаманець із крокоділячої шкіри, а в ньому чотири тисячі доларів. Ще один гаманець затаївся у сумці. Була й кредитна карточка, правда, її попередили, що тут, у їхній провінції, навряд чи можна буде нею скористатися, як і доларовими чеками. Турботлива Ніколь всунула й пачку місцевої валюти, цих, як їх, о, гривеньяс.

– Сподіваюся, мене не пограбують, – пожартувала Таумі.

– Слово «долар» тут для них магічне і, гадаю, вас охоронятиме, – всімкнулася Ніколь. – До того ж вас захищатиме паспорт громадянки США і ось цей папірець, де сказано, що ви почесна гостя керівництва цієї країни. А ось посвідчення посла миру Організації Об'єднаних Націй.

– Дякую, – сказала Таумі.

Ніколь не вельми вродлива, бо яка жінка візьме собі вродливу прес-секретарку, все ж була сповнена якогось дивного притягального шарму, і це не раз прислуговувало її шефіні. Ніколь сама мала чимало коханців за свої двадцять вісім, але коли їх, хоч і рідко, не було в Таумі, задовольняла її анусні примхи. Можливо, тому, на відміну од попередніх численних прес-секретарок, трималася на цій посаді (втім, прес-секретарок і прес-секретарів було трое чи четверо, залежно від того, як їх там рахувати) вже чотири роки, до того ж її платня зросла більш як удвічі.

Ніколь і Джордж похмурим осіннім ранком супроводили Таумі крізь чорний готельний вхід (біля основного й тут чатували папараці) у бокову вуличку, а звідти до таксі. Таксист виявився молодим і доволі міцним на вигляд хлопцем, і це порадувало Таумі. Вона дістала з бокової кишені сумки карту цієї Юкреїни і пальчиком з довгим, сріблястого кольору нігтем окреслила коло на гвінчичному заході країни. Сказала,

що десь там є населений пункт, у якому їй конче необхід побувати. Назву його вона начебто забула, та має прига ти, там знаходиться місцевий знахар, до якого їй рекоме дували звернутися.

— Нуу проблем, — сказав таксист, якого звали Борис. Повеземо, куди скажете. Ми будемо там ночувати?

— Ні, — відповіла Таумі. — Ночуватиму я одна. Ви ж п ідете назад. Гадаю, вас попередили, що про поїздки нікому слова. Мені б не хотілося вас додатково попереджувати...

— Уже зрозумів, — сказав Борис.

Він глянув і собі на карту.

— Отже, поїдемо до Житомира, — показав на карті. Далі повернемо на Коростень, а там — Сарни, Ковель, і куди скажете. Годин за п'ять-шість доберемося.

Машина рушила київською вулицею.

«Ще не пізно вернутися, — подумала Таумі. — Я змо сказати тому навіженому, що ніякого черепа не знайшла. І чого він мені не зробить. На мій захист стануть значно мі гутніші сили. Чому я здалася, погодилася, піддалася на ша таж? Злякалася? Я, Таумі Ремпбелл? Ні, справа не в цьому. Тоді в чому ж? Я вірю, що череп існує?»

...Мандрівка закінчилася у вівторок надвечір.

Був шлях майже через всю північну поліську Україну. Та умі дивилася із свого заднього сидіння на вкриті золот і багрянцем ліси побіч дороги, з яких ще не зовсім пообб ідало листя, і її дедалі більше огортав якийсь дивний спок і. Не тривога, як мало би бути, а спокій. Наче вона їхала з і йомими місцями. Їхала додому. Додому? Дивне відчут і. Все ж воно було ї огортало свавільницю Таумі дужче і ду че з кожним подоланим кілометром.

Пообідали в придорожньому ресторанчику за Сарна де на Таумі дивилися, мов на диво дивне. Втім, гостя їа багато, шматочок відвареного м'яса, салат (скривившись п цьому) і здивовано перепитала Бориса:

— Це називається апельсиновий сік?

— Місцевого виробництва, — сказав Борис і пішов питати, чи нема у них березового чи журавлинового соку. Журавлинового не виявилось, а березовий був такий, що, спробувавши його, Борис зрозумів: Таумі пропонувати не варто.

Двічі їх спиняли даїшники. Але магичні слова «посол ООН» і посвідчення та запрошення як «гості Президента України й уряду України» все ж справляло враження. Хоча сержанти дивувалися — чого ж така персона не їде в урядовій машині, а на якомусь старому «Мерседесі»-таксі.

— Таке законне бажання посла, — відповідав Борис, хоч і сам майже нічого не розумів. Але заплачено, то й заплачено.

Він взагалі волив не задавати багато запитань, а оскільки йому знайшов цей підробіток приятель-журналіст, то нічим не переймався. Приватником-таксистом був лише другий рік, вибити ліцензію коштувало чимало часу, нервів і хабарів. До цього працював у патентному відділі одного науково-дослідного інституту (звідки й знання мови, яку на додачу до інститутських знань вивчив майже самотужки), потім після скорочення пізнав, що таке бути безробітним і продавцем на ринку. А тут, як мовиться, вороні, чи то пак таксисту, Бог послав шматочок сиру. Та ще й чималий, про який він, звісно, не скаже податківцям.

За Ковелем, об'їжджаючи який, Борис попередив, що до кордону лишається кілометрів шістдесят, Таумі стала пильніше придивлятися до назв населених пунктів. Борис називав їх, навіть пробував перекладати, як би це звучало англійською. Але чим далі, тим більше на зміну спокою, що досі огортав її, до Таумі приходив, стукав у скроні й серце відчай. Ніякого передчуття, куди їхати, у неї не було. Ніщо не підказувало, не підштовхувало.

«Що ж робити?» — спитала себе Таумі.

Вирішила — приїде куди завгодно й там спитає, чи не хована якась місцева відьма. Може, треба звернути куди цієї, хай і поганенької, але хоч віддалено схожої на спржню дорогу траси? І Таумі прийняла рішення: наступі поворот, дорога направо — їхня. Так і сказала Борисові.

— Окей, — згодився він.

Він і звернув, перепитавши: «Тут?» Таумі кивнула. Дшина звернула з траси. Але більш-менш доброю дорогою явилася лише до найближчого села. Далі була трусанина розбитій напівшосейці, бруківці. Кілька разів Борис запливо обертався до Таумі. Вона жодного разу не їздила таї жахливою дорогою. З сумом дивилася на переважно бхатки, чимало з яких були явно покинуті своїми мешканми і зяяли сліпими, вибитими вікнами, на замураних діхві обіч дороги з величезними баюрами, на журливі посзодягнутих у куфайки і «станіки» дідів і бабусь, що стобіля хвірток, спершись на них або на костур.

«Кого і що виглядають ці люди?» — питала подуТумі.

А потім спитала і вголос.

— Можливо, свою долю, можливо... Бога, — відпк Борис і всмікнувся. — А може, посла миру ООН.

— Ви справді так вважаєте? — Таумі аж торкнула Бо са за плече.

— Даруйте, я пожартував, — чомусь злякався, суд з голосу, таксист.

За четвертим селом по цій хисткій, трясовитій дорозі умі побачила дорожній знак зі стрілкою і написом. Спи ла, що там написано.

— Кукурічки — сім кілометрів, — сказав Борис.

— А що таке — Куку... Кукур'ічки? — поцікавил Таумі.

— Напевне, назва села, до якого сім кілометрів.

— А що означає — Кукур'ічки?

— Куроу¹, — сказав Борис. — Від цього слова. Якби вам сказати... Пом'якшене, ніби дитяче значення. Мовби кукурікають маленькі півники.

— Поїхали в Кукур'їчи, — вирішила Таумі.

Борис слухняно зупинив і розвернув свого старенького перефарбованого «мерса». Та ледве вони проїхали якусь сотню метрів, як перед машиною промайнула сіра блискавка.

— Hage!² — по-дитячому захоплено вигукнула Таумі, аж Борис обернувся.

— Авжеж, хейє, — сказав. — Тут ще вони, виходить, залишилися.

Заець зник у лісі.

«Це добрий знак», — подумала раптом Таумі.

А ще через кілометр-півтора вони побачили колючого клубка, який поволечки чааапав через дорогу. Довелось Борису різко гальмувати.

— Hedgebog!³ — заплескала в долоні Таумі. — Можна, я виїду?

— Звичайно.

Таумі виїшла і схилилася над колючим створінням, котре вмить перетворилося на справжній клубок з голок.

Непідробним захопленням світилися знамениті очі свавільниці Таумі. Вона навіть підняла руками в рукавичках їжачка. І подумала: це був би класний знімок. Таумі Ремпбелл з їжаком на долоні! Де ви, папараці? Треба було взяти, як вона могла не здогадатися взяти з собою фотоапарата? Втім, вона фотографувала тільки колись, у юності. Давно вже фотографували і тиражирували її світлини в різних ракурсах і позах, в різних місцях і країнах, на подіумі й поза ним, у містах і на морських узбережжях, в замках і біля підніжжя різноманітних пам'ятників. У розкішних сукнях

¹ Кукурікати (англ.).

² Заець (англ.).

³ Їжак (англ.).

і костюмах, напівроздягнуту, а то й зовсім голу. На її ті усмішку, погляди, жести полювали сотні, тисячі фотокам І ось вона просто стоїть з їжаком в руках. Просто стоїть ред чужого лісу, поряд з водієм таксі з доволі інтелігентн обличчям. А чи не взяти цього юкреїнського хедьтьхога з бою? Він би бігав по якомусь із її маєтків, скажімо, у Ф. риді, де живуть собаки, білки, мавпи, риби, навіть змії і к кодил, а їжака нема. Він би нагадував про цю далеку кра і цю лісову зустріч. А можна було б подарувати його Ма онеллі. Вона сентиментальна, її управителька.

Наче почувши ці думки, їжак сердито пирхнув.

— Та ти гніваєшся, хлопче, — сказала Таумі. — Не хоч ліпшого життя? Чи, може, ти дівчинка? Ти любиш, як свободу?

Вона опустила їжака на узбіччя дороги. Хотіла побачи як він розклубочиться і подріботить. Та, мабуть, цей їжачи ко вже зазнав людської чи звіриної підступності, бо розк ватися не хотів.

— Ідемо, — зрештою посумніло сказала Таумі.

Та коли сіли в машину, їжак таки розкрився, наче поч а може, й відчув, що небезпека минула. І побіг собі до куи

— Ось так, — невідомо чому сказала Таумі.

Через якісь хвилин двадцять вони побачили праворуч цієї сової, сказати б, з елементами асфальту, дороги стовбець з п битою на ньому перекобоченою табличкою «Кукурічки

— Кукур'їчки? — спитала Таумі.

— Авжеж, — відказав Борис. — То вам сюди?

— Здається, так, — сказала Таумі.

«Будь що буде, — подумала вона. — Далі я не поїду. Ав тюра так авантюра. Чому б не Кукур'їчки?»

Вона попросила Бориса довести її до адміністративн центру цього села, якщо такий тут є, і насамперед дізна ся, чи є тут хтось, хто б володів якщо не досконало, то ча б пристойно інглїш?

XIII. Таумі — Зіна — Іван

Вчителька англійської мови Кукуріцької неповної середньої школи Зінаїда Антонівна того осіннього надвечір'я пережила справжній шок. Коли вона крізь вікно побачила, як біля їхнього директорського будинку, де їй милостиво виділяли кімнату, спинилося таксі, то здивувалася. А втім, до пана директора, її экс-коханого, Жорика-Жморика, С-семенича, могли приїхати і гості з району, і якісь родичі чи, скажімо, колега по випивці, шкільний завуч з райцентру Іраклій Валерійович. Але коли з машини вийшов молодий ставний чоловік і, відчинивши задні дверцята, випустив на світ Божий пасажирку, Зінаїда Антонівна не повірила своїм очам.

«У мене галюцинації. Чи біла гарячка. Здається ж, вчора тільки три чарки кагору випила. І зранку було нормально. Уроки ж провела. Господи! Чи то вже від нещасного Івана до мене вірус даунізму перекинувся?»

До їхнього будинку — помилки не могло бути — прямувала власною персоною Таумі Ремпбелл, світова супермодель, зірка зірок усіх подіумів. Шикарно одягнута. Усмінена і трохи здивована. Помилки не могло бути — завдяки нещасному Іванові останні майже півроку життя Зінаїди Антонівни також були наповнені, хоч і меншою мірою, Таумі Ремпбелл. Вона знала й те, що американська красуня-моделька кілька днів перебувала з візитом у Києві, де чи то судила черговий конкурс краси, чи була навіть головою журі. Ще позавчора, зустрівши Зінаїду Антонівну біля бару Руського, Іван лепетав їй про своє велике неказанне щастя — бачив у телевізорі чорну пантеру. Це природно, хай і сенсаційно —

Таумі Ремпбелл у Києві, чому б і ні, чому їй і не головувати в журі, наші олігархи вміють добре платити всіляким своїм зіркам, якщо їм ті потрібні.

Але побачити Таумі Ремпбелл у Кукурічках — це було надто навіть для галюцинацій, не кажучи про білу гарячку після трьох чарчин кагору.

Правець ухопив і Георгія Семеновича, ледь він, виїсши на стукіт, угледів перед собою шоколадну леді. Він уже задрімав під акомпанемент бурчання Софії Петрівни і чого вчора бадилля не дозгрібав, і чого їй в суперечці з твірвою Анастасією Калениківною не підтримав, і чого галля уроків (знає вона, знає) з фізкультурником у кабінеті не чинявся, знов у неділю той привіз від матері так званої сливочки? І от дрімому-сон його перебиває стукіт, він уїшов міською вулицею, молодий і вродливий. Звісно, теперішнього черевця і довкола так п'яно пахла черемхою, запах зникає, і вулиця, і його б'ють по голові, в яку вривається голос Софії Петрівни десь з другої кімнати:

— Чуєш, стукають, хтось прийшов, та відчини ж нарешті ледацюго...

Георгій Семенович позіхає і йде відчиняти, дорогою позіхає ще, думає про те, що вони даремно не допили другу сливочку, та сливовиця, настояна на травах, яку привіз фізкультурник Роман Сидорович, була смачна-смачніюща, який тільки запах, цілий луг у роті, а тут якийсь дідько когось приїс. Охо-хунечки...

Георгій Семенович доходить до порога. Відчиняє двері і сон триває, стає маревом, а як же інакше: перед ним виростає вродлива, але чорна жінка, пані невідомо з якої казки чи таки сну. Проте різкість сну збільшується, до нього щось каже чоловік поряд з чорною, ні, швидше коричневою шоколадною гостею, і Георгій Семенович, кукуріцький директор, остаточно розуміє, що він все ж не спить. Тому вітається.

— Прошу вибачення, — чистісінькою українською мовою промовляє приїшлий чоловік. — Нам сказали, що тут живе вчителька англійської мови, Зінаїда Антонівна. Чи можна її побачити?

Звісно, звісно, можна, метушиться Георгій Семенович, вхід до неї з другого боку, ось прошу, я проведу, ходітьте, панове, за мною, аякже. Він підтягає спортивні штани, бо черевце таки є і доволі неслужняне, підстрибом аж біжить до дверей у кімнату Зінаїди Антонівни (сам прорубав і ганочок добудував), стукає, ах, треба делікатно, які гості, які гості, звідки, Боже мій, до Зінаїди Антонівни? Невже з-за океану, вона ж заповнювала якусь анкету на грант чи що там ще, зелену карту, ага. Ой, Зіночко Антонівно, ви вдома?

Зінаїда Антонівна вдома. Галюцинації тривають, добре, що я ще не перевелася, радіє вона, хай живуть лінощі, геть халат, отуди: Під ліжко-диван. Поправити зачіску і відчинити. Але звідки у Кукурічках Таумі Ремпбелл? І ще ветигає подумати — добре, що відмовилася від споживання сливовиці, настояної на травах, ото був би запах для гостей.

Перед нею таки постає Таумі Ремпбелл (хоча бувають і двійники, пригадує Зінаїда Антонівна), вітається чистісінькою англійською мовою, Зінаїда Антонівна відповідає Таумі Ремпбелл, та питає, чи знають, хто вони такі, о, звісно, міс Ремпбелл, тоді вона каже, що її привела в це село, в Кукурічки, важлива для неї, хоч певною мірою й конфіденційна справа, як посла миру ООН, яку вона мусить тут вирішити. Тому чи не погодиться міс (чи місіс, даруйте, якщо я помилилася), ні-ні, каже Зінаїда, я міс. Чудово, відповідає Таумі Ремпбелл, тоді дозвольте зробити вам пропозицію: побути, попрацювати моїм перекладачем і помічником, доки я перебуватиму у вашому селі, звісно, за певну винагороду, ви можете навіть самі визначити суму. Ви згодні? Так-так, Зінаїда Антонівна згідна, для неї це велика честь працювати з такою видатною особою, тим більше, послом миру ООН. От і добре, каже

задоволено Таумі, ми можемо відразу обговорити і план го перебування тут, і подальшої нашої роботи. Вона вже значила з цієї розмови, що ця міс вчителька пристойно ве діє англійською, хоча й з певним акцентом, властивим для : хто не є носієм цієї мови в житті, але вимова чітка і зрозуміла. Перш ніж відпустити шофера таксі, котрий її привіз, к Таумі, вона хотіла б вияснити два питання, вирішити дві проблеми. Перша: чи є тут транспорт, яким би вона могла користуватися, хоча б те ж таксі? І друга: чи є тут готель, в як можна було б пожити два-три дні?

Таксі нема, відказує Зінаїда, хіба що в адміністративному центрі їхнього району, але це далеко звідси, але транспорт є, от хоча б машина містера Джорджа Семеновича (я у бік господаря дому). Він відвезе куди треба. Що ж до телю, то він є теж, тільки в райцентрі, але якщо будемо працювати тут, у селі, то ви, міс Ремпбелл, могли б пожити в не, моя скромна оселя до ваших послуг, як і її господар.
— Окей, домовилися, — сказала Таумі Ремпбелл.

Так розпочалося перебування супермоделі світового ісу, суперкрасуні й посла миру ООН Таумі Ремпбелл у ліському селі Кукурічки. Коли був відпущений Борис, я відмовився від частування, бо попереду чекала довга дорога до Києва, а Георгій Семенович пішов до себе, Таумі клала мету свого приїзду. За версією, яку обдумала дорослюди. Вона сказала, що комісію з гуманітарно-фольклорно-співробітництва ООН, у якій працює, дуже цікавлять звичайні випадки, пов'язані з легендами, міфами, фольклором різних народів. У тому числі й українського. З певних джерел їм стало відомо, що тут, у цих місцях, колись ж і діяла велика відьма, котра була носієм певних містичних знань. Як її звати? Їм'я достеменно невідомо, його-тільки встановити, та головним є дві речі — зібрати відомості, знання про відьму, як кажуть у Африці, велику мамбу, і пожити на її могилі. Ви знаєте, міс Зіна, про таку особу?

Зіна відповіла, що нічого не чула, до того ж вона не місцева, але можна розпитати тутешніх старожилів. Почати завтра зранку.

Зінаїда Антонівна була на сьомому небі від щастя. По-перше, вона спілкувалася з Таумі Ремпбелл, так, це була така вона, що засвідчили їй показані посвідчення та папери, і весь вигляд, добре знаний з телеекранів, журналів та інтернету. По-друге, Таумі Ремпбелл визначила їй платню за роботу перекладачкою і помічницею заодно — п'ятсот доларів за день роботи. Це були її майже дві місячні зарплати. А якщо вона пробуде тут хоча б зо три дні! Господи, яку шубку зможе вона купити за ці гроші на зиму. І чобітки, хоча б віддалено схожі на ті, що на струнких суперніжках Таумі, не кажучи про рукавички і зимову хутряну шапку, на яку Зінаїда Антонівна якраз відклала гроші. За роботу таксистом Георгію Таумі згідна була платити п'ятдесят доларів за рейс у межах населеного пункту (чи не забагато, ревниво подумала Зінаїда), а якщо доведеться кудись виїжджати, то і більше. Ця суперміс була навдивовижу щедрою.

Таумі відзначила подумки, що, хоч оселя її тимчасової перекладачки вкрай бідна — ліжко-диван, шафа для одягу, книжкова шафа, стіл, холодильник, телевізор, кілька стільців та репродукції картин (Пікассо, Брак, Макс Ернст, ну і, певно, місцеві) демонстрували гарний художній смак господині. На столі у вазі тишила око композиція із засушених рослин, квітів, багряних листків, яка свідчила, що міс учителька розуміється на мистецтві ікебани. Та і сама ваза хоч із простого скла, була вироблена доволі естетично. Це порадувало Таумі, і вона подумала, що перебути ці два-три дні у туземному селі буде легше, ніж можна було собі уявити, дарма, що вперше за багато літ без комфорту.

Для вечери з гостею — ой, Божечку мій, що ж ми їй покажемо? — були зарубані курочка і качечка, зроблені котлетки із м'яса, що зберігалося в директорському холодильнику,

відкриті банки з маринованими огірочками й помідорчиками, зроблено салат із свіжої власної капусти, у крамниці при куплено ковбаску, в тому числі для салату «Олів'є», а в бар Максима Руського пляшку іспанського — за його словами — вина. Ну й із серванта Георгій Семенович, котрий, коли дізнався, скільки йому платитимуть як перевізнику, аж підскочив з радощів, бідака, дістав пляшечку закарпатського коньячку.

Доки варилося та смажилось, Софія Петрівна запропонувала гості з дороги освіжитися в баньці. Георгій Семенович лазню відразу й розпалив. Таумі, яка найбільше любила поніжитися у ванні, проте, не відмовилася, бо знала вже й фінську сауну, й холодну африканську лазню, а в Києві побувала, як їй сказали, у «рашен банья». То їй цікаво було побачити лазню туземну.

Таумі Ремпбелл не була обтяжена жодними комплексами до того ж знала, як можна приручити підручних і слуг. Вона без жодних вступів спитала Зінаїду Антонівну:

- Ми підемо у вашу «банья» удвох? Згода?
- Якщо ви бажаєте, — зашарілася Зіночка.

У маленькому зальчику дерев'яної зсередини, хоч обкладеної знизу спеціальним кахлем лазні Зінаїда переконалася, що тіло у Таумі Ремпбелл таки божественно-досконале. У напівтьмяному світлі воно здавалося взагалі якимось містичним і містично-мерехтливим. І коли Таумі попросила натерти її привезеним з собою милом і шампунем, такими тонко-пахучими, що їх хотілося пити і їсти, Зіна з радістю згодилася. Треба сказати, що сама Таумі, критично озирнувши перекам'янку-помічницю, зазначила, що хоч у тої тіло виглядає старшим, ніж у неї, насправді старшої на чотири роки, як вона вже знала, — все ж це тіло сільської вчительки було доволі перодистим і струнким. Не надто вродлива на обличчі, хоч по своєму і приваблива, Зінаїда, проте, мала, як каже сучасна молодь, класну фігурку і стрункі ноги, вм'яло вишліфовані творцем, з плавним потовщенням до сідниць. Незважаючи

на сувору сільську реальність і роботу після уроків на директорському городі, Зіна, як уміла, доглядала і по-своєму ви-кохувала це тіло. Потреба в цьому зросла, коли почала про-ходили закоханість у колись обожнюваного юною дурепочкою Жорика, і вона стала подумувати, кому дістанеться її майже досконале, чого там гріха таїти, тіло в майбутньому. Отож цьому тілу не були чужі креми і навіть епіляція ніг.

Все це побачила досвідчена Таумі, але так подавала і вмі-ло вихиляла своє, що Зіна вперше в житті відчула справжнє збудження поруч із жінкою. Натираючи і омиваючи спи-ну, голову, животик Таумі, вона гасила в собі бажання при-тулитися до тіла цієї богині і цілувати, а може, й... Чула ж вона, що таке буває і між жінками. Ні, вона, бувало, разом з дівчатами милася під душем в університетському гуртожит-ку, але там було тільки споглядання, цікавість: а які груди, живіт, дупка у Галі, Каті, Тоні... Ну, веселилися, реготали, бризкали водою... Тут же було зовсім інше, її наче підхоплю-вала якась невидима сила і затягала у дивну бездонну гли-бину. Вона падала, і голова крутилася в цьому падінні де-далі більше, роблячи безмірним її щастя. Коли ж взялася мити ноги Таумі, то мимоволі (ні, усвідомлено!) опустила-ся на коліна. І в якийсь момент не стрималася і притулила-ся губами до лона з ледь-ледь помітним волоссям. Тут вона відчула, як на її обличчя щось полилося. Ні, то була не вода, то було те, що вона читала в якийсь книжці, в еротичній лі-тературі називають «золотим дощем». І Зіна не тільки не від-хилилася, а стала його з насолодою пити.

З лазні вона виходила покійною слугою, а може, і рабою Таумі. Таумі, яка дозволяла собі навіть кілька разів тернути її, Зініну спину. Вона боялася глянути на свою хазяйку і прагла цього.

За столом же Таумі трішки пригубила вина, навіть похва-лила. Правда, з'їла всього по дрібці салату з капусти і куря-чого м'яса. І домашній грушево-яблучний сік похвалила.

Вона взагалі була в ударі. Таумі розповідала про своє тинство. Про маму, сестричок і брата. По те, якою вона тоді неслухняною. Відчувала – від неї чекають іншої розвіді. Про ті ж зустрічі з високопоставленими особами і аменитостями. Про численні покази й фестивали моди. Але мусь не могла й не хотіла про це розповідати. Не тому, відчувала до цих людей зверхне ставлення. Вона чи не више за багато років цим людям по-справжньому довіряла. Відчувала до них симпатію. Як тоді, в дитинстві, про яке розвідала, до своїх ровесників. Іноді до мами і брата Ліона. Іноді? Вона здивувалася сама собі, своїй згадці. Іноді...

Що ж до Зінаїди, яка ледве встигала перекладати, то вона робила це наче в тумані. Слова Таумі проходили через її домість, перетворювалися в українські. Слова Георгія Семеновича, і Софії Петрівни, і Валерії, котра також сиділа за столом і дивилася на гостю якось так... Іронічно-закохані. Вони переправлялися до Таумі, стаючи англійськими, не самі по собі.

В якийсь момент у пориві відвертості Зінаїда, що задивилася від ніжності до Таумі, сказала, що, мовляв, у Кукурічів є її фанат. Який її обожнює. Як цікаво, сплеснула руками Таумі, вона хоче з ним познайомитися. Це чоловік, так?

– Чоловік, – сказала Зінаїда і подумала: як же вона може каже бідного Івана?

А пізно ввечері, коли Зінаїда сказала, що спатиме в іншій кімнаті, щоб гості не було тісно, Таумі заперечила – ні-ні у вас широкое ліжко. Зінаїда лягла в те ліжко і боялася доторкнутися до пахучого голого тіла.

– Роби те, що ти хочеш, – почула вона шепіт Таумі.

Рука Таумі взяла її руку. Потім Зінаїда сповзла вниз, обціловуючи живіт Таумі. Потім її гарячий язик торкнувся до неї на супермоделі.

То була найщасливіша ніч у житті вчительки англійської мови.

Ця ніч несла її на крилах до зір.

Але й вона сама ставала великою зорею, яка раптом зійшла над Кукурічками.

Захоплена екстазом, в якому перебувала, Зінаїда не почула дивного звуку, що народився і став рости. Зате почула Таумі.

— Що це? — злякано спитала вона.

А що Зінаїда не почула, то Таумі повторила запитання ще раз. Зіна відірвалася від солодкого розпашілого вулкана. І мороз враз побіг по її шкірі. По всьому селу гавкали собаки. Але крізь їхній гавкіт наростав якийсь інший, пронизливий звук. Зінаїда вслухалася, і ще більший жах оповив її ество. Вона знала, що то за звук. То вили вовки. Не один вовк, а хтозна-скільки. Здавалося, вовки стоять близько, поруч, за стіною.

— Мені страшно, — прошептала Таумі.

— І мені, — сказала Зіна.

Вони не даремно боялися.

Цієї осінньої ночі маленьке поліське село справді було оточене вовками. І не тільки ними. Звірі з довколишніх лісів стали відчувати незрозумілу тривогу ще минулої ночі. Вовк і вовчиця, що жили в лісі кілометрів за двадцять, а може, й більше від Кукурічок, раптом відчули дивну, незбагненну тривогу, а за тим не менш дивний поклик першими. Вони не знали, що означає цей нечутний дратівливий звук, що наростає у їхніх тілах. Але вони відчули: треба кудись іти, хтось чи щось їх кличе, й цьому поклику несила опиратися. Вовк і вовчиця, не змовляючись, рушили в дорогу і вранці спинилися у лісі неподалік села. Цілий день ішли до цього ж лісу вовки зі всього Полісся й навіть розташованої південніше Цуманської пущі та північніших заприп'ятських білоруських лісів. Деякі бігли, боячись спізнитися. Якби вони навіть уміли говорити у відповідь на запитання, що чи хто їх кличе, не змогли б відповісти. Бігли також зайці й лисиці,

трюхикали дикі кабани, по-місцевому дзика, стрибали з рева на дерево білки. Самотній лось, що взимку прибув до лісу на схід од Ковеля, теж відчув тривогу і пішов, мовчи хащі, на захід. Летіли ворони і дрібне птаство, а попрокидалися посеред білого дня і полетіли, раз по разу до наштовхуючись на гілля високих сосон і ялин. Ряба лиська тигриця-рись облишила підстерігати пару зайулюблену стежку яких вона виявила напередодні, і пошла на південний захід. Рушило і стадо зубрів із новоствореного національного парку, але вони зрозуміли, що не дістануться до наступної ночі в якесь заповітне місце, спинилися засапані і спітнілі та натужно і тривожно заревіли.

Посеред ночі ж трубно ревів під Кукурічками лось, розпачливе ревіння змушувало рухатися кров, що стікала в лосячих жилах, бо ж він відчував близьку присутність цієї зграї вовків. Те, що неподалік зібралась дика звірина, відомо не тільки кукуріцькі пси, а й коті, що позабивалися із своїм безсилим шипінням по хлівах і горищах, а котрі не вали в хатах — під ліжками та припічками. Заревіли корови, заіржали од страху коні — їх тепер мали з десяток місцевих господарів, а в Круцихи замекала четвірка єдиних у Кукурічках овець.

Цей концерт звіриною відчаю не могли не почути мешканці села. Попрокидавшись, вони прагли збагнути, що сталося. Декотрі, сміливіші, виходили надвір, щоб перевірити, чи не навідалася, бува, і до їхнього села загадкова звірина — чупакабра — про яку останнім часом стільки трапилося чили по телевізору і писали в газетах, яких, хоч і небагато досі передплачували свідомі кукурічківці.

На дворах непроханих гостей не було, зате десь за селом лис вив, ревів і пугував. Ці звуки почув і сільський п'яничка Петро, він, бідака, так нализався у двох із трьох кукуріцьких барах, що вирішив заночувати у найближчому стійку бачиєсь хати. Прокинувшись, Петро зрозумів: надходить їй

го кінець, він побачив, як ціле стадо рогатої звірини із роззявленими пащами, з яких пашить вогонь, оточує його і копицю, з якої щойно виліз. Волосся стало дибки на Петровій голові, штани враз почали мокріти, а коли збагнув, що нема сили втікати, то ревно, по-дитячому заплакав.

— Свят, свят, свят, — хрестилися кукурічці і серед них сердешний Іван.

Та він враз перестав хреститися і подумав, що бідолашні вовчики виють тому, що голодні. І незнаний звір трубить, бо не напоений і не нагодований. Як був, у самих підштаниках і сорочці, в якій ліг спати, Іван виїшов на кухню і на столі намацав шматок хліба. Мов сновида, поплентався до комори і там у дїжці так само наосліп намацав шматок сала. З ними і виїшов надвір.

— Іване, де ти? — гукала з хати мама, та він її не чув.

Він спинився, зачудований. Небо над головою цієї ночі було зірне-зірне. Десь із-за крайньої од лісу хати викочувався великий і круглий, схожий на щойно спечений млинець місяць.

Ураз дрижаки вхопили Івана од звуків, що лунали здалеку і наче зовсім близько, од собачого гавкоту і холоду, що взяв його у свої невидимі лещата.

«Куди ж мені йти?» — Іван подумав і підніс руки з дарунками для голодних звірів над головою.

Він боявся і водночас відчував: має щось зробити. Пересилюючи страх і холод, виїшов на вулицю і поклав припасені для звірини лагодзінки на лавочку. Якоїсь миті здалося, що на лавочці сидить, як тоді, того пам'ятного вечора, тато.

— Тату, — прошептав Іван.

На лавці нікого не було. Іван стояв, повернутий лицем до місяця, що тепер тільки краечком жовтого кола торкався Личенчикової тополі. Враз він відчув — щось змінилося. Змінилося довкола нього і в селі в цілому. А може, й поза селом. І вже як одвернувся од місяця й подивився на хату, яка вночі

біліла, наче тепла, саме тепла, скибка загуслого молока, і збагнув, що змінилося.

Не було чути вовчого виття і трубного ревіння, а за і стихло мукання корів і стихав собачий гавкіт.

— Во мя! Отця, і Сина, і Тебе, Божий Душе, — пер хрестився Іван; а поглянувши на велике небесне світило, і дав: — І тебе, ясен місяцю. Бувай здоровий, тико ще поє ти мені стежку, мушу йти, бо холодно.

І він пішов, похитуючись, як то завше ходив, до хати. порозі мати стрітили, сабанила мама Панаска, куди його і серед ночі понесло?

— Цитьте, мамо, бо зновика вовчики завиють, — на кав маму Іван і вдавано позіхнув — хочу спати, мовляв, і усе-таки.

— Никого на вулиці не видно? — спитала мама Панає

— Не, — відповів Іван. — Тишина і Божая благодать!

— Чогось же розгавкалися, — сказала мама, — теї псї ка, щось же почули.

— Може, місяць не міг зійти, а вони його підганяли, відказав Іван.

— Ой, Іване, непутьовий сину, — зітхнула мама.

Коли Іван заснув, йому приснилося, що він іде вулиц з великим буханцем хліба під пахвою. Та чогось холодно і му од теї хлібини, геньби льодину несе. Коли гля, а то не хі то місяць у нього під рукою примостився. Бач, який гице утік з неба, думає уві сні Іван, певно, до бару йому захо лося. Ну не, голубе, мені пиво пити, а тобі людям світи абись в темноті не блудили. А місяць так жалібнецько: і лодно мені, Іване, то в тебе і рішив зігрітися, не прога на небо, я тобі зірку оно з неба дістав та в кишеню покл учительці своїй подариш чи тій, ну, Іване, не стидайся, я все знаю і бачу — чорній пантері. Добре вже, згоджуєт Іван, тріньки посидь там, погрійся, мені не шкода пб прї ді. А сам до кишені має, абись глянути, яку ж то зірку зірї

та йому, Іванові, поклав до кишені хитрун місячисько. Тільки сунув руку і відчув, як її обпекло. Закричав Іван і... очі розплающив. Мама над ним скилилася.

— Господи, чого ти кричев, Іване?

— То був сон...

Не було меж розчаруванню Івановому.

— Який сон? Страшне щось приснилося?

— Не. Добре...

— То чого ж кричев... Ци зновика придурюєшся?

Іван відвернувся до стіни, бо відчув, як з ока сльоза викочується, а за нею друга. Сон, сон, нащо то був сон... За вікном уже добре просіявся світанок. У своїй кімнаті не спала Зінаїда, котру мучила дилема: що зробити, аби вранці її гостя, що ледь-ледь чутко посопувала поруч, не побачила хай ліпшого, ніж в інших в селі, але звичайного, збитого з дощок нужника.

«Мо', запропонувати якусь каструльку? — думала Зінаїда. — Чи мисочку? Дідько візьми, навряд чи в нашій крамничці є нічні горщики».

Винесемо вирішення цієї проблеми за дужки нашої оповіді. Зінаїда Антонівна вже знала, заради чого, власне, приїхала в Кукурічки Таумі Ремпбелл. Але оскільки була не місцевою, то про жінку-відьму, яка могла колись водитися в цьому селі, не чула. Все ж, порадившись із директорським подружжям (Софія Петрівна таки була місцевою в енному коліні), вирішила насамперед звозити гостю до найстаршої в Кукурічках баби Пріськи Гапонихи. Мо', щось знає майже столітня бабця...

Після душу в лазні й сніданку (Таумі лемзнула вівсяну кашку майже без масла й з'їла спечене на її замовлення яблучко, запивши шипшиновим чаєм) зібралися до Гапонихи. Георгій Семенович милостиво дозволив Зінаїді Антонівні пропустити уроки, а сам, навідавшись до школи, відправив себе у відрядження за передовим досвідом. Поки він

мив свої куплений два роки тому вживаний «Фольксваген» у Таумі задзвонив мобільник.

Коли вона їхали сюди, дбайлива Ніколь поклала їй у сумку два стільникових апарати від найпотужніших тутешніх електричних раторів. У сусідній, більшій за кількістю населення Волиці стояла якраз вишка «Київстару», отож зв'язок був і телекомунікаційний спрацював. Телефонувала Ніколь, щоб повідомити: дозволи щойно з офісу в Нью-Йорку. Їм у свою чергу повідомили з Товариства захисту гаїянської культури, що кілька годин тому помер президент їхнього товариства містер Джавіртан Тігерест'є, і дуже просили поінформувати про це міс Ребелл. Похорон через три дні на Гаїті в його рідному місті.

— Гаразд, передай їм співчуття, — сказала Таумі.

Вона полегшено зітхнула. Зі смертю старого відпадала потреба шукати той дурний череп. Навряд чи він став комусь розповідати про свою мульту — поєднання двох черепів. Той, хто таємно прагне бути володарем світу, не розповідатиме завчасно про це своєму оточенню. Інша річ їй, Таумі, посвяченій.

«Цікаво, коли той маг помирав? — раптом подумала Таумі. — Невже вночі, в ту годину, коли кричали звірі? А ми кричали тут... Невже тутешня відьма існувала?»

Їй захотілося оглянутися.

— То ідемо? — спитала Зінаїда.

— Ідемо.

Таумі вирішила — треба взяти, жила чи не жила можуть біла відьма саме в цьому селі.

А село їй чимось нагадувало африканські й азійські поселення, в яких довелося побувати. Тільки, може, хати трохи більші. Хоча ні; он та хатка — маленька, схилена, вкрита соломою — зовсім як африканські, у Зімбабве чи Ботсвані діти замурзані, з широко розкритими очима й ротами; засунутими пальцями в ті ротики, зовсім схожі на дорослих африканських дітяків. Хіба що колір шкіри інший.

Та справжній шок чекав на Таумі Ремпбелл у хатині, де жила найстаріша мешканка Кукурічок Пріська Гапониха. Даремно Зінаїда Антонівна умовляла Таумі лишитися в машині. Моделька вперлася — хочу сама почути.

Хатині Гапонихи було, напевне, ще більше літ, ніж її господарці. Набагато більше. Перекособочену хату підпирали два товстих стовпці. Знадвору колись, мабуть, її білили, ніні вапно, чи те, що лишилося від нього, полушилося й осипалося. У відповідь на стукіт в двері почулося котяче нявчання. Втім, Георгій Семенович знав — ніхто й не відчинить. Двоє Прісьчиних синів повмирали од алкоголю, третій, якому теж за шістьдесят, десь там на сході України, де колись завербувався шахтарювати, якщо живий, звісно. Донька виїшла заміж за офіцера, колись приїжджала, а ось уже літ двадцять — ні слуху, ні духу. Ще одна дочка жила в сусідньому районі й до матері вряди-годи навідувалася. Та, казали, після того, як Гапониха навідріз відмовилася переїжджати до неї, дочка сказала: якщо так, хай мати собі сама дає раду або хоч і вмирає, бо якби була, не дай Біг, не при своєму розумі, тоді інша річ, а так отая осляча чи псєча впертість лежачої людини — то витребеньки, котрі візьми та й викинь. Тьху, сказала та Варвара, ото хочете, щобиць я за двадцять п'ять верстов бігала, то в мене ноги не каззонні, оно шестеро внуків тра глядіти, а в нас би й доглянуті були й нагодовані. Отож навідувалися єдина внучка, що жила в селі; її діти, племінник-алкоголік часом приходив, та сусідка, на десяток літ молодша, що все-таки ходила, хай із костуром. Правда, іноді приїздили й працівники соціальної служби.

— То ти, Тетяно? — почувся слабкий старечий голос з-за печі.

Таумі Ремпбелл майже відразу пошкодувала, що пішла до цієї хати. У єдиній кімнаті, що правила бабі й за кухню, і спальню, й їдальню, висів важкий спертій запах застоюного

повітря впереміш із смородом сечі і начеб гною. Та гній таки був, бо у баби вже другий місяць гноїлася рана на нозі.

Зінаїда Антонівна і Георгій Семенович, а за ними й Таумі англійською, привіталися.

— Ци то мені видиться, що вас так багато, ци то смерть нарешті прийшла? — сказала баба.

Вона застогнала. Таумі дістала з сумочки хустинку, та вона мало допомогла, і Таумі мусила сказати до Зінаїди Антонівни:

— Я вас тимчасово покину.

Коли вона вибігла з хати, баба Пріська проскрипіла:

— То мені таки ввижається. Господи, й до такого дому чилася. То ж ні чорна людина?

— Чорна, чорна, — заспокоїла Зінаїда Антонівна. — Говорять така до вас здалека. З самої Америки.

— То ж, певно, Любчина внука, — тихо, скигливим голосом проговорила баба. — Читала ж колись Титяна письмо с Любки, що неїна дочка за негра¹ пуйшла замуж. Певно й привела таку чорну. То ви-те їй дорогу до меї хати показали? Вона ж, певно, злякалася такої стареї та больнеї баби.

Зінаїда Антонівна спочатку хотіла сказати — так, то ваша правнучка, але передумала. Гріх все ж обдурювати таку стареньку. Подумала, що годилося б привезти якогось гостинця. Нехай, завтра обов'язково щось принесе. Взятася питати про здоров'я, казати, що бабусю Пріську не забудуть, тим більше, що ж вдова солдатська.

— А точно, мій Марко салдатом був, — сказала баба. — Ще на польській вуїні; дай Біг памнеть, в якім році...

— Певне, у тисяча дев'ятсот тридцять дев'ятому, — сказав Георгій Семенович.

— Мо', й так, хіба я знаю, — сказала баба Пріська. — Потому его забрали, як другі совети прийшли, ну теї, що стріляють, казав, підвозити...

¹ Афроамериканця (афр.).

— Снаряди; — сказав директор.

— Мо', й такечки, — сказала баба. — Али ж вернувся. На цілних п'ять літ за мене був молодьшим, свекруха мої покійні вельми не хтіли, щоб мене брав, бо ж йому того, ще й дваццяти ни було, а міні... Та й не згадаю, ідне слово, стара дівка, тоді казали, а бач, его дваццять літ з гаком нима, а я досі на цьому світі капарую.

«Баба, здається, дарма що не ходить, а має ще пам'ять», — зраділа Зінаїда Антонівна.

Йй теж хотілося якомога швидше покинути цю засмерджену, просочену запахом смерті хату. Та витав у цій убогій оселі й інший дух — може, він ішов од рушників, старих, закіптюжених, що мовби соромливо тулилися до давненько вже не білених стін, од ікон-образів хтосьна-колишніх.

«І як їх тільки минули мародери, котрі пару раз до Кукурічок навідувалися?» — подумала Зінаїда Антонівна, кинувши погляд на стіни.

А в бабиному узголів'ї, на бильці старого облущеного залізного ліжка стримів (чи не спасівський?) пучечок колосся й маківка, обрамлені букетиком засохлих польових квіток. Пучечок-букетик, ця одвічна українська ікебана, хилився до бабиної голови, й Зінаїда Антонівна подумала, що баба Пріська, певне ж, не раз у своїй щоденній самотині торкалася до цих ворсинок і сухих пелюсток, гладила їх своїми старечими пальцями-цурпалками, і їй ставало легше, не так самотньо і боляче. А може, вона згадувала жнива, поле, пісні, чоловіка й дітей серед поля, себе край шляху, коли проводжала чоловіка на війну, колоски, які крадькома виносила з того ж поля, тільки вже посяного, сплетене із житніх, щойно вижатих стебел перевесло.

— То таки моя правнучка була? — спитала баба Пріська.

— Ні, то інша жінка, — сказала Зінаїда Антонівна.

— А я думала, правнучка. — Баба ледь плямкала потрісканими губами. — То ви-те провідати мене прийшли? Дивина. І така чорна. Ци то мені привиділося?

Ні, Прісько, пані Прісько, сказала Зінаїда Антонівна, яка я вам пані — баба, як же її по-батькові — міркувала вчителька, подих її запирав тяжезний запах, і тут в хаті щось сталося. Вона мовби посвітлішала, хоч мала б потемніти. То з хати знов ступила Таумі Ремпбелл.

— Таки на Любку ни схожа, — сказала баба Пріська.

Зінаїда Антонівна до Таумі — я ще не розпитувала — питати? Таумі подивилася на неї вкрай сумно. Щойно вона на виблювала посеред чужого напівдикого села. Її всю трусило.

— Я зараз, — поспішно сказала Зінаїда Антонівна і до баби: — Ми приїхали до вас розпитати... Ви найбільше, певно, знаєте в селі. Чи тут відомо було про якусь місцевість... Яку знали колись у селі...

— Відьму... Відьму?

Баба спробувала звестися на лікті. Впала на подушку.

— Нащо то вам?

— Ось наша гостя хоче дізнатися...

— Не треба, — сказала баба. — Не чіпайте...

І потім до Таумі:

— Я б їй могла розказати. Ти, внуцю, по-нашому знаєш?

— Ні, — відповіла Зінаїда Антонівна. — Хіба я перекладатиму.

— Ой, лишенько...

Баба заплющила очі, відвернулася. Лежала, наче мрець.

— Що будемо робити? — спитала Таумі англійською.

— Не знаю, — відповіла Зінаїда. — Ходімо. Може, в когось іншого запитаємо. До побачення, бабусю. Вибачайте, що потурбували.

Та коли вони були вже біля порога, стара Гапониха раптом ворухнулася, шарпнулася, знов спробувала звестися.

— Останьтеся, — сказала хрипко.

Як вони спинилися, пальцем ткнула.

— Ти їдна останься. Та, що біла, раз моя внучка по-нашому ни знае.

Таумі й Георгій Семенович покинули душну затхлу хату. Зінаїда Антонівна вернулася, присіла на край ліжка, куди показала баба рукою. Баба почала не відразу. Спробувала прокашлятися, та тільки натужно зарипіла. Зінаїда терпеливо чекала. Врешті-решт баба Приська озвалася. Так, їй розказували, навіть не мама покійні, а бабця Вляна, то-же прожила, царствіе небесное, дев'яносто з гаком годків. Ну да, то вже як старі були, якось вони лісом ішли з кошиками, ягід набрали, то баба Вляна й сказали, як дорогу, перехрестіе, що за Кукурічками, де лісова дорога на Волицю, коло гірки лісної, де ще груша стара була, росла збоку, ну, мо', ти не знаєш, бо ж не местная, минали. То як те перехрестіе проходили, баба й мовили — обминемо, внучко, цеє місце боком, бо тут, казали мої баба, що їм їжня мати, а мо', й бабця казали, не помню, то колися, давно, ще за панського чесу, та де там за панського, за польського, ну, то як я вже розпитувати почала з своєї деякої цікавості, то, кауть, баба Вляна, за польського время, перед французом ото, що в цей місяць колись приходив, то давно тоді в силі відьму забели. Ну й щоби шкоди пуся смерти не робила, то тра було не тико кілка осикового ей у груди вбети, а й опуся похоронити на перехресті лісових доріг, тоді, значиця, вже ніяким ділом, ніяким потугом з-пуд землі не встане, навіть найтемнішої ночі ци як місяць вельми великий світить. Ну, ме й оминули те перехрестіе, бабця перехрестилися, сплянули три рази, я оглянутися поспробувала, бо жи цікаво, як то відьма тамечки лежить і ци її ни зобачу, а воне кауть, ни озирайся, бо очі неїни можуть з-пуд землі світитися, вреда, мо', й не зробить, та вночі може й приснитися. Ну, я дещо про відьом чула — й од бабці, і од сусідських дівчат, али про тую відьму ніц не, воне ніколи не розказували. Мо', й ни знали, а мо', й боялися чого. Ну, а я тоді,

казала натужно баба Пріська, боялася довго заснути, що би тая відьма ни приснелася. Все виділося, що у вікно вона, окаяниця, заглядає. До зніможенія себе довела, бабця Вляна мусили яйце на голові та плечах викачувати і содо хати вечорами закликати. Ну, а мама покійні мої за тім, що про відьму сказали, дорікали. А бабці строго-на строго наказали, аби мені ніц більш не гувурели. Ну, бабця й самі не ради були. Ни знаю ніц і всьо. Тико раз тая сказали, щоб я, раз вліяніє відьма на мене таки мала і в чірнього врока наслала, ідну хату в силі обминала. Бо тая мечки живе праправнучка, ци як там, відьмина. Бо мала тая відьма дочку, од пана нагуаяну. Ну, казали бабця, ци од пана, ци вчителя, що вчив панських дітей, і коли оточили люде хату, бо хтось почитав, що діти в Кукурічках стали вмирати од злої відьминої сили, то дівчинки в хаті не було. Казали, що бачили, як той вчитель нібито перед тим раночком дитину до панського маєтку у Волиці вів. Ну, тале... Ото і все...

Баба вмовкла, важко дихаючи, відкинулася на подушку. Очі її закотилися, тіло здригалася, мов у конвульсіях. А може, й справді в судомах... Зінаїда Антонівна злякано дивилася на неї і не знала, що казати.

— Йди вже, дитино, — прошептала баба Пріська. — Я все сказала.

Зінаїда звелася на ноги, що здалися наче не її, такі були ватянні й водночас важкі.

— Йди, чого стоїш, зморила мене тая мова, — сказала баба.

— Але ж... Чию хату вам наказувала обминати ваша бабця?

Баба тяжко, хрипко, з присвистом зітхнула. Хотіла видихнути якесь слово й не могла.

«Ну, бабо, ну ще трохи», — подумки попросила Зінаїда Антонівна.

— Нима вже теї хати, — сказала врешті Гапониха.

Але безжалісна Зінаїда вперто не хотіла покидати бабину оселю.

— Я відчуваю, що в селі хтось живе з нащадків тієї... ну, відьми, — викарбувала слова Зінаїда.

— Ой, Божечку мій, ясний та красний, — прошелестіла баба, спробувала осінити себе хрестом, та її рука безсило, як відірвана від дерева галузка, впала на стару зіпрілу ватяну ковдру.

— Вибачте, — сказала Зінаїда, проте стояла на місці, мовби приморожена до давно не митої підлоги.

— Ти смерті моєї хочеш, вчителько, — бабині очі ожили, в них крізь старечу поволоку проросла ненависть.

— Я...

— Помовч. Хочеш — я скажу, али то й по тобі добри стукне. Сонька Бурчишина — неїна родичка, правнучка якась там. У якімсь коліні.

«Сонька, яка Сонька?» — щось завертілося-закрутилося в бідній Зініній голові.

— Атож, директурова жінка, що з тобою та мою чорною правнучкою сюди заходив, — прошелестіла баба Пріська.

— Георгія Семеновича?

— Ну, мо', й Георгія, я его мало знаю. А от Сонька на моїх вочах виросла. Як і Катька Бурчиха, неїна мати, що ти-перка десь біля сина на другім силі живе.

Чемно попрощавшись, Зінаїда Антонівна виходила з бабиної хати і гарячково міркувала на ходу, чи все з почутого розповідати гості. Зокрема, про те, що в Кукурічках досі живе спадкоємиця відьми, тої відьми, задля якої приїхала аж з Америки така знаменитість! Сонька! Софія Петрівна, дружина Георгія Семеновича, її донедавна коханого Жорика! Юрчика! Хто б міг подумати! І жодного разу не проходила-ся ні словечком. А бач, у ній, виявляється, тече відьомська кров! Ну, ну...

Зінаїда думала й думала, як вчинити. Од хати до воріт, з якими стояв «Фольксваген» Георгія Семеновича, цілий вихор промчав у її голові, полетів кудись, мо', ген за ту стару розлогу тополю, що, як фантастичний птах, летіла, широко розкинувши віти-крила над селом. Вихор полетів, щоб вернутися — гарячий, пруджений, із одним запитанням — що робити?

Зрештою Зінаїда прийняла рішення. Насамперед вона привітно посміхнулася до Таумі, котра, судячи з виразу обличчя і майже погаслих очей, почувалася досить зле. Вона окей, запевнила Зінаїда гостю, у мене гарні новини й цікаві дані. Я вивідала у старої аборигенки цінну інформацію і про відьму та місце її поховання, і про деякі інші обставини, які, сподіваюся, будуть вам корисні, міс Ремпбелл. Вона дозволите сказати — моя дорога Таумі? О, так, міс Зіна. Тоді окей, сенк'ю вері мач, є можливість і нагода, чи нагода й можливість, зустрітися з родичами, насамперед із родичкою, спадкоємицею білої мамби, але невідомо, чи вона дасть на це згоду, можливі всілякі ексцеси, я спочатку переговорю сама, тому що... Ні, ні, будь ласка — Таумі. Вважайте, міс Зіна, що ваш гонорар подвоюється.

— Дуже вдячна, міс Таумі.

Міс Зіна промовила це, скупо всміхнулася, і в її очах промайнули жовтаві блискавки. Згряв ворон, котра при наближенні машини знялася з кукуріцьких тополь і сосон, дружно закаркала слова пролетарського гімну: «час розплати настав».

— Ми ідемо до школи, — сказала Зінаїда до Георгія Семеновича.

— До школи?

— Авжеж. Там же зараз знаходиться твоя кікімора?

— Я попрошу...

— Ти гадаєш, наша гостя знає слово «кікімора»?

— І все ж... Що сталося, Зіночко?

— Зіночко? Давненько не чула...

Розлючений, розпасійований чи розлючено-розпасійований Георгій Семенович ледь не розчавив чийсь гуску — та обурено загелготала. Жінка, котра кинулася було від воріт до машин з криком: «Іроде!» — враз розпливлася у посмішці, впізнавши за склом директорський силует.

— То що сталося? — перепитав директор свою вчительку.

— А те, що твою кохану Софієчку, Сонечку, — без будь-яких передмов сказала Зінаїда, — ми зараз будемо продавати.

— Продавати? Добрі мені жарти!

— Не бійся — вигідно продамо, — Зінаїда Антонівна з неприхованим сарказмом. — Твоя люба бабенція виявилася нащадком, уяви собі, нащадком місцевої відьми, котра таки колись існувала й, очевидно, була неабияким відьомським цабе, раз про неї відомо за океаном і сюди примчалася така гостя.

— Ова! Ну і? — тільки й спромігся Георгій.

— От тобі й ова! Лови момент, колишній бой-френдик.

— Це тобі Гапониха сказала? А ти їй повірила?

— А чому б і ні? Стара ще цілком при своєму розумі.

— А ти не...

— Я не бле... Не обдурюю, — поправилася Зінаїда Антонівна, бо слово «блеф» було відоме у багатьох мовах і гостя могла його не так сприйняти. — Нема резону. Покладайся на мене. Благовірна все одно тебе простить.

Вони приїхали до школи.

Зінаїда Антонівна ще раз обдумала, щоправда, гарячково, як їй ліпше вчинити: розповісти зараз Таумі про нащадка (нащадницю, всміхнулася Зіна) тутешньої відьми чи промовчати про неї і потім успішно шантажувати? Але ж не відомо, чи те стерво, те кукуріцьке директорське бабище піддається на шантаж... Вона-то боязлива й забобонна, але водночас істеричній стервозності, коли чимось допечена, можна тільки позаздрити!

На подвір'ї школи снували дітлахи – перерва.

– Ми підемо туди? – спитала Таумі.

– Якщо бажаєте, можете сказати кілька слів як посол миру ООН.

З перебування Таумі Ремпбел у Кукуріцькій школі мшилося тільки пару світлин на мобільнику сина Максима Руського – Олега. Лише кілька кукуріцьких учнів мали мобільника, а такого крутого, щоб фотографував – один Олег. Пізніше восьмикласник Олег намагатиметься за посередництвом батька продати ці фотки, перенесені на комп'ютерізним волинським газетам і навіть одній київській, але дружно вважатимуть це вмілим монтажем, здійсненимспритним хлопчиком чи його сільським бізнесменом-бачечком. Таумі Ремпбел таємно перебувала в глухому поліському селі? Як посол миру ООН? Без охорони, телебачення і місцевої влади? Секретна місія? Киньте, шановні вже б візит такої особи в українську глибинку неодмінно пдали б як належить.

У школі Таумі Ремпбел поспілкувалася з учнями, розповіла їм трохи на короткому уроці про Америку, модельний бізнес і місію ООН. А що візит вийшов спонтанним (з що вона просить вибачення), то подарувала пару календариків, які знайшла у своїй сумочці. Тицьнула парі-трійі дітлахів по долару, а одному навіть п'ять, зробивши їх неймавірно щасливими. Та найбільше пощастило маленькій білявій третьокласниці Настуні. Вона дивилася такими злякано захопленими оченятами, що Таумі не тільки погладила пцій білявій голівці, а й ще раз заглянула до своєї сумочки і вгледіла там свій перламутровий, оздоблений дрібними діамантами гребінь. Мить – і гребінець опинився на голоі Настуні. Дівчинка щасливо заусміхалася. На її оченята зблиснули сльози. Вона не підозрювала, що вмить стала багатійкою – діамантики коштували двадцять п'ять тисяч доларів. Вона була просто щасливою, не знаючи, що дорогом

додому гребінця заберуть двоє безнадійних сільських хуліганів.

Після ж виступу Таумі (для неї обрали третій і четвертий класи) Зінаїда Антонівна нарешті зайшла до класу Софії Петрівни. Викликала її в коридор.

Ось їхній діалог.

— А ти, виявляється, подруго, не абихто.

— Не розумію, Зіно.

— Тоді здрастуй, пані відьмо.

— Відьмо?

— Хіба ні? Чи ти не успадкувала родинні навички? А я то гадала, чого мені часом так погано...

— Зіно, я прошу тебе... Що сталося? І тихіше, будь ласка.

— Я все знаю. Все, що ти так старанно приховувала.

— Господи, що я приховувала?

— Те, що ти спадкоємиця відьомського кодаа...

Софія Петрівна захиталася. Зінаїда Антонівна підхопила її під руку. Посадила на підвіконня. Турботливо спитала:

— Все в нормі?

— Убий мене — не розумію, про що ти! — Софія Петрівна схлигнула, як ображена дитина.

— Дурепочко, — майже ніжно сказала їй на вухо Зінаїда. —

Зараз ти нам все розкажеш і отримаєш за це добрі гроші.

— Але що я маю розказати?

Очі Зінаїди Антонівни зблиснули — тепер майже сталево.

— Іди, попередь своїх, що уроку не буде, — наказала вона. — Ну? І не думай кудись втікати.

— Куди я...

— Іди, іди...

Доки Софія Петрівна пленталася до свого класу, де вела урок, Зінаїда поглянула у вікно. І здригнулася, а потім всмінулася. Біля шкільних воріт стовбичив, переминаючись з ноги на ногу, чоловік у зеленій куртці.

Іван.

XIV. Іван — Таумі

Про появу в Кукурічках Таумі Ремпбелл Іван довідався вранці од сусідки Марини. Рано-раненько Марина прибігла і ве до хати вступила: ой, тітонько Панаско, а чи ви-те чули дивну-предивну новину, та таку новину, що й в Кукурічках ших не чувано-не бачено-не гадано, ой би, сама не повіри, кобиєь од Уляни Стреичиської не почула, а потім і не побала. То ж ци знаєте, що до нас якась чорна пава приїхала, чиста негра, правда, Уляна каже — гей би не зовсім чорна, а мовби тим'о, чоколядом обмазана, ну, так і сказала — чоколядом, бо не зувсім чорна, і каже, бачила, як коло директурської хати, де той пузатий Жорик живе зі своїми двома вчительками, то машина-таксувка спинилася, ну і шофіор вилази каже, а за ним і тая чоколядниця. Усенька в шкіряне зодягнута, ну як ото в кіно теї, що в гістапах наглядальниць показували тільки без гарапника. І до хати їдуть, а там директур і директуриха Сонька баньката виходеть, а потім і Зіна, Жоржика і любовниця, котру Сонька ци то вдочерила, ци приручила, а бо як у селі кають, навмисне в хату взяла, щоби всіляким зіллям напувати та мухоморчиками годувати. Тико скажу вам, і монько Панаско, скажу вам, не видно, щобиєь тая Зінка преджа зі світу сходила. Бабера нічо, ну не така ж худюща, як Нісманова вчительша, Льонка чи Лінка, Бо їх там відає. А с Ленсейчик Мартошин казав, сам бачив, як недавно у лісі вчителька тая самого Ростіка Муравая духопеліла. Той, каже, і чив, бо ж по трускавки лісові ходив, то угледів, на учіаку напнувся, ну, Ростік, то ж такеї хобиляка, що любу побоя а з тюрми, певно, на бабське добро голодний виїшов. Ой,

вона его відлупила, що Ростік зігнувся, на траву впав, мо', там і досі лежить, мурахи доїдають, бо ж у селі не видно его. Ну, там ще, казала Мартоха, ваш (стишено) Іван був. Мама Панаска – ти що, Марино, перекрестись, Іван до баби й не підступиться, а на тую вчилку молитися, бо ж нащось ему аглицька мова тре. Ну-ну, тітко Панаско, знаємо ту аглицьку мову – Марина. Али ж ви мине геть з толку збили, вже й забула, що я казала. Ой, та про ту приїжджу, що як ніч темна, ну не зовсім ніч, а присвіток, бо ж ото чоколядна. То Уляна каже: щось там побалакали, потому до Зінки-вчительши пуйшла. Мо', які родичі неїни. А мій Володько, як почув: якеї родичі, то ж, певно, їм перекладачка потрібна. Бо ж приеджа, певно ж, ні бум-бум по нашім, по-кукуріцьки. Ну ме обсуждаем, а Володька сміється – ви ще, бабо Уляно, каже, скажіть, що до Кукурічок-ота, що в Києві було, по тілівізури показували, ну він же казав, як звати, Володько, ни наше якесь імення, язика мона поламати. Що вона, каже, тая мондель, точно, моделька, так і сказав, до Кукурічок приїхаа... Ну, сміється окаянець з бабів дурних, мусила по загривку тріснути. А він регоче – тож типерка, каже, у Кукурічках моди всяки показуватимуть, тико тре по наших калюжах дошки прокласти, щоби дівкам було по чім ходети. Ну, я вже й сама почала сумліватися, ци дедина Уляна ни бре, али ж цікавість взяла. Кажу до Володьки, як Уляна пуйшла, пуду в бар, мо', там наш батечко застрег. А він – та не, він, певно, уже з тою моделькою любов крутить, а мо', у барі в Руського чи Круцики коняком еї поїть. Ну, не зараза же, хоть і рідний син, абись школу швидше, лобуряка, кінчав, казала ж мому охвермі, що не тре у сорок літ родити, бо будек виросте.

Мама Панаска: та гріх вам, кумо, на дитину свою таке наказувати, хлопчисько тріньки там шалапутний, оно які гичелі у Моривників, чи в теї ж Круцики, а ваш і до техніки нахиланий, казали ж, мациклета сам склав, а що хлопець веселий, то й дівки таких люблять. Ви-те но ліише про тую чорну, чоколядну гостю.

Ну й Марина захихотіла та стисненим голосом (Іван що ще у ліжку вилежувався, довелося добре вуха нашішувати) розказала, як їй стало інтересно, муляло — чому за гостя у директура чи в тої полюбовниці Зінки. То їй зала Володькові, що батька йде з бару витягати. Син, пда, казав ув ответ, що ни в якому барі таточко не сида а в кума Тараса Бусика, бо ж той свиню заколов, до пририна з невісткою готується, їм нарешті внуків мають гзати, чи то синових, Андрієвих, чи то, кажуть люде, одшого неїного чоловіка, теї невісточки, ци то нагуляний вже йде й до школи пуйшло. Ну, Тарас нібито й пригимого помагати, а може, гаспид, і збрехав, випити, лигна дармовинку скотілося та ще й з свіжою шкваркою. Я й сказала, вела Марина, що до вечора не міг би отако в сиків стриміти, певно, ще до Руського долизувати повадався. А сама прибралася, бо ж нивдобно у куфайці пошватися перед чужей очі, то й побігла нібито до Бусиків, цдо бару, а там і на гиншу вулицю звернула. Біля дирекської хати никогісько, али з літньої кухні чути — запахи носяться, ніс у мене, кумо, ще з теї пори не зіпсутий. Я пройшлася, до Руського загнула, мого окаянця ни бдо Бусиків йти не тее, бо ж подумают, що на чарку й шкку напрошуюся. То я назад мимо Жорикової хати й пшкиндияла. Ну й, скажу вам, кумо, не прогадала. Б якраз, як до двору підходжу, тут з їхньої бані й випливає пава. У халаті таким цвітастому, волоссе по плечах розсине, тоже чорне, як вороняче крило. Не збрехала Улья чорна-чорнюсінка, гейби на шашликах закопчена, крва, ніц не скажеш, тико худа, не скажу — як тичка, бо я мнесо таки е, али більш на штахетину, ніж на дівку, схс А за нею з бані — щоб ви-те думали? — Зінка-вчитель тоже видко, викупана, а мо', й тій гості дупу намилув а то й хтозна-що там, у тій бані робили. І до хати погліли обоє, ну, я за дерево стала, бо ж нивдобно, скажут

спеціально видивляюся на заморську красоту, а я ж, можна сказати, случайно, чоловіка шукаю, од білої гаречки спасаю.

— І всьо, більше ніц не бачили? — спитала Панаска.

— Та не, бо ж у вікно заглядати не станеш, та й уже звечоріло добре, якби на дворі у директура не світилося, то б і не побачила ніц. То я й додом вернулася, а там моя зараза вже на ліжку хропака дає, носкорою рулади висвистує. Я вже й будити не стала, думаю, завтречки випишу по перше число, бо як п'яний, то й дурний, ще синяка, як літом, поставить, а сьонне, як прочумається, то вже в мене своє получить.

— Я ж бо думаю — чули, що звірина цієї ночі вироблела? — Мама Панаска була не на жарт стривожена. — То ж не дарма так пси гавкали, вовки вили і ще якась ревла, що аж мороз по шкіри йшов. Нивже ж то якась недобра гостя до нас прителюшилася? Ой, Божечку, нивже ж відьма? Кажуть, вони, теї упиряки, всяку личину приїмати вміють.

— А точно — певно, відьма!

Марина сплеснула руками, тоді об ноги вдарив, очі в неї забігали, а на лиці жах просіявся.

— Ой, побіжу, кумо, тре гленути, ци ж у корови молоко не пропало.

Жінки з хати вийшли, а в Івана серце дедалі дужче заходилося од почутого. Боженьку милий, нивже ж ти послав у Курічкі тую, про яку стільки передумав та вимріяв, яку виглядав, як з неба янгола-рятівника, знаючи, що він все 'дно не прилетить... А бач, янгол його спустився на землю, зіронька в Богом забутім селі засвітилася.

«Нивже Таумі?» — подумав Іван і боявся повірити свему щастю.

Він скопився з ліжка та так швидко, що ледве не впали його широчезні домашні труси. Та Іван їх підтягнув, натяг штани і почав прибиратися. Найперше належало поголитися. Іван боявся відкритої бритви, котра лишилася ще од першого по-

кійного чоловіка мами Панаски. Він не міг уявити, як це схожою на добре загострений ніж шпуюю можна торкнутися щоки чи підборіддя й не порізатися. Боявся і бритви з однією чи двома лезами — вони теж були підозріло гострі, а тому й безпечні. Після кількох порізів колись, ще в юності, Іван молічно повикидав бритви й леза. У землю за хлівом закопав. Пробував носити борідку, та вона чомусь на щипину скидалася. Зрештою сестра Нюрка купила йому на день народження електробритву, яка служила йому вірою й правдою вже не десятий рік. Тим більше, що брився Іван раз на тиждень у суботу ввечері чи в неділю вранці та перед великим святом як то Різдво, Водохреще, Благовіщення, Великдень, Трійця, Петра й Павла, Спаса, ну й ще кілька, про які йому нагадувала мама. А що палікмакер з нього був абиякий, на щипині підборіддя, під носом лишалися клапті щетини, до того ж розетки Іван скрадався, мов до ворога, перш ніж бритву умікнути, то мама рішила — хай вже ліпше Маринин Женік Улянин син Тарас Івана раз на тиждень побриють. Все ж і сіді й родичі. А то й швагро, Нюрчин, якщо навідувався у неділю. А тепер і Володько Маринин міг прийти і сказати: «І дядьку Іване, устроїмо бритвену ексекуюцію?»

З Володьком Іван влаштував гру — вдавано лякався, вався в другій кімнаті, а то й через вікно вилазив. Хоч насприді бриття того ні тріньки не боявся, ну, може, ледь-ледь, і вить любив, як бритва коло вуха джеркотить, як пчілака жалка, жужукає. І щоку лоскоче. Іван ще й підсміюється: хі, лоскітно. Володько, ти того, помаліше; жартує, бо боромоя полетить, не зловиш, хе. Ну, теперика мусив сам брився. Бо ж Володько в школі, батько его, певно, хропака досі, та з перепою вчорашнього й руки труситимуться, то ще, чого доброго, поріже. Не, хай, сам. Ци він не мастак, раз до дки та ще якої збирається!

Проте зирнув Іван у зеркало й засумнівався. Ни така в й велика борода у нього за ці два чи три дні виросла. То ж і

зав Руський, що в нього модняцька щетина, дівки таких люблять. То чом би й гамериканці не полюбити, коли то вона ти-перки у Кукурічках? А як ни вона, то на чо й старатися?

Так думав Іван і подобався собі бородатим (ну трішки, ну кущики стримаять, али ж модно) все більше й більше. Али другий Іван десь із-під припічка, а мо', з-за образків (не, ліпш з-за печі) озвався докірливо:

— Лїний ти, Іване. Навіть для гамериканської пантери ни хоч постаратися.

А мо', промовлев тато Микола, альбо его дух, що з хати, певно ж, досі не вивітрився...

Та Іван сказав другому Івану, вредному, як павук над ліжком, що от-от вночі впаде на Івана:

— Вона може й поїхати, я не zobачу, а казали ж мама, що як ни полюбить на брудно, то на чисто трудно.

Все ж якщо не голитися (ну, Іване, хай бу, Іване, сказав собі Іван), то хоч добре вмитися — так він вирішив. І на подвір'ї, коло прилаштованого на стовпці умивальника Іван добряче похлопуався, старанно тер щоки й шию.

— Що сталося, Іване? — спитала мама, котра визирнула з-за хати.

— А чо сталося? — розважливо відказав Іван. — Що мені замурзаним ходити? Вмиваюся, то й умиваюся.

Мама підійшла, стала зовсім поряд, й Іванові захотілося хлопнути на себе уже відро води. Та в умивальнику вода вже кінчилася, то й умивачка Іванова мусила кінчитися.

— То, мо', до Тамарки надумав таки піти?

— Чого б то серед будного дня?

— А як надумав, то й ходи...

Мамин голос був поблажливим. А й правда, минулої неділі навідувався Тамарин сусідя й родич дядько Митро. Нібито маму Панаску провідати, ну, казав, до родичів у Кукурічки навідувався, дай, думаю, і до Панаски загляну. Ну, хитрий дядько Митро. Бо слово за слово, та й перекинулася

мова на сусідку Тамарку, до якої, таки правда, Іван в весни приходив буцімто свататися.

— Ну, мона й того, Іване, — сказав Митро. — Дівч пропадає, хай і не зовсім путяща, али зате роботяща. Ви би вдвох і надумалися, і діло склали. Я й тобі ж, і Тамі не чужий чоловік, то кепського діла не нараю. То як, Іван, прийдеш?

Не Іван, мама запевнила — аякже, обязательно при та ж збирався ото, та альбо дощ, альбо робота, а Тамі Іван пам'ятав, чом би й не? А раз пам'ятав, то й прийде, би й на ту неділю.

«Молотіте, мамо, молотіте, хай полова розвіється», — думав Іван десь чуваними словами.

Він-то ни забув Тамарки, али що поробиш, як ото з і візора чорна пантера визирає та Іванові підморгує. Іван думав, що тре буде пояснити мамі, чого ото надумав ко ма вдягати празникового. Спершу хтів таки збрехати, щі Тамарки піде, хай не свататися, то провідати. Та маму ду ти не годилося, ще прищ на язиці вихопиться чи на руді родавка.

То сказав, що в учительки Зіни Антонівни має нин геньби екзамена здавати. То й мусить вмитися і придягт

— То як до вчительки йдеш, хоч би бородеку поголи сказала мама.

— Та я, може, зусім з бородою ходитиму, — пооби Іван. — Як волицький батюшка, такую одпущу і тоді в нахи запишуся...

— Я тобі дам у монахи!

Чутно, що мама Панаска начеб перелякалася. А Іван думав, що монахом і не кепсько бути, сиди собі та пузо чухуй, він сам у кіні бачив. Ну, там, може, кадильницю тюшці піднеси.

«Молитва», — підказав хтось Іванові.

Молитов Іван знав мало, с'як-так «Отче наш» проказу

— То, Іване, тобі не пузо чесати, — сказав Іван вголос і, пирхнувши, як кіт, пішов до хати по рушник.

І ось прибраний і напахчений трійним дікалоном, мало ни цілою блешкою, вилятою на лице й маринарку, стоїть Іван перед шкільними ворітьми. І диво стається — найбільше диво в світі, яке могло статися на цій грішній планеті. Із дверей школи з'являється Таумі, чорна пантера, вся в костюмі із чорної шкіри, тико на шиї білою косинкою пов'язана.

Іван думає раптом, чи не червоні в нього очі.

Коли вже зібрався, то сів на колоду коло порога. Колода невеличка, й Іван любив на ній сидіти. Хоч мама давно казала із затятою упертістю пару раа на тиждень, що колоду треба прибрати з-пуд порога, Іван так само затето відказував, що колода ни пуд порогом, а збоку. Мама спробувала було її підняти, та не змогла і ще зо два дні нарікала, що надірвалася, а все винен у тому непуцящий син.

— То я непуцящий? — обурювався Іван.

— Авжеж. То ж не Маринин кіт, — одказувала мама.

«Мамо, я таки непуцящий», — подумки визнав тепер Іван, присівши на колоду.

«Куди я їду, мамо?» — то була друга думка, вже із знаком питання.

Мама не почула його думки-запитання, й Іван... Іван заплакав. Од свого безсилля зрозуміти щось таке, що він збагнути не годен, а треба би було. Од того, що світ став мовби більшати і сам Іван одсунувся од того Івана, котрий збирається йти до якоїсь там чорної пантери, а той, у свою чергу, від Івана, який переповнився жалем за самим собою і своєю непуцьовістю.

Зрегітою, Іван подумав, що плакати мона довго, цілий день або й більше, а пантера тим часом зникне з Кукурічок. Поїде й випарується. Або спершу випарується.

— Куку... ку-ку... — сказав Іван уголос і підвівся.

Мусив ще раз вмиватися, бо сльози могли замерзнути на щоках од страху, який сидів усередині.

— Куди ти, Іване? — почув мамин голос. — Таки до Тмарки?

— Еге ж, до Тмарки, що ходить без маринарки, — сазав Іван. — Передам два мішки привітів од вас, мамо.

— Ой, Іване, щось мені не віриться, що ти до Тама...

Іван так швидко побіг, підстрибуючи на ходу, що мамині слова не змогли залізти до його вух. Точніше, застрибну на бігу. Особливо останні. Щось там про кашу у Іванові голові та його даремну любов до учительки.

Ондечки й вона, Зіночка Антонівна, виходить зі шкк з чорною пантерою. І пан директор Жорик Семенович, і його жінка.

«Я сплю», — подумав Іван.

І що б зробити, аби не просинатися, подумав далі.

Таумі підходила до шкільної хвіртки. Ворітець, що раcotень дві-три (туди-сюди) скрипіли за день — натужизойками під руками малих халамидників.

«Коби ж то знаття, що приїде ця пані, ця маркізеля, подумав Георгій Семенович, — то ж хіба б не пофарбував ворота? А тре, тре було ще перед першим вереснем».

Таумі наближалася до бідно вдягнутого чоловіка, котр дивився на неї... Дивився на неї так, наче поглинав усю й усю цілував, здавалося, не лише очима, а й усією свою поставою — широко розкритим ротом, руками, торсу у костюмі з синтетичного матеріалу, що ніколи не м'ялі якого не треба було ніколи й прасувати. Таумі не раз бачла обожнювання в чоловічих очах — нею захоплювали й мільярдери, й бідняки в африканських чи латиноамериканських містах — але такого сяйва захоплення й обожнюваності — найвного, начеб божевільного і в той же час тавго, що брало її на крила — Таумі ще не бачила.

— Хто це? — спитала вона в Зінаїди.

— А, це той, ваш фанат у Кукурічках, — відповідала їйнаїда, — про якого я вам учора казала.

— О, як він дивиться! Що ж йому подарувати?

Таумі Ремпбелл мацнула до сумочки. Лишилася одна-єдина її маленька світилина. А поруч один з її талісманів — фігурка святого Ієроніма на колінах з піднятими над головою стуленими долонями рук... Таумі взяла й фотографію, і талісман — і простягла Іванові. Іван спочатку аж сахнувся, а потім жадібно схопив обидві речі. Цілий потік англійських слів ринув з його вуст. Слів, які він прагнув запам'ятати за ці місяці навчання.

— Lose... lord... girl... love... lullaby... braid... brave... meagre... purer... smile... mirror¹...

І ще багато говорив-промовляв Іван, обличчя його нахненно світилося.

— Що він каже? — спитала Таумі у Зінаїди. — Що каже цей чоловік? Чому цей потік слів? Що він означає?

— Він радий вас бачити, — відповіла Зінаїда. — Дуже радий. Тому так багато слів.

— Він адекватний? — голос у Таумі був трохи зляканим.

— Абсолютно, — сказала Зіна. — Він абсолютно адекватний, міс Таумі. Більше грає. Такого собі Keak-minded². Imbecile.

По правді, Зінаїда Антонівна сама не була впевнена у повній адекватності Івана. Особливо сьогодні, в цей момент, перед Таумі Ремпбелл. Але вона хотіла, дуже хотіла допомогти Іванові. Навіщоє хотіла.

«Він же мене порятував»; — подумала Зінаїда на своє виправдання.

Іван у цей момент, завершивши нарешті свій англійський словесно-проносний потік, бухнувся перед Таумі на коліна й припав лобом до землі.

— Що мені робити? — спитала Таумі Зінаїду. — Це що, такий місцевий ритуал?

¹ Втрачати... пан... дівчина... кохання... колицьова пісня... коса... хоробрий... убогий... чистий... усміхатися (англ.).

² Юродивого (англ.).

— Так, — несподівано для самої себе підтвердила Зінаїда. — Це такий ритуал. Дайте йому поцілувати свій чобіток.

Таумі ткнула чобіток Іванові під носа. Іван звів очі, в які світилося непідробне захоплення впереміш із здивуванням. І він справді цьомнув чобіток — раз, варуге і втретє.

— Що далі? — спитала Таумі.

— Далі поїдемо на те перехрестя, де похована відьма, велика місцева мамба. Ну, а цього чоловіка треба взяти, я гадаю, з собою. До того ж, за місцевим повір'ям, відьми бояться юродивих.

— То він таки юродивий? — Таумі.

Зінаїда усміхнулася й нічого не відповіла. Вони пішли до машини. Іван сів ззаду якраз за Таумі. Він був на сьомом небі від щастя. Зінаїда мало не силою заштовхала й Софію Петрівну.

— Ну, подруго, розкажуй про своє відьомське кодро, — сказала Зінаїда в машині.

А що розказувати, відповіла Софія Петрівна. Ну, яка далека наша родова попередниця справді мала славу відьми. І була забита чи то спалена.

— І все?

Ну, не все, сказала Софія Петрівна. Дитину її врятував пан чи панський управитель. Чи вчитель, Господи Боже мій, та ж то давно так було, що не мохом, а моховиськом поросло. Ну, смутні, мов крізь туман просіяні, якісь родові перекази. Я сама недавно од матері довідалася. Вона, як ішла жити до сестри у Лісники, що за Волицею, то мені передала одну річ. Казала, родовий наче скарб. Беретти його треба й ні в яким разі не продавати. Я навіть своєму Жорі не показала. Він у мене ні в які прикмети й забобони не вірить. То міг би відразу загнати. А мама казала, що треба її беретти, бо, як тільки зникне — чи вкраде хтось, чи продати, рід припиниться.

- Ти диви, яка потайна в мене жінка, — Георгій Семенович, що вів «Фольксваген» лісовою дорогою, аж присвиснув. — І що ж то за річ така? Амулет, намисто?
- Золота пластина. Ну, такий трикутник начеб.
- Золота? Із справжнього золота?
- Та напевне.
- І велика?
- Ну, на мої долоні не вміщується.
- Твою маму, — сказав Георгій Семенович і покосився на Таумі. — Вдома, можна сказати, скарб лежить, а ми собі скніємо. Не, подруго, пустимо в діло твою пластину.
- Нізачо, — голос Софії Петрівни став крижаним.
- Нізачо?
- Навіть якщо катуватимеш. Я ще пожити хочу. І щоб діти наші жили. Внуків хочу мати.

Зінаїда подумала, що в цей момент Софія Петрівна схожа на Жанну д'Арк, яку ведуть на вогнище. Чи-ту ж відьму, котра відмовляється зректися своїх чар. Або визнати себе відьмою. Зінаїда посміхнулася. Бо зрозуміла, що мир у сімействі пані директорової остаточно порушений. Розрушений. І буде розхитуватися далі. Доки остаточно не обвалиться або доки Георгій Семенович не знайде тієї пластини. І вона вирішила: після повернення в село Софія мусить її показати.

Тим часом Іван кайфував. Він-бо вдихав неймовірні пахощі волосся Таумі. Її шиї, що ледь визирала з-під курточки. Якщо на землі існував рай, то в ці хвилини він жив у раю. Він летів над цією земаєю, над лісом, навіть над хмарами. Він був сам небожителем, адже тільки вони мають право на таке неймовірне щастя. У цей же час Таумі морщилася од гострого запаху Іванового одеколону.

Нарешті компанія з трьох жінок і двох чоловіків прибула на заповітне перехрестя. Про що й сповістила Зінаїда Таумі. Втім, вона сама ніколи тут не була. Зате, як виявилось, була Софія Петрівна. Бо ж саме вона сказала чоловікові чарівні слова:

— Спинися. Здається, тут.

Дами і менщизни, кобіти і двоє таких різних чоловіків вийшли з машини. Над лісом котилися сірі осінні хмари. Доволі прохолодний вітер. На перехресті двох лісових долежав ледь жовтуватий поліський пісок, крізь який провалася пожухла трава.

— Оце те саме місце, де похована ваша велика мамба? розчаровано спитала Таумі.

— Очевидно, так, — відказала Зінаїда.

«Якби не помер цей старий придурок, невже справді мені довелось б розкопувати тут землю і діставати череп?» подумала Таумі Ремпбелл.

— Я знаю, тут була похована відьма, — раптом сказав Іван.

— Тобі хтось про це розказував? — спитала одразу Зінаїда.

Іван соромливо опустил очі. Потім вирішив, що не треба приховувати того, що сталося колись. Він шморгнув носом і сказав:

— Бачите, той, як його... Ну, мені Борик Федьків сказав, що я можу стати розумнішим. Не таким придурком... Штось в мене того, ну того... — Він згадував слово і нарешті згадав. Що лою в голові побільшає. Якщо я, той... Якщо вночі сам викопав череп відьми. Ну і я...

— Ти викопав череп?

Зінаїда це навіть не вигукнула, а швидко зойкнула.

— Так, — засоромлено підтвердив Іван. — Мені... Мені було вельми страшно... Тієї ночі тико місяць світив і то не всіди... Бо ж хмарно було... І вітер у лісі вив та й тая, совиця, кричала. Ну, я ще пса суєцького з собою покликав. Тико він втік з цього місця, як я став копати... Та я... Я таки викопав того черепа... І з собою забрав, а місце зновика землею засипав...

Іван склипнув, і з його очей потекли рясні сльози.

— Мине... Мине... Борик обманив... Обдунив... Бо скільки я той череп ни тримав і які слова ни промовлев, а зостався таким, як був... Господи мій миленький, — він хлипав і ви-

тирав сльози, — же тико хотів стати, як усі людоньки. Як людиночки наші...

— Що він каже? Чому плаче? — спитала, звісно, англійською, Таумі.

Коли Зінаїда переклала, Таумі раптом також затрусилася. На якусь мить їй здалося, що перед нею розступилася, розверзлася земля і вона бачить під собою безодню. В цю безодню летів увесь її світ. Її дотеперішнє життя і уявлення про цей світ.

— Why? — простогнала Таумі. — What for?¹

Зінаїда здивовано озирнулася на гостю, і цієї миті їй стало також страшно. Вона побачила нещасного Івана, з якого насміввся цей бевзь, Борис Тищук, тут вночі, посеред лісу, на залятому перехресті. Івана, який розкопував могилу відьми, аби дістати її череп.

«Він скотів бути розумнішим, таким, як всі, — подумала Зінаїда, і в неї стали підкошуватися ноги. — Хоч би не впасти, Господи... Я підозрювала, що він усвідомлює свою інакшість, але... Як же йому живеться на цьому світі?»

— Спитайте, де він подів черепа, — сказала Таумі. — Де зараз той череп?

Зінаїда спитала. Іван відповів, що череп закопав за селом, під старою розкарячкуватою сосною. Ну, там, за Федьковим урочищем.

— Я хочу побачити цього черепа, — забажала раптом Таумі.

І коли Іван дізнався про це бажання богині-гості, сльози враз висохли на його щоках; він засяяв, як нова копійечка, і затремтів — уже од щастя.

«Я хитрий», — подумав Іван.

А вголос промовив — так і так, він згоден, аякже, погодін показати те місце. Та тико он їй, нашій гості.

— Чому, Іване Миколайовичу? — спитала Зінаїда.

¹ Навіщо? Як так? (Англ.)

— Бо так тре, — хитрував далі Іван. — Бо то моя тина. Кому хочу, то й показую. Не всім же черепиською чити. Всього-того, розговор окончін. Одвезіть нас до сосни.

Насправді ж йому хотілося, ну, раптом, ну, захотіло аж млосно в грудях стало, лишитися удвох, сам на сам зі сєєю (так, так, ну хіба вона не його?) чорною пантерою. У на хвилиночку, хоч на секундочку, та удвох.

Георгій Семенович начальницьким тоном почав був і перечувати — як так, хто тут командує, але Зінаїда Антонівна на його спинила.

— Буде так, як каже Іван Миколайович, — рішуче сказала вона.

І щось таке було в її голосі, що Георгій Семенович покісно стулив директорського писка. Тим більше, що Зіну не сподівано підтримала Софія Петрівна. Соню Петрівну єліг страх — вона відчула, що ні, ні за які гроші вона не хочє бачити черепа своєї далекої прашурки-відьми. Проживе і цього видива, бо вона себе знає, як побачить — все жє мучитимуть кошмари, уві сні й наяву.

І ось щастя — Іван і Таумі Ремпбелл, Іван і обожнює чорна пантера виходять біля старої, схожої чи то на жив тризуб, чи вила-трійчата, сосни. Вона наче колись, молоді сосонкою захотіла збігти на невеличку піщану гірку, та є не стачило. Так і завмерла біля підніжжя.

— Де вас чекати? — хмуρο буркнув Георгій Семенович.

— Ми самі прийдемо, — одказав Іван.

Машина рушила — поволі, натужно, не хотючи.

— Ще, чоґо доброго, цей бевзь зівалтує нашу гостю, сказав Георгій Семенович. — Ну, або спробує зівалтувати. І що тоді? Хто відповідатиме? Світовий скандал...

Зінаїда Антонівна майже ніжно торкнулася його плеча.

— Вибач, ти хоч і директор, але, здається, ще більший і от, ніж цей нещасний чоловік, — сказала вона.

— Твою матір, — лайнувся директор. — Що ви з мене хочете, баби?

— За дорогою слідкуй, — порадила Софія Петрівна. — А то можеш скоїти першу в історії Кукурічок аварію.

Іван, лишившись удвох, спробував пригадати якісь англійські слова, та вони, на диво, геть усі повилітали з голови. Склалися в клуб і полетіли над лісом, далі над селом, як журавлі.

«Верніться», — попросив Іван.

Слова не верталися, тож він зітхнув і, оскільки лопати не було, взявся руками розгрібати пісок під сосною. Таумі стояла поруч і думала, що наближається закінчення найбільшої комедії, а може, й трагікомедії її життя. Нехай, лишилося небагато. Щемний жаль до цього чоловіка огортав її. Як йому допомогти? Ніяк, зрозуміла вона. Цей чоловік, може, й напівідіот, а може, й ні, певно ж, її любить, кохає, безтямно кохає, обожнює, підносить на таку висоту, якої вона досі не знала. Що вона може запропонувати у відповідь? Віддатися? Навіть цього не може, не може цього уявити. Та й де? Тут, на траві у лісі, у чужому напівдикому краю? Траплялися у неї ще й не такі авантюри. Ні, вона його не боїться, зовсім не боїться... Вона... Їй просто холодно, сумно, прикро, прикро не так від цієї безглуздої поїздки, коли вона піддалася на шантаж... Прикро за щось більше, чому нема назви... Сумно, бо... Бо такої осені ще не було в її житті...

— Ось він, — озвався Іван.

Він підвівся, тримаючи в руках щось, загорнуте в брудну шматину. Іван розгорнув шмату, і Таумі побачила темно-сірий людський череп, з піском на кості. Жіночий. Він оширився до неї, й Таумі відчула, як замлоїло в грудях.

— Не бійтеся, — сказав Іван. — Він не кусається. Можете до нього доторкнутися. Ви ж у пальчатках.

Таумі інтуїтивно збагнула, про що каже цей чоловік. Вона простягла руку в чорній рукавичці до черепа, торкнулася його, і цієї миті світ поплив перед очима, все довкола стало роздвою-

ватися, кудись утікати. Ноги підігнулися, і Таумі опустилася землі, а тоді беркицьнулася горілиць. Вона знепритомніла.

Іван злякано кинувся до Таумі. Впав і покотився по траві, далі по траві череп.

— Що з вами?

Таумі не відповідала. Іван поторсав її за руки, несміявся за голову, бік.

— Зомліла, — констатував він. — А мо'... Ой, Божечку!

Він злякався не на жарт. Раптом чорна пантера померла. Приклав вухо до грудей. Ні, дихає, хоть і ледь чути. Що робити? Бігти до села? А як щось за цей час тутечки станеться? Очнеться і сама? Що подумає? Куди йтиме? І він прийняв рішення. Легенько поторсав, побив пальцями в плечі по щоках. А що Таумі не реагувала, взявся підводити. Тоді взяв на руки і, натужачись, підняв.

Так, з Таумі Ремпбелл, чорною пантерою на руках, Іван попрямував до села. Щасливішої і водночас зляканішої людини не було в ці хвилини на світі. Іван вдихав пахощі найпрекраснішої жінки на землі, і у нього паморочилося в голові. Дивувався, що вона така легенька. Така худа. Он б'ється жилака на темній, шоколадній шії.

Правда, вже біля села Таумі стала важчати. Іван забідкався — донести б дорогоцінний скарб. Нехай, он уже й перихата недалечко. Орисишина. Ну, там і зоставить цею жінку а сам побіжить до своєї вчительки.

Та Таумі опритомніла при вході в село. Глипнула очі, повела здивовано головою. Де вона? Ой, та вона ж втратила певне, свідомість. І цей чоловік, від якого не вельми приємно й різко пахне, несе її на руках. Однак, несподівано для себе Таумі знову заплаючила очі. Сотні чоловіків у різних країнах на різних континентах носили її на руках, а мільйони мріяли про це. Її виносили на руках з ванни, джакузі, морів, річки, заносили в спальні і машини, на яхти і в каюти яхт, голу, з півголу й зодягнуту в дорогі сукні та костюми, піднімали

подіумі, навіть на боксерському рингу. Але так її не носив ніхто. Невміло, натужно й водночас трепетно та ніжно. На якусь мить Таумі здалося — насправді вона летить, десь високо над землею. Може, й справді? Вона розплющила очі й несподівано для самої себе цмокнула Івана в неголену щоку.

З несподіванки Іван ледве не випустив свою дорогоцінну ношу. Таумі ворухнулася, й Іван обережно поставив її на землю.

Люди виходили з будинків, аби подивитися на дивну незвичайну пару. Петро Линюк спробував було щось масно пожартувати, та Іван так зирнув на нього, що Петро-п'яничка вмить нависив на шербатого рота замка.

— Де взяв таку краю, Іване? — спитав Тиміш Лучишин.

— На небі, — сказав Іван.

Таумі посміхнулася й кілька разів привіталася англійською. Нарешті вони прийшли до директорової хати. Трійця — пан директор і дві училки та ще Валерія — зустріли їх на подвір'ї.

І тут Таумі чекав великий сюрприз. Та ще й який. Зінаїда та Георгій Семенович таки змусили Софію Петрівну дістати зі схованки її дорогоцінний золотий скарб. Георгій ахнув і став прикидати, скільки може коштувати ця пластина.

— Йолки-палки, та ж на нову машину потягне.

— І не думай, — оцирилася Софія Петрівна. — Я зла своїм дітям не бажаю.

— І собі. Насамперед собі, — вколов Георгій Семенович.

— Нехай і собі. Й тобі, дурневі, теж.

Намилувавшись (Софія Петрівна не дала пластину чоловікові навіть до рук), володарка скарбу сховала його до кишені. Вирішила, що потім переховає в інше місце, бо мала підозру: чи не підглядав крадькома чоловіченько, як вона діставала скарб.

Коли ж з'явилися Таумі й Іван, Софія Петрівна вирішила, що покаже пластину гості. Раптом та знає, що означають маленькі дивні фігурки, витиснені на пластині. Може,

щось таке, через що від пластини треба радше відкараскати, ніж зберігати її?

Здивуванню Таумі не було меж, коли вона побачила пластину. І було з чого дивуватися! Перед нею тьмяно поблизь вала точнісінько така пластина, яку вона бачила у Нью-Йорку в старого Джавіртана. Той самий неправильний трикутник видовжений в один бік. З такими самими позначками.

— Де ви знайшли цю... цю річ?

Зінаїда зиркнула на Таумі й собі злякалася. Жах просвітився із зіниць чорношкірої гості.

— Таві-Табуку! — прошептала вона.

Зінаїда не зрозуміла цих слів. Зате Таумі гарячково шукала відповіді: звідки взялася тут пластина-трикутник? Адже вона бачила в Нью-Йорку, покійний Джавіртан знайшов її в Африці, у могилі Туммі Маліколоне. Може, це та сама пластина? Яка дивним чином перемістилася сюди. Чи така річ могла бути і в могилі білої мамби?

Отож є поєднання двох відьом, двох чарівниць? Куди ж їдеється її невіра в цю історію? Тобто містичну частину цієї історії, бо поїхала вона сюди, лише поступаючись шантаж і натиску та ще й спокушена черговим великим заробітком.

— Де ви взяли цього... Таві-Табуку, цю річ? — перепитала Таумі.

Зінаїда переклала.

— А що сталося? — вигукнула Софія Петрівна.

— Негайно відповідай, — з притиском сказала Зінаїда.

Софія Петрівна сказала, що бабуся... Бабуся передала рідний переказ. Начеб цю пластину привіз звідкись їхній який предок. Він був у козацькому війську Богдана Хмельницького, яке допомагало французам відбивати в англійці якусь фортецю. Та той предок, його нібито звали Марком, та у Франції, й лишився, бо закохався у вродливу француженку. Та її батько сказав, що не віддасть доньку за голодранця та й із дикої східної напівварварської країни. І тоді Марко виріш

найнятися матросом на корабель, який плыв до Вест-Індії. Там він потрапив до піратської компанії, яка займалася постачанням рабів для плантацій на якомусь острові.

— Гаїті? — перепитала Таумі.

— Може, й Гаїті, — сказала Софія Петрівна. — Він кілька разів плавав до Африки. А тоді із золотом і грошима повернувся до Франції. Та його дівчина вже вийшла заміж. Мала дітей. І тоді Марко через всю Європу помандрував в Україну. Та не на Січ, а додому, на Полісся. Дорогою був пару раз пограбований, отож привіз тільки цю пластину, зашиту в підкладці сюртука. Та не став її продавати, а нащадкам велів берегти, як зіницю ока, нікому не віддавати, берегти в роду.

«Виходить, я потрапила сюди не випадково», — подумала Таумі.

Але що означала наявність саме в цьому селі цієї пластини-трикутника, вона не знала.

«Пора додому, — подумала Таумі. — Дуже пора. Я стомилася. Де ж череп? Ні, нехай він лишається тут. Мені світове панування не потрібне. Я й так одна з королев цього світу. Хочу до Костьї. До Маріонелли. Хочу на могилу брата. Хочу...»

Вона заплащила очі. Простягла руку.

— Дай їй цю бісову пластину, — скомандувала Зінаїда.

Софія Петрівна послухалася. Із заплащеними очима Таумі взяла пластину й поклала на долоню.

— Туммі Маліколоне, — прошептала вона. — Ти живеш і тут, Туммі Маліколоне.

Вона погладила пластину і розплющила очі...

— Ви знаєте, що таке священний сон в Африці? — спитала вона у Зінаїди.

— Ні, — сказала та.

— Є два види цього сну, — пояснила Таумі. — Перший, коли людина після молитви місцевим богам іде у савану й знаходить там абсолютно безлюдне місце. Вільне не тільки від людей, а й від звірів. Лягає на землю, розкинувши руки.

І дивиться на небо, доки не засне. Прокинувшись, така людина стає вавічі мудрішою, особливо, якщо спала не менше до

Вона замовкла і спитала, чи міс Зіна вірить у це.

— Не знаю, — сказала Зіна. — А другий вид сну?

— Коли людина бере в руки якийсь предмет, який їй особливо дорогий і на придбання якого вона затратила багато сил, кладе на простягнуту долоню і стоїть, доки теж не засне. Якщо зможе заснути — цей омріяний предмет принесе їй щастя. Якщо ні — його треба викинути.

— Дивно, — сказала Зінаїда.

— Дивно, — згодилася Таумі. — Спробуйте... Нехай жінка спробує колись заснути із цим... золотим трикутником.

— Ви вважаєте, що їй це треба зробити? — сказала Зінаїда.

— Не знаю.

І тут Таумі відчула — шкірою, всім своїм еством — три негайно покидати це село. У цій пластині загроза. Їй особисто. Їй про це сказала сама Таві-Табуку, коли взяла до рук. Таке ось відчуття.

І вона поспішно промовила:

— Все, мені пора. Сподіваюся, містер Джордж відведе мене до Києва?

— Відведе, — сказала Зінаїда.

Попри прохання Таумі відмовилася обідати. Софія Гривна поклала їй у торбину десяток добірних яблук, дві банки — зі смородиновим і ожининовим варенням і ще дві — з грибами.

— Відмова означає образу? — спитала Таумі у Зінаїду.

— Означає образу.

Таумі Ремпбелл щедро розплатилася із Зінаїдою і Георгом Семеновичем. Тицьнула їй Іванові стодоларову купю.

— Нащо мені? — розгублено сказав Іван.

— Бери, бери, — сказала Зінаїда і закрила його палатку. — Дають — бери.

— А б'ють — утікай, — лукаво озвався Іван.

Гіркою була для нього мить прощання з тією, котру любив... Господи, невже він любить її більше за маму? Виходить, більше...

— Спасібо, Джон, — сказала Таумі і ледь-ледь торкнулася своєю обцілованою стількома щогою об неголену, колючу Іванову.

Тут Іван згадав два англійські слова.

— Гуд бай, чорна пантеро, — сказав він.

Коли Зінаїда переклала два останніх слова, Таумі Ремпбелл посміхнулася.

І ось машина рушає. Зникає за поворотом сільської вулиці.

«Сон пройшов», — думає Іван.

Він тюпає додому. Мама свариться, та не дуже. Іван просягає їй американські гроші.

— Свят, свят, Іване, що то? — дивується мама, яка ніколи не бачила доларів.

— Теї гроші, що в Гамериці...

— Ти не вкрав, Іване? Де взяв? Учителька дала?

— Золотая ангелиця, — каже Іван і йде за хлів.

Там він бере візку для гною й лопату-городника. Акуратно обчищає візку.

— Іду помагати, — каже до матері.

Та вона вже не чує. Побігла до Марини, хвалитися ненашими грішми. Іван прямує через всеняке село, до розкарячкуватої сосни. Знаходить черепа і закопує під сосною. А тоді знайшов те місце, де лишила слід свого чобітка Таумі. Там, де земля була твердіша. Акуратно повантажив землю зі слідом на візок. Він знав, що далі зробити. Землю із дорогоцінним слідом привезе додому, а навесні посадить у те місце, де ступала нога чорної пантери, насіння великої червоної ружі. Такої, як під вікном у вчительки росте, сам бачив. Мусить із сліду цієї жінки вирости квітка незвичайна, небаченої краси. Для нього, Івана.

XV. Таумі

Через тиждень після повернення до Сполучених Штатів Таумі згадувала мандрівку до далекої загадкової Юкреїни, як дивний сон. «Невже це трапилося зі мною?» – питала вона себе. Був Київ, дурний конкурс, нехай так. Але чи була поїздка в далеке юкреїнське село серед лісів? Чи був їжак на дорозі? Поїздка до місця, де похована місцева відьма, череп, вона, Таумі, на руках у місцевого аборигена з поглядом дауна, дитини і філософа водночас?.. І раптом до Таумі прийшла думка, що тільки це й було справжнім. Їжак, ліс, заєць, цей бідолашний чоловік... А пластина? Така, як у Джавіртана. Це пояснювалося просто: предок цієї жінки міг захопити пластину-трикутника в Африці, вона могла бути копією, або копією була та, що в Джавіртана.

Таумі не знала, що старий Джавіртан нагадає про себе. Ще через тиждень після її повернення на мобіліці озвався голос Ніколь:

– Тут телефонує якийсь містер, каже, що він адвокат покійного містера Джавіртана Тамперств'є. Йдеться про заповіт цього пана.

– Джавіртана?

– Очевидно, так.

– Більше він нічого не сказав?

– Окрім того, що може прислати офіційне повідомлення про місце й час оголошення заповіту. Сказав, що в списку осіб, яких заповіт стосується, є й ваше прізвище.

– Тоді давай пану адвокату мій номер.

Сухуватий чоловічий голос після напівофіційного напівкомпліменту про красу міс Таумі повідомив, що такого числа, о такій-то годині в офісі товариства захисту і розповсюдження гаїтянської культури відбудеться оголошення заповіту пана Джавіртана Тампереств'є його нотаріусом. Оскільки у списку осіб, які... Бажана присутність... Тим більше такої особи...

Таумі відмовилася бути присутньою і попросила надіслати копію тієї частини заповіту, яка стосується персонально її.

І ось через десять днів вона тримає в руках привезену помічником адвоката, смаглявим молодиком явно латиноамериканського походження, коробку — дерев'яну, з вигадливим візерунком на кришці. У копії заповіту написано: «Заповідаю міс Таумі Ремпбелл, громадянці США, супермоделі, дерев'яну інкрустовану і гравіровану коробку з вмістом цієї коробки і правом розпорядитися предметами, які знаходяться в коробці, згідно з її волею й бажанням. Джавіртан Тампереств'є».

Молодик вручає їй запечатаний сургучем пакетик.

— Там шифр для відкриття коробки, — каже він.

Він явно щось чекає. Чайових чи того, що коробку відчинять при ньому? Чайові він отримує, коробку Таумі відчиняє сама. У ній щось загорнуте у полотно. Коли Таумі розгортає полотно, то скрикує — там людський череп. Вона ледве не впускає його на підлогу. Руки в неї тремтять. Кладе череп на стіл. Вона здогадується, чий то череп. На дні коробки Таумі, прийшовши до тями, помічає аркуш паперу. Повагавшись (чого боятися?), бере до рук і читає. Лист Джавіртана, може, й останній лист старого в його житті. Явно писаний тремтячою рукою:

«Дорога дівчинко! Пишу тобі, знаючи, що ми вже не побачимося. Стара сухорлява сива леді постукала у мої двері й просить йти за собою. Це той випадок, коли джентльмен, навіть якщо він ось-ось мав би стати володарем світу, не має права проігнорувати це запрошення. Шкода, що ти надто далеко і не встигнеш привезти черепа далекої Білої Мамби.

Якщо привезеш, спробуй їх з'єднати і, можливо, саме тоді судилося бути поведителькою світу. Якщо ж не захочеш, роби з черепом великої Туммі Маліколоне те, що вважатимеш за потрібне. Він належить тобі як спадкоємиці королівського і чаклунського роду народу ібіро. Міг би написати ще багато, але відчуваю, що перо ось-ось випаде з руки, яка холодне. Біла леді наполегливо кличе мене. Її шепіт стає все пристраснішим. Бувай, моя люба Таумі. Згадуй іноді старого Джавіртана, якому більш не дозволяють стати поведителем світу. Я зробив для тебе, спадкоємиці великої Туммі Маліколоне, все, що міг. Твій Дж...»

Очевидно, у старого не стачило сили дописати своє ім'я. Таумі сиділа, не знаючи, що їй робити. Треба було привезти череп білої відьми? Але щось же їй завадило це зробити... Стати поведителькою світу? Та чи випадково, що старий Джавіртан помер саме тоді, коли вона полетіла в далекі Юкреїну?

«Я й так маю в цьому світі надто багато, щоб повірити, що я можу стати його поведителькою за допомогою двох черепів», — раптом подумала Таумі.

Чи хтось за неї. Вона озирнулася. Сама в кабінеті. Чом їй страшно? Їй пригадалися слова Джавіртана про те, як він розшукував її, як прагнув зробити знаменитою і робив усе для цього, часом усуваючи тих, хто цьому заважав.

— Мамо, мені страшно, справді страшно, — прошептала Таумі.

Але що робити з черепом? Викинути в океан, закопати в саду чи на якомусь кладовищі, зберігати як реліквію?

Череп Туммі Маліколоне лежав перед нею. Старий, по чорнілий. Навіщо він їй? Куди дивляться ці пусті очниці?

— Пробач, Туммі Маліколоне, — сказала Таумі Ремпбелл. — Я не хочу тобі зла. Я теж із народу ібіро. Можливо у нас однакова ДНК. І в мене така ж кров, якась там частинка твоєї крові. Пробач мені, Туммі Маліколоне, не гнівайся.

Вона промовляла ці слова, мов у гарячці. Наче заклинання.

Все більше впадала в транс. Ось уже її очі закотилися, затряслися голова, руки.

І тут вона побачила, як до кімнати заходить вродлива біла жінка. Вона вдягнута в довгу картату спідницю і щось схоже на кофтину, а на голові має вінка із квітів — незнайомих Таумі, яких вона ще не бачила. Жінка йде, мов сомнамбула, з простягнутими руками. Очі в неї заплющені, але Таумі знає, якого вони кольору — темно-сині, глибокі, настільки виразні, як небо безхмарної ранньої осені. Жінка підходить до столу, мов сліпа (чи й справді сліпа?), мацає руками. Вона хоче знайти черепа Туммі Маліколоне, розуміє Таумі.

— Ні, ні, ні! — кричить вона й хапає черепа.

Біла жінка простягає до неї руки. Її обличчя справді біле, наче крейда. Таумі починає відступати, ось вона вже притиснута до стіни.

— Не віддам! — кричить Таумі.

І отямлюється. Біля неї стоїть Мері, секретарка.

— Що з вами? — стривожено питає вона.

— Я кричала?

— Так. Я злякалася. Вибачте, але я думала...

— Що хтось тут є?

— Ні. Що з вами щось сталося.

— А тут нікого не було?

— Ні. Ой... Міс Таумі...

Мері злякано дивиться на черепа. Вона повинна нічому не дивуватися, що б не робила її вельможна могутня Пані. Але череп в її руках...

— Не бійся, — каже Таумі. — Цей мій спадок.

— Спадок?

— Авжеж. Пам'ятаєш того старого гайтянця, котрий за-прошував мене?

— Голову якогось товариства?

— Він... Він недавно помер.

— Помер? І...

— Ні-ні, — Таумі вже сміється. — Це не його череп. Його він заповів мені.

— Черепа?

— Так. Якщо вірити цьому стариганові, то це череп моєї далекої прапра... хтозна-якої прабабці. А може, й пратітоньки.

— Це що — звичка, традиція така? — питає Мері.

— Ні, — каже Таумі. — Швидше його примха. Ходімо Поснідаємо. Хоча... Що ж мені робити з цим дарунком?

— Він вас налякав?

— Здається.

Таумі приймає рішення: покласти череп Туммі Маліко лоне до сейфа. Звідти вона не вибереться. Та вже коли кладе, їй раптом здається, що з темних глибин черепа долина глухий стогін, якесь благання.

«Дурня», — думає Таумі.

Ось він, череп, зникає у пащі сейфа. Він старий, кістки здається, от-от розсиплються. Яка від нього може виходити небезпека?

І раптом перед очима Таумі майнула блискавка.

«Я знаю, що робити з черепом», — подумала вона.

— О, Мері, — сказала вголос.

— Так, моя пані...

— Ти ще не вийшла заміж?

— О ні, — майже простогнала Мері.

Вона добре знала ніде не означену умову: всіх, хто працював із Таумі, особливо служниці й працівниці жіночого роду, мали бути поза шлюбом. Принаймні офіційно. Дівчата, котрі відважувалися пов'язати себе узами Гіменея, негайно звільнялися.

Ходили чутки — так має тривати, доки сама Таумі не вийде заміж. А вона не поспішала.

— У тебе є бойфренд?

- Так, моя пані.
- Постійний?
- Так. Вже другий рік.
- Він хоче на тобі одружитися?
- Так. Але...
- Ти боїшся мого гніву?
- Моя пані, – прошелестів зляканий голос Мері.

Вона була не красунею – красунь біля себе Таумі не терпіла – але доволі симпатичною. Сірі виразні очі, струнка, аж занадто худа фігурка. Донька одного з не надто впливових кутюр'є, котра чомусь так хотіла служити в Таумі. Їй, здається, тридцять два.

– Значить – боїшся, – сказала Таумі.

Ледь не промовила – це добре. Ні, вона стала інакшою. Інакшою? Вона? Після цієї дурної поїздки?

– Я дозволяю тобі вийти заміж, – сказала Таумі. – Запросиш на весілля. Скажімо, на Різдво. Але до того познайомиш мене зі своїм нареченим.

– Дякую, моя пані.

Перш ніж Таумі реалізувала задумку, що блискавкою пронизала її, вона здійснила кілька невідкладних справ. Найперше зателефонувала до модельки Іветти Сімпсоні й психоаналітика Джеймса Річардсона. Іветта відповіла, але вибухнула монологом, пересипаним добірною лайкою, в якій переважали італійські слова. Вона тепер щаслива, дуже щаслива, у мене є коханий, звичайний італійський хлопець, ми вдвох будуватимемо великий дім, це справжнє людське щастя, тобі недоступне, чуєш, американська суко?

– Я рада. Чао-какао, – сказала Таумі.

Вона всміхнулася і зовсім не розпасіювалася. Монолог свідчив – з Іветтою все гаразд. Вона нічого собі не заподіяла, і їй ніхто нічого не вчинив.

Другим був дзвінок до Річардсона. Він признався: місяців два у нього на душі було дуже тривожно. Притому тривога

була начеб і безпричинною, народжувалася несподівано, невідомо звідки, наростала аж до такої межі, що йому хотілося кілька разів покінчити життя самогубством. Він ледве пересилював спокусу піти з цього світу. Навіть, коли починала наростати тривога, але ще міг себе контролювати, припинав ланцюгом до ліжка або стола. Один раз він навіть посунув стола аж до вікна, та не стачило сили відірватися, а ключа завбачливо викинув. Потім такі приступи несподівано зникли.

— Коли це сталося? — спитала Таумі.

Річардсон назвав приблизну дату, і Таумі розуміла, що це сталося після того, як вона дала згоду на поїздку до тієї Юкреїни. По череп. По череп білої відьми. Отже, старий Джавіртан чи його підручні все передбачили, прагнули нейтралізувати її психоаналітика.

— Старий підлий шолудивий пес, — сказала спересерда Таумі. — Ні, це я не вам, любий Донні. Ви ще зовсім не старий. І, тим більше, не шолудивий. Це я тому, хто хотів заподіяти вам зло.

— Зло минуло, — сказав Джеймс Дональд Річардсон. — А лишилося нездійсненне бажання.

Таумі знала, на що він натякає. Знала про його таємну за-коханість. Колись вона була один раз близькою з Донні. Один. А далі щось утримувало, хоча психоаналітик був доволі привабливим чоловіком. Бажання лишатися для нього мрією, нездійсненим бажанням? Таумі добре засвоїла її цю науку, цей метод влади над чоловіками.

Бідний Джиммі-Донні! Що вона могла зробити тепері коли у неї був Костя?

Костянтин Бранніков нагадав про себе того ж дня. Він уже в Москві, успішно вирішив усі свої справи в Японії і на Далекому Сході. Він запрошував свою любу дівчинку до рашенської столиці. Як його персональну дорогоцінну гостю і як гостю — уяви собі — наших президента і прем'єр-міністра. Вони дізналися, що така відома, прекрасна супер-

зірка Таумі Ремпбела побувала в якомусь там Києві, центрі якоїсь Малоросії, й трохи ображені. Чому не в Москві? Отож. Негайно збирайся, я тебе чекаю... Ми тебе чекаємо.

— А мене не з'їсть там ваш рашен ведмідь? — пустотливо спитала Таумі.

— Що ти, що ти, — аж злякався Костя. — Він буде засліплений твоєю красою.

— Он як... А у вас... Чому ваш містер президент поцікавився саме у тебе...

— Про тебе, моя красуне?

— Так.

— Ну, в нас влада знає про всіх. До того ж про наш роман тепер пишуть, здається, всі газети.

— О, я знаю, — сказала Таумі. — Я бачила репортаж про нашу подорож до пірамід. Ці папараці...

— І не тільки, — у слухавці почулося зітхання.

І Таумі таки побувала в Москві. Правда, це сталося не відразу — після весілля Мері і її коханого Роберта, після зимового показу мод.

Після приїзду Кості до Нью-Йорка.

Збентежений і трохи зляканий Костя. Чого він боявся? А ще була її поїздка на Гаїті. Могила Ліонеля на закинутому цвинтарі. Заросла бур'яном.

І стара-престара тітонька Габі, яка туди привела.

— Господи, чи це ти справді, моє янголятко...

Геть вицвіла, напівсліпа жінка, яка пам'ятала, виявляється, маленьку Таумі. Таумочку. Смішне норовливе дівча.

Дві покладені квітки до напіврозбитого хреста з грубого каменю.

— Прости, Ліо...

Єдине, що вона могла сказати. Замовити новий пам'ятник у старого майстра Франсуа.

— Заплющ очі, сонечко...

— І відкрити ротика?

– Ні, просто заплющ. Простягни долоньку.

Мишеня. Її зойк.

Господи, Ліо, чи ти був на цьому світі? Чи не сон її життя взагалі? Може, те, що вони переживали разом з братом, і було єдино справжнім у її житті?

І ще вона побувала на могилі Джавіртана Тампереств'є. Він заповідав не ставити надгробка і жодних пам'ятників. Нехай могила зрівняється з землею.

«Дивне бажання для людини, яка хотіла стати володарем світу», – подумала Таумі.

Чи він вирішив – або володар цього світу, або ніхто? Той, хто зникає назавжди...

Лишилися квіти на горбику землі.

І думка: невже всі старання Джавіртана були тільки для того, аби вона з тим дивним чоловіком – Джоном – зустрілася?

Але жити далі треба було. Через два тижні Таумі забула про свої сентименти. Вона сходила з трапа літака в засніженій Москві. Холодній столиці загадкової Рашен. Зодягнута в білу білу шубку, яка так контрастно відтінювала її шоколадне обличчя. Пишна зустріч, справді ліпша, ніж у Києві. Були прийоми, зустрічі, слухання опери в Большому театрі. Екскурсія Кремлем. І зустрічі – спочатку з прем'єром, потім президентом. Таумі здалося дивним, що правителі такої великої («необіятной», силкувалася вимовити вона) країни були такими маленькими на зріст. Меншими за неї. Правда, були надзвичайно чемними, подарували дорогу шубу – соболінну дорогоцінну шкатулку (хохлома, сказали при цьому дивне слово, яке Таумі не змогла зрозуміти). Срібну таріль. Прем'єр жартував і розповів якийсь місцевий і, на його думку, смішний анекдот. Спитав, чи Костья возив її на зимове полювання, чи знає вона, що таке справжній «руській банья»...

Костья, її Костья саяв. Потім була ніч кохання в його замиському маєтку – розкішному, як і все, що їй показували

в цій північній столиці. Таумі боялася, та й не хотіла питати про Наталію. Яке їй до неї діло? Костя збирається розлучитися? Окей. Але це ще нічого не означає. У неї було мінімум четверо офіційних заручин і ще більше чуток про те, що вона поєднала нарешті долю з таким-то. З черговою знаменитістю.

І була «русскій банья», і дивувалася Таумі не так тому, що дівчатка парилися поруч з удвічі, а то й утричі старшими за них дядечками з чималими животиками, як кількістю випитої «рашен водка», після якої чоловіки геть не п'яніли. Таумі розуміла — тут зібралися багаті люди плюс представники високої влади. Вона не здивувалася, коли її Костя сказав, що з нею про щось важливе хоче поговорити важливий чин.

Чин виявився ще одним невисоким, товстеньким чоловіком. У кімнаті, куди зайшла Таумі, одягнена в легкий короткий халатик, стояв столик з напоями — коньяки і вина гарних сортів — це Таумі відразу оцінила, коли чин, який представився Віктором Івановичем, жестом запросив її до столика. Таумі присіла у м'яке, розкішне і зручне крісло, але пити відмовилася. Віктор Іванович чистісінькою англійською мовою спочатку спитав, як їй тут, про враження, сказав, що не кожен гість у них, в Росії, удостоюється честі зустрітися з двома керівниками держави... Це він схвалює, так і сказав — схвалює, видно, що міс Таумі заслужила на такий прийом. Він же їй хоче запропонувати інший прийом і обслуговування. Сприятним рухом майже фокусника Віктор Іванович витяг кудись із-за столика валізу із дорогої шкіри. Тут мільйон. Мільйон доларів. Він, звісно, не розраховує на цілу ніч... Але заробити мільйон за годину, хай навіть за півгодини — це не так і мало навіть для такої зірки. То що ви пропонуєте: десь виступити на приватному подіумі, бути присутньою на корпоративній вечірці? — Таумі.

— Ну ти дайош! — сказав по-російськи Віктор Іванович з ноткою навіть якогось захоплення — дивного, перемішаного з ледь вловимим відтінком легкої огиди.

І англійською: міс Таумі, я давно вами захоплений, я ніщо велике, як ваш Костя, не претендую. Година, хай навіть півгодини.

— То ви пропонуєте віддатися за мільйон доларів? — Таумі не приховувала свого здивування і огиди найсправжнісінької.

— Мало? — спитав огрядний чоловік.

— Я не повія, — сказала Таумі. — Не віддаюся навіть за великі гроші.

— Аякже, велика цяця!

Віктор Іванович налив собі півфужера коньяку і залпом випив. Сказав, що знає про її походеньки і пригоди, нема чого прикидатися.

— Я мала стосунки з тими, хто мені подобався, у кого я зкохувалася. До побачення, містер Віктор.

Таумі встала, її кігтики пантери ледь-ледь випустилися. Звіся її чоловік — господар, співрозмовник, спокусник, покупець Перетнув її шлях. Де її ділася його приязнь і захоплені.

— Тебе ніхто не порятує...

— Хочете скандалу — Таумі Ремпбелл була згвалтована в час візиту до Москви?

— Ну, ти багато про себе думаєш, чорна шлюхо! — риків Віктор Іванович. — Дуже багато. Та ми таких...

Він брудно вилаявся і стиснув Таумі в сильних обіймах. Таумі поклонула йому в обличчя і дернула кігтями по щоці, дуже близько до ока. Мабуть, цей чоловік не звик до подібного опору. На якусь мить він відпустив її, і Таумі кинулася до дверей. Вона вибігла у вузький коридор, далі в невеликий хол. Орієнтуватися вона вміла, тому побігла в правильному напрямі. Ввірвалася до кімнати, де сидів Костя, ще трое чоловіків і стільки ж дамчочок, двоє з яких були, як і вона, в легких халатиках, а третя обмотана лише рушником, Таумі закричала:

— Костя, відвези мене в готель!

Ще коли бігла, у скронях застукало: Костя, її Костя зніщав, що з нею має зробити цей огидний кабан. А може, її знав,

скільки має її культи. Як же це? З нею такого ще не було. Траплялися різні пригоди, але такого... Остання спроба згвалтування була ще в далекій юності.

— Що сталося?

— Ти питаєш, що сталося!

Таумі вліпила Костянтину Браннікову ляпаса.

— Ми ідемо. Негайно!

Вже в машині Костянтин спокійно попросив пояснити, що сталося насправді. Перед тим він спробував вияснити стосунки з Віктором Івановичем. Той засміявся йому у вічі — що, новим Ходорковським забажалося стати? Так у тебе не ті можливості. Комфортних умов не буде, і ніхто навіть не дізнається, де ти подівся. Бранніков у відповідь вліпив під дих. Віктор Іванович зігнувся і став осідати.

— Охрана! Охрана, вашу матір! — закричав.

Але охорона сиділа в машинах на подвір'ї суперкомфортабельної лазні.

Таумі, яка вже заспокоїлася, розповіла, що трапилося. Він за все отримає сповна, пообіцяв Костя. А про його забанки, цього ідіота, він і подумати не міг. Маю вигідну пропозицію — означало участь у чиновницькій корпоративній вечірці, короткочасний візит до іншого міста й присутність на відкритті чогось там. Все ж посада у Віктора Івановича солідна.

Таумі вірила й не вірила. Хотіла вірити. Хоча вже знала: на-вряд чи вони поєднають долі.

Був готель. Вона не запропонувала Кості залишитися. На диво, після того як він покинув номер, вона впала на широке ліжко і майже відразу провалилася в сон.

— Погане дівчисько, — пробурмотіла, перш ніж заснути. — Тебе досі хочуть, погане дівчисько.

Вранці Костянтин Бранніков повернувся в готель. Відразу повідомив, що той, хто посмів посягнути на Таумі, вже ніхто. Цього ранку. Дуже рано він, Костянтин, мав розмо-

ву, а потім зустріч... А втім, не важливо з ким. Суть в тому що наказ про звільнення Віктора Івановича вже підписанс І при нинішній владі, а вона надовго, цей чоловік більш не займе жодної посади й не матиме ніякого впливу, а на його прихований бізнес незабаром наїдуть... Та так, що ві більше ніколи не підніметься.

— Ти справді такий могутній? — Таумі вимовила це яко мога іронічніше.

Костя, мабуть, зрозумів, що, аби відновити довіру, треб казати правду.

— Це мені коштувало двох заводів, одного нафтового родовища й одного корабля, — сказав теж не без іронії. — При тому найкращого мого родовища. Та й корабель... І заводи ки не найгірші...

— Які жертви!

— Можеш вважати як завгодно. — Бранніков дививс сумно. — Але я не хочу тебе втрачати.

— Гранд мерсі, — сказала французькою (англійською просилося щось інше) Таумі Ремпбелл.

Розкішне ліжко з відкинутою атласною ковдрою було з всім поруч. Але з-під ліжка визирала чорна кішка, яка пр побігла між ними. Вона супроводжувала опівдні їх до аеропорту і хоч була не проти перефарбуватися, не давав сніг, який лежав на узбіччях траси до Шереметьєво. Та кішечка все соромливо сховалася за найближчу колонну, коли Таумі до волі ніжно поцілувала на прощання Костю, котрого зробила своєю непоступливістю значно біднішим.

«Але чи щасливішим? — подумала Таумі вже в салоні лі така. — Чи щасливішим... І взагалі... Здається, в мені сидит не черв'як, а крокодил недовіри».

Тут вона відчула: їй нестерпно хочеться побачити Маріонеллу, авжеж, товстунку Маріонеллу, якщо вже мамі немає. Давно нема. Чому? Вона, Таумі, теж винна у цьому? Чи тільки Ліонель та ще непутьові братики й сестрички від пер

шого чоловіка? А як помирав її напівзабутий батечко, Джонатан Ремпбелл?

Ще з літака Таумі викликала Маріонеллу до Нью-Йорка. І в аеропорту припала до її широченних грудей-пагорбів.

— Що з тобою, моя дівчинко? — стривожено спитала Маріонелла.

— Нічого. Багато що і... І зовсім нічого...

— Щось трапилось? Тебе хтось образив у тій льодяній Рашен?

— Ні. А втім, довго розказувати. Дуже довго. І не про один цей епізод.

— Ну, як хочеш, моя дівчинко.

— Твоя дівчинка хоче, аби Маріонелла її викупала.

І вже в машині, куди вона сіла поруч з Маріонеллою, нахилившись до її вуха:

— Я хочу тебе, чорна відьмо.

— Що-що? — Маріонелла аж відсунулася.

— Хочу тебе, — тигрині очі Таумі блищали. — Мій язик хоче проникнути у твою велику темну печеру. У твою безодню.

— О Боже! — Маріонелла зойкнула і засопіла. — Що за витребеньки, моя дівчинко?

— Це не витребеньки, — вперто сказала Таумі.

— Ти хоч знаєш, скільки мені років?

Маріонелла покосилася на водія, котрий був за склом і не міг чути їхньої розмови.

— Тобі не стільки, як ти уявляєш, — сказала Таумі. — І не переч. Інакше справді звільню з роботи.

— Після того, як тебе викупаю? — нагадала давню погрозу Маріонелла.

— До того, якщо ти... Ах, дорогоще огидне чудовисько! Таумі схилила голову на плече Маріонелли й склипнула. «Якби хто мене зараз побачив»; — подумала.

Її, могутню свавільну Таумі Ремпбелл!

Але вона таки здійснила задумане. Велика чорна Маріонелла, виявляється, гарно пахла.

А наступної ночі Таумі Ремпбелла кохалася з Джеймсом Річардсоном. Психолог виявився дуже ніжним і невмілим. Кілька разів твердив, що про такий фантастичний подарунок долі й мріяти не міг. Таумі всміхнулася, коли він сказав їй це вже після кохання.

А про свою зраду вона вранці повідомила Костю і спитала:

- Між нами все?
- Ні, — почула у відповідь.
- Отже, ти мені прощаєш?

Пауза. Далеке дихання. Уривчасте, важке. Затамоване і уривчасте.

- Я теж кохався цієї ночі з Наташею.
- Наташа?
- Моя дружина.
- Ах ти поганий рашен сволоті! — вибухає Таумі.
- Виходить, тобі можна, моя красунечко? А мені — ні? —

Голос у Костю на диво спокійний.

- Ти хочеш бути з нею? — питає Таумі.
- Ні. Але вона попросила... Сума моїх аіментів... мого відступного... зменшується майже вдвічі.
- Яка ціна за одну ніч! Супермен хрін...

Таумі розроджується словами ще крутішими й брутальнішими. Десь там, у Росії, її Костя не витримує і сміється. Сміх летить через безліч країн й один океан, його не здатні зловити прикордонники й оштрафувати митники.

— Гранд мерсі твоя Наташа, — двома змішаними чужими мовами каже Таумі.

Насправді вона не розуміє — радіти їй чи сумувати? Десь там, на південному заході США, лютує чертовий торнадо. А може, й не торнадо. Взимку ці бурі називаються якось інакше. Нью-Йорк не менш засніжений, ніж Москва. Тре-

ба навідатися до маєтку-замку, там, певно, зараз дуже гарно. Океан, якщо спуститися вниз десь за кілометр, в цей час сірий, аж сталевий; і по-особливому рокітавий.

Коктейль думок проноситься, змішується в голові Таумі. Одна з думок: може, женити на собі Річардсона? Забезпечена вірність до старості.

«Хіба я буду коли-небудь старою?» — думає Таумі.

І раптом пригадує свою дивну мандрівку до ще дивнішої країни. Конкурс, красунь, точніше, псевдокрасунь, що здається фантомом. Поїдка до села з назвою... О, її вимовити неможливо... Кукур... Куку... Кукур'їчки... О, їес! Вона осилила! Задум божевільного старого Джавіртана... Невже вона, Таумі, могла шукати якийсь череп?

Вона пригадує... Чие ж обличчя постає перед її очима? Боже мій, того не зовсім здорового на вигляд чоловіка. У Куку... Кукур'їчках... Той чоловік, розповідала перекладачка-вчителька Зіна... Зінаїда... О, їес! Зінаїда казала, що він закоханий в неї, Таумі. У неї багато закоханих. Дуже багато. Але цей чоловік... Зіна казала, що він зберігає її портрет на горищі будинку. Що одного з тих портретів намагався вкрасити гат¹. А той... О, Джон-Іван забрав портрета... Портрета чи фото... Забрав у щуряки, Іван казав, розповідала Зіна, що було справжнє полювання. Навіть битва.

Таумі сміється, уявивши цю картину, цю сцену.

Закоханий щур? У неї? Ха-ха! Треба десь про це розповісти.

Таумі повеселіла. Та до неї прийшла інша згадка. Тут, в будинку, у сейфі знаходиться череп. І не просто череп, а череп Туммі Маліколоне, Великої Мамби, відьми чи чарівниці, праматері врятованого нею народу ібіро. Що робити з ним?

Ще дорогою до кабінету, в якому зберігався череп Туммі Маліколоне, Таумі вирішила, що має робити.

¹ Щур (англ.).

Вона має повернути черепа Туммі Маліколоне народу ібіро. Він повинен належати цьому маленькому, але гордому народу і знаходитися там, де йому й належить бути — у могилі пагорбі, насипаному на честь славної дочки народу ібіро.

Того ж дня за її дорученням Ніколь і працівники її аналітичного центру навели довідки. Звернувшись до посольств африканських держав Беніну і Нігерії, вони дізналися, що оскільки більшість народу ібіро проживає в Нігерії, то там же знаходиться і резиденція його величності Вождя і Короля ібіро Самбутсахве Маліто II. Посольство Нігерії послало запит до відповідного міністерства, ті звернулися до короля. Через тиждень від короля надійшло офіційне запрошення, в якому говорилося, що король Самбутсахве щасливий дізнатися, що така славна особа, як супермодель Таумі Ремпбелл має родові коріння в народі ібіро й належить до велими знаного і шанованого роду Маліколоне. Король, його родина і весь народ ібіро будуть щасливі бачити міс Ремпбелл почесною гостею його королівської величності і всього довіреного йому Господом Богом і богами його народу — народу ібіро. Звісно ж, Таумі послала телеграму із вдячністю за запрошення і обіцянку найближчим, зручним для його величності часом прибути. Ще трохи часу пішло на узгодження всіляких формальностей.

Візит розпочався якраз після закінчення сезону дощів, коли в африканській савані буїно зазеленіли трави й почали розквітати острівки квітів. Таумі прибула до Лагоса з прислугою, серед якої виділялася масивна постать Маріонелли, охоронцями, вірною прес-секретаркою Ніколь, секретаркою Мері з чоловіком, котрий навіть у присутності молодой дружини пожадливо і захоплено пожирав поглядом шеффіню своєї обраниці. Мері кохала Роберта, а той, очевидно, їх двох — Мері й Таумі. Таке становище влаштувало Таумі, а ревниво-обожнюване ставлення самої Мері до неї, яке тепер перепліталось із жагучими ревностями, дода-

вало стосункам з її підлеглою пікантності й певною мірою лоскотало нерви, що Таумі завжди любила.

В останній момент Таумі вирішила, що ще пікантнішою була б присутність у складі делегації її колишньої подружки Іветти Сімпсоні. Та відгукнулася на її дзвінок. Цього разу вона не лаялася, не обзивала, а коротко, смиренным голо-сом сказала, що дякує за запрошення, але мусить поради-тися і попросити дозволу в чоловіка, адже вона тепер благо-пристойна і богобоязлива італійка-матрона¹.

«Не сміши мене», — хотіла сказати Таумі, але стрималася.

Через кілька годин прийшла есемеска: «Чоловік не дозво-ляє так далеко їхати». Таумі відповіла: «Запрошую удвох». Відповідь Іветти була лаконічною: «Ні».

Кортеж із чотирьох позашляховиків (два з них привезла Та-умі, ще два виділив уряд) на кордоні місцевості, де проживав народ ібіро, зустріла урочиста делегація на чолі з його висо-кістю спадкоємцем престолу наслідним принцом Комутах-ве. Принц — високий, потужний, опустився на одне коліно й поцілував черевичок Таумі. Далі Таумі мусила пересісти в увітчаний гілками, листям і квітами візок-карету, в який впряглися дванадцятьо дужих ібірських юнаків-вродливців. На колінах Таумі, зодягнутої в чорне з блискітками плаття майже до землі, котра напівлежала на подушках, напханих су-хою пахучою травою, знаходилася заповітна скринька з че-репом Туммі Маліколоне. Вона користувалася завжди «зеле-ним коридором» і жодному митнику не спало на думку зупинити і перевірити, що ж несе ця суперкрасуня. Отож Та-умі благополучно минула й американську, й нігерійську мит-ниці. Вддовж доріг стояли молоді воїни зі списами в руках, притупували і співали пісні. Після чотирьох годин такого шля-ху, протягом якого двічі робили зупинки, аби гостю нагоду-вати й напоїти соками, нарешті дісталися гірки, на якій зустрів

¹ Заміжня жінка, глава жіночої частини сімейства (італ.).

сам король — зовсім не огрядний, хоч і невисокий, проте жвавий чоловік. Він виголосив довжелезну промову, яку столичний перекладач, котрий знав мову ібіро, встигав перекладати п'ять через десять. А проте й так було зрозуміло суть чи то довжелезного спічу, чи оди на честь гості, адже мова короля була явно ритмічною: монарх вітав гостю — високоповажну і прекрасну — всілякими можливими й неможливими епітетами й метафорами. Таумі Ремпбелл порівнювалася з десятьма тисячами сонць, двома десятками світлих блакитних небес і чарівною королівською квіткою чабупахіро, яка зацвітає яскраво-яскраво раз на десять років. Виступ королівської величності переривався дружними криками «Хей!»¹ і «Маракунаку!»².

Коли король нарешті закінчив говорити, на його місце став високий худючий молодик. Таумі чекала, що він також вибухне так само довгою промовою. Але молодик сказав лише три слова: «Така мате ірінаві ту субу».

— Усі схвалюємо мову вождя, — таким був переклад.

Потім було незабутнє видовище, коли із сусідньої гірки в долину, до підніжжя пагорба, на якому знаходилися король Самбутсахве, його наближені і Таумі з її почтом, одна за одною мовби скочувалися хвилі жінок — і молодих, і старшого віку — вдягнуті лише у барвисті спідниці, з вінками на головах, де була заплетена неймовірна кількість косичок. Вони співали пісні, пританцьовували, а коли досягли підніжжя пагорба, то знімали з голів і кляли до ніг Таумі вінки. Ряд відходив у бік і ставав поруч із трибуною, а в долину спускалася, скочувалася інша співуча людська хвиля.

Після того, як двадцята чи тридцята хвиля підкотилася, одна із жінок зняла з голови вінок, низько вклонилася і щось сказала.

— Вона запрошує прекрасну гостю станцювати з ними танок найбільшої радості — мратігуму, — пояснив перекладач.

¹ Добре, чудово (ібіро).

² Високе слово (ібіро).

Таумі поглянула на короля, той підбадьорливо кивнув — сміливіше, мовляв. І Таумі спустилася вниз, де її взяли в своє коло десятки ібірських жінок. Таумі танцювала разом з ними, взявшись за руки, руки відпускали, і тоді вона намагалася повторювати рухи своїх сусідок по танцю. Довкола першого кола утворилося друге, потім третє, четверте, десять кіл танцювали довкола Таумі. Враз вона відчула, наче її підхопила і несе кудись велетенська хвиля, тільки не людська, а морська, ні, швидше хвиля була невидимою, але зримо відчутною, це котився і котився вал радості і щастя. Він накривав її з головою і знову відпускав.

Потім жінка, котра кликала її до танку, вивела її в самісінський центр буйства жіночих тіл і енергії. Вона опустила-ся на коліна і поцілувала землю. Відійшла вбік, а потім те саме проробили геть усі жінки. Коли ж Таумі Ремпбеал лишилася сама — вона легенько кланялася кожній жінці і під кінець діїства відчувала, як пливе під ногами земля і водночас вона піднімається кудись у висі — до неї спустився король. Його величність сказав, що прекрасна і така бажана гостя, гордість його народу, може сказати кілька слів, кілька речень, а може говорити, скільки вважатиме за потрібне. Говорив король чистісінькою англійською мовою і сказав на кінець, що сам буде її тлумачем. Хай говорить, це місце, звідки дуже добре чути на долину і обидва пагорби.

Таумі зібралася з духом, сказала кілька вітальних слів про те, наскільки вона рада перебувати на землі, з якої походить її коріння, з якої пішов рід, котрий заснувала: славетна Туммі Маліколоне. І вимовивши це, вона попросила принести їй інкрустовану скриньку, яка лишилася в кареті, якою її сюди привезли. Доки скриньку несли, Таумі пояснила, що за скарб знаходиться в ній. Коли король Самбутсахве почув про череп Туммі Маліколоне, він пустився в неймовірний танок, хоч і заважало довге національне вбрання, схоже чи то на плаття, чи давньоримську, тільки зшиту з різних шматків матерії

(натуральної і дорогої, завважила Таумі) тогу. Зробив порух рукою, і йому подали плоского барабана. Король вдарив кілька разів по барабану пальцями і голосно, аж пішла далека луна, сказав, спочатку англійською, а потім мовою ібіро, що сьогодні справді найщасливіший день у його житті і бутті його народу. Адже з тих пір, відколи вони дізналися, що могила великої Туммі Маліколоне пограбовано, його народ охопила, огорнула, наче темний саван, велика, безпросвітна, мов темна африканська ніч під час сезону дощів, печаль. Тож спасибі, велика вдячність, що гостя віднайшла, а може, і викупила череп Туммі Маліколоне. Тепер не потрібно буде щоночі представникам різних родів народу ібіро сидіти довкола могили, палити вогнища суму і печалі. За те, що прекрасна гостя віднайшла, а може, і викупила череп Туммі Маліколоне, він, король Самбутсахве Маліто Другий нагороджує її карікутамом — найбільшим, найціннішим діамантом з королівської скарбниці.

«Везе ж мені», — подумала Таумі.

Доки король говорив, йому принесли скриньку. Він подав скриньку Таумі, і коли гостя дістала череп і вручила королю, той підніс черепа високо над головою і закричав: «Хей!» і «Бурті хей макамме!»¹

Далі король сказав, що вони негайно поїдуть до могили великої Туммі Маліколоне. Королю подали найсучасніший чорний джип, він величним монаршим жестом запросив до нього Таумі.

До могили вони дісталися десь після півночі, зробивши дорогою зупинку на коротку вечерю. Дорогою король говорив і говорив. Розповів про свій древній рід, який бере початок однієї гілкою, звісно ж, з роду Туммі Маліколоне, а другою — від самих імператорів могутньої колись держави Сонган, про звичаї і обряди народу, про те, яким багатообіцяючим для цьогорічного врожаю було закінчення сезону дощів.

¹ Все добре скінчилося (ібіро).

Довкола пагорба, в якому знаходилися кістки Туммі Маліколоне, справді горіли вогнища і сиділи чорні, як ця ніч, люди.

Коли король-вождь сказав їм, що він привіз, повітря пронизав могутній гортанний крик. Таумі відчувала страшенну втому. Можливо, відчувши її стан, король підкликав старого чоловіка зі свого почту і щось спитав у нього. Потім сказав, що їхній головний духівник-шаман радить поховати череп з першими променями сонця. Наче за помахом чарівної палички біля підніжжя пагорба з'явилися намети. Біля одного з них відбулася ще одна вечерея з суміші місцевих і європейських страв. Король Самбутсахве, як виявилось, п'є лише джин і місцевий напій тамурангве.

Ледве Таумі впала на пахучу постіль, як відразу провалилася в сон. Її не стали будити під час урочистої церемонії поховання черепа. Шануючи гостю, прощально-поховальні пісні співали тихо, упівголоса. Коли ж Таумі прокинулася і відкинула положу намету, то побачила ціле поле молодих ібірців чоловічого роду, які стояли на колінах перед наметом. Як тільки вона з'явилася, юнаки тричі низько, до землі, вклонилися їй і щось прокричали, піднявши дружно догори свої смагляві руки, що, як і їхні тіла, мов справжні чорні діаманти, блищали на сонці, яке висіло в центрі неба над їхніми головами.

А потім, після купання в місцевому озері і після сніданку був шлях до столиці ібіро, прийом у палаці його величності — скромному двоповерховому будинку, вручення діаманта — справді великого, гарно ограненого, і на око досвідченої в таких справах Таумі він тягнув напевне на пару мільйончиків. Отже, вона ставала ще багатшою. З радості вона забула і про могилу Туммі Маліколоне.

Король попросив Таумі погостювати хоча б тиждень і оглянути їхні села. Були поїздки в поселення, що вражали бідністю, але охайністю і чистотою будиночків під місцевим

очеретом, в яких майже не було меблів, зате в кожному по п'ятеро, десятеро, а то й більше дітлахів.

Були танці й пісні, вистава масок (її подарували цілу колекцію), милування звірами в місцевому парку-заповіднику. І все ж під вечір другого дня дивна тривога, навіть не тривога, а якась струна, що наче будила її від незрозумілого сну з розплющеними очима, забриніла всередині Таумі. Що це? Щось десь сталося? Але з ким? Таумі враз збагнула — їй чогось не вистачає в цій екзотичній мандрівці. Чи когось.

Але кого? Маріонелла, ось вона, поруч, захоплено озиррає все довкола, дивиться, як тубільці не менш зацікавлено оглядають її саму. Тут же й Ніколь, і Мері, котра навіть шепнула їй, що була б щаслива подарувати на ніч свого Роберта. Кого ж їй бракує? Костя? Ні, не його.

І раптом Таумі збагнула: їй хочеться, щоб тут, в Африці, поруч, серед цих людей і звірів був чоловік, отой дивний чоловік, сам, певне, дитя природи, який дивився на неї в тому далекому юкреїнському селі такими... Такими, навіть не закоханими; а... Ні, не обожествляючими, а... Навряд чи можна було підібрати визначення до того, що було в очах юкреїнського Джона-Івана.

І Таумі вирішила. У столиці ібіро, де була станція прийому сигналів зв'язку (а в неї суперпотужний стільниковий телефон), вона набрала номер Костянтина Браннікова.

Костя зрадів, дуже зрадів. Наче й не було нічого такого між ними — тієї дурної ночі, бань, міністерського гевала. Після кількох обмінів компліментами Таумі сказала, що в неї є для любого Костя незвичне прохання. Вона знає, що в Костя є в Києві представництво однієї з його фірм. То нехай люди з того представництва — таке її прохання — з'їздять у юкреїнське село, десь там на північному заході тієї країни, за містом, яке називається Ковілі чи Ковале, а село (по-вашем деревня, показала своє знання рашенської мови Таумі) — Кукур'ячікі. У тім селі знайдуть чоловіка на ім'я Джон, Іван по-вашем.

— А фамілія? — спитав Костя.

— Не знаю, — сказала Таумі. — Але допоможе знайти його місцева вчителька англійської мови, Зіна, Зінаїда, вона там одна.

Так от, продовжила Таумі, нехай вони візьмуть цього чоловіка і доправлять його сюди. В Нігерію, до народу ібіро. Він тут мені дуже потрібен. Дуже-дуже потрібен. Костя — хто він? Таумі, засміявшись — на бійся, він не був і не буде моїм коханцем. Це місцевий, як це ти казав там, біля вашого храму, о, бла... бла...

— Блаженний?

— О, ієс, — сказала Таумі. — Щось на зразок цього. То допоможеш?

— Чорт! — сказав Костя. — Ти що, була там, в тих Кукур'їчках?

— Була, була, — засміялася Таумі. — Я багато де була, любий. То допоможеш? Можу за це вийти за тебе заміж. Як що захочеш, звичайно.

— Але ж це інша держава. Як його вивезти, цього твого блаженного? І взагалі... А візи? До Нігерії! Чи в них хоч є дипломатичні стосунки...

Таумі: мое далеке сонечко, не мені ж тебе вчити, ти такий сильний, розумний і всемогутній. Хай привезуть того чоловіка, тільки не налякають дуже. Скажуть, що хочу його бачити я, Таумі. І в Києві перевдягнуть в пристойний костюм. Він знає дещо таке, що пов'язане з одним місцевим звичаєм, однією проблемою.

— Проблемою? Твоєю? — Костя.

— Вважай, що й моєю теж. То виконаєш мое прохання?

— Спробую, — сказав Костя. — Ну, ти й...

— Сумас... сумас... — Таумі намагалася пригадати дивне, складне російське слово, почуте в Москві.

— Сумасбродка, — підказав Костя.

Таумі змову тихо засміялася.

XVI. Іван

Після від'їзду Таумі з Кукурічок для Івана час настав і радісний, і важкий. Радісний, бо ж було, було, було, з неба прилетіла богиня-царівна, як у тій казці, що чув колись Іван од покійної баби Уляни Тимиخي. Али ж там, у казці, тая царівна брала Івана до себе чи то на хмарку, на якій жила, чи до палацу (дворица, казала баба Тимиха) — не пам'ятав добре Іван. Бо ж казку маленьким ще чув. А мо', і на те, і на друге — сперш на хмару, потому в палати-розкоші.

Та то в казці. Тутечки ж був сон — не сон. Скорше диво кукуріцьке. Промайнуло. Тільки і того, що слід лишився. Той Іваном викопаний. Накрив його Іван маленькою хаткою з досточок, щоби дощ не змив, сніг не присипав. Хай. Весні ждатиме, а там ружу таки посіє чи посадить. І доглядатиме, і поливатиме. І часом здавалося Іванові, коли він приходив до хатини-будочки і сідав на колодку коло неї, підперши щокую рукою, що як виросте квітка-ружа, то неодмінно на красуню Таумі перетвориться. Йой, якби ж то так було!

«Якби, якби, — сердився Іван на самого себе. — Виростуть в роті гриби, і буде не рот, а огорог».

За осінню прийшла зима-зимовиця, ближче до Різдва і будку замело. Типерка Іван тико діставав маленьку карточку Таумі і дивився, дивився, аж поки Таумі не оживала і з карточки не сходила. Мама Панаска сварилася, було, що од того дивіння розум тронеться, та зрештюю рукою махнула. Бо ж повірила, що тая чорна красавица, як Іван каже, таки була невідомо чого в Кукурічках. Ну, те, що Іван каже — до нього мовби приїжджала, бо почув Бог його молитву на

колінах під дощем сказану — то заливає, що з дурника візьмеш. Але доляри то такі були. На них мама Панаска справила Іванові у місті на базарі куртку новеньку. Куртка тепла, на сінтіпоні, каже сусідка Марина, а вона ж на тому знайця, легенька, як пушинка, вдягнеш, і здається, що на крилах летиш. Іван тою курткою не натішиться, і так, і сяк вдягає та до бару йде, не так до бару йде, бо яке пиво зимою, хай його, холоднуче, цигани п'ють, як курткою похвалитися, а чо, Петре, не заслужив я обновку?

Ну, мама Панаска і собі розкішну хустку-шальоку за теї гроші дармові справила — з к'ятами червоними, листочками зеленими на темному полі. На Різдво й до храму в ній ходила, чом би не, хай люде подивляться. Ну й валянки собі нові прикупила з калошами, правда, на них довелось трохи грошей уже з пенсії докладати. Але нічо, калоші славні, блищать, як добре протерті, і валянки теплі, Іван в них свої ножиська вставить, як надвір до вітру вичовгує.

Зимою для Івана все ж настала одна розрада-забава. Таємна, бо кому би у тому признався. Бо ж у Кукурічках ще одне диво приключилося. Вчителька Зінаїда Антонівна заміж виїшла. І не за директора Георгія Семеновича, як багато хто ждав, ни за клаповухого вчителя фізкультури Романовича, ци Романа, який, казали, тоже на неї, рябу та жваву, око поклав. А за Ростика Муравля! Ростика-Хвостика-Кергуду! Того самого, що в лісі неї мало не знасілував, якби Іван не спас, того самого, якого вона мало не до смерті забила — чудувався Іван. І думав, а мо', то в них любов тайна була, а він, дурний, ни знав...

Насправді ж діло було так. Ростик, очумавшись тоді в лісі, змикитив, що ділішки його кепські. Вчила, певно ж, ментам заявить, що він її згвалтувати намагався. Та ще й хтовна-що припише. Тим кукуріцьким, а вона тепер, вважаї, сільська, до села приросла, аби йому, Ростіку-Муравлю, пакость яку зробити.

Ну, не такого напали, вирішив Ростик. Подумав — до села ні ногою. І подався у світ білий. Став спершу по сусідських селах промишляти. Ну, там курку-качку свисне, там яку одержину, аби на базарі по дешовці загнати. Навіть собі на маринарку, що хтось сушити чи провітрювати повісив, розжився. На теї гроші й остограмівся, і на закуску перепадало. Та після того, як у селі, коло Вижви, його спіймали на гарячому тамтешні дядьки та добре віддухопелили, та так, що в боку цілий тиждень ніло, а під оком цілий ліхтар засяяв, рішив Муравель, кровно обідившись на земляків, поліщуків скупих-скарєдних, до Білорусії податися. Мо', там люди ліпші. Оно кажуть, бацька тамтешній порядок навів, то й на його долю шматина з пирога дістанеться. Ну, як зловлять, то не звикати, мо', у тій Білорусі і тюрми ліпші, і порядки в тюрмах.

Ростик у лісі крадькома перейшов білоруський кордон. Спершу двічі йому повезло. На однім дворі хтось випивку та закуску на лавці лишив — Ростик не промах, за недопиту пляшку хвать, з ковбасою, салом та огірком на додачу. Бенкет в лісі на пецьку був славний. Потім у містечку якимсь на базарі в дурної тітки, що зеленину та молочко продавала, гаманець витяг. А хай не буде роззявою, а то повірила, що йому, Ростіку, хіба з виду не видно, що він за цабе, ті огірочки пізні та бурячки потрібні, ага, йому, потрібні, як цапу гумова жвачка. Та той кисляк, який вона сметаною називає. Ну, попробувати мона, Ростик двічі з руки заизував ту пробу. А тоді й угледів, як його щастя-приваба в ридикюльчику визирає з кишені говірливої баби. Ну, далі було діло техніки. Він казочку-побрехеньку про те, чи вигідно їм, хахлам, до Білорусі молоко-сметану на продаж возити, завів. Ну, баба рот роззула на дві пащеки — не, де там, не вигідно, де там, оно і нас ганяють, кажуть, хай народ у магазинах молоко купує, бацька багато надоїв, він на тому знаєця, бо ж директором совхозним колись був. Та ну — Ростик. А чо, не знав, гоубе? Того й хазяїн добрий у нас, що подиректурствував.

Ростикова рука була вже на радикальчику. І перекочував він до його кишені. А далі тре було вже тико ноги на плечі. Грошей, «зайчиків» білоруських, чи як там їх, виявилось чимало. На два тижні бенкету вистачило. Правда, в тамтешнім барі менти замели, хто та що, що за обірванець? А що в Ростика жодного документа, то пожалте, громадянин, в участок. Ну, ледь з бару вивели, Ростик молодшого мента по нозі носакон і дьору.

Та як на те, знов на той фатовий базар потягло. Остерігався, щоби тій бабі дурнолюбій, роззявкватій на очі не втрапити. Баби не було, мабуть, зареклася на базари їздити, зате край стола в якогось торговця пачка американських цигарок лежала. Ростик схопив і дьору. Та той падао помітив, хай підняв. Ростик, як біг між рядами, якась сволота ногу підставила. Впав, а тут на нього чмур цигарковий і навалився. Тумака в бік, з якого тільки-тільки синяк зійшов, усадив. Та звівши на ноги, став обшукувати. Нібито Ростик у нього золотий скарб украси мав. Ну, й здав Ростика-Муравля ментам. Ті таки до відділення доставили, допит учинили. Та дізнавшись, що злодій не їхній, з України, вирішили, певно, що не варто на нього дармові білоруські харчі переводити. Скорий суд, який відбувся через пару днів, постановив депортувати громадянина такого-то на його Батьківщину, хай там ліпше рідну вкрай демократичну державу обкрадає. Ну, то потім Ростик довідався, що вони про нього (подумати тільки) аж в Україну запит робили.

Словом, привезли Ростика на кордон — нате вам ваше добро з кісточкою. Там уже свої, холера, новий допит — хто, та звідки, та чого до Білорусі подався.

І тут на Ростика щось найшло.

Втім, те щось мало конкретну назву й адресу. Під час своїх босяцьких мандрівок і пригод, коли Ростик доводилося щоночі гібти то в покинутій хаті, то в чиемусь хліві, то в стіжку, то в лісовій мисливській хатинці, а раз, наламавши гілляччя, під сосною, раз по разу, притому дедалі частіше приходив

до нього образ жінки, над якою позбиткуватися хотів. Її вкриті те ластовинням та таке привабливе лице, очі, що палали гнівом і ненавистю, білі, а проте не по-жіночому дужі руки. Плечі, схожі на два крила. Лець наче припухлий живіт, до якого тепер хотілося припасти губами, і ноги, стрункі ноги, які його так немилосердно били. Він же мав, мав її під собою, навіть ввійшов, та не справився. А все через того придурка. Не було б його, він її так... І тут Ростик прищемив язика, аби не вимовити, дарма що брудне слово.

«Та, може, то мені Бог його послав, як порятунка?» — зненацька подумав Ростик.

А які в неї були груди! Білі-білі, що вирізнялися на загорілому тілі. Два сонця, що сходили й сходили і не могли відкотитися на небо!..

Ростик аж очі заплющив, коли уявив. Що є то таке, блін! Ввижається, а приємно.

«Що тобі тра, Ростіку?» — спитав себе, вперше спитав бо досі знав, що йому треба — вкрасти, випити, бабу мати.

У Ростика було за його життя пару десятків жінок — повій, дешевих шлюх, а то й просто старших за нього, самотніх, спраглих на кохання. А от таких, щоб він щось почував... Просто хотілося жіночого тіла. Тепер же прийшла зовсім інше...

Ростик, доставлений до рідного райвідділу міліції, де мали прийняти рішення, що з ним робити, пережив щось схоже на катарсис. А може, й просвітління. Або й те, й інше. Чи не те й не інше, але щось підкотило до горлянки, стисло. Як же він міг підняти руку, посягнути на таку жінку!

Слідчий, котрому він дістався, хотів уже його відпустити на всі чотири боки — пачка сигарет, хай навіть імпортих, на притягнення до кримінальної відповідальності не тягла. Тим більше, поцуплена в сусідній державі. До того ж відразу повернута власникові. До того ж... Слідчий був у доброму гуморі, то нащо його псувати? Правда, Ростислав Мухарчук був

рецидивістом. І хтозна, що він там встиг хапонути, в тій бацьковій Білорусі... Але в Білорусі. Правда, невідомо чого він туди подався.

— То чого тебе потягло до бацьки? — на всяк випадок лїниво поцікавився слідчий. — Щось купити хотїв?

— Я втік, бо... Бо...

Горло Ростикові стисло ще більше. Засвербіло в грудях. Виступили на очах сльози. Жінка! Така жінка!

— Я втік, бо згвалтував тут жінку! — випалив Ростик-Муравель.

— Ого!

Слідчий присвиснув. Запахло смаленим. Дїлом. Справою та й якою. Щоправда, цей шалапут замурзаний, набачився він таких опущених та бомжуватих, міг його просто розводити. Наговорити що завгодно. Але заява затриманого надто серйозна, щоб її проїгнорувати.

— Коли це сталося?

— Та чорт його знає. Пару місяців як... Літом ще...

— В нашому районі?

— Ага. У лісі коло Кукурічок.

Слідчий дістав папку, взяв ручку. А потім набере протокол допиту на комп'ютері...

— Прізвище, ім'я, по батькові згвалтованої?

— А чорт її знає, яка в неї хвамілія, — сказав Ростик. — Зінка вона. Вчителька.

І тут він пригадав, бо ж колись вчився у школі.

— Антонівна, здається. — Ростик повеселїв, навіть пошартувати вирішив. — Чуєш, слїдак, Гандонівна не напиши. Класна баба. Йї-бо, шкода, що так сталося. Чистосердечне розкаєння.

Ростик знав, що роблять з тими, хто сидить на зоні за згвалтування. Сам брав участь в опущенні до «півня» двадцятирічного мудака, який згвалтував сусїдку. Пригадавши це, Ростик відчув, як бажання розкаюватися кудись зникає.

— Чуєш, слідак... Пожартував я.

— Невдало пожартував, — сказав слідчий. — Перевіримо.

Він перевірів. З Кукурічок жодних заяв про згвалтування чи спробу згвалтування не надходило. Але була заява за триманого... Може, й регоче в душі цей телепень. Тим більше, коли житиме в одному селі із згвалтованою. Вчителькою. Чи не переросте розкаяння у ненависть, у бажання, чого доброго, вбити? Так міркував слідчий, який був добросовісним занудою, але не вельми сердечним і моральним.

— Вона опиралася? — раптом спитав слідчий.

— Що? Та відбивалася, як скажена... Ну, — Ростик спохопився. — Кажу ж — пошуткував.

Але машина слідства вже запрацювала. Слідчий вирішив не посилати офіційну повістку (ну, нащо шум зайвий), а зателефонував до Кукурічок у школу і попросив до телефону Зінаїду Антонівну.

У глибині душі він бажав, аби такої в Кукурічках не виявилось. Але йому сказали:

— Подзвоніть пізніше. Вона на уроці.

— Мені треба негайно. Це з району. З міліції.

— З міліції? Ой, а що сталося? — злякалися в Кукурічках.

— Поки що — нічого, — відказав слідчий. — То покличте.

І через пару хвилин почув приемний грудний голос.

— Я слухаю.

— Прошу вибачення, Зінаїдо Антонівно, — сказав слідчий. — Але попрошу завтра, коли вам буде зручно, наприклад, після обіду на п'ятнадцяту годину прийхати до мене у райвідділ міліції.

— А що сталося? — спитала вже Зінаїда Антоніна.

— Поки що нічого. То я чекатиму.

— Добре, — видихнула Зінаїда.

Серце в неї тьохнуло. Невже... Вона знала — Ростик Муравель тоді в село не повернувся. Але і трупа в лісі не було — сама перевіряла те місце. Може, тепер знайшли... Але ж

труп не міг заговорити. Чи сталося щось інше? Щось пов'язане з візитом Таумі Ремпбелл? Та її вже допитували у райвідділі освіти, чого приїжджала посол миру та чого в район відразу не повідомили. Більше дісталось Георгію Семеновичу, навіть з директорства погрожували звільнити. Але обійшлося. Про чаклунку, черепа, звісно, не сказали. То що тоді?

Вона поїхала другого дня в райцентр – на Поліссі навіть вчителі панічно бояться слова «міліція». А що слідчий, користуючись власним методом, вирішив відразу брати бика за роги, то влаштував очну ставку. І Зінаїда Антонівна ступивши до кабінету, побачила Ростика. Муравля. Кергуду. Насильника.

– Зінаїда Антонівна?

– Так.

– Сідайте, будь ласка.

– Зрастее вам, – сказав Ростик.

– Доб...

Ростик виглядав украй зніченим. А що Зінаїда Антонівна у гарній шкіряній куртці, дорогих чобітках, чорних блискучих штанятах (долари Таумі Ремпбелл) виглядала (шик і блиск, подумав Ростик) ого-го, а ластовиння було вміло підретушоване, то вона справила враження навіть на слідчого. Не кажучи вже про Ростика, який геть обімаїв при вигляді такої розкоші.

«І дарма я вагалася, чи штани, чи спідницю вдягати», – подумала Зінаїда.

– Ви знаєте цього громадянина, Зінаїдо Антонівно? – спитав слідчий.

– Так. Це мій односельчанин.

– Громадянин Мухарчук Ростислав Степанович зробив заяву, що кілька місяців тому згвалтував вас.

– Мене?

Серце у Зінаїди Антонівни йокнуло і стало опускатися до рівня живота. Замлоло в грудях.

«Почалося, — подумала вона. — Яка ганьба!»

Але Зінаїда Антонівна вміла володіти собою. А ще окрім того, що добре знала англійську, отже, була пристойною вчителькою, була й непоганим психологом. Варто заперечити, але... Хто міг слідчому розказати? Іван? Та ні, навряд, до того ж Іван... Тоді сам Ростик... Так, слідчий каже, що він заявляв... Якщо так, то... Ах, якими очима — повними захоплення, прохання, аж собачої, рабської відданості — дивиться на неї невідаха-гвалтівник. Який сам заявив на себе. Врізати б йому під дихало ще пару разочків. Але... Він у неї входив тоді силою таки здорово — куди там Жорці, такими були ті пару поштовхів. А якби Іван не закричав... Якби...

І Зінаїда Антонівна прийняла геніальне рішення.

— Цей громадянин, — сказала вона якомога іронічніше, але убивчо-спокійно. — Цей громадянин не міг мене згвалтувати, оскільки, по-перше, я маю пояс із карате і дзюдо, по-друге, ця зараза, цей непутьовий баламут і нахлібник, е, на превеликий жаль, моїм чоловіком.

— В-вашим чоловіком? — слідчий отетерів з несподіванки.

— Так, моїм цивільним чоловіком, — потвердила Зінаїда Антонівна. — Ми мали якраз офіційно зареєструвати наші стосунки, а цей гад кудись змився і, певне, бомжувати почав. То кажеш, ти мене згвалтував, сволото?

Зінаїда Антонівна підвелася і кинувшись до Ростика-Керугуаду, з усього розмаху вліпила йому смачного ляпаса. Раз і вдруге. Ростик не боронився. Більше того, він, осоловівши од почутого, почувався на сьомому небі. До чого ця комедія? А може, це сон? Сон, який сниться у якомусь білоруському хліві...

— До чого ця комедія? — голос його був слабким, схожим на стогін.

— Комедія? Я тобі дам комедію, засранцю. Марш додому! Ще стільки роботи не перероблено, зима оно на носі, а ти десь валандаєшся.

Зінаїда Антонівна взяла Ростика за комір (фе, як смердить од цього гада, коли ж він мився востаннє?) і, мов паршиве щеня, поволокла до дверей. Вже там озирнулася, обдарувала слідчого сліпучою чарівною посмішкою.

— Ви дозволите, пане офіцер, забрати цю істоту?

— Дозволяю, — махнув рукою слідчий.

Давно він так смачно не реготав. Тоді подзвонив до колеги — зайти, таке розкажу, що й ти нарегочешся. А вже коли розказав і обидва посміялися, взявся писати протокол про звільнення з-під варти. Чорт з ним, сам за цього придурка підпише. Ах, дістаються ж таким задрипанцям жінки, з якими б він сам не проти... Ну, треба ж так боятися жінки, щоб аж, що згвалтував, на себе наговорити.

— Ти це, чуєш, серйозно? — спитав Ростик, коли вони вийшли з міліції.

— А чом би й ні? Може, з тебе ще щось путнє вийде...

— То що будемо робити далі?

Зінаїда Антонівна вельми критично оглянула свого несподіваного обранця.

— Насамперед ти підеш в місцеву лазню, ну, баню, якщо не розумієш, і гарненько помиєшся. Ось тобі гроші на миття й на мило.

— А якщо я змиюся взагалі? — Ростик вищирив зуби.

— А цього ще раз не хочеш?

Зінаїда Антонівна замахнулася, і Ростик враз, проти своєї волі, втягнув голову в плечі.

— Валяй, — сказала Зінаїда. — А я тим часом куплю тобі якусь пристойну вдяганку. У тебе який розмір? П'ятдесят чи п'ятдесят другий?

— А чорт його знає.

— Швидше п'ятдесят другий, — вирішила Зінаїда Антонівна.

Вона купила і костюм, і куртку, і черевики. А наступного дня Зінаїда перебралася до Ростикової хати. Його згорьована

мати була на сьомому небі од щастя мати таку невістку. Через тиждень новоспечені молодята подали заяву. А після Різдва відгуляли скромне весілля-вечірку. Ростик взявся ремонтувати хату. Він очманів од коханн'я до такої жінки. Такої! Служняно робив усе, що вона наказувала, і боявся, що зробить щось не так, що вона може на нього, не дай Бог, розгніватися. По суті, Ростик, колишній Ростик-Муравель-Кергуду, став не тільки чоловіком, а й служняним, покірним, абсолютним рабом Зінаїди Антонівни. Чи любила вона чоловіка — це вже, як мовиться, друге питання. Але факт, що взимку в Зінаїди Антонівни почав відчутно рости животик. Бо, на щастя, Ростиків апарат, у який в лісі загилила гостроносою і важенькою ніженькою каратистка Зіна, якщо й пошкодився, то не багато. І Ростик, як міг, ночам ублажав рідну жіночку, старався, аж гуло, і мама в сусідній кімнаті на печі крєктала й совалася, налякана чутними і для старечого голосу звуками. Тож не без гордості Зінаїда носила животик, навіть не намагалася його приховати. Несла гордо й обережно, наче кавуна, що до зими якраз визрів і не гоже його дорогою випустити.

Іван завважив ці зміни, і йому раптом сподобалося зустрічати таку свою вчительку і проводити її поглядом. Він боявся заходити до хати Ростика-Муравля, та Зінаїда Антонівна якось сама його запросила в гості. Ростик прийняв його також служняно, і вони навіть подружилися.

Що ж до неминучих пересудів, то чхати на них хотіла Зінаїда великим грипозним чихом. Мусила ж вона зробити вчинок! Так, вчинок, бо кохання до Георгія Семеновича було чимось іншим. Його ж кпини вона обірвала відразу, А на жалісливе: «Хочеш, я розлучуся з Сонькою?» відрізала:

— Пізно. Все, розмова вичерпана. І поїзд — ту-ту, і кохання тю-тю.

Отакі були новини в Кукурічках.

А як сніг став підтавати і весняним вітерцем повіяло, підїхала до Іванової хати велика чорна машина. З неї вийшли

два молодих та вельми суріозних чоловіки у довгих чорних пальтах. А з ними... з ними Зінаїда Антонівна. І зайшли трое до хати, де Іван з переляку за грубку сховався.

— І кого то принесло? — сказала стурбовано мама Панаска й подумала злякано-перелякано, що то ж, певно, міліціанти приїхали гроші забирати, які з доброго дива дала Іванові тая чорна гамериканка. Ото знатиме дурник, як на дармову лакоминку ласитися, ще, чого доброго, свинку заберуть, будуть тоді й поросята, й внучкіна учоба. А мо', що вчинив той гицель, бо як на руках, каже, ніс, то щось ніби випало в неї з кишені, шукав потому в траві і ни найшов.

Тім часом двоє чоловіків і вчителька в двері постукали, та не отримали слова й самохить до хати ступили.

— Здравствуйте, хозяева, — один з тих, чорнопальтових.

— Доброго вам здоров'ячка, тітко Панасіє, — Зінаїда Антонівна.

— І вам тоже.

— А де ж нащ Іван Миколайович?

— Ну, тутечки, тутечки. Здрасте вам, здоровенькі буле.

Іван з-за грубки виходить, показує всім видом — ні трішечки, ні ось такечки ни злякався.

— Сідайте, сідайте, — заметушилася мама Панаска.

— Некогда нам, спасібо, мамаша, — другий в пальті.

І до Зінаїди Антонівни киває. Ну, та й почала мову і повіла, що ось ці пани з Києва приїхали за проханням відомої вам пані Таумі Ремпбелл. Яка просить Івана приїхати до неї в гості.

— До Києва! — сплескує Іван руками.

— Ні, здається, міс Таумі Ремпбелл перебуває зараз десь в Африці. Туди й запрошує нашого Івана Миколайовича, — пояснила Зінаїда Антонівна.

Іван зрадів. І відразу ж злякався. Його запрошує та, про яку він стільки вимріяв! Таумі, Господи, Таумі! Чорна пантера! Алі куди... В якусь Африку. Іван таки не віддав, де то

тая Африка. Чув Петрову приповідку: «Ну, поїхали, горілка, вона і в Африці горілка». Десь далеко? Щось ніби по тівізору показували, звірі дивовижні — слони, тигри, жирафи... І пташки якісь дивні. І теї, що з пащеками великими, зубами, як у їхніх граблях, а мо', й більшими. Ще, чого доброго, з'їдять Івана.

— Всьо, собірайтесь, Іван, — сказав вищий чорнопальтечник і додав по хвилі: — Ніколаевич.

— Та куди ж я його пущу, такого сердешного, — скинулася мама Панаска. — Він же як дитина, достеменного понятія ніякого, він же гінвалід, ну, того, детства, і книжка гінваліцька у нас є. — І порух зробила, щоб ту книжку пошукати — де то, у шафі, певно...

— Нічого, мамаша, ми прісмотрім за вашим сином, — то вже менший за ранжиром втрутився. — Доставім живим-здоровим. Туда, — зробив невеличку паузу й пообіцяв якомсь невпевнено: — І обратно. В целостності й сохрнаності. Одін к одному. Так что, собірайтесь, Іван... Ніколаевич. Полчаса хватіт?

Раз такое суріозное указаніє поступило, мусив Іван збиратися. Чув, що в армії так воше раз-два і готов. Шмітко і моментательно. Та Іван в армії не був, Родіні не служив, бистро повертатися не вмів, усе більше поволечки, як тітка Марина каже — з роздумієм та обздумієм. Ну, мама Панаска, та більше сердилася — чо монькаешся, Іване, вдягаєся, як мокре горить, ніби за море ср...ти збираєся.

Вдяг Іван костюма новенького, куртку, на долари Таумі куплену, черевики мама Панаска добре наваксувала, блищить, як люстро. Та рукавиці поки тре. Мо', в тії Африці-марафріці й тепло, а в нас ще зимно. Мартець тико на дворі. То тобі Кукурічки, а ни Африка. Покликали Марининоґо хлопця, і він електробритвою Івана — чик-чик — швиденько побрив. Іван дікалоном трійним по щоках — хресь-трясь. Красота! Тут Зінаїда Антонівна якомсь так дивно носиком шморгнусь, далі чогось із сумочки маленьку штучку таку дістала — вроді

флакочника — та на Івана — пшик! Ну женські ніжності! Чим-то тепер Іван пахнутиме?

Мама Панаска хотіла було їжу в дорогу спорядити — та, мо', курочку тре зарубати, та ось сальця хотя би візьміте, яєчок зварю, домашні, не гамазинні, жовток — як сонця кусочок. Вищий у пальті чорнім:

— Ша, мамаша, спокійно, не волнуйтеся, і накормім, і напоїм вашого сина. Для того к німу і приставлени.

І поїхав Іван, мамою Панаскою перехрещений.

Ще ї маленьку ікону ангела синового Івана Хрестителя (а мо', ї Івана Богослова) до кишені маринарки покляла, і ладанку та проскурку. Хай тебе Бог береже, Іване, та його святі апостоли, ангели ї архангели. Ну ї Зінаїда Антонівна разом зі своїм животиюком-кавунчиком Івана поблагословила. Та так, що Іванові до живота того притулитися захотілося. Одпливали дві журливі жіночі постаті у березневій присмерк. А попереду ждала довга вечірня дорога до Кийова. Що Іван ніде, окрім свого та сусіцьких сіл, ну ї раз містечка районного, ніде не був — навчання в школі-інтернаті не в щот, мало чого в пам'яті зосталося — то вертів головою туди-сюди, як з лісу на більшу дорогу виїхали. Та мало чого побачиш за склом затемненим. А потім ї геть усе за вікном зникло, тільки вогники блимали. Іван багато про що хотів спитати, та боявся. Надто суріозні цеї хлопці. Грала в машині тиха музика, то жіночі, то чоловічі голоси співали по-ненашому. Чоловіки на передніх сидіннях по-руському про щось своє перемовлялися. Іван ті слова в себе впускав і випускав. Що йому, бідолашньому, теї слова, як він у безвість-ночаницю летить.

Раз спинилися, менший кудись пішов і приніс напарнику ї Іванові хліб з повідлюю, ковбаси кусочки та пахучий гарячий напій у паперових стаканчиках. Напій був гірким, але Іван побоявся не пити.

Недовзі по тому Іван все ж не витримав і жалібно попросив:

- Мені б до вітру...
- К какому еще ветру? — той, що за кермом, нижчий.
- Ну, человек, відімо, пос...ать-хочет, — пояснив вищий.
- Тогда, может, на заправке?
- Ладно, останові, в лесу едем.

Поки Іван виходив з машини справляти малу нужду, між двома, із залізними сечовими міхурами, відбувся такий діалог:

- Ген, ти чо-нібудь понимаеш?
- А ти, Олежек?
- Нічево, блін. Он же дебіл-дебілом. Зачем его везти

в такую даль?

— Ну, відімо, зачемо-то надо. Мне наш начохрани по-секрету сообщіл, что указание із Москви пришло, от самого Брана.

— Фути-нути. Тогда дело другое. Тому, конечно, відней — кого куда везти. Может, он действительно чо-то такое знает.

— Что?

— Ну, где клад какой-то зарит. Говорят, такіе придуркі нюх особий імеют.

— А учілка ета сельская говорила, что прошлой осенью к нім сама Таумі Ремпбелл, модель ета суперово-хреновая, приезжала.

— Пряма в ету задріпаную деревеньку?

— Ну да.

— І зачем?

— Да, вроде, тоже чо-то іскала. Череп какой-то, чо лі...

— С монетками, небось?

— Не знаю.

— Тогда здесь бо-ольшая загадка кроется.

— Да, скорей всего. Посмотри-ка, не сбежал, чего доброго, наш олігофрен к едроній бабушке?

— Да куда он убежит? Темно, как в чорной жопа. А он, к тому же, напуган до смерті.

Все ж вищий визирнув. І лайнувся.

— Да он, его мать, штани снял і...

— С перепуту наверное... Ха-ха.

Таки привезли Івана. І після того, як він виспався на панському ліжкові, нагодували, та так, що ой-ой, кудись повезли і костюма блищущого підібрали, навіть труси, майку і сорочку, у палімахірській чуприну під йожика постригли, голову помили. Іван те все героїчно терпів, тико од мила, чи чо там, рідке таке, як у око втрапило, скривився і пирхнув, як кіт, коли ногу у воду встромлює. Дивувався Іван і раз по разу лякався, кіко ж то в тім Києві машин і як одна з одною при такому стовпиську розминутися можуть.

Та найбільше боявся Іван, що котрийсь із височенних будинків, боязно навіть голову задирати (а їх у Києві тьма-тьмуца), захитається і на нього, Івана, впаде. Ото буде гуркоту і копоті. Більше, ніж коли старої Клицихи хату розбирали. Голову в плечі втягав і благав Бога та Івана-заступника, абись одвернув тую напасть.

Ще один суріозний високий дядько кудись його тоже зовив. Посольство, казав. Іван мусив довго там у калідорі сидіти. Високий виїшов повеселіий.

— Всьо, есть візочка. Да, Бран везде, відать, авторітет крупняк. І в Єгипте, небось, делішкі проворачивает, і в Нігерії етой. От самого президента тамошнього, слишь, мужик, пришло указаніє тібє візу срочно оформіть да відать. Чо ж ти за персонаж такой? А?

— Я не знаю, — чистосердечно признався Іван.

— Лади, ми тоже умеем держать язык за зубамі, — похвалив дядько.

Повезли Івана в машині того дня далеченько, як виявилось, туди, звідки самольоти літають. Ух, ну й величезні, ну залізні птиці, як же вони в небо, такі важезні, залітають і не впадуть? А таки злетіли! І земля за вікном кудись попливаа, і зробилися маленькими, іграшковими будиночки, а люди мурашками

стали. Іванові було страшно до неймовірності, холоділо у грудях і пекло внизу живота. Тамечки й потекло щось (Іван захвилювався, та пригадав чудернацьке слово «памперси») на оте, чо йому до трусів уклали.

Поруч з ним сидів той високий дядько. Він і вчив Івана, як обідати, коли їсти принесли. А яка там дівчина довгонога все те розносила-приносила на великих тарілках чи як там їх! Красива, майже як Таумі, ну за Зіну Антонівну точно красивіша. про Тамарку й не кажемо, тико біла, ледь загоріла й з губами наквацяними, те Іван побачив і подумав — а раптом злиж ненароком, то ще отруїться, бо ж казала Катруся Нюрчинна як він ту замазачку раз лизнути пробував, що то отрута, вредна для здоров'я. А раз вредна, то нашо на губах носити?

У великім місті Каїрі передали Івана, як по естафеті, іншому чоловікові. А той і до Нігерії на іншим самолёті його доправив. У Лагосі чекав на Івана один з охоронців Таумі Реміг белл з машиною. Півдня їзди — Іван крутив-вертів голову на всі боки — дивні-бо тут хати і хатки, мов у них, ті, що старі соломою чи очеретом укриті. А людей по обидва боки дороги, мамо рідна, й усі геть чорні, один одного чорніший.

Іван змирявся, що кудись везуть (до Таумі, але де ж вона?) що з ним щось роблять, як з лялькою — те й те, їди туди-сюди. Часом йому здавалося, що ця дорога ніколи не закінчиться, а часом попереду машини ввижалася Таумі. Стояла ген там, де дорога кінчалася — спочатку шосейна, а потому така ж, як у їхньому селі, тільки більш закіптюжена. Ну, а Таумі раз йому й на хмарі привиділася, як ото на другий самолёт пересіли, де в їхній довгій летючій хаті, чи як там воно в самолёті зветься, більшість пасажирів тоже були чорні-чорніські й балакали не те що не по-нашому, а відразу втричі, вп'ятеро не по-нашому, слово на слово не схоже. Чоловік, котрий летів з Іваном, тоже пару раз до них шваргнув.

Та настав час, коли теперка в'їхали до якогось наче міста, під'їхали до великого будинку. Івана, чоловік, що сидів за кер-

мом, повів і завів до будинку, по одним, другим калідорі, постукав, почувся голос, Іван здригнувся, двері розчинилися, ще одна кімната, й Іван побачив своє сіпучо-шоколадне сонце — Таумі. Таке, як от часом ранком сходить — у жовтім, швидше жовтогарячим, коротесеньким платтячку, Таумі заусміхалася, рушила до нього, й Іван, що тоже дурнувато усміхався (дурнувато, він теє добре знав), раптом відчув, як світ кудись поплив, а за ним, Іваном, ціла земля, бо не могла вона витримувати такого сіпучого сяйва. І він гримнувся прямо до ніг Таумі.

Звісно, були викликані лікарі, котрі констатували перевтому, а на її основі — знепритомніння. Визначили й підвищення тиску. Іван глипнув оком, і знову голова впала на подушку. Лікарів було двоє — білий і чорний — вони про щось навіть посперечалися на своїй вченій мові. Спільно дійшли висновку: пацієнт сам після сну, який змінить чи вже змінив зомління, має прийти до тями, це примітивний, але в принципі здоровий організм. Життю його нічого не загрожує. А тоді... Місцевий лікар відкликав Таумі й сказав — о, місцюму чоловікові, не знаю хто він, але потрібна місцева терапія, омбіріута томукунаана¹. Таумі відповіла: якщо це потрібно для здоров'я її гостя, то нехай.

— Тоді цієї ж ночі, — загадково сказав лікар.

«Невже він мав на увазі секс?» — подумала Таумі, коли обидва лікарі покинули зальчик.

Секс кого з ким? Невже її з цим... Цим чоловіком? Іваном? Ні, це неможливо.

— О, Джон, — прошептала Таумі.

Навіщо вона викликала його сюди? Тепер їй це зовсім не зрозуміло. Щоб побачити? Просто побачити? Хотілося йому показати Африку. Те первісне життя, яким жив цей чоловік у своїй далекій Юкреїні. Тільки трохи інакше. І все ж... Скільки коштувала Кості ця Іванова мандрівка?

¹ Буквально: лікування здоровим тілом (ібіро).

«Як би мені зараз згодився Річардсон», — подумала Таумі. Так, їй потрібен психоаналітик. Добрий психоаналітик, а Джиммі-Донні таким і є.

О, Джон, загадковий чоловік з не менш загадкової країни.

Що приваблює в тобі?

Не тільки ця первісність.

Таумі простягла руку й мимоволі погладила Івана по голові.

Іван спав і в сні блаженно усміхався. Він був схожий на дитину, яку насварили за щось, може, за те, що далеко заїшла, невідомо куди, а всі її шукали; перехвилювалися, вся родина стала на ноги. Насварили, а потім пробачили й обцілували та засипали дарунками.

Іван спав і в сні кудись летів. Рости він не міг, але все одно летів. Він був самольотом-літаком і птахом водночас. І в дзьобі птах-Іван обережно, боячись упустити, ніс гілку, маленьку гілочку, вербову, а мо', й соснову. На гніздо для пташки, котра десь там, у гнізді, яке тільки почала будувати його чекала.

— Іва... Іва-не, — почув раптом Іван голос знизу.

То кричала мама Панаска. І ще наче хтось поруч з нею. Іван глянув униз і обімлів. Поруч з мамою стояла велика чорна кішка.

Пантера! Чорна пантера!

Али чого вона там? Вона не зачепить мами?

Од здивування Іван-птах скрикнув і упустив із дзьоба гілочку. Пантера кинулася і в стрибку зловила гічку своїм хижим ротом. А тоді... Тоді знялася й... Полетіла — над їхнім селом, полем, до гнізда на великім-великім розлогім дереві, що росло край села.

— Пан-т-е-е-ра! — закричав Іван і... прокинувся.

Побачив Таумі, що сиділа на краєчку ліжка і поспішно заплющив око. Ідне й друге. Що ж робити? Куди втекти? Де він? У больниці? Мо', таки в Кукурічках?

Таумі щось сказала до нього. Іван спробував, не розплющуючи очей, відповісти. Знову вийшла мішанина англійських слів. Таумі подумала, що перебільшила знання цим чоловіком англійської мови.

«О, Джон», — подумки простогнала вона.

Іван простяг руку і ненароком торкнувся її коліна. І відразу відсмикнув своє ручисько. Не знати чого, цей жест зворушив Таумі. Вона поклала свою пантерячу граціозну лапку з довгими лакованими, цього разу рудуватими, кігтями, на Іванову руку. Погладила. І заговорила. Швидко-швидко, а відтак Іван, скільки не вслухався, нічого не зміг второпати з тої довгої кулеметної тиради. Таумі ж розповідала про своє дитинство, про дівчинку Таумі (Тумі, Тау, Томіно, як її тоді називали — мама, сусідка Агітеріка, а потім і Ліонель), котра любила гасати містечком у пошуках ляльок, виставлених мешканцями на вікнах — могла годинами милуватися ними, уявляючи своїми, вигадуючи для кожної іншу історію. Про ігри і дитячі війни, про сварки і примирення з мамою. Про Ліонеля, який її любив найбільше з усіх домашніх (за винятком, може, мами) — те вона тепер добре знає. Знає і шкодує, отут — Таумі торкнулася правою рукою серця — клубочок стоїть, оселився і став рости, здається, там є інше серце, Ліонелеве.

Так говорила Таумі, а Іван слухав чужу мову, його заколисувало й несло кудись, у незнану вищину, ту, де літав у сні птах-Іван, і раптом він з жахом відчув, як стало гаряче внизу живота і як став рости прутень. Той, якого Тамарка звала дурницьком. Бо й дурницько-таки, нащо йому кудись рватися, випинатися, али ж він хитрий, дарма що дурницько. Тут його не наб'єш, як Іван часом робив, коли прутень-дурницько, прутницько, заважав ночами спати.

Те ворущіння завважила й Таумі, й раптом їй, жінці (пардон, міс), що знала безліч різних за шкірою і соціальним становищем чоловіків, раптом стало не знати чого соромно, вона

спаленіла, пробурмотіла, що треба Дожові готуватися до прийому в короля. Взагалі-то він самозванець, звичайний вождь, але ти, Джон, називай його величністю, він це любить, не знати чого обернувшись у дверях, порадила Таумі. І зникла, вийнувши віялом спідниці.

І був прийом, і була промова короля чи то вождя, чи короля-вождя Самбутсахве. З якої Іван знову-таки ніц не второпав, надто з частини, мовленої мовою ібіро. Втім, як і виголошеної англійською. Коли Іванові надали слово і він зрозумів, що від нього таки щось хочуть («Say»¹, — сказала Таумі і легенько підштовхнула його наперед), то вийшов і промовив, згадавши всі можливі, підходящі до моменту слова:

— Ай лав'ю, май кінг²...

Буря вигуків сколихнула вечірне небо над шатром, де проходив прийом. Іван зіщулився од тих криків, але й відчув дивне підбадьорення.

— Я той... Ну, привет вам передаю, — сказав він українською. — З Кукурічок, є таке сило... Ну тамечки, в нас...

Іван тицьнув кудись рукою, невизначено, бо не знав, у якому боці Кукурічки звідціля, з цієї Африки, де сонце висить над головою і майже враз ховається за землю, вечора, щитай, нима. Ну, нихай, розберуться, подумав.

— Ну, ше мама Панаска привет пиридавали, тітка Марина, ну, й дядько Митро, ага, значить, вчителька Зіна, Зінаїда Антонівна, оно Таумі неї знає, їй-бо, хороша вчителька, та й Ростик неїн привестував, ну, того, і Максим Руський привіт передавав, ну, й тітка Бадилиха, та й директор наш, бо ж він вчений чоловік, воно сило у нас дружне, баюр тико багато, а так, що сказати, — Іван розвів руками і витер піт з чола. — Весна у нас типерка, тико не така, як у вас, то, певно, од вас досі до нас боцюни прилетіли, ну, птиця така, як там по-вашому, ни знаю, а може, й не прилетіли, бо ж Со-

¹ Скажи (англ.).

² Я люблю, мій король (англ.).

рока Святих ще не було, а якби було, то я би вам гроші в пирижечках найшов, ну й привіз би, бо то ж на щістя...

Присутні у величезному шатрі пару сотень людей — наближені короля, вожді племені, гості — слухали незнайому мову — дивну, але мелодійну, майже як мова ібіро, казали вони собі, тільки слова інакші. Вони нічого не зрозуміли, та мова й Іванова інтонація їм сподобалася. Коли Іван скінчив, ну, ще додав, що й тато Микола міг би привіт пиридати, аби був живий, а так усе нормально, тутечки ж тоже сіяти, певно, будете, бо, бачу, у вас трудящі люде, хоть і чорни, а ми не відпустіте, добрі люде, бо ж у нас і Паска скоро, а там і бульбу садити буде тра, а мама Панаска сама не впораеця, на Нюрку надежда ни велика, у тої города од хати до річки, бо ще й нас помагати кличе.

— А більше так нима чого сказати, — завершив Іван і рукавом витер рясний піт з чола.

Король повернувся до Таумі — мабуть, думав, що вона знає цю чужинську мову. Таумі хотіла сказати, що не знає, та вирішила, що так буде неввічливо. А що в мові Івановій почула знайомі слова: Кукурічки, Зінаїда, Африка, то зрозуміла, що Іван-Джон щось про своє далеке село розповідав, про його мешканців, ну й місток до Африки проклав. І вона сказала, що та місцевість, з якої прибув гість, якого звать Джон, розташована далеко, у Європі, це земля білих людей, але вона чимось схожа із землею народу ібіро. Так само, як схожі люди. Схожі пісні й повір'я, імпровізувала Таумі. І люди, яких представляє ваш гість, вас вітають, вони передають тепло своїх сердець і найліпші побажання.

Так говорила Таумі, й посміхався король Самбутсахве і його піддані. Посміхався й Іван, і це справді була усмішка блаженного. Так посміхалися у всі віки жебраки біля церкви, яким давали копійчку, але так посміхалися — щиро, безпосередньо, з якимось невловимим таємничим розкриллям посмішки — й діти, котрі завважували барвистого метелика

чи незнайому гарну квітку. Так дитина вперше усвідомлено й зачудовано посміхається до матері: Зрештою, дехто каже, що так посміхається щоранку сонце, обціловуючи землю і все живе й неживе на ній, і так розкриваються назустріч сонячним променям пелюстки квітів.

— Дуже добрі слова, — сказав король Самбутсахве Маалі-то Другий. — Дуже гарні, у них видно велике серце, яке ввібрало світ, що не боїться примоститися на людській долоні.

Король аж примружився, проказавши цю сентенцію. Насправді образ належав найвидатнішому поетові народу ібіро Крому Алібасірге, але тут не прийнято було називати імена поетів. Поети жили в пам'яті народу своїми творами, а цитування їх королем було найбільшою честю.

Іван щось їв і пив, боячись відмовлятися, у нього шуміло в голові, й добре, що тут не було мами Панаски, а то б добряче насварилася.

Ну, а потім, а потім його повели до великого барвистого намету. Такого великого й барвистого, що в Івана ще більше завертілася у нестримному вихорі голова й так поплавила, що Іван таки не стримався і крадькома її обмацав. Голова була на місці. До намету з'явилися одна, дві, три, ну, мамочки, багато гарних дівчат — темношкірих, зодягнутих лише в коротенькі спіднички, а груди, цицьки, мамо рідна, геть не прикриті. І вони не збираються прикривати їх навіть руками. Стоять і хитають стегнами. Що ж то таке? Що з ними має робити Іван? Один з чоловіків, які його супроводжували, а то був сам принц Комутахве, щось сказав. Іван збагнув — по-агліцьки. Але ж, мамо рідна, куди поділася наука Зінаїди Антонівни? І все ж Іван у тій мові вловив кілька знайомих слів, одне з яких, він таки пригадав, означало «вибирати», «вибрати». Він щось має вибрати? Тут інше слово сплигло, начеб «гіораз», чи що. І що то означає? Ой, матінко, то ж дівчина, дівка по-їхньому. То він має вибрати собі дівчину? Нівесту? І на ній женитися? А ще й, мо', зо-

статися тутечки, в цій Африці! І пасти, чого доброго, оті, схожі на наших биків, великі тварюки чи корови з величезними рогами? А ще як їхали, то бачив Іван, як там обіч дороги чимось схожим на їхні копачки чоловіки й жінки дзьобали руду землю. Не, не, він тутечки не останеться, ни за які гроші. Ліпше вже дома садити й копати бульбу і женитися на Тамарці, в якій визирає булька з носа і є жених-бугай Льоська. Ото удружила йому Таумі, чорна пантера.

— Я не хочу, — жалібно сказав Іван. — Одпустіть мене додому.

Принц Комутахве знову заговорив. Він питав — невже Іванові не подобаються їхні дівчата? Адже він, їх гість, не расист?

Іван зрозумів, що відкрутитися не вдається. Та вже як вибирати, то таку, щоб і в полі могла робити, і його доглянула. А мо', його відпустять удвох, разом з нею? То що ж то скаже мама Панаска, як він привезе таку нівесту? Іван, приглянувшись, тицьнув пальцем у другу скраю дівку — високу, струнку, з чималими руками і цицьками. Комутахве схвально плеснув його по плечі. А всі чоловіки щось дружно прокричали. З подальшої промови принца Іван таки вловив пару слів, але не збагнув, що принц сказав — ця дівчина з одного із найвизначніших родів і буде дуже рада провести ніч кохання з гостем самого короля, як і її наречений.

Що то було далі з Іваном, розкажи кому в Кукурічках, нізащо не повірять. Бо як чоловіки й дівки виїшли з шатра, то тая, вибрана ним дівка взялася Івана роздягати. Іван вирішив віддатися долі — будь що буде. І коли вони обоє поставили одне перед одним голі-голісінькі, то його прутень знову став великим. Та дівка, щось лепечучи, повела Івана за полотняні двері, де стояла баня з водою. Показала — залазь, мовляв. Іван слухняно заліз. І вона заліза, та взялася купати Івана, як колись мама Панаска в дитвті. І все щось приказувала та приказувала, намилюючи Івана ни то милом; ни то маззю якоюсь пахучою, що вмить по тілові розпливалася.

Потім вона заспівала — довго, протяжно й Іван собі заспівав: «Ой, у лісі калина, комарики-чубрики, калина». І відчув — добре йому стає, добріше й добріше, й уже ладен навіть на цій незнакомій, ще темнішій за Таумі, дівці женитися. Тільки, як вона прутня взялася мастити та мити, то очі заплаюшив — таки їй-бо встидно. А дівка тая у довгій балії дістала подушку із паучої трави звідкись збоку, підклала Іванові під голову, а тоді... тоді сіла на його прутня. Іван аж скрикнув з несподіванки, а вона... вона й почала гоцати.

Так Іван з поліського села Кукурічки у Африці чоловіком став. Потім було у них кохання на килимові в другій кімнаті шатра, сон і серед ночі просипання од пестошів, після яких дівка сперлася ліктями на килима, й Іван, о диво, збагнув, куди вона його запрошує.

Вранці Іван проспав усе на світі — і схід сонця, і навіть його шлях до середини неба. Будити його не сміли. А коли прокинувся, дівчини поруч не було. Іван її більше ніколи й не побачив. Було трохи сумно, али й радісно, що женитися не тре. Хай, може, ще й у Кукурічки вернеться. Тільки, побачивши Таумі, соромливо відводив очі. Отако їй змінив. Отака придибенція. А далі було три дні, коли його по селах та по просторах, він уже знав, що то зветься савана, повозили. Мамо рідна, а звірини він побачив — і рогатої, і смугастої, з довжелезними шиями, що, здавалося, голова до неба дістає. Ну, і биків тутешніх, і звірюк лютих, що у воді бабляються та здалеку оком, налитим кров'ю, на Івана косують. І птиць на ногах довгих, довгіших за боцюнячі лапи.

Таумі, спостерігаючи за тим, як реагує Іван на звірів, раділа й собі, що привезла сюди цю велику дитину.

У якимсь місці їхній кортеж спинився край села під великим могутнім деревом, яке й п'ятеро чи й десятеро людей обхопити не могли б. Казали, начеби бабою великою дерево зветься. Дивина! Чоловіки лягли на траву; жінки — третя дружина короля, її родичка, принцеса і Таумі — присіли со-

бі в коло, збоку. Іванові чомусь не лежалося. Він дивився на небо, по якому пливли дві самотні хмаринки, на сонце, котре скочувалося з верхівки неба до схованої десь там, у ледь помітному серпанку, що випливав з-за густої-густої трави й серед того луку рідких крилатих дерев. Іван звівся на ноги й подумав: чи те далеке дерево, що розставило крила-гіляччя, ніби от-от злетіти мало, як птах-орел, таке ж грубезне, як і це? Оно наче двері видніються у нього посередині. Я тико, доки люде дрімають, перепочивають, схожу туди й назад, сказав собі Іван.

Він ішов і йшов, далеке дерево віддалялося і наче кликало його за собою.

«Я таки дуйду, — подумав Іван. — Нима чо мене дражнити».

І дійшов. Дерево було ще більше, ніж те, під яким вони відпочивали. І мало всередині велике дупло. Іван заглянув у нього й побачив чийсь очі. Злякано відсахнувся. Враз із дупла мимо нього з різким гортанним криком стрибнула волохата істота з довгим хвостом.

— Малпа, — здивовано проказав Іван.

Він вже хотів іти назад, бо ж невідомо, хто там ще в дуплиську ховається, як раптом відчув, що на нього хтось дивиться. Начеб збоку.

«Господи Боженьку, то ж, певно, якась звірина», — подумав Іван і все ж зирнув у той бік.

І остовпів. Перед ним серед високої трави стояв величезний звір з великою кучмою волосся довкола голови. Стояв і незмигнуто, трохи недобре, а трохи й зацікавлено тоже дивився на Івана. Трапилося так, що Іван бачив на картинках і в телевізорі різних звірів. Ну, наших — коней всіляких, вовків, лисиць там, ведмедів чужих, чудернацьких. Тигрів там, навіть зебр смугастих, ту ж пантеру, велику чорну кішку, яку йому Катруся Нюрчина показала після того, як він патрета Таумі примніс і взяв, що її чорною пантерою прозивають.

Бачив колись і лева в тiлiвiзорi, тiльки не знав, що то лев. Тепер вiн дивився й намагався пригадати, що ж то за звiр йому на дорозi в Африцi тiй стрiтився.

Лев теж дивився на людину. Йому вже не раз доводилося за не таке й коротке лев'яче життя стикатися з цими двоногими незрозумiлими, на вiдмiну вiд зебр чи антилоп, навiть слонiв i бегемотiв, звiрами. Однi становили для нього, як й iнших левiв та левиць, загрозу, бо мали довгi, незрозумiлi, але небезпечнi речi, якi викидали вогонь. А той вогонь, прудкий i гарчливий, приносив смерть. I це було несправедливо, адже iстота на двох ногах була явно набагато слабшою за лева, та навiть тих же антилоп, на яких леви полювали i м'ясо яких було чи не найсмачнiше. Двоногi не мали навiть таких гострих крутих рогiв, якi мали тi ж антилопи. То чому вони полювали й на левiв? Хто навчив їх мати, тi речi, хто подарував їм довгi палки, якi викидають прудкий небезпечний вогонь? Проте бiльшiсть цих iстот панiчно боялася левiв, i ще здалеку вгледiвши їх, вони чимдуж кидалися втiкати. Вони охоче вiддавали левам тi територiї, на яких побували, навiть не пробували мiтити їх. Але цей на двох лапах явно не боявся його, лева, царя звiрiв. Вiн з цiкавiстю його розглядав, не виявляв при цьому жодних погрозливих намiрiв. Як i ознак страху.

За плечима цього лева таки було вже чимале, як на лев'ячий вимiр, життя. Як вiдомо, iснує чотири основних типiв сiмейств левiв, або того, що люди називають прайдами. Перший, який людськими ознаками можна назвати султанським — це коли в прайдi, цьому мiнiсултанатi, є один лев i кiлька левиць. Усi вони належать йому, пiдкоряються, впольовують здобич i каадуць покiрно до нiг антилопу, косулю чи й зебру. А лев тодi дозволяє собi пiдвестися, протюпати трохи й голосно рикнути, допомагаючи загнати приречену антилопу в коло своiх дружин. Другий тип, це коли лев'ячi сiмейства добровiльно об'єднуються. Тут кожен лев має свою сiм'ю, де є одна чи кiлька левиць, але до iнших самиць йому — зась. Такi прайди ви-

знають першість одного лева-царя, який один лиш і має право на кохання інших левиць. Ті ж не допускають, щоб їхні персональні леви йшли до якоїсь іншої, можуть за спробу зради боляче дрягнути важенькою лапою з могутніми пазурами і її, і його. І лев-цар схвалить такі дії. Та існує і третій тип сімейства-родини-прайду. Це коли головному леву належать всі левиці із лев'ячої родини. Водночас тут існують й інші леви, які можуть користуватися тими левицями, котрих голова прайду з якихось причин ігнорує, та й іншими, котрі не є першими чи другими дружинами царя і які можуть сподіватися на його величну прихильність тільки час від часу. Тут інші леви беззастережно визнають першість вожака, але тільки до пори — до часу. І нарешті, четвертий тип — моногамна лев'яча сім'я, в якій один лев і одна левиця та кілька дітаахів, про яких батьки піклуються, доки ті не підروуть.

Лев, який зустрівся Іванові, належав донедавна до третього типу прайду. Колись він став вожаком, перемігши старого лева, що надто довго насолоджувався своєю владою. Битва була жорстокою і тривалою, і все ж наш лев переміг. А після перемоги встановив доволі жорстку диктатуру. Йому належали найкращі левиці, він ділив упольовану здобич.

Декілька разів молодші леви (а спершу й один лев-ровесник) намагалися бунтувати, піднімати лапи на його владу, та лев безжально придушував ті спроби зазіхань на трон. Переможені або ж змушені були покидати великий прайд, або лишалися і вели себе тихіше саванної трави, задовольняючись об'їдами (в прямому і переносному значенні) з царського трону.

І все ж знайшовся сміливець. Ба, один з колишніх переможених, що набрав сили. В один прекрасний день позаторішнього сухого сезону він кинув знову виклик. І вже з перших ударів передніми лапами, штурханиною головами і тулубами, ударами лев'ячих іклів старший лев зрозумів, що він програв. Цього разу програв. Можна було показати ще силу, що

він і зробив. Та після перших ран він став передню лапою на коліно і схилив гриву, визнаючи поразку. Він хотів жити, ще був повен сили до життя. Просто інший виявився сильнішим за нього. І лев зробив вибір. Взагалі-то лев'яча порода ставиться доволі жорстко, якщо не жорстоко, до старих і немічних левів — їх просто виганяють з прайду помирати на самотині. Правда, деякий час вони ще можуть вполювати котрогось із дрібніших гризунів (яка ганьба для лева!) або житися падлом і підчатувати поранених косуль, якщо такі знайдуться. Це ганебне існування, але його проходять усі колись могутні царі звірів: Якщо тільки не вмирають після поєдинку з молодим суперником, не помирають од хвороб, які вражають звірів, не гинуть від куль бракон'єрів, котрих насамперед цікавлять лев'ячі шкура і грива. Мати у себе в спальні чи кабінеті опудало з лев'ячої голови — мрія не одного марнославного товстосума.

Лев, що програв, був ще доволі сильним. Він міг лишитися у прайді вже як рядовий член сім'ї. Яка буде ставитися до нього, як того, хто програв. Поступово обділювати часткою здобичі, яка меншатиме. Давати лише можливість продовжувати існування. Такий вибір був не для нашого лева. Тому він обрав самотність. Та, коли покидав прайд, все ж озирнувся. Вслід йому дивилися леви і левиці та маленькі левенята. Він уже ставав для них чужим. Сум роздирав левове серце, але йти мусив.

І тут від гурту відділилася левиця. Вже не молода, але ще не стара. Останнім часом він її ігнорував, у фаворі були інші, молодші. Левиця пішла за ним, а через рік подарувала йому двійко левенят. Лев почував до неї ніжність, яка все більше наростала. А до чоловіка, двоногої істоти, який стояв перед ним, лев почував більше, ніж ніжність — він дивувався. Він не знав, що робити. Піти? Загризти? Але людоїдом цей лев не був. До того ж двоногий, дволапий звір перед ним, схожий на великого бабака на задніх лапках,

не боявся, явно не боявся, інакше б лев відчув характерний неприємний запах, що йде від тих, які бояться.

— Чого тобі, великий коте? — сказав Іван. — То твоє дерево? Ти, мо', хоч об нього потертися? То я зара піду... Тра вже міні...

Лев, почувши людський голос, у якому не було ні страху, ні погрози, збентежився ще більше.

— Там тико в дуплі може бути ще їдна малпа, — сказав Іван. — То ти неї не лякайся і не їж неї. Хай собі скаче, у неї ж, певно, малпенята є... Ну, добре, я пуйшов?

І тут лев стрибнув, аж Іван присів, і перегородив Іванові дорогу. Він підняв і опустив своє могутнє лапище. Потім простягнув свою велику морду до Іванової голови. По правді сказати, Іванові стало трохи страшно.

— Ти того... Ти, мо', хоч мене з'їсти? — Іван вимовляв слова лагідно та сумирно. — То я тебе... Ну, гість я тутечки... Мо', ни знаеш, то пуйди, оно в тих людей спитайся. Ну, точно кажу. Та й мама мої плакатимуть. Вони самі зостануться, бо ж тато Миколай на тім світі вже. Ну точно, рак з'їв. Тико не той, що в озері водиться, а гинший. Той, що всередині живе. Отако. — І тут Івана осінило: то ж, певно, не звичайний великий кіт. — Ти, може, коте, хоч мене про щось спитати, то питай...

Лев, дедалі більше зачудований людським голосом, раптом муркнув і, посунувшись ще ближче, лизнув Іванове лице. Геть заслинив.

— Лоскотно, — сказав Іван. — Ну, чо, мо', тибє тоже тре поцілувати, Бог знає, як тут у вас водиться...

Він хотів справді цьомкнути Великого Кота, та спинився і тільки тернувся об його лев'ячу щоку. Лев задоволено муркнув, заплющив очі, а коли розплющив, то рушив з місця. Іван полегшено зітхнув. Бувай, Коте. Та, пройшовши з десяток метрів, лев озирнувся. Змахнув великою головиською. Іван збагнув — кличе йти за ним.

— Ну хіба як недалечко, — сказав Іван. — Зувсім трохи, то прийдуся, чом би й не?

І він рушив слідом. Іти, проте, довелося цимало. Кілька разів лев спинявся й оглядався саме в той момент, як Іван думав — чи ни звернути вбік. Бо ж, певно, вже його спохопилися, а він собі по густій чужій траві за Великим Котом теліпається. І все ж Іван ішов далі. І не те, щоб боявся, більше інтересно було — куди ж то він його веде? Раз пробігли мимо, ступонячи по землі, великі кози. Лев-кіт тико ліниво повернув голову. Спурхнула мало не з-під ніг велика дзьобата пташка.

Нарешті лев привів Івана на галявину між двома африканськими соснами. Тут, сховані од чужого ока, лежали на меншій прим'ятій траві ще трое звірів. Угледівши людину, левиця підвела голову і погрозливо рикнула. Та лев у відповідь теж глухо гарикнув і, коли його подруга спробувала звестися, підняв лапу і легенько тюкнув по писку. Левиця слухняно присіла, а потім і зовсім лягла на землю. Зате двійко левенят жваво підбігли до гостя і взялися його обнюхувати.

— Великі-маленькі киці, — розчулено сказав Іван. — Звиняйте, що гостинця вам ниякого не приніс. Коби ж то знайтя, що до вас ітиму, киціюні.

Лапнувся до кишені, і тут його лице осяяла задоволена блаженна посмішка.

— Таки передав щось нашенський зайчик.

Він дістав з кишені цукерку, що вчора на вечері сковав крадькома, аби, як проснеться, поласувати. А бач, пригодилося. Розгорнув папір і простягнув ближчому левеняті. Те моментально свою здобич гамнуло. А друге схопило обгортку, яку Іван кинув на землю, і стало неї жувати.

— От я турок, — тріснувши себе по лобі, сказав Іван. — Чом же зразу канхвету не поділив? Ну, звиняйте, більше так не буду.

Левенята підстрибували до нього і відскакували назад. Вони явно хотіли гратися. Й Іван з ними потрався. І по шер-

стці гладив і навіть за хвостика смикнув легенько. І за лапку меншенького.

— Сестричка, — визначив Іван, лапку взяв: здоров, мовляв. Друге ї собі лапку простягло — зі мною тоже поздоровкайся. Іван і йому лапку потиснув, а воно ледь-ледь кігтики випустило і долоню Іванові шкрябнуло. Ще Іван хворостину в траві угледів, то підняв і кинув убік. Ну, більшеньке на зріст — хлопчик — підбігло і, як собачка, скопило зубчиками та Іванові принесло. Дивиться запитливо і заохочуюче. Довелося ще раз кидати. І ще раз.

Лев тим часом глухо до левиці рикнув — дивися мені, мовляв, бо ж та поглядала скоса, підозріливо і трохи вороже на ігрища її дітей з незнайомцем, пришельцем незваним, з яким чогось її господар подружився. Лев направився до дальшої сосни і приніс звідти велику обгризену кістку. Перед Іваном поклав — пригощайся, не грумічай¹. Іван кістку взяв, ну і важезна, з якого ж то звірюги? До рота підніс, удав, що смоче, ще і губами поцмокав — смачно, мовляв, еге ж. Ну, а потім вклонився церемонно, як мама Панаска колись учили на гостинах кланятися.

— Спасібочки за все, Великий Коте. І тобі декую, і жінці твоїй, хотя вона у тебе і непривітлива. Та воно той, у нас тоже, як гостя не ждеш, то і вери та ласки не їмеш. І діткам твоїм дека та побажанне: хай ростуть великими та крпкими. Та не їдну мишку, чи чо там у вас, зловлять. А я вже, звиняй, пуйду. Заждалися тамечки мене хазяїн та хазяйка, то і того, чорна пантера жде. І волнуеця, певно. То я пуйшов?

І він рушив. Оглянутися боявся. А оглянувшись, побачив — йшов за ним і лев, його Великий Кіт. І левенята-кошенята побігли, ледь Івана з ніг не збили. Трохи погралися, та лев на них по-своєму нагримав. І вони до мамки,

¹ Не гдауй (діал.).

котра ззаду трюхикала, вернулися. Далі пішли знову двоє — Іван і лев.

У летючому похідному таборі тим часом здійснюлася велика тривога. Іванова відсутність стривожила і господарів, і гостей, насамперед Таумі. Куди він подівся, цей неймовірно нестерпний юкреїніан Джон? Таумі заметалася, як справжня розпасійована пантера.

— Шукайте ж! — кричала вона.

Машини вирушили на пошуки. І через годину метання саваною побачили звіддалік їх обох — людину і лева. Вони стояли поруч на відкритій місцевості, де не росла й трава. Певно, побачивши залізних потвор з двоногими істотами на них, котрі щось голосно горлачили, лев став ближче до Івана, мовби хотів його від чогось захистити. Може, од тих же людей, які зібралися полювати на них обох...

Таумі звеліла зупинитися. Вона боялася, що наближення їх завдасть шкоди Іванові. Її побоювання підтвердила реакція лева, коли один з ібірійців, котрі їх супроводжували, спробував наблизитися до людини і звіра. Лев став попереду Івана, явно не бажаючи з ним розлучатися і навіть здалеку було чути, як він погрозово загарчав. Принц Комутахве, який очолював колону, зв'язався по радіо з батьком-вождем. У них були рушниці на випадок зустрічі з дикими звірами, але Комутахве знав й інше — полювання на левів у їхній країні суворо заборонене спеціальним законом і ця заборона розповсюджується на всіх без винятку, навіть королівських осіб. Король-вождь Самбутсахве Маліто Другий теж не на жарт розхвилювався. Він спочатку порадив приспати лева спеціальними кулями зі снодійним. Але по них треба було їхати до столиці ібіро. До того ж кулі з ампулами снодійного присипляли не відразу, а за кілька хвилин, і траплялися випадки, що такі постріли підвищували на якісь миті агресію царя звірів і навіть приводили до непередбачуваної його реакції перед тим, як він засинав.

Лишалося одне — застрелити лева. Самбутсахве Маліто Другий терміново зв'язався з губернатором штату, на території якого мешкав народ ібіро. Губернатор звелів зачекати і негайно подзвонив до федерального міністра екології, природних ресурсів і заповідників. Той, дізнавшись, що мова йде про життя громадянина іноземної держави, до того ж європейської, на всяк випадок зв'язався з міністерством закордонних справ. Заступник міністра у свою чергу, коли взнав, що мова йде про громадянина екзотичної Юкреїни, став з переляку заїкатися. Їїого держава тільки недавно встановила дипломатичні стосунки з цією Юкреїною і провела успішні попередні переговори щодо торгівлі зерном і зброєю. Далека країна з колишнього Зов'єт Юніону обіцяла стати гарним постачальником танків, вогнепальної зброї і навіть ракетних установок, а в майбутньому й літаків, що було доречним у світлі можливої нової боротьби чи й війни з сепаратистами з нафтоносних районів їхньої країни. То що важило в світі цих глобальних перспектив міжнародної співпраці життя якоїсь тварини, хай навіть і царя звірів!

— Негайно застрельте цього проклятого лева! — наказав заступник міністра. — Я певен, його високопревосходительство пан федеральний президент схвалить таке рішення. А за життя громадянина Юкреїни відповідає головою вождь Самбутсахве.

І лева застрелили. Вибрали момент, коли лев знову став поруч з Іваном. Правда, перед тим, як вистрілити, стрілець з особистої королівської охорони опустився на коліна і звівши очі й руки до неба, попросив у богів його народу прощення за цей постріл і це вимушене вбивство. Попросив простити і серце та душу царя звірів, на якого мусить підняти руку і послати в його серце пекучий вогонь смерті.

Охоронець був вправним стрільцем. Куля з рушниці з оптичним прицілом влучила точно в левине серце. Це була потужна розривна куля, яка не лишила серцю царя звірів

жодних шансів. Лев рикнув — важко і здивовано і впав на коліна. Іван здригнувся і кинувся до лева.

— Великий Коте! — розпачливо, здавалося, на всю савану, закричав Іван.

Він припав до лев'ячої гриви. Гладив її і просив не вмирати. То ж якась помилка, що по нім стріляли.

— Чого ж ти не відпускав мене? — Іван прошептав це у саме лев'яче вухо.

А у великому оці, що згасало, він прочитав: «Я знайшов собі друга», — сказав йому останнє, що міг ще повідомити Великий Кіт.

Коли згряя людей наблизилася, Іван плакав, як маленька дитина. Таумі підійшла, підвела його і пригорнула до свого тіла. Іван схлипував і жалівся їй мішаниною з українських і англійських слів.

Принц Комутахве наказав поховати лева за звичаєм народу ібіро, тобто просто обкласти камінням, доки громада не вирішить, що робити з ним далі. Хай левиця, якщо вона в нього є, прийде і попрошається зі своїм володарем. Коли обряд було здійснено, один з ібірійців взявся щось видряпувати на найбільшому камені. Коли він закінчив, Таумі просила дружину Комутахве перекласти, що там написано.

«Тут поховано лева, який дружив з білим чоловіком, котрий не боїться левів», — прочитала принцеса.

— Я хочу додому, — сказав Іван.

І хоч він вимовив це своєю мовою, Таумі його зрозуміла. Проте належало ще відбутися прощальну вечерю в короля. Кертєж вирушив. Коли вони від'їхали трохи, побачили обіч дороги левицю з двома маленькими левенятами. Потішні великі кошенята дріботіли за матір'ю. Та ж, коли угледіла вервечку машин, спинилася і провела її довгим сумним поглядом. Іван помітив трійко звірів і одвернувся. Він уже не плакав. Тільки серце стискалося й на очі наповзав туман — майже як тоді, коли не стало тата Миколи.

XVII. Іван — Таумі

У цій абсолютно правдивій історії лишилося повідомити кілька речей. Про те, як Таумі все ж побувала разом з Іваном на могилі Туммі Маліколоне. Як стояла на пагорбі-могилі й дивилася на безкраю савану й думала, що з цього місця починається Африка і її рід. А може, й цілий світ. В Абуджі, нігерійській столиці, куди вони прибули, в українському чи то посольстві, чи представництві Таумі Ремпбелл таки знайшла людину, яка знала українську мову. І зробила Іванові кілька пропозицій.

Треба сказати, що вождь-король Самбутсахве на прощання щедро обдарував Івана. Йому дісталось з півтора десятка різноманітних масок, стільки ж цінних виробів місцевих народних умільців — всілякі персонажі місцевої міфології у вигляді статуєток, вирізьблених і випалених картинок. Подарував і чоловіче вбрання, а дізнавшись за посередництвом англійської мови, що в Івана є мама — ще й довгу жіночу святкову сукню. Ну й коробочку, на дні якої на подушечці лежав маленький, але вельми цінний блакитний діамант.

Іван дякував не надякувався, хоч і не знав, де ту одіж він буде носити.

Пропозиція ж Таумі була такою: Іван переїжджає до неї в Америку, якщо забажає, забере туди й маму. Буде в котро-мусь з її маєтків садівником чи будь-ким, за бажанням — навіть управителем.

— Декую вельми й привельми, — Іван церемонно вклонився. — Декую, сестричко. Тико я додому хочу. В Кукурічки. Тамечки вже скоро бульбу треба садити, а перед тим гній

розкидати, мама самі не впораються, та й сестрі допомогти треба, а садок у нас теж є, я мамі ще зимою деякі голечки обіцею обрізати. Так що, звиняй, сестричко, мені в Кукурічки треба, кров з носом. Радий би до Америки, так ніззя.

Вперше назвав Іван Таумі сестричкою. І справді, почувався до неї так, нібито він тепер неїн брат, а вона – сестра. Ни то що любов минулася, а щось змінилося в Іванові, щось ото тутечки, в Африці цій, де, кажуть, і зими-то полюцької не буває, з ним трапилася. Може, навіть після тої стрічі з Великим Котом. Левом, знав теперки.

А перекладач, бідака, аж упрів, передаючи чудернацьку мову Іванову.

Таумі явно засмутилася, очі пекучі погасли. Та що Іван міг зробити? Він пригадав чувані десь слова про світову скорботу. То що ж, щитай, тепер його світова скорбота – як у Кукурічки назад потрапити. І він таки потрапив. З Лагосу до Каїра, а звідти до Києва. Передали Івана, мов по естафеті, люди Кості Браннікова, коханого російського олігарха Таумі. І з Києва повіз його на великій чорній машині тепер уже один чоловік, отой, менший, з тих двох, що до нього в Кукурічки приїжджали. Тільки не знав Іван про пригоду, що дорогою трапилася. Ну, чоловік, як Іванові валізи – велику й меншу – у машину завантажив, не стримався і до них заглянув. Побачивши маски, присвиснув. Блін, скарби, модні в садибах деяких його знайомих штукенції. То чим він гірший? І валіза полегшала спершу на одну, потім і другу маску. Але ще побачив чоловік оту коробку інкрустовану. Стало цікаво, що ж у ній. Подумав, що брати – то таки занадто, хай і в такого дебіла-імбецила. Але коробка та чогось йому півдороги муляла. І коли десь за Сарнами заснув Іван сумирно та мирно на заднім сидінні, водій Генка спишив машину, виїшов і відчинив багажника. Розчинив і замок на меншій валізі. Ось вона, коробочка. Генка відкрив її і присвиснув. На дні коробочки

лежав справжнісінький, вміло огранений діамант. Виблискував мандливо, кликав доторкнутися. Що Генка й зробив. Його пальцями пробіг приємний холодок. Мимо проїхала якась довга вантажівка з причепом, і Геннадій мимоволі відсмикнув руку. Озираючись. Довкола шосейки, точніше, бетонної траси, шумів ліс. Тільки на обрії виросла якась легковушка. Генка дочекався, доки вона проїде мимо. І тоді закрив коробочку. І сунув до кишені куртки, в якій тепер був. Ну навіщо цьому дауну-імбецилу такий скарб у його задрипаних Кукурічках? Кукурічках, ха! Придумують же таку жлобсько-хохляцьку назву тої дерьовні!

«Блін, тепер, може, і своє делішко втрутнути можна буде, — подумав Геннадій. — Магазинчик там, барчик. А чим я гірший за того вераного Борика-льолика?» — пригадав свого сусіда по під'їзду. Згадав і ювеліра знайомого. Цікаво, на скільки камінчик потягне? А що, як на сотню тисяч зелененьких, а то й дві?

Він сів у джипа. Оглянувся. Іван мирно спав, не підозрюючи про експропріацію, яка щойно сталася. Іванові снівся лев, який ішов вулицею їхнього села, підходив до їхніх воріт і стукав об них своїм волохатим лаписьком. Чогось волохатою була в лева лапа, як у ведмедя. Ну, Іван, почувши той стукіт, левові гостинця виніс — шматок сала з бульбиною в лушпинні та яблуко, хотя й зимове, та велике і соковите. Гамайте, ваша царська лічність-велічність. Лев ті лагодзінки прийняв, став хруммати, аж виляски Кукурічками пішли. Потім облизався і сказав чисто людським голосом:

— Декую. Тико мені то, Іване, як муха псові, твоє снідання. Принеси-но глутньої закусі, знаю, у тебе в коморі півбочки сала, не жмотайся, ни кого-небудь, Лева, царя, пригощаеш. Та й випити не помішало б, га?

— Ну, сала я тобі принесу, — одказує Іван, — а самогоночки — звиняй, не. Ми й не гонимо неї, хіба на велике свето блешкою розживемося. Ну, щоби так, для годиться, для

мами. Та й ти, як уп'єшся, то ще хату нам рознесеш, оно які лапи і мордяка здоровенна.

— Я сумирний, Іване, — каже лев і підморгує, чисто тобі Маринин Женік. — А блешка мені, як напереток.

— Добре вже, добре, щось придумаємо, — каже Іван і блаженно уві сні посміхається. Слина у нього з рота тече. Сопе собі в теплій машині на м'якім сидінні.

«Ну, такий і не згадає про якусь там коробочку», — думає Геннадій, котрий саме оглянувся.

Він перекладає коробочку в бардачок. Да, дороги лишилося якийсь сотняк кеме.

Він і довів Івана до Кукурічок. Од гостювання відмовився й навіть перекусити не захотів. До ночі вернутися тре, сказав. Всього доброго, шановні. Навіть руку Іванові потис. Але вернутися до столиці йому не судилося. На під'їзді до мосту через річку Тетерів машину раптом занесло.

«Блін, чого ж руки не слухаються, — встиг подумати Геннадій. — Дрижать, як в алкоголіка... Що за хирня, блін? Стомився за дорогу чи що?»

Машина стрімко покотилася вниз. Геннадій встиг ще розчинити двері, щоб вистрибнути. Та машина перевернулася й полетіла у воду. Геннадій вдарився головою об передне скло і таки вилетів назовні. При падінні в ріку з його кишені випала маленька інкрустована коробочка, яку він дорогою, вдосталь намиливавшись діамантом, знову перекинув до кишені куртки. І машина, і водій пішли на дно. Не потонула лише коробочка. Зроблена з легкого дерева, вона попливла собі річковою водою. Їй судилося з Тетерева потрапити в Київське водосховище, а потім — далі в Дніпро. Помандрувавши найбільшою українською річкою, коробочка опинилася в Чорному морі, а звідти — через протоки Босфор і Дарданелли та Мармурове море — в морях Егейському і Середземному. Коробочка пропливла мимо Гібралтару, і її не помітили з британського есмінця, що ліниво ніс належну йому

сторожову вахту в протоці між двома континентами. Атлантичним океаном щільно зачинена коробочка з діамантом дісталася восени берегів Нігерії. Спеціальний, просочений африканською маззю амбуратікве лак уберег її від дії солоної морської води й водоростей. Її не ковтнула акула, ні інша велика рибина. Тільки біля нігерійських берегів коробочку вловили рибалки. А що були вони з народу ібіро, то побачили знайомий королівський вензель на коробочці й негайно доставили коробочку своєму вождю-королю. Дізнавшись, де знайшли його піддані коробочку з діамантом, Самбутсахве Маліто Другий зробив запит у Міністерство закордонних справ щодо долі високоповажного гостя Джона з України, якою переймалася його величність.

Але то буде ще восени. Наша ж розповідь як розпочиналась, так і завершується навесні. Тільки весна вже інша. Перед Теплим Олексом пригріло нарешті весняне сонечко. Пішов у хід березовий сік, і в лісах довкола Кукурічок, як і Заточинців та Волиці, стало повно банок та відер під білорими красунями. Кукурічківці у буквальному сенсі доять їх, бо тільки частину вип'ють самі та нароблять березового квасу, аби запивати самогонку на Паску. Більшість же соку піде до Польщі за добрі, як для поліщуків, гроші. І на День сміху, точно, приїжджає пан Збишек з-під Хелма з п'ятьма великими бідонами. Ну, буде що йому почути про найбільшу кукурічку новину — Іванову мандрівку.

«Певно, вони всі тут дешевим самогоном пообпивалися, а може, й пообкурювалися своєю коноплею», — подумав пан Збишек, та, коли йому показали маски, які Іван щедро пороздавав сусідам і родичам, присвиснув і сказав, що згоден їх купити. По сто гривень, а за оту, найбільшу, заплатити і двісті. То двісті гривень за розмальовану дерев'яку, яка дурнувато гичоче! Кукурічці потяглися до щедрого поляка. В результаті у Кукурічках лишилося дві африканські маски: в Івана (згодом її випросить племінниця Катруся: ну, дядечку Іваночку)

та у Зінаїди Антонівни, яка єдина розуміла ціну Іванового подарунка. Решта поїдуть за Буг під днищем Збишекового причепа, у хитро обладнаній ніші, щоб з'явитися на напів-легальному арт-ринку за ціну в двадцятєро вищу, ніж та, що відвалив кукурічцям пан Збишек. Бо то були справжні автохтонні африканські маски, а не підробка.

Пана Збишека ну дуже цікавила ще одна річ. А саме: африканські амулети. Знав, що вони користуються популярністю у Європі, в тому числі і в Польщі. Значить, їх можна вигідно продати. Та амулетів, як не дивно, у Кукурічках не виявилось. Збишек навіть навідався до Івана...

— Амулет?

Іван дивився нерозуміюче. Мо', й був серед тих дивних для нього речей, які привіз із теї далекої Африки, краю, який тепер здавався маревом. Тут він пригадав, що це слово він справді чув там, на останньому прийомі, обіді у короля, чи як він, тамтешнього. Ага, коли йому ще щось хотіли подарити. Ну, мо', й амулета... Али чого не дали, ни знаю, звиняйте, пане Збиточник, чи як вас там, пане поляк...

Іван не знав, що йому справді хотіли подарувати, авжеж, король-вождь Самбутсахве. Але в народі ібіро амулети, які оберігали від смерті й злих духів, від семи, двадцяти чотирьох чи й усіх ста восьми нещасть були обов'язково іменними. Їх вибирав головний шаман. Він і визначав, кого, який і від чого амулет може захистити. Та коли шамана привели й поставили перед загадковим білим гостем, себто Іваном, шаман Імбутсахво, пильно подивившись Іванові в очі, а потім, взявши за руку, загадково посміхнувся і сказав, що цьому чоловікові не потрібен амулет. Він сам є людиною-амулетом. І для себе, і для своїх рідних, і для всіх, з ким спілкується, за винятком тих, кого вже покликали до себе всемогутні боги його народу. Чи один Бог. Для решти ж він амулет, бо бачить він, Імбутсахво, в його очах світло невидимого променя тутсамінхоне, який всюдисущий і багатозначний, існує в чотирьох іпоста-

сяк, які символізують чотири сторони світу. А на лобі у білого гостя знак міртани — великої таємної звістки.

Так сказав головний шаман Імбутсахво, і всі зачудувалися, і ніхто не посмів заперечити. Іван таким чином не отримав амулета, а пан Збишек поїхав од нього вельми й вельми розчарований, пробурмотівши щось про шляфа-трафа.

Зате скільки то було розмов у Кукурічках! Іван, як міг, розказував — і про поїздки, і про вождя, і про лева. Йому вірили й не вірили. Але ж маски, всякі картинки на дереві й металі (їх потім теж вивезе пан Збишек, у якого відкрився супервигідний бізнес), чудернацька одежа! Іван свою одягав навіть з гордістю, а от мама Панаска навідріз відмовилася од плаття-балахону і Нюрка пошила з нього блузку й спідницю — для себе й Катрусі.

Вперше ж Івана пригощали в барах. Правда, їх було тепер два, бо Руський кудись там завербувався, казали, що за границю, тим найомніком, що з оружьем, а його Мілка-Людишка махнула на бар рукою й відчиняла не кожен день.

Кукурічки на час повернення Івана стали відомими в окрузі (аж до Ковеля й Любомля слава дійшла) завдяки новоявленій цілительці Софії Петрівні.

Знахарка, казали в селі, але вона сама цього слова не любила. Яка ж вона знахарка? Інше діло — цілителька. А своє цілительство пані Софія випадково відкрила ще взимку. Тоді до неї по щось забігла сусідка, Настя Ткачиха. По щось. Здається, тертку позичити, каже, своя десь запропастилася. Софія Петрівна тертку дала, ну, звісно. А Настя тим часом про доньку свою, Аїдку, котра в райцентрі на базарі в кіоску торгує, взялася розказувати, про її справи сердечні. Бабське ля-ля. І тут помітила Софія Петрівна, що з-під рукава у Насті начеб рана визирає. Виявилось, ось уже тижнів два, як мучиться Настя. Каже, ошпарила руку, як чугунок із пійлом для свиней з плити діставала. І не заживає рана, вже гноїтися почала, навіть печена цибуля не помагає.

— Може, інфекція яка потрапила, — висловила припущення Софія Петрівна, коли оглянула рану.

— Мо', й інфекція, — згодилася Настя. — Хіба я знаю?

— Ви б до лікаря з'їздили, — порадила Софія Петрівна. — Або хоча б у ФАП¹ у Волиці.

— Ай, — відмахнулася Настя. — Заживе й само, як на собаці, хіба то першина. Нима коле по дохтурах їздити. Оно Василеві тра помагати дрова заготовляти, до лісу йти.

І тут раптом Софія Петрівна відчула дивне бажання — їй нестерпно хотілося доторкнутися до цієї зяючої, червоної рани на руці Насті, рани, яка вже справді почала гноїтися і, мабуть же, завдає сусідці неабиякого болю. І вона таки доторкнулася. Обережно, пальцями, потім і цілою долонею. Ай, що ви-те робите, скрикнула Настя. Нічого, нічого, чомусь засоромлено Софія Петрівна, я тільки хотіла... А що вона, власне, хотіла? Доторкнутися? Погладити рану? Більш ніж дивне бажання. Потримати на ній, рані, руку? Ще дивніше.

Настя пішла, потім принесла тертку і Софія Петрівна ще раз оглянула рану. І ще раз легенько провела по ній долонею під ошелешеним Настиним позирком.

А через два дні Настя прибігла ще ошелешеніша і збентеженіша: рана, виявляється, зажила, геть зажила, гній витягнувся, тільки червонувата пляма на зап'ясті залишилася.

— Та ви-те, мауть, екстрасенс, Петрівно!

— Я?

— А чом би й ні?

Справді, чом би й ні? З цього випадку, з цього вигуку й почалася її слава. Стали йти односельчани, яким Настя розказала про чудодійне зцілення — у того наривчик, тому просто рука-нога болить, у того око сльозиться безперестанку, а гляньте-но, Петрівно. Софія Петрівна дивилася, торкалася болячок, артритних рук і ніг, бородавок і покручених

¹ Фельдшерсько-акушерський пункт.

пальців, і зробила несподіваний висновок, що їй це не тільки не бридко, а їй є наче якась потреба у цьому торканні, щось наче тягне її руки до людських болячок. Болячок, які почали після тих доторків зникати. А тут через пару тижнів вона явсь відчула ще дивніше бажання — навідатися до баби Приськи Гапонихи. Та дізнатися хоча б, чи жива ще бабця, не скапаралася? Бабця була жива, але так само стогнала: У хаті стояв ще гірший, тяжчий сморід. І тут... Софія Петрівна відкинула ковдру і торкнулася висушених, жилавих, засмерджених ніг Гапонихи. Провела по них рукою — раз і вдруге. Трохи натисла, погладила.

— Що ви-те робите? — злякалася бабця.

— Нічого, нічого, — пробурмотіла Софія Петрівна. — Болять ноги?

— Та вже, знаєте, їй не чую їх.

Софія Петрівна навіть не здивувалася, коли десь ще за тиждень дізналася — баба Приська Гапониха вперше за чотири чи п'ять літ звелася на ноги і сама вийшла з хати.

До неї стали приїжджати і приходити люди з Волиці, Заточинців, дальших сіл. Софія Петрівна нікому не відмовляла. А Георгій Семенович потирав руки — накульовувалася не тільки дружинина слава, а і можливість заробити далеко не зайву копійчину. Та коли він завів мову про таксу за ту чи іншу болячку, з Софією Петрівною раптом стався напад істерики.

Щось їй підказувало: варто почати брати гроші, як... Як дар зникне. Ні, вона не відмовлялася од принесених молочка чи сметанки, кусня домашнього масла, шматка сала і навіть гривневої десятки, але тільки тоді, коли люди самі пропонували.

А десь перед Паскою сказала Софія Петрівна до чоловіка:

— Треба її по-людськи поховати.

— Кого?

— Ну, тую жінку. Родичку мою давню.

— Відьму? В тебе що — зовсім поїхало?

— Ми її поховаємо, — затято сказала Софія Петрівна. — Підозрюю, що вона була звичайною нещасною жінкою.

І вона таки здійснила задумане. Разом з Георгієм Семеновичем, який останнім часом взагалі присмирнів, і Іваном, котрий зновика мусив викопати черепа з-під сосни. Потім втрьох поїхали на те злочасне перехрестя. Кістки шукали довго, та таки знайшли.

І ось вони стоять на цвинтарі між Кукурічками і Заточинцями. Засипають викопану Георгієм Семеновичем та Іваном яму — труну директор сам же і збив із соснових дощок.

— А раптом вона справді була відьмою? — вкотре повторює Георгій Семенович.

— Мовчи, мовчи, благаю тебе.

Вилітає з-за краю лісу ще холодний квітневий вітер. Софії Петрівні сумно і радісно на серці. Господи, що ж насправді діється з нею? Що діється? Хто вона і хто була ця жінка? Вона навіть не знає, як її звали, нема чого написати на дерев'яному хресті, який поставили. А ще ж треба буде вмовити батюшку освятити могилу. Може ж, сучасні священики не такі забобонні?

— Давай вже свою фляжку, — звертається Софія Петрівна до чоловіка.

— Яку ще фляжку?

— Та знаю, знаю. У кишені. На уроки навіть з нею ходиш.

Георгій Семенович здається і покійно дістає плоску фляжку з рештками наливки. Всі троє по черзі роблять по пару ковтків. Іван дістає з кишені зморщене яблучко, обтирає полою куртки, простягає Софії Петрівні.

Софія Петрівна мимоволі допомогла здійснити Іванову мрію. По-перше, люди з міст, які стали найжджати до Кукурічок, завваживши, яка тут гарна природа, викупили під літні дачі кілька хат-пусток. По-друге, став будуватися брат Насті Круцихи, котрий раптом вирішив повернутися в село.

Отож хат у Кукурічках тепер стало дев'яносто дев'ять. Мо', хто збудує і соту хату?

А ще через тиждень, на другий день Паски, Іван вирушає до Заточинців — свататися до Тамарки. Сам, відговоривши маму од тих походеньок. Вона така сама — сміхотлива, з смішинками в кутиках очей слухає його розповідь про Африку.

— Ой, Іване, — каже. — А ти не бре? Бо в нас казали, що тебе в дурку забрали. Ага, з Києва на машині приїжджали. Чорній.

— У дурку? А маски, а отсей чоловічок, що я тобі приніс, звідки би їм узятися?

— Ну, ни знаю.

До речі, злодій Геннадій мав таки рацію: Іван мало переїмався зникненням коробочки з діамантом. Подумав був — наче була ще коробочка з тим камінцем. Та Бог з нею, певно, забулась тамечки в Африці чи десь дорогою загубилася. Ну, після застілля (Іван таки кронечки, крапельку горілки випив) вони й рушили до магазину, за руки взявшись, аби Тамарці канхвет купити. А там біля тину хлопаки стоять. Кепкують: що, Тамарко, заміж за того Івана без клепки зібралася?

— Ну й заміж, — Тамарка. — А що — не мона і заміж сходити?

Виявилось — не можна. Бо іден з того гурту за руку Тамарку взяв і, одвівши у бік, став щось казати. Тамарка шарпається, та дарма. Іван до них: пусти, вона на правду моя нівеста.

— Що? Ця шалава? Та вона всім у Заточинцях передавала, всі неї по... попробували.

І тут Іван розуміє: цей розчервонілий коренастий чоловік і є Льоська там чи Олексій, чи як там його. Льоська, одним словом. Той, з яким Тамарка, Тома, в якої не всі вдома, гоцалася чи й гоцається. Який її, сама казала, й іншим часом позичає.

— Не смій мою нівесту зобіжати!

Іван стоїть перед Льоською, і все у нім трясеться: руки, ноги, підборіддя, вся голова.

— Зара впадеш, придурок.

— Ходімо, Тамарко.

Іван бере Тамарку за руку. Але й Льоська бере за другу. І тут Іван, в якого геть тремтять губи, з нальоту б'є Льоську головою в груди. А той Івана з усього розмаху кулаком під око.

— Ти...

Тамарка лається і дряпає Льоську по щоці. А потім кусає за руку. Той скрикує, хоче її ударити, але тут вже заступаються хлопці. Перестань, ти що, не чоловік? Гріх таких зобижати.

— Ну й хрін з вами. Живіте, придурки. Може, поросе чи дідька з хвостиком вродите.

Тамарка допомагає підвестися Іванові. Йому соромно — де ж, таким слабим проти Тамарчиного коханка виявитися! Тамарка хустиною витирає розбиту щоку. Звісно, тепер уже не до магазину. Вертаються додому. Хтось дорогою питає у Тамарки: хто побив не наського хлопця?

— Льоська, — каже Тамарка.

— Оно як!

Коло Тамарчиної хати сідають на лавочку.

— Мама сваритиметься, — Іван.

— А мо', й не, — Тамарка.

Вона пригуляється до Івана. Голову на плече кладе.

— Болить?

— Не вельми.

Далі мовчать, а тоді Іван і каже:

— Знаеш, Тамарко, а я хочу зробити тобі дитину.

Тамарка зиркає на нього. Ами не сміхотливо. А трохи сумно якомсь і серйозно. Тулиться до плеча. Носиком треться.

— А ти зможеш?

— Я спробую, — не менш серйозно відповідає Іван і засоромлено закриває ідне око. — Я постараюся.

Він пригадує Африку, тую чорну-чорнісіньку дівчину. Може, він тоже зробив їй дитину? Тико яка ж вона виїде — чорна, біла чи в смужечку? Мо', розказати про неї Тамарці? І вирішує — не треба. Хай, може, колись.

Іван заночовує у Заточинцях. У дядька Митра. Він сам наполіг, що їден свататися піде. Мама Панаска після такої далекої поїздки до Африки й не заперечувала. А ночує того, що сподівається — до ранку синяк під оком заживе, бо ж стидно таким додому вертатися. Та синяк не зникає, дарма що дядина прикладають до щоки льоду з погребя. Та більше того, розпливається, тепер схожий на велику темно-синю сливу, що чогось під оком причепилася.

— Ну, та нічо, — каже Іван.

І після снідання рушає додому. Тамарка проводить його до краю села. Тичеться на прощанне носом в щоку. Далі він іде сам. Думає про Тому свою, про маму... І про Таумі... Таки тепер вона йому як сестричка, невідомо тико — старша чи молодша?

Іван не відає, що в цей час Таумі серед ночі, перед світанком, що просіюється над східним узбережжям Америки, сидить на березі океану, неподалік від свого маєтку-замку. Її тривожно на душі. Ось уже який день після повернення до Америки — тривожно. Ця тривога схожа на звук далекої струни, ледь чутної мелодії, що бентежить душу, а ти не можеш пригадати — звідки вона, з якого твору? Пісні, симфонії? Атлантичний океан котить до берега дедалі сильніші хвилі. Насувається шторм, десь далеко на темно-синьому обрії спалахують блискавки. Завтра Таумі вирушати до Європи, на черговий показ мод. Весняний, але моди будуть уже літні й осінні. Маса зустрічей і презентацій, фестивалів, на які її запрошено. І Костя. Чекає зустріч з ним. Що йому сказати? Час не стоїть на місці, він кличе за собою й Таумі. Вона підводиться. Треба йти. Ось-ось почнеться дощ, гроза. Таки буде справжній ураган. І раптом, оглянувшись на розбуханий

океан, на стихію, що демонструє свою величну силу, Таумі Ремпбелл кидає їй назустріч, в бурю і великі океанські хвилі розпачливий крик:

— Іване!

Раз, і вдруге. І втретє. Океан відповідає їй ще потужнішим, грізнішим ревінням, яке поглинає слово з вуст вродливої, темної, мов цей передсвіт майбутнього дня, дівчини. Але слово не пропадає. Воно падає на хвилі, у воду. І вже десь там, в глибинах, несподіваний солоний його смак відчувають рибини. Саме пора нересту, осколки слова, проникаючи всередину риб, запліднюють ікринки. Незабаром з них з'являються маленькі рибини, перетворюючи океан на Океан Любові.

А той, кому адресується крик, вертається додому. Біля другої хати в Кукурічках його гукають:

— Іване, чом не здороваєшся? Христос воскрес!

Коло воріт Ростик, чоловік Зінаїди Антонівни, стоїть. Усмішка до вух. У святковій одежі, при костюмі, бо ж сьогодні третій день Великодня.

Ростик справді почувається найщасливішою людиною на світі. На початку весни, як надто виріс живіт у Зіни, став підозрювати Ростик: а чи його то буде дитина? Бо ж таки завеликий животик, як на п'ятий місяць. Ну, Зінаїда Антонівна, помітивши косі погляди чоловіка, до міста поїхала. А звіди привезла неабияку звістку — у них буде не одна дитина, а дві. Два хлопчики. Ростик був на сьомому небі. У нього буде син. Не син, а цілих два хлопаки! Хай тепер хто скаже, що він не майстер!

— Воістину воскрес! — поважно відказує Іван.

— Ходи, чарку вип'ємо, Іване, — запрошує Ростик. — Мені тоже сьогодні можна.

— Та я додому, до мами спішу.

— Ходи, ходи...

У Ростика був добрий настрій ще й тому, що сьогодні вранці Зіна його вперше поцілувала. Не у відповідь на його

го грубі, але дужі пестоці, а сама. Підійшла й поцілувала. Ще й пригорнулася.

– Та не. Я потому, – сказав Іван.

– Ну, як хоч. Під вечір тоді приходь.

– Добре.

– А фінгала де поставили? – таки не витримав Ростик.

– Та... Сватався...

Іван хихоче. Бо теперка самому смішно. З хати павою випиває Зінаїда Антонівна. Тоже Івана побачила. Курточка наопашку накинута, але животика з двома синами під платтем добре видно. Вітається, христосується з Іваном.

– То я той, таки на стіл поставлю щось?

І Ростик іде до хати. А може, й лишає делікатно удвох – учня і вчительку. Хата в Ростика вже наполовину цеглою обкладена, збоку фундамент залитий – розширять своє обійстя.

– Та от... Свататись ходив... А мені той...

Іван показує на фінгал. Соромливо очі опускає.

– То нічого, заживе, Іване Миколайовичу.

– Еге, до свайби...

Іван сміється, усміхається і його щербина в зубах. Сповідь по секрету Зінаїди Антонівні, що свайбу-весілле рішили в передостанню суботу перед Трійцею гуляти. Ну таке, маленьке, бо ж средств нима, ліпше хату обновлять. Али у церкві вінчатимуться, все по закону, ага.

– У мене буде двоє синів, Іване Миколайовичу, – повідомляє й Зінаїда Антонівна.

– Ну! Ти ди!

І тут Іван, глянувши на живіт Зінаїди Антонівни:

– Зіно Тонівно, а мона, я їх послухаю? Тріньки.

– Можна, – посміхнулася майбутня мама.

Іван притулився вухом до живота. Тихо там, певно, сплять хлопаки. А мо', чужого чоловіка злякалися? І все ж йому радісно на душі. Тому й каже ще одні несподівані слова:

– А можна, я їм вершика прочитаю? Напамнять.

— Вірша?

— Ага. Лепський віршик. Вони ж почують? Мо', не сплять, тико стидаються чужого дедька...

— Обов'язково почують, — ще ширше посміхається Зінаїда Антонівна. — Читайте, Іване Миколайовичу.

Іван прокашлюється і, нахилившись до живота, починає казати. Взагалі-то віршів він не любив. Жодного не пам'ятав, окрім цього. Якось до Волиці зайшов, до сестри. Давно то було, ще як найстарша його племянничка, Ліна, у школі вчилася, зовсім малою була. Ну, вона тоді на лавочці перед хатою сиділа і щось бубніла, заглядаючи в папірця. Іван і поінтересувався — що вчить? Виявилось — вірша, на канікули задали з позашкільної програми якось вірша вивчити. Ну, вона в шкільній бібліотеці в журналі й знайшла, переписала, от і вчить тепер. Іван: а прочитай мені вголос. Ліна подивилася здивовано — звідкіль, мовляв, інтерес до віршів? Али таки прочитала. Той вірш так сподобався Іванові, що він став його повторяти за Ліною. І таки завчив напам'ять. Не раз повторяв, навіть як на городі порався. Бо дуже вже чудний вірш. Наський, мона сказати. Потім забулося, а тепер, бач, згадалося. І Іван, нахилившись до живота своєї вчительки, продекламував:

На порозі студять нозі
Качка, місяць і сестричка.
Прийде мати вже невдовзі,
Принесе сестричці стрічку.
Стане качку годувати,
Нагодує місяць теплий,
Покладе сестричку спати,
Місяць вижене на небо.
А поки що на дорозі,
Аж до пругу — тільки мжичка.
Студять нозі на порозі —
Качка, місяць і сестричка...¹

¹ Вірш Юлії Ілліної.

— То я піду, Зінаїдо Антонівно? — сказав Іван, коли закінчив читання. — Я потому до вас на правду прийду. Бо ж мама, певно, той... Волнуєця. Я ж перший раз свататися ходив.

— Ідіть, Іване Миколайовичу, — дозволила Зінаїда. — Хай не хвилюється ваша мама. Вітання їй.

Вона дивилася вслід чоловікові, що, як завше, перевальцем, виставивши наперед голову, розмахуючи руками, дибцяв сільською вулицею. Щемкий жаль підступав до горла, млоїло в грудях. Але чомусь було і радісно.

— На порозі студять нозі качка, місяць і сестричка, — несподівано повторила Зінаїда Антонівна і, нахилившись до живота: — Качка, місяць і сестричка... Чуєте, мої маленькі?